

Handlingsplan 2024-2027 med årsbudsjett 2024

Bystyrets vedtak

Sarpsborg
kommune

Innhold

1 Kommunedirektørens forord	3
2 Hovedgrepene i handlingsplan 2024 – 2027	4
3 Styringsmodell og plansystem	12
3.1 Plansystemet	12
3.2 Handlingsplanen	13
3.3 Verdier	14
4 Samfunnsutvikling	15
4.1 Visjon og ambisjoner i Samfunnsplan 2018-2030.....	15
4.2 Mål i Samfunnsplanen 2018-2030.....	16
4.3 Analyse	17
4.4 Bærekraftig utvikling	19
4.4.1 Miljømessig bærekraft	19
4.4.2 Sosial bærekraft	20
4.4.3 Økonomisk bærekraft	22
4.5 Klimabudsjett 2024-2027	24
4.5.1 Framskrivinger.....	26
4.5.2 Tiltak i klimabudsjettet 2024	28
4.6 Prioriterte tiltak.....	33
4.6.1 Vedtatte styringsdokumenter	33
4.6.2 Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden	39
5 Medarbeider	40
5.1 Analyse.....	40
5.2 Mål.....	42
5.3 Prioriterte tiltak.....	42
5.3.1 Vedtatte styringsdokumenter	42
5.3.2 Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden	43
6 Økonomiplan og budsjett.....	44
6.1 Statsbudsjettet	44
6.2 Program Bærekraft 2030.....	45
6.3 Netto driftsresultat.....	47
6.4 Kommunens inntekter	48
6.5 Kommunens utgifter	53
6.6 Finansielle måltall og økonomiprinsipper	60
7 Investeringer.....	62
7.1 Investeringsoversikt	65
8 Tjenester	78
8.1 Kommuneområde helse og velferd.....	81
8.1.1 Tjenester og oppgaver.....	81

8.1.2 Utviklingstrekk og analyser	82
8.1.3 Tjenestemål.....	91
8.1.4 Prioriterte tiltak	94
8.1.5.4-årig driftsbudsjett	97
8.2 Kommuneområde oppvekst	104
8.2.1 Tjenester og oppgaver.....	104
8.2.2 Utviklingstrekk og analyser	105
8.2.3 Tjenestemål.....	115
8.2.4 Prioriterte tiltak	115
8.2.5 4-årig driftsbudsjett.....	118
8.3 Kommuneområde samfunn	122
8.3.1 Tjenester og oppgaver.....	122
8.3.2 Utviklingstrekk og analyser	123
8.3.3 Tjenestemål.....	131
8.3.4 Prioriterte tiltak	133
8.3.5 4-årig driftsbudsjett	137
8.4 Kommuneområde for fellestjenester.....	140
8.4.1 Tjenester og oppgaver.....	140
8.4.2 Utviklingstrekk og analyser	141
8.4.3 Tjenestemål.....	147
8.4.4 Prioriterte tiltak	148
8.4.5 4-årig driftsbudsjett	150
8.5 Kommuneområde teknisk	153
8.5.1 Tjenester og oppgaver.....	153
8.5.2 Utviklingstrekk og analyser	154
8.5.3 Tjenestemål.....	160
8.5.4 Prioriterte tiltak	161
8.5.5 4-årig driftsbudsjett	166
8.6 Kommunedirektøren	170
8.6.1 4-årig driftsbudsjett	170
Vedlegg.....	171

1 Kommunedirektørens forord

Handlingsplan for 2024-2027 og årsbudsjett for 2024 viderefører omstillingen til en bærekraftig kommuneøkonomi. Det har vært meget krevende å utarbeide budsjettforslaget, og det vil være enda mer krevende å gjennomføre. Slik vil det være også etter at en endelig handlingsplan og et endelig budsjett er politisk behandlet og vedtatt.

Det er nødvendig å gjennomføre vanskelige nedskjæringer i kommunens tjenestetilbud for å få økonomisk balanse. Samtidig er det et mål å unngå kutt som medfører økte utgifter på andre områder, både på kort og lengre sikt. I en situasjon der det er for lite penger til alt, må ressurser dreies fra reparasjon til forebygging. Barn og unge skal prioriteres, samtidig som andre grupper også skal få et forsvarlig tjenestetilbud. Denne balansegangen er særdeles utfordrende. Men det er mulig å dreie tjenestene våre og løse oppgavene på en annen måte enn i dag, slik at kostnadene reduseres.

Det blir stadig mer tydelig at måten penger fordeles mellom norske kommuner rammer Sarpsborg på en helt urimelig måte. Et ferskt og oppsiktsvekkende eksempel er at staten øker basistilskuddet til fastlegene uten å kompensere for hva dette koster kommunen. Dette etterlater Sarpsborg kommune med en ekstraregning på 9 mill. kr årlig. Det største problemet er likevel at utgifter til lovfestede tjenester øker kraftig som følge av tilflytting av innbyggere med store behov, uten at dette er i nærheten av å bli kompensert. Et likeverdig tjenestetilbud kommunene imellom, som skal være målet med inntektssystemet, framstår som fjernt.

Sarpsborg kommune har brukt mye tid på å dokumentere og formidle dette de siste årene. Det må vi fortsette å gjøre. Noe annet ville være feil overfor Sarpsborg-samfunnets innbyggere og næringsliv, som blir skadelidende av urimeligheten. For skjevheten medfører at tjenestetilbudet blir dårligere, investeringene blir mindre og skatter og avgifter er høyere enn de ellers ville ha vært.

Samtidig skal Sarpsborg kommune gjøre det som er mulig for å håndtere den tøffe økonomiske situasjonen. Kommunen skal tilstrebe å drive så effektivt og godt som mulig..

Sarpsborg kommune har fordel av at den delen av gjelden som belaster kommunens drift med renter og avdrag er forholdsvis lav. Investeringsvolumet er begrenset også i dette budsjettforslaget. Det gir en økonomisk gevinst på kort sikt, men det kan også føre til at investeringer som kan gi innsparinger i driften ikke gjennomføres, og at det kan bli stort investeringsbehov i årene framover.

Kommunen investerer samtidig tungt innenfor vann, avløp og renovasjon, som finansieres av gebyrer fra innbyggerne. Dette er nødvendig for å imøtekomme statlige krav, men medfører en gebyrøkning som vil være belastende for mange innbyggere.

Sarpsborg er et godt sted å bo, det skjer mye positivt i Sarpsborg og Sarpsborg kommune yter gode tjenester til sine innbyggere. Vi har store utfordringer selv om mye er bra. Med det utgangspunktet skal vi også jobbe for å omstille oss og ruste oss for framtida.

Sarpsborg, 2 november 2023

Turid Stubø Johnsen,

Kommunedirektør

2 Hovedgrepene i handlingsplan 2024 – 2027

Samfunnsutvikling

Sarpsborg kommune har en ambisjon om at skatteinngangen pr. innbygger skal være på nivå med landssnittet i 2030. Isteden utvikler tallet seg i gal retning, og kom i 2022 ned i 76,6 prosent av landssnittet. Dette forteller om et økende inntektsgap mellom en gjennomsnittlig Sarpsborg-familie og en gjennomsnittlig familie i Norge. Dette gapet har stor betydning for presset på kommunens tjenestetilbud.

Befolkningsveksten har de siste to årene overgått ambisjonen på 1,2%. Veksten i antall arbeidsplasser samlet sett har vært i samsvar med den høye ambisjonen på 1,5%, men det er en for svak utvikling i private arbeidsplasser.

For å få mer positive tall for skatteinngang og vekst i private arbeidsplasser vil det være avgjørende å øke kommunens attraktivitet. Det vil være viktig at ny arealplan, som det har vært jobbet med siden 2017, blir endelig vedtatt i 2024, slik at bolig- og næringsarealer kan utvikles. Videre vil det være viktig at byens transportsystem utvikles som forutsatt.

Sarpsborg har stor sekundærttilflytting av personer med flyktningbakgrunn, som opprinnelig er bosatt i andre kommuner. De sekundærttilflyttede familiene har generelt et større behov enn befolkningen for øvrig for tjenester som barnevern, forebyggende tjenester, boveiledning og tilpasning i skole og barnehage. Da staten i liten grad kompenserer for kostnadene er dette en betydelig økonomisk utfordring.

Kommunedelplan for klima og energi har som et hovedmål at klimagassutslippene i Sarpsborg innen 2030 skal være redusert med minst 50% sammenlignet med 2016. Handlingsplanen inneholder et klimabudsjett med en stor satsing på blant annet lavere energibruk, redusert transport og omlegging til fossilfri maskinpark. Det er likevel behov for mer omfattende tiltak for å få ned utslippene så mye som kreves. For å nå målet om 50% utslippskutt må det jobbes fram flere lokale tiltak i kombinasjon med nasjonale og regionale virkemidler. Arealplanen gir også føringer som er viktige for å lykkes med å redusere klimautslippene.

I 2024 innføres bompenger i Sarpsborg. Det vil ha positiv klimaeffekt fordi det reduserer bruk av privatbil. Bompenger kan gjøre situasjonen mer krevende for deler av byens nærings- og handelsliv på kort sikt, men næringslivet samlet sett vil ha stor nytte av forbedringene av transportsystemet de kommende årene. Regjeringen har invitert Nedre Glomma til byvekstforhandlinger, og satt av 174 mill. kr til dette i 2024. Dette vil ytterligere styrke satsingen på kollektiv, sykkel og gange i Sarpsborg.

Økonomi

Sarpsborg kommune har gjennom flere år hatt høyere faktiske utgifter til drift enn budsjettet. Grunnen til at kommunen likevel har gått med overskudd er høyere nasjonale skatteinntekter og lavere pensjonsutgifter enn forventet.

Denne bekymringsfulle utviklingen nådde et klimaks da det for 2023 ble budsjettet med nesten 50 mill. kr i bruk av fond, for å dekke opp høye energikostnader. Kommunen kan ikke leve med en tapping av fond over tid.

For 2023 ble det lagt stor vekt på å budsjettere realistisk for tjenester som tidligere hadde hatt stort merforbruk, og disse ble styrket. Likevel har flere av de samme tjenestene hatt merforbruk i 2023. Dette underbygger behovet for endring og omstilling. Kommunen må

lykkes med den omstillingen som er beskrevet i «Bærekraft 2030», slik at de store tjenestetilbudene kommer ned på om lag samme kostnadsnivå som sammenlignbare kommuner.

For 2024 er det ikke budsjettert med bruk av fond på samme måte som i budsjettet for 2023. Det har imidlertid heller ikke lyktes å budsjettere med en avsetning på 0,5 % av brutto driftsutgifter, slik kommunens finansielle måltall tilsier. Samtidig inneholder budsjettet for 2024 omfattende innsparingstiltak, og det må tas høyde for at ikke alle disse kan gjennomføres i den takt eller omfang som er forutsatt. På bakgrunn av dette avsettes 20 mill. kr fra disposisjonsfondet til et eget omstillingsfond. Eventuell bruk av omstillingsfondet skal behandles av bystyret.

Netto driftsresultat regnes som den viktigste indikatoren på om kommunen har en sunn økonomi over tid. Nasjonal anbefaling er at kommuner skal ha et netto driftsresultat på minimum 1,75 % av brutto driftsinntekter. Sarpsborg kommune budsjetterer i 2024 med et netto driftsresultat på tilnærmet null. For de tre påfølgende årene ligger budsjettert netto driftsresultat an til å bli bedre, men langt under det staten anbefaler. Det gir ingen sunn og robust økonomi for kommunen.

Statsbudsjettet gir Sarpsborg kommune en vekst i frie inntekter på om lag 203 mill. kr. Dette skal dekke en lønns- og prisvekst som er beregnet å utgjøre 194 mill. kr. Utgiftsveksten i kommunens tjenester gjør det likevel nødvendig med store nedskjæringer i budsjettet for 2024.

Omstillingsarbeidet «Bærekraft 2030» skal bidra til at kommunen gjennomfører nødvendige innsparinger. For 2023 utgjorde tiltakene vedtatt i budsjettet i underkant av 60 mill. kr. I 2024 utgjør de samlede budsjetterte innsparingene fra Bærekraft-arbeidet om lag 200 mill. kr.

Gjennom handlingsplan 2023-2027 ble det lagt opp til et omfattende salg av kommunale boliger. Dette grepet videreføres i handlingsplan 2024-2027. Det er budsjettert med 172 mill. kr i inntekter fra boligsalg i 2024, og 120 mill. kr i hvert av de påfølgende årene i perioden. Salgsinntektene brukes til finansiering av investeringer. Det er som en følge av dette ikke budsjettert med avsetninger til investeringer over driftsbudsjettet, noe som frigjør midler til drift i et budsjett med svært trange rammer. Kommunens boligforvaltning, som har gått med et betydelig underskudd, skal legges om. Det skal satses på tilvisningsavtaler for å dekke behovet for boliger til sosiale formål, framfor at kommunen leier ut selv.

Per oktober 2023 er det totalt 357 mill. kr på disposisjonsfondet. Midler på fondet som ikke er formålsbestemt utgjør om lag 304 mill. kr. Dersom Sarpsborg kommune får et resultat i samsvar med det som er budsjettert for 2023 vil fondet bli redusert med om lag 50 mill. kr.

Sarpsborg kommune vil i 2024 omsette for 5,8 mrd. kr.

Netto finansutgifter vokser fra 322 mill. kr til 432,5 mrd. kr i 2024, selvkostområdene inkludert. Dette skyldes både et høyere rentenivå, og at det samlede investeringsvolumet øker. Rentesaften for kommunale investeringslån forventes å ligge rundt 5 % i 2024. Deretter vil renten gradvis gå nedover, men den vil være over 4 % i hele fireårsperioden.

Ved inngangen til 2024 forventes den samlede gjelden til investeringer i fast eiendom, maskiner og annet utstyr å utgjøre om lag 4,7 mrd. kr for Sarpsborg kommune. Dette inkluderer gjeld på selvkostområdene vann, avløp og renovasjon. Den renteeksponerte gjelden, som belaster kommunens drift, utgjør 2,2 mrd. kr av dette.

Sarpsborg kommune planlegger å investere for om lag 1,25 mrd. kr i 2024 og 1,57 mrd. kr i 2025, mens omfanget er om lag 1,22 mrd. kr i 2026 og 1,1 mrd. kr i 2027.

Investeringsvolumet for perioden blir da om lag 5,1 mrd. kr. Hovedtyngden av investeringene skjer innenfor selvkostområdene, med nytt renseanlegg som største investering.

Sarpsborg kommune har så langt fått godkjent nytt bibliotek, nytt renseanlegg på Alvim og 4 solcelleanlegg som grønne prosjekter, som gir lavere rente hos Kommunalbanken og KLP. Slike grønne lån gis til prosjekter med tydelig klima- og miljøambisjon.

Gebyrer, eiendomsskatt og brukerbetaling

Gebyrene for vann, avløp, renovasjon, feiing og slam henger direkte sammen med finansutgifter og driftsutgifter på disse områdene. For 2024 er det beregnet en prisvekst på 21,6 %. Det tilsier en økning på om lag 4.000 kroner for en standard bolig. For perioden 2024 til 2027 er det estimert en økning av gebyrene på om lag 10 000 kr. En økning av gebyrene i et slikt omfang vil medføre en økonomisk belastning for mange husstander i Sarpsborg. Det jobbes med å holde utgiftene og dermed gebyrene på et så lavt nivå som mulig, samtidig som statlige krav må ivaretas.

Eiendomsskatten holdes uforandret i 2024, og det legges opp til det samme gjennom hele fireårsperioden. Skatten vil fremdeles være basert på takster tatt i bruk i 2020, og justeres heller ikke etter generell prisvekst. I en situasjon der prisene på varer og tjenester generelt har steget mye, og kommunale gebyrer for vann, avløp og renovasjon settes betydelig opp, er det positivt for innbyggere og næringsliv at eiendomsskatten holdes uendret.

Som følge av statsbudsjettet for 2024 reduseres prisen for en barnehageplass fra 3.000 kr i måneden til 2.000 kr i måneden fra 1. august 2024. Dette bidrar også til å dempe belastningen for småbarnsfamilier.

Sarpsborg har til nå hatt vesentlige lavere priser for plass i SFO enn sammenlignbare kommuner. Fra 2024 øker ordinær pris for en full plass med 500 kr i måneden utover generell prisvekst for elever i tredje og fjerde klasse. For første- og andreklassinger blir prisøkningen 250 kr i måneden, som følge av at disse barna har 12 timers gratis SFO. Det er også moderasjonsordninger på SFO-plass for familier med lav inntekt. Ordinær pris for å være i SFO på full tid vil etter dette være 3.560 kroner for barn i tredje og fjerde klasse, og 1.780 kroner for barn i første og andre klasse. Dette bringer SFO-prisene i Sarpsborg omtrent på nivå med Fredrikstad, Moss og Halden dersom disse kommunene øker prisene i samsvar med generell prisvekst i 2024. Fra høsten 2024 blir SFO-prisene for tredje klasse lik som for første og andre klasse, som en følge av forlik om statsbudsjettet.

De fleste øvrige prisene for bruk av kommunens tjenester øker med 5,8 prosent. Prisøkningen er i samsvar med generell prisvekst, men med et påslag som følge av at generell prisvekst i 2023 ble høyere enn antatt.

Hovedprioriteringer

Kommunen står i en stor omstilling, hvor målet er å redusere driftsnivået slik at utgiftene blir på samme nivå med inntektene. Omstillingen skal både gi effekt på kort, mellomlang og lang sikt. På kort sikt blir derfor aktiviteten redusert på en rekke områder for å spare penger. På mellomlang og lang sikt er det viktig å bygge opp tjenester som fører til varig lavere ressursbruk. Derfor er det definert tre hovedprioriteringer som har blitt mer skjermet for kutt enn andre områder. Innenfor disse områdene er det også funnet rom for noen styrkninger.

Felles for disse prioriterte områdene, er at de skal bidra til å sette kommunen i bedre stand til å klare utfordringene i framtida. De tre områdene er forebygging barn og unge, næringsutvikling og beredskap og sikkerhet.

Sarpsborg har store levekårsutfordringer og mange lever i utenforskap. Kommunen skårer dårligere enn landsgjennomsnittet på de fleste levekårs- og folkehelseindikatorerne som blant annet utdanning, sysselsetting, inntekt og helse. I en analyse av de 15 største kommunene i Norge er Sarpsborg den kommunen med høyest andel barn som lever i husholdninger med vedvarende lavinntekt.

Det er en større og økende andel av barnebefolkningen i Sarpsborg, enn i sammenlignbare kommuner og landsgjennomsnittet, som det opprettes bekymringsmelding for og som får tiltak fra barneverntjenesten.

Flere utsatte barn og familier må få hjelpen de trenger på et tidligere tidspunkt. Derfor trengs det mer satsing på forebygging i oppvekstsektoren. Tjenestene skal samordnes og forbedres, slik at barn og familier får riktige tjenester til rett tid.

Næringsutvikling er prioritert for at Sarpsborg skal få en større vekst i arbeidsplasser i privat sektor framover. Næringsarbeidet i kommunen styrkes, men det må også legges vekt på å legge til rette for utvikling gjennom god arealplanlegging og effektiv saksbehandling overfor næringslivet.

Det er nødvendig å prioritere beredskap på flere områder. Klimaendringene fører til økt naturfare, og økt kompleksitet i samfunnet generelt gir større risiko for alvorlige hendelser. Dette stiller krav til mer kompetanse, opplæring og øving.

Likevel er det ønsker og behov innenfor de prioriterte områdene som det ikke er funnet rom for i budsjettet. Også på disse områdene må det utvikles nye arbeidsprosesser, gjennomføres omstilling og driftes ressurseffektivt.

De konkrete tiltakene innenfor de prioriterte områdene er vidt definert, og rommer både økonomiske styrkninger, skjerming av tiltak som beholder sine rammer og tydeligere prioriteringer. Det står mer om tiltakene under beskrivelsen av hvert kommuneområde.

Kommunens tjenester

Samlet er det lagt inn 4,12 mrd. kr til fordeling drift for kommuneområdene i 2024. Dette er 79 mill. kr mer enn i 2023. Fordelingen mellom kommuneområdene er slik:

Kommuneområde	2023	2024	2025	2026	2027
Helse og velferd	2047,6	2154,6	2148,5	2143,9	2150,5
Oppvekst	1317,8	1381,4	1391,4	1391,7	1391,7
Samfunn	125,8	127,7	113,5	112,3	112,3
Fellesfunksjoner	220,1	236,6	236,6	230,1	231,9
Teknisk, eksklusive selvkost	439,53	399,9	386,3	378,2	375,7
Teknisk selvkost	-160,41	-226,96	-264,77	-322,27	-362,00
Kommunedirektøren	11,2	7,7	-20,3	-22,3	-24,3
SUM	4001,7	4080,8	3991,3	3911,6	3875,8

I sum er det innarbeidet tiltak som innebærer effektivisering eller redusert aktivitetsnivå på til sammen 231,6 mill. kr i 2024. Utover i perioden ligger det inne en ytterligere effektivisering. Samtidig er det lagt inn en styrkning på virksomhetenes budsjetter på enkelte områder som følge av satsninger samt kapasitets- og kostnadsvekst med til sammen 213 mill. kr i 2024.

Sarpsborg kommune	Bud 24	Bud 25	Bud 26	Bud 27
Netto driftsbudsjett før endring	4 159,81	4 159,81	4 159,81	4 159,81
Kapasitets-/kostnadsvekst, styrkninger	213,40	254,49	258,97	269,64
Tekniske endringer	2,30	-14,60	-15,20	-15,20
Endrede inntekter	6,08	10,53	13,43	13,43
Netto driftsendringer selvkost	-69,78	-107,59	-165,09	-204,82
Effektivisering/ redusert aktivitetsnivå	-231,05	-311,39	-340,32	-347,02
Netto driftsbudsjett etter endring	4 080,76	3 991,25	3 911,60	3 875,84

Kommuneområde helse og velferd

I et meget trangt budsjett styrkes forebygging overfor barn og unge med 4 mill. kr fra 2024 og 8 mill. kr fra 2025. Pengene skal brukes på skolehelsetjenesten og familiesentrene. Styrkingen er et ledd i dreining mot tidlig innsats og overføring av oppgaver fra barnevernet til forebyggende tjenester.

Barnevernet får tilført 31 mill. kr for å få et budsjett som speiler aktivitetsnivået i 2023, men fra det utgangspunktet er det forutsatt innsparing på totalt 14,25 mill. kr som følge av tiltak fra Bærekraft 2030. Disse tiltakene skal gi full effekt på 32,50 mill. kr fra 2027. Det langsiktige målet er å redusere kostnadsnivået i barnevernet med 70-80 mill. kr. Styrking av det forebyggende arbeidet og kompetansehevende tiltak i andre virksomheter skal bidra til å redusere presset på barnevernet, blant annet ved å få ned antall bekymringsmeldinger.

Bortfall av statlige prosjektmidler gjør det nødvendig å tilføre midler til kompetansesenter rus og psykisk helse for å opprettholde aktivitet rettet mot barn og unge. Styrkingene utgjør rundt 4,5 mill. kr. Det er videre nødvendig å styrke ressurskrevende tjenester i virksomheten med 7 mill. kr.

Statens normer for økonomisk sosialhjelp har økt. Som følge av dette styrkes virksomhet NAV med 8 mill. kr.

Det er behov for å videreføre en økt beredskap på legevakten. Dette medfører en økt utgift på 4 mill. kr i 204.

Staten har økt satsene på det tilskuddet som kommunen skal betale ut til fastlegene i Sarpsborg, men kompenserer ikke kommunen tilstrekkelig for dette. Det medfører en økt årlig utgift for Sarpsborg kommune på 9 mill. kr.

Jobbspesialistene avvikles. Avviklingen gir en innsparing på 2,08 mill. kr i 2024. Støtten til Kirkens bymisjon økes med 0,5 mill. kr. Dette kan medføre økt press på andre tjenester innenfor rus og psykisk helse.

35 plasser ved Tingvoll sykehjem fases ut i 2024. Dette reduserer kommunens dekningsgrad for heldøgns plasser med 1,2 prosentpoeng, til 16,8 %. Sarpsborg vil likevel ha en klart høyere dekningsgrad enn sammenlignbare kommuner som Fredrikstad og Sandefjord.

Sykehjemsplassene på Tingvoll bør uansett avvikles over tid, da lokalene ikke er egnet for funksjonell drift av moderne sykehjem. Det er imidlertid økonomiske årsaker til at plassene

legges ned allerede i 2024 og uten at de erstattes med plasser andre steder. Nedleggelsen skal gi en årlig innsparing på om lag 25 mill. kr. Innsparingen forutsettes å få helårseffekt i 2024.

Bortfall av 35 langtidsplasser vil få konsekvenser for hjemmetjenesten. Terskelen for å få langtidsplass i sykehjem vil bli høyere, og pleietrengende vil måtte bo lenger i eget hjem. Det er ikke funnet rom for å styrke hjemmetjenesten i 2024 for å møte denne utviklingen, men det er planlagt en styrking fra 2025. Utstrakt bruk av velferdsteknologi vil være viktig for å få til omleggingen.

Sarpsborg kommune har tatt i bruk årsturnus for at flere innen pleie og omsorg skal kunne jobbe heltid. Gjeldende årsturnusordning er basert på en avtale med tillitsvalgte. For 2024 er det oppnådd enighet med tillitsvalgte om en reduksjon av antall fridager som skal være kompensasjon for arbeid på helge- og høytidsdager (F3-dager). Dette gir en samlet innsparing på i overkant av 7 mill. kr for heldøgn, hjemmetjenesten og boveiledning. Ordningen er imidlertid fremdeles for kostbar for en kommune i Sarpsborgs økonomiske situasjon. Det er forutsatt en effekt av forhandlinger om arbeidstidsordninger og innretning på årsturnusavtalen, samt andre gevinster av årsturnus. Dette skal gi en innsparing på 14 mill.kr i 2024, med helårseffekt på 20 mill.kr resten av perioden.

I tillegg til de nevnte innsparingene i omsorgstjenestene skal det i 2024 spares 3,6 mill. kr fra 2024 på å optimalisere driften av hjemmetjenesten, og 3,7 mill. kr på å gjøre det samme ved omsorgstjenesten Valaskjold. En innsparing på drøyt 2 mill. kr på å optimalisere pasientflyten ved Helsehuset skal realiseres fra 2025.

Innen boveiledning er det en stor økning av behovene og tjenesten styrkes med 21,8 mill. kr for å imøtekomme dette. Deler av økningen finansieres gjennom refusjon for særlig ressurskrevende tjenester. Familieveiledningsteam og Uteteam ung er opprettet for å bremse veksten i tjenesten.

Det arbeides med planer om å bygge 60 nye sykehjemsplasser på Haugvoll, og i tillegg lokaler til samlokalisering av hjemmetjenesten øst. Det er lagt inn midler til planlegging av utbyggingen i 2024, og til bygging i 2025, 2026 og 2027.

Kommuneområde oppvekst

KOSTRA-tall viser at Sarpsborg kommune bruker mer penger på grunnskole enn kommunegruppe 11 og de øvrige sammenlignbare kommunene. I 2022 brukte kommunen rett i underkant av 5 000 kroner mer per innbygger 6-15 år enn kommunegruppe 11. Denne forskjellen utgjør om lag 35 mill. kr på årsbasis.

Tiltak fra «Bærekraft 2030» som ble iverksatt i 2023, videreføres og forsterkes. Skolene skal utvide normalbegrepet og gjøre terskelen for vedtak om spesialundervisning høyere, og med det oppnå en ytterligere innsparing på i overkant av 7 mill. kr i 2024 sammenlignet med 2023. Bemanningsreduksjon ned mot det nivået lærernormen krever skal gi en innsparing på i overkant av 5 mill. kr. Etablering av et ressursteam for skolene prioriteres med 1,6 mill. kr. i 2024 og 3,2 mill. kr i 2025. Budsjettet for grunnskolene hensyntar økte utgifter som følge av økt elevtall.

Også for virksomhet spesialpedagogikk førskole er det forutsatt innsparinger gjennom å utvide normalbegrepet og å organisere barn mer i grupper.

PPT styrkes med ett årsverk for å få bedre kapasitet på alternative opplæringstilbud, med full effekt fra 2024.

Prisen for barnehageplass reduseres fra 1. august, mens prisen for SFO-plass øker fra 1. januar. Se nærmere omtale av dette under «priser, gebyrer og egenbetalinger» ovenfor.

Det er planlagt en utvidelse av avdeling Regnbuen ved Kurland skole, ved at Regnbuen får tilført areal fra Kurland som i sin tur får nytt tilbygg. Avsatt beløp er 40,5 mill. kr, med byggestart i 2024 og ferdigstillelse i 2025. I 2025 skal også oppgraderingen av Tindlund barneskole påbegynnes. Det er satt av 170 mill. kr til dette, i hovedsak i 2026.

Kommunedelplan for barnehage- og skolekapasitet er under utarbeidelse, og planlegges ferdigstilt i 2024. I påvente av denne videreføres eksisterende barnehage- og skolestruktur.

Kommuneområde samfunn

Kommunens næringsarbeid styrkes med ett årsverk fra andre halvår 2024. Videre styrkes arbeidet med utbyggingsavtaler på tilsvarende måte. Dette er viktig både for å få til utbygging i Sarpsborg, og for å sikre at utbyggingsprosjekter finansierer en rimelig andel av teknisk og sosial infrastruktur. Ressurser til vannforvaltning økes også fra 2024, finansiert over selvkostområdene vann og avløp.

Kvartal 88 i Østre bydel skal utvikles som nærmiljøanlegg og park. Dette er en viktig satsing for å stimulere til byutvikling, og for å bedre aktivitetsmulighetene for barn og unge. Det er satt av totalt 66 mill. kr i investeringsmidler til dette, inkludert oppgradering av vann- og avløpsnett i kvartalet.

For virksomhet kultur er det forutsatt en innsparing på 1 mill. kr i 2024 og 2 mill. kr de påfølgende årene. Dette vil bli konkretisert gjennom en egen politisk sak.

Kommuneområde fellesfunksjoner

Kommuneområdene organisasjon og teknologi og endring slås sammen fra 1. januar 2024. Målet er å bygge sterke fellestjenester som skal bidra til effektiv og god drift og målrettet utvikling i hele kommunen. Det vil bli jobbet med å innrette det nye kommuneområdet slik at det skal samhandle effektivt med hele kommunens organisasjon.

Det er prioritert midler til nødvendig styrking av sikkerhet og personvern, og til å dekke økte lisenskostnader. Videre styrkes arbeidet med anskaffelser. Det er forutsatt en effektivisering på i overkant av 2 mill. kr fra 2025.

Det er i 2024 satt av totalt 7 mill. kr til ulike investeringer innenfor IKT og fagsystemer. Investeringene skal styrke sikkerheten og medvirke til at kommunen kan digitalisere og automatisere sine tjenester.

Kommuneområde teknisk

Det budsjetteres med langt lavere energipriser i 2024 enn i 2023. Prisendringen utgjør 37,7 mill. kr for virksomhet eiendom og 11 mill. kr for selvkostområdene vann og avløp. Samtidig forventes prisene å bli noe høyere igjen fra 2025. Det er også slik at de tiltakene kommunen iverksetter for å få ned energiforbruket, vil ha mindre økonomisk effekt i handlingsplanperioden som følge av prisfallet.

Teknisk 2025 er et stort omstillingsprogram som skal bidra til at kommuneområdet kan levere mer og med høyere kvalitet, samtidig som det skal oppnås innsparinger. Fra 2024 og framover forutsettes det innsparinger på blant annet renhold og byggdrift. Kommunen skal også spare penger fra 2024 ved å redusere bygningsarealet. Det er utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold som da spares inn. Kommuneområdets budsjett inneholder også flere andre effektiviseringstiltak, blant annet på drift av parkering. Det er dessuten budsjettert med

en innsparing på arbeidstidsordninger og bruk av overtid på 1 mill. kr i 2024 og 1,5 mill. kr fra 2025.

Beredskap er et satsingsområde i handlingsplanen. Kommuneområde teknisk omfatter kommunens brannvesen og har også et særskilt ansvar for beredskap. Det skal i 2024 blant annet etableres en kommunal beredskapsreserve som skal bistå brannvesenet ved spesielle og langvarige hendelser.

Ny avtale om brøyting og strøing er dyrere enn foregående, og medfører over 4 mill. kr i økt årlig utgift fra 2024. Samtidig avvikles ordning med brøyting av private veier.

Det skal investeres for godt over 3 mrd. kr innenfor selvkostområdene vann, avløp og renovasjon de kommende fire årene, hvorav nytt renseanlegg utgjør over 1 milliard kroner alene. Investeringene er gjennomgående begrunnet i krav fra statlige myndigheter som kommunen må oppfylle. Dette medfører en vesentlig gebyrøkning for innbyggere og næringsliv, som beskrevet ovenfor. I dette bildet er det positivt at innsamling av matavfall vil medføre mindre årlige utgifter enn tidligere beregnet, noe som bidrar til å dempe gebyrøkningen.

Overføringene til kirken reduseres med 1 mill. kr fra 2024.

3 Styringsmodell og plansystem

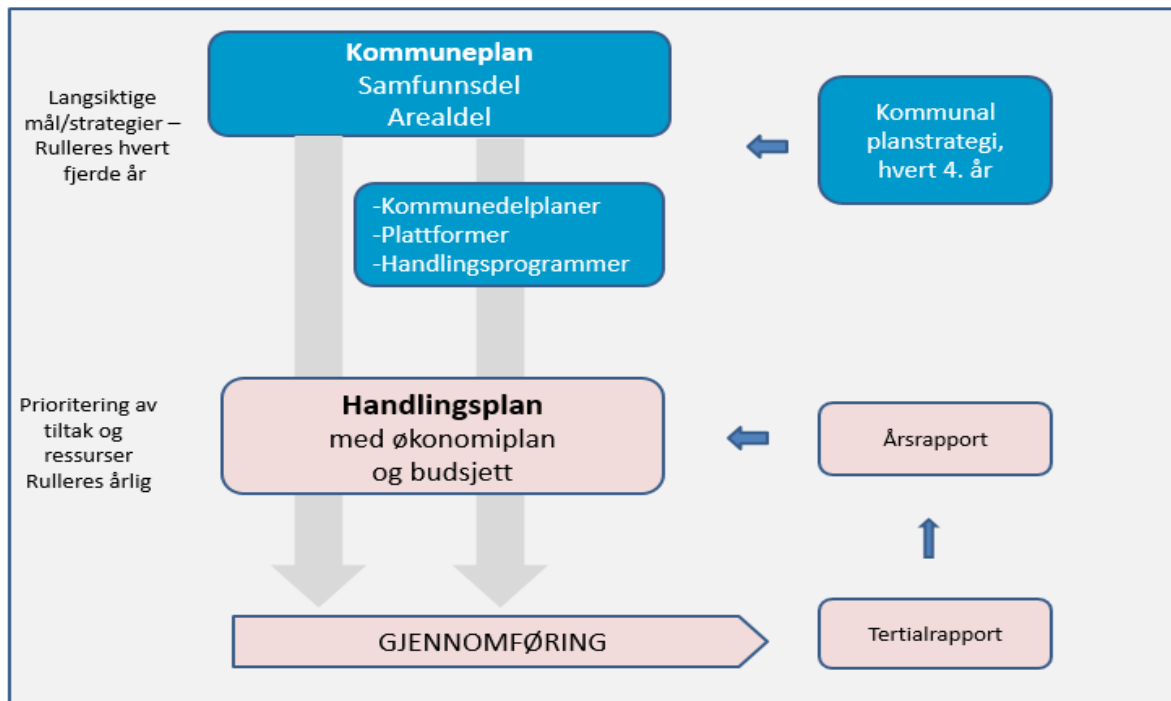
3.1 Plansystemet

Kommuneplanens samfunnsdel (samfunnsplanen) er kommunens overordnede styringsdokument. Den beskriver langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet. Samfunnsplan for Sarpsborg 2018-2030 ble vedtatt i bystyret 12.04.2018. Denne planen gir føringer for andre strategiske styringsdokumenter og 4-årig handlingsplan med årsbudsjett.

Kommuneplanens arealdel (arealplanen) styrer arealbruken innenfor kommunens grenser. Arealplanen for perioden 2015-2026 ble vedtatt av bystyret 18. juni 2015. Kommunedelplan for sentrum 2019-2031 ble vedtatt av bystyret 20. juni 2019.

I plansystemet inngår også flere kommunedelplaner, plattformer og handlingsprogrammer.

Hvilke styringsdokumenter som skal utarbeides og fornyes avklares gjennom kommunens planstrategi. Planstrategi for perioden 2021-2024 ble vedtatt av bystyret i desember 2020.

Plansystemet

3.2 Handlingsplanen

Kommuneplanen og andre strategiske styringsdokumenter som kommunedelplaner, plattformer og handlingsprogram, danner grunnlag for prioriteringene i kommunens 4-årige handlingsplan og budsjett. Handlingsplanen beskriver og analyserer tilstanden for ulike deler av kommunen, og de viktigste tiltakene kommunen skal gjennomføre i den kommende fireårsperioden. Tiltakene er i all hovedsak basert på styringsdokumenter som tidligere er vedtatt av bystyret, og skal medvirke til at vedtatte mål blir nådd. Det som kalles «prioriterte tiltak» er valgt ut blant flere mulige tiltak i styringsdokumentene, og er å anse som en årlig rullering av handlingsdelen for disse styringsdokumentene.

Bystyret behandler utkast til handlingsplan for den kommende fireårsperioden i juni, og den endelige handlingsplanen i desember. I tillegg til en oversikt over prioriterte tiltak inneholder handlingsplanen en komplett oversikt over investeringer, samt de viktigste driftsendringene for hvert kommuneområde.

De prioriterte tiltakene er forutsatt å kunne gjennomføres innenfor de økonomiske rammene i budsjett og økonomiplan, med mindre annet er opplyst.

Det er for hvert av kommuneområdene opplyst om tiltak og driftsendringer som det tidligere har vært vedtatt at skal vurderes, men som ikke gjennomføres i planperioden.

Handlingsplanen gjengir også ambisjoner og resultater innenfor følgende områder:

Bruker

Det er angitt ambisjoner for de forskjellige tjenestene med tilhørende målbare indikatorer. Kvalitet måles gjennom brukerundersøkelser og andre datakilder som for eksempel KOSTRA.

Medarbeider

Det er valgt ut fire viktige målområder for medarbeiderresultater. Disse er «attraktiv arbeidsgiver», «utviklende arbeidsmiljø», «reduert sykefravær» og «mindre uønsket deltid og vikarbruk». Det er utarbeidet målbare indikatorer som er presentert i en felles måltavle for hele kommunen.

Samfunn

Samfunnsdelen i kommuneplanen fastsetter de overordnede målene for samfunnsutvikling i perioden 2018 – 2030. Planens visjon er «Sammen skaper vi Sarpsborg». De tre innsatsområdene er «det gode hjemstedet», «jobbene for framtiden» og «opplevelser for livet». I handlingsplanen prioriteres de viktigste målene og tiltakene for neste fireårsperiode.

Økonomi

De økonomiske resultatene forteller om kommunens økonomiske stilling og utvikling. Det er vedtatt finansielle måltall på netto driftsresultat, lånegjeld, størrelse på udisponert disposisjonsfond, egenkapital investeringer samt årlig avsetning.

3.3 Verdier

Verdiene skal understøtte Sarpsborg kommunes visjon, «Sammen skaper vi Sarpsborg», og hjelpe ledere og medarbeidere til å ta riktige avgjørelser og prioriteringer i det daglige.

Verdiene er:

- Framtidsrettet
- Åpen
- Respektfull
- Troverdige

Verdisettet er forankret i dokumentet «Vi i Sarpsborg – plattform for ledelse og medarbeiderskap».

Sarpsborg kommune har gjennom verdisetet og «Vi i Sarpsborg» ønsket et forsterket fokus på verdiledelse og medarbeiderskap. Lederne skal ta ansvar for at verdisetet omsettes til aktive handlinger i det daglige, og at ledere og medarbeidere utvikler arenaer for læring og forbedring. Verdiledelse skal legge til rette for effektive og gode beslutninger, myndiggjorte medarbeidere og stadig utvikling av tjenestene til beste for brukerne.

Medarbeiderskap handler om å ta ansvar og vise initiativ. Dette innebærer at medarbeiderne ser hva som bør gjøres og sørger for at det blir gjort. Stadig økende forventninger til tjenestene og økt kompleksitet i oppgavene, stiller sterkere krav til profesjonalitet og fleksibilitet. Det er et økt behov for eierskap, forpliktelse og bred enighet om felles verdier. Verdiene blir premisser for beslutninger, men gir samtidig handlingsrom. Når ting endres hurtig kommer reglene til kort, mens verdiene skaper retning og gir nødvendig fleksibilitet. Godt medarbeiderskap krever god kompetanse. Det er et mål at Sarpsborg kommune skal ha nødvendig kompetanse til å løse dagens oppgaver og møte framtidens utfordringer.

4 Samfunnsutvikling

Dette kapittelet gjengir visjon, ambisjoner og mål som følger av samfunnsplanen, etterfulgt av en analyse av den faktiske utviklingen i Sarpsborg sett opp mot de tre dimensjonene for bærekraftig utvikling. Til slutt følger kommunens klimabudsjett, etterfulgt av de prioriterte tiltakene i kommunens arbeid for å nå visjonen og ambisjonene i samfunnsplanen.

4.1 Visjon og ambisjoner i Samfunnsplan 2018-2030

Visjon

«Sammen skaper vi Sarpsborg» er visjonen i kommunens samfunnsplan, vedtatt i 2018. Visjonen tar opp i seg samfunnsplanens hovedbudskap og innsatsområder. Det overordnede målet er «Et attraktivt sted å bo, jobbe og oppleve». De tre innsatsområdene er; det gode hjemstedet, jobbene for framtiden og opplevelser for livet.

«Sammen» og «vi» understreker viktigheten av deltakelse og fellesskap. De uttrykker samfunnsplanens grunnleggende premisser om at kommunen ikke kan realisere målene i planen alene, men at innbyggere, næringsliv, frivillige organisasjoner, andre offentlige aktører og kommunen må samarbeide om å få det til.

«Skaper» framhever at vi må jobbe aktivt for at vi skal få det samfunnet vi ønsker oss. Det handler om å utforme og bygge opp noe som er både annerledes og bedre, samtidig som vi tar vare på og utvikler det som er bra med det vi har.

«Sarpsborg» innebærer hele det geografiske området som utgjør Sarpsborg kommune. Det betyr også at Sarpsborg har utviklingspotensial som by. En by trenger et sterkt sentrum der mange bor og jobber, og med mye handel og aktivitet – i et godt samspill med boområder, arbeidsplasser og aktivitetsmuligheter andre steder i Sarpsborg.

Ambisjoner

Samfunnsplanen fastsetter ambisjoner for befolkningsvekst, arbeidsplassvekst og lokal skatteinngang.

Ambisjon	Forutsatt utvikling fra 2017	Utvikling siste tre år
Sarpsborg skal ha minst 65.000 innbyggere i 2030.	Ved inngangen til 2017 var det 55.127 innbyggere i Sarpsborg. Ambisjonen forutsetter en økning på nærmere 10.000 personer fra 2017 til 2030. Befolkningsveksten må da gjennomsnittlig være på 1,2 % årlig.	2020: 1,11 % (640) 2021: 1,41 % (810) 2022: 1,47 % (856) Kilde: SSB
Sarpsborg skal ha minst 33.000 arbeidsplasser i 2030.	Ved inngangen til 2017 var det 27.472 arbeidsplasser i Sarpsborg. Ambisjonen forutsetter en økning på rundt 6.000 fra 2017 til 2030. Veksten i antall arbeidsplasser må da gjennomsnittlig være på 1,5 % årlig.	2020: -0,5 % (28 243) 2021: 1,5 % (28 655) 2022: 1,5 % (29 080) Kilde: Telemarksforskning

Inntekts- og formuesskatt til kommune og stat fra personlige skatteyttere i Sarpsborg skal i 2030 være på nivå med landsgjennomsnittet.	I 2016 hadde kommunen en skatteinntang per innbygger på 79,9 % av landssnittet. Ambisjonen forutsetter en gjennomsnittlig bedring på ca. 1,4 prosentpoeng per år.	2020: 79,9 % 2021: 79,2 % 2022: 76,6 % Kilde: KS
---	---	---

4.2 Mål i Samfunnsplanen 2018-2030

Samfunnsplanen skisserer overordnede mål for de tre innsatsområdene; det gode hjemstedet, jobbene for framtiden og opplevelser for livet.

Det gode hjemstedet			
Slik vil vi ha det:			
Et mangfold av boligtilbud i gode bomiljø	Raskt og trygt til og fra hjemmet, jobben, skolen og aktiviteter	Meningsfull hverdag i alle livsfaser	Kultur basert på åpenhet, tillit, inkludering og deltakelse
Jobbene for framtiden			
Slik vil vi ha det:			
Sarpsborg og Nedre Glommaregionen er et attraktivt område å etablere ny virksomhet, og eksisterende virksomheter har gode muligheter for vekst og lønnsomhet	Sarpsborg og Nedre Glommaregionen har et bærekraftig og framtidrettet næringsliv	Nedre Glommaregionen oppfattes som en helhetlig og attraktiv næringsregion	Næringslivet har tilgang til relevant kompetanse for morgendagens utfordringer
Opplevelser for livet			
Slik vil vi ha det:			
Innbyggerne i Sarpsborg skaper og deltar i aktiviteter	Sentrum er samlingspunkt og drivkraft for opplevelser	Sarpsborg har gode muligheter for naturopplevelser, rekreasjon og mosjon	Byen har et rikt kulturtilbud

I kapittel 4.6 presenteres tiltak som prioriteres de neste fire årene. Alle tiltakene skal bygge opp under visjon, ambisjoner og mål i samfunnsplanen og bærekraftprinsippene.

4.3 Analyse

Ved inngangen til 2023 hadde Sarpsborg 59 038 innbyggere. Kommunen hadde en befolkningsvekst på 1,47 % i 2022, noe som tilsvarer 856 personer. Tabellen under viser at ambisjonen om 1,2 % gjennomsnittlig befolkningsvekst per år ble innfridd i 2019, 2021 og 2022, og nesten innfridd i 2020.

Det var et negativt fødselsoverskudd på -35 innbyggere i 2022. Nettoinnflyttingen var 889 personer. 3 399 personer flyttet til Sarpsborg i 2022, mens 2 510 flyttet ut.

År	Befolkning 1. januar	Fødselsoverskudd	Nettoinnflytting	Folketilvekst	Prosentvis vekst
2017	55 127	46	375	416	0,8 %
2018	55 543	-8	460	454	0,8 %
2019	55 997	54	673	735	1,3 %
2020	56 732	28	608	640	1,1 %
2021	57 372	74	731	810	1,4 %
2022	58 182	-35	889	856	1,5 %

Samfunnsplanens ambisjon om befolkningsvekst legger til grunn at vekst i befolkningen bidrar til sosial og økonomisk bærekraft. Det er imidlertid nødvendig med balanse mellom unge og eldre, og at en tilstrekkelig andel av befolkningen er yrkesaktive.

Befolkningsvekst i sentrum

Av den totale befolkningsveksten i Sarpsborg var 21,2 % i sentrumsområdet. Arealplanen og sentrumsplanen tilrettelegger for at 40 % av befolkningsveksten i kommunen fram mot 2030 skal skje i sentrumsområdet. Befolkningen i sentrumsområdet økte med 2,0 % i 2022^[1], noe som er høyere enn i 2021 da veksten i sentrum utgjorde 1,7 %.

Befolknings sammensetning

Sarpsborg er en multikulturell by. Innvandrerbefolkningen økte med 866 til 13 830 personer i 2022. (Tall fra SSB) Uten dette bidraget ville befolkningsveksten for Sarpsborg vært negativ (-10 personer) i 2022.

Per 1. januar 2023 var innvandrerbefolkningens andel av innbyggerne i Sarpsborg 23,43 %, mens landsgjennomsnittet var på 19,88 %. Veksten i innvandrerbefolkningen i Sarpsborg skyldes i hovedsak innenlands tilflytting. Primærbosetting og familiegjenforening stod for 209 av veksten i innvandrerbefolkningen. Det var flyktninger fra Syria (203) og Ukraina (141) som bidro mest til økningen i innvandrerbefolkningen.

Per 1. januar 2022 var 30,1 % av innvandrere i Norge flyktninger, mens tilsvarende andel i Sarpsborg var 49,5 % (tall fra IMDI).

Mange innvandrere er godt integrert, og utgjør viktige ressurser i Sarpsborgs arbeidsliv, samfunnsnivå og kultur- og idrettsliv. Samtidig kan sekundært flyttende^[2] flyktninger som flytter til kommunen befinne seg i en situasjon uten arbeid eller tilfredsstillende boforhold i Sarpsborg. Dette utløser behov for tjenester og økonomisk støtte fra kommunen, fordi staten i liten grad kompenserer kommunens kostnader til sekundærflyktninger. Konsekvensen for kommunens budsjett er at det kan brukes mindre penger på kommunens tjenester for øvrig eller på investeringer.

Alderssammensetningen i befolkningen i Sarpsborg i 2022 viser at 23 % av befolkningen befinner seg i aldersgruppen 0-19 år, 60 % av befolkningen er i yrkesaktiv alder mellom 20-66 år, mens 17 % av befolkningen er over 67 år. Sarpsborg har 2,16 personer per husholdning.

Prognose for befolkningsutvikling i Sarpsborg kommune per 31.12.2022

År	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	Endring 2024- 2027
0 år	562	571	572	576	581	585	591	595	599	603	609	1,8 %
1-5 år	3 003	2 996	3 030	3 043	3 085	3 061	3 070	3 084	3 107	3 132	3 155	3,0 %
6-15 år	7 138	7 151	7 109	6 958	6 894	6 876	6 814	6 786	6 759	6 711	6 681	-3,6 %
16-19 år	2 823	2 791	2 861	3 012	3 013	3 002	3 008	2 902	2 890	2 893	2 869	8,0 %
20-66 år	35 489	35 864	36 037	36 179	36 305	36 453	36 586	36 747	36 848	36 913	36 992	1,2 %
67-79 år	7 288	7 407	7 496	7 519	7 517	7 504	7 575	7 704	7 841	8 032	8 162	1,5 %
80-89 år	2 263	2 414	2 603	2 813	3 038	3 228	3 354	3 477	3 540	3 610	3 704	25,8 %
90 år og eldre	472	480	476	481	500	535	563	586	618	629	675	4,2 %
Total	59 038	59 674	60 184	60 581	60 933	61 244	61 561	61 881	62 202	62 523	62 847	2,1 %

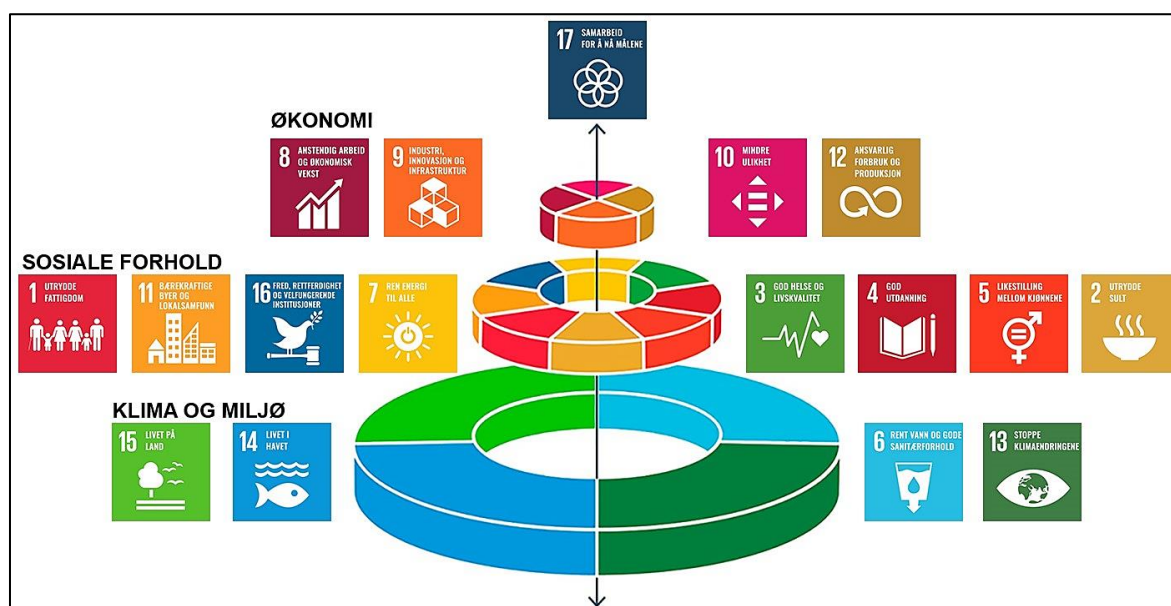
Tabell 1, kilde: SSB/Framsikt: Høy netto innvandring (MMM): Middels fruktbarhet, middels levealder, middels innenlandsk flytting og høy innvandring.

Ifølge prognosen vil befolkningen i Sarpsborg øke med ca. 2,1 % i handlingsplanperioden 2024-2027.

I aldersgruppen 80-89 år viser prognosen en økning på 25,8 % fra 2024 til 2027. Denne økningen skiller seg klart fra endringen i de andre aldersgruppene, som i stor grad kun øker med mellom 2 og 8 %. Aldersgruppen 6-15 år har en nedgang i den kommende fireårsperioden.

4.4 Bærekraftig utvikling

Figur 4.1 FNs 17 bærekraftsmål

Figuren ovenfor viser bærekraftmålene fremstilt som en hierarkisk oppbygd pyramide som illustrerer sammenhengen på tvers av de 17 målene. De tre sirklene viser hvordan bærekraftmålene kan relateres til de tre dimensjonene av begrepet bærekraftig utvikling; miljømessig bærekraft (miljø og klima), sosial bærekraft (sosiale forhold) og økonomisk bærekraft. Globalt står verden nå overfor utfordringer innen klima, energi, naturmangfold og matsikkerhet. Bærekraftdimensjonene er gjensidig avhengig av hverandre og må sees i sammenheng. Tverrsektorielt samarbeid både på nasjonalt og lokalt nivå er viktig for å løse fremtidige utfordringer. Mål 17 (samarbeid for å nå målene) er derfor satt på toppen, og er et gjennomgående tema. Flere av kommunens satsinger og arbeid strekker seg på tvers av to eller alle disse tre dimensjonene.

4.4.1 Miljømessig bærekraft

Miljømessig bærekraft handler om hvordan vi best mulig tar vare på naturressursene vi har. Dette gjør vi ved å tilpasse oss fremtidige klimaendringer og begrense omfanget av dem, samtidig som vi bevarer naturen. Figur 4.1 viser hvordan klima og miljø danner grunnlaget for de øvrige bærekraftsmålene.

Høy befolkningsvekst er en ambisjon i kommunens samfunnsplan. Dette krever at kommunen tilrettelegger for veksten på en slik måte at den ikke skaper økt press på natur- og energiresursene.

Klima og energi

Klimaendringene er en av vår tids største utfordringer. Gjennom Parisavtalen er det enighet om å begrense den globale temperaturøkningen til under 2 grader, og etterstrebe en økning på under 1,5 grader. Dette krever innsats fra alle, inkludert kommunene. Sarpsborg kommune tar denne utfordringen på alvor og ser at en viktig del av den grønne omstillingen henger tett sammen med energibruk- og produksjon. Gjennom Kommunedelplan for klima og energi 2021-2030 (klimaplanen) har kommunen satt ambisiøse målsetninger for å redusere klimagassutslipp og bruk og produksjon av energi.

Naturmangfold

Ved siden av klimaendringer er nedbygging av natur og tap av leveområder en av de største truslene mot naturmangfold. Kommunene har her en avgjørende rolle i arealplanlegging og samfunnsutvikling. Både samfunnsdelen og arealdelen av kommuneplanen er viktige verktøy for å forvalte Sarpsborgs arealer på best mulig måte.

Kommunedelplan naturmangfold for Sarpsborg kommune ble vedtatt våren 2023. Planen skal bidra til å innfri globale, nasjonale og lokale målsetninger for naturmangfold. Planen skal også være et viktig underlagsdokument for kommende rullinger av kommuneplanens arealdel og kystzoneplanen. Samvirkende effekter mellom klima/klimatilpasning og naturmangfold er viktige aspekter å ta hensyn til i framtidig planlegging.

Rent vann

Rent vann er livsviktig for enkeltindivider, grunnleggende for velfungerende samfunn og en forutsetning for ivaretagelse av det biologiske mangfoldet i naturen. Av Sarpsborgs vannforekomster er det kun rundt 16 % som innfrir miljømålet om god økologisk tilstand etter vannforskriften. Kommunen som sektormyndighet for jordbruk og avløp må fortsette å jobbe med gjennomføring av tiltak for å oppnå miljømålene for vannforekomstene, herunder ivareta sitt ansvar for Oslofjorden. Gode sanitærforhold er også spesifikt knyttet til kommunens arbeid opp mot regional vannforvaltningsplan for Innlandet og Viken vannregion. I henhold til vannforskriften skal miljømålet om god økologisk tilstand for alle vannforekomster oppnås innen 2027.

Jordsmonnressurser

Nesten en fjerdedel av Sarpsborgs landareal er dyrket eller dyrkbar mark. I enkelte år produseres mer enn 5 % av Norges mathvete i Sarpsborg, selv om mindre enn 0,7 % av landets jordbruksareal ligger her. Sarpsborg er dermed en av enkeltkommunene med størst betydning for norsk matkornproduksjon.

Omdisponering av dyrka og dyrkbar mark skjer i hovedsak som et resultat av reguleringsprosesser. Gjennom arbeidet med kommuneplanens arealdel jobbes det målrettet for at omdisponering av dyrket og dyrkbar mark skal reduseres sterkt. Siden 2013 har omdisponering av dyrket og dyrkbar mark i Sarpsborg blitt redusert. For å ta vare på matjord i de tilfellene omdisponering blir vedtatt, utvikler Sarpsborg kommune en veileder for flytting av matjord. Ved flytting kan jordsmonnet fra omdisponert areal bidra til nydyrking eller styrking av ressursgrunlaget på eksisterende dyrket, skrinn mark.

4.4.2 Sosial bærekraft

Den sosiale delen av bærekraftig utvikling handler om å sikre at alle får et godt og rettferdig grunnlag for et meningsfullt liv. Sosial bærekraft oppnås gjennom innbyggernes opplevelse av tilhørighet til nærmiljøene og lokalsamfunnet, gjennom sosiale nettverk, kulturelle møteplasser og arenaer. Her knyttes forbindelser mellom mennesker, verdener, ideer og tankesett. Her møtes, opplever, og samskaper vi på tvers av etnisitet, alder, yrke og posisjon. Kultur er med på å styrke mellommenneskelige relasjoner, gi livet innhold og til syvende og sist bedre folkehelse.

Ved å satse på barn og unges vilkår for læring, i et helhetlig oppvekstmiljø, gjennom skole, kunst og kultur, idrett og annen aktivitet, kan vi bygge trygge selvbilder der barn og unge kan føle mestring og se seg selv som en ressurs. Trygge selvbilder er igjen avgjørende for å

bygge kunnskap, kulturell og sosial kompetanse som fremtidig arbeidsliv vil kreve. Utdanning er avgjørende for arbeidsdeltakelse og helse, og dermed både for kommunens sosiale og økonomiske bærekraft.

Opplevelsene for livet

Kultur og opplevelser er viktig for alle mennesker. Foruten den åpenbare underholdningsverdien man får gjennom film, teater, kunst, musikk, dans og litteratur, gjør også deltakelse i kulturlivet at vi kan tilegne oss erfaringer og kunnskap som fører til økt samfunnsengasjement og i ytterste fall et sterkere demokrati.

Gode kulturopplevelser gjør en by attraktiv og levende, og en attraktiv by tiltrekker seg kreativ og innovativ næring, flere jobber, nye innbyggere og blir dermed til syvende og sist et godt hjemsted. Kulturen spiller med andre ord en stor rolle i det å skape en by det er fint å bo, jobbe og leve i.

Kvalifisering og utdanning

Andelen som gjennomfører videregående opplæring i Sarpsborg er lavere enn i landet for øvrig (76 % i Sarpsborg og 79 % i Norge), og andelen av personer mellom 30 og 39 år med fullført videregående skole eller høyere utdanning i Sarpsborg er lavere enn i landet for øvrig (74 % i Sarpsborg og 81 % i Norge). Frafall i videregående opplæring reduserer mulighetene i arbeidsmarkedet, øker risikoen for uføretrygd og gir dårligere levekår og helse.

Ungdataundersøkelsen for 2022 viser at prosentandelen av ungdomsskoleelever som er fornøyd med skolen de går på, er lavere i Sarpsborg enn ellers i landet. Flere enn landsgjennomsnittet oppgir at de har skulket. Andelen Sarpsborgelever som oppgir at de bruker minst én time hver dag på lekser og annet skolearbeid utenom skolen (ungdomstrinnet) er større enn ellers i landet. De fleste elever oppgir at de opplever å ha lærere som bryr seg om dem, og at de synes de passer inn blant elevene på skolen.

Det har vært en jevn økning i antall minoritetsspråklige barn i barnehagene i Sarpsborg fra 2018 til 2022, og det arbeides aktivt med å øke barnehagedeltakelse for denne gruppen.

Introduksjonsprogrammet for flyktninger i Sarpsborg kommune har hatt gode resultater de siste årene, målt i hvor mange som er i utdanning eller arbeid ett år etter at de har fullført programmet. I 2019 var denne andelen 79 %, mens den var redusert til 57 % i 2022. Nedgangen skyldes vansker med å skaffe praksisplasser under pandemien og bosetting av mange ukrainere med rettigheter på hurtigspor på introduksjonsprogram. Dette har medført redusert oppfølging etter programmet. Det forventes en økning fremover. Nasjonalt mål er 60 %.

Trygt lokalsamfunn

Bærekraftmålene 11 og 16 vektlegger å styrke inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige lokalsamfunn, og fredelige, rettfærdige og inkluderende samfunn.

Et demokratisk problem er frykten for å bli møtt med hetsende, eller trakasserende ytringer som kan bidra til at mange vegrer seg for å delta i den offentlige samtalearenaen. Økningen i konspirasjonsteorier utgjør en trussel for et bærekraftig og robust demokrati.

FN og Regjeringens handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme (2020) fremhever nasjonalt og internasjonalt samarbeid. Kommunen deltar i internasjonale og

nasjonale samarbeid for å sikre kunnskap om globale trender, ivareta demokratiske verdier og samarbeide mot hatkriminalitet og voldelig ekstremisme.

Sarpsborg står sammen om et inkluderende lokalsamfunn uten hatkriminalitet og voldelig ekstremisme – som ivaretar ytringsfriheten og demokratiet, hvor det er rom for ulikhet, og hvor andres gruppetilhørighet ikke oppleves truende. For å oppnå dette er det viktig med parallelt arbeid innen forebygging og beredskap for å sikre grunnleggende verdier som trygghet, menneskerettigheter og demokrati. Et viktig behov er å leve trygt uten frykt for hat og vold.

Levekår

I et sosialt bærekraftperspektiv har Sarpsborg store og komplekse utfordringer som skal løses. Sarpsborg ligger lavere enn landsgjennomsnittet på de fleste levekårsindikatorer. Andelen (alle aldre) som bor i husholdninger med vedvarende lav inntekt er høyest i landet (13,9 % i Sarpsborg og 10,1 % i Norge), det samme gjelder for andelen barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt (19,2 % i Sarpsborg og 11,5 % i landet).

Befolkningens helsetilstand er også dårligere enn i sammenlignbare kommuner. Kommunen skal jobbe med å utjevne levekårene i Sarpsborg. Det er spesielt viktig å ha fokus på mental helse, rus og kriminalitet.

Mange av utfordringene Sarpsborg står overfor, finner man igjen i Østre bydel, hvor kommunen har igangsatt en områdesatsing. Utfordringene i bydelen er komplekse, og krever at tiltak sees i sammenheng og virkemidler koordineres slik at man får ønsket effekt. Områdesatsingen har som mål å koordinere virkemidlene, prøve ut nye arbeidsformer, bygge kompetanse og få erfaringer som kan benyttes i kommunen for øvrig. På lang sikt kan dermed hele kommunen dra nytte av områdesatsingen.

4.4.3 Økonomisk bærekraft

Den økonomiske dimensjonen av bærekraftig utvikling handler om å sikre økonomisk trygghet for mennesker og samfunn. Økonomisk vekst handler om arbeidsplasser, sysselsettingsgrad, bosted- og næringsattraktivitet og ressursbruk. Næringslivet må ha gode rammevilkår for å utvikle arbeidsplasser, og det må være tilstrekkelig med jobber slik at alle innbyggere med arbeidsevne kan ta del i arbeidslivet. Menneskelige ressurser i lokalsamfunnet må slippe til og gis handlingsrom for å utvikle evner, kunnskap og kompetanse.

Skatteinngang per innbygger

Kommunens inntekter fra innbyggernes skatt er viktig for Sarpsborg. Dersom befolkningsveksten i kommunen også medfører økte skatteinntekter, er dette et positivt aspekt ved befolkningsøkningen. Sarpsborg kommunes skatteinngang pr. innbygger, i prosent av landsgjennomsnittet, har vært forholdsvis stabil fra 2016 til 2021. I 2022 var skatteinngangen på 76,6 %, en nedgang på 2,6 prosentpoeng fra 2021.

Kommunene i Norge er ulikt sammensatt med tanke på geografi, alderssammensetning, og levekår. Dette gjør at kostnaden for kommunale tjenester varierer fra kommune til kommune.

Skatteinntektene varierer også til dels mye mellom kommunene. Det at Sarpsborg har en lavere skatteinngang per innbygger gjør det vanskeligere for Sarpsborg å gi et likeverdig

tjenestetilbud til våre innbyggere enn andre kommuner. Samfunnsplanen har ambisjon om å øke kommunens skatteinntang per innbygger. Dette kan Sarpsborg oppnå ved at flere blir yrkesaktive, får høyere lønn eller driver næring med større lønnsomhet. Dersom utviklingen går i motsatt retning, vil dette medføre økte utgifter til offentlig finansierte velferdsordninger og dermed press på velferden.

Sarpsborg som attraktivt bosted og arbeidsplass

22 % av boligbyggingen i 2022 har skjedd innenfor sentrumsområdet. Det er en lavere andel enn ambisjonen som er 40 %. Utvikling av sentrum er viktig for å redusere areal- og transportbehovet, skjerme nedbygging av dyrket mark, viktige friluftsområder og viktige habitater for biologisk mangfold.

Kommunens befolkningsvekst kan skyldes flere forhold, som kommunens geografiske plassering sentralt på Østlandet, med tette forbindelser til grensen til Sverige og videre til Europa. Nettverk og klima kan også være medvirkende årsaker til at Sarpsborg er en attraktiv by å bosette seg i. Sarpsborg har lavere kvadratmeterpris for eneboliger og leiligheter enn nabokommuner som Moss og Fredrikstad. Tilgangen på arbeidsplasser kan også være et forhold som trekker nye innbyggere til kommunen. I 2021 og 2022 har Sarpsborg hatt en arbeidsplassvekst på 1,5 %, som er i tråd med målene i samfunnsplanen. I 2022 var økningen innen offentlig sektor på 1,9 %, mens økningen i privat sektor var på 1,1 %.

Attraktivitet styres både av forhold som kommunen kan påvirke, og forhold som ikke kan påvirkes i særlig grad. Arbeidsplassutviklingen i Sarpsborg styres av om næringslivet nasjonalt har vekst eller nedgang, og av bransjesammensetningen i kommunen. Dette kan kommunen i begrenset grad påvirke.

Arbeidsplassutviklingen påvirkes av befolkningsveksten kommunen har, ettersom flere nye innbyggere etterspør varer og tjenester lokalt. Dette kan kommunen påvirke ved å skape en attraktiv by med etterspørsel etter boliger, og legge til rette for boligbygging. Prognosen for befolkningsutvikling i kap. 4.3.1 forutsetter en boligbygging på over 420 nye boliger per år i gjennomsnitt i perioden 2024-2027. Videre vil urbane kvaliteter, som byliv, varierte møteplasser, kulturopplevelser, parker, natur, gode bomiljø og tjenester med kvalitet ha betydning.

Sekundærtillflyttingen kan være en stor utfordring for den bærekraftige utviklingen i Sarpsborg kommune, ettersom de sekundærtillflyttede familiene i større grad har behov for kommunale tjenester enn befolkningen ellers. Dette gjelder barnevern, boveiledning, forebyggende tjenester og tilpasning i skole og barnehage.

4.5 Klimabudsjett 2024-2027

Klimabudsjettet er kommunedelplan klima og energi sin handlingsdel og gir en oversikt over tiltak, tid for gjennomføring og ansvarsfordeling. Det presenterer klima- og energitiltak som gjennomføres av kommuneorganisasjonen, og er et viktig styringsverktøy for å nå klimamålene i kommunen. I tillegg skal klimabudsjettet synliggjøre klimaeffekten av tiltakene, så langt dette er mulig å beregne. For at klimabudsjettet skal være et godt fungerende styringsverktøy, forutsetter det at hele organisasjonen samarbeider på tvers av virksomheter. Det er også viktig at kommunen har et godt samarbeid med innbyggere og næringsliv, samt regionale og lokale myndigheter. Kostnadene til tiltakene i klimabudsjettet er vedtatt i kommunens investeringsbudsjett for perioden 2024-2027.

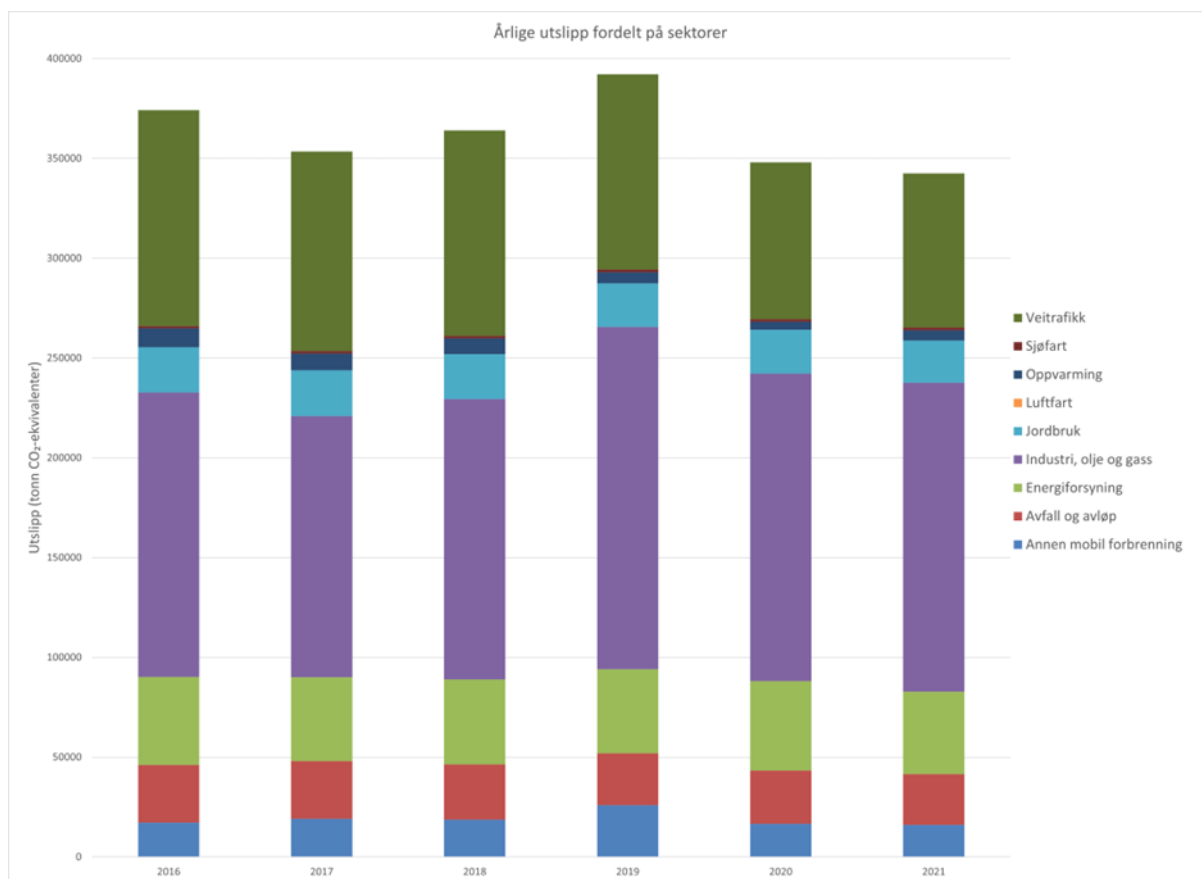
Mål i kommunedelplan for klima og energi

Sarpsborg kommune har satt seg ambisiøse klimamål. Klima- og energiplanen setter føringer for hvordan Sarpsborgsamfunnet skal kutte i utslipp, redusere energibruk, produsere mer fornybar energi og tilpasse seg klimaendringene. Følgende hovedmål er satt:

- Innen 2030 skal klimagassutslippene i Sarpsborg være redusert med minst 50 % sammenlignet med 2016
- Sarpsborg skal bidra til at Østfold-regionen oppnår netto null CO₂-utslipp innen 2050
- Sarpsborg skal bidra til å oppnå det globale lavutslippssamfunnet innen 2050
- Innen 2050 skal all energibruk i Sarpsborg være fossilfri eller avfallsbasert
- Sarpsborg kommune som organisasjon skal være fossilfri innen 2030

Status for klimagassutslipp i Sarpsborg kommune

Miljødirektoratet publiserer årlige beregninger for klimagassutslipp i norske kommuner, med forsinkelse på cirka ett år. Figur 4.2 viser utviklingen i utslippene i Sarpsborg kommune fordelt på ni sektorer i perioden 2016 til 2021. Her ser vi at utslipp av klimagasser er redusert med omtrent 8 % fra 2016 til 2021. I Sarpsborg er det industri, energiproduksjon til industri og veitrafikk som står for den største delen av utslippene. Av figuren ser vi at det er veitrafikken som har hatt den største nedgangen i denne perioden.

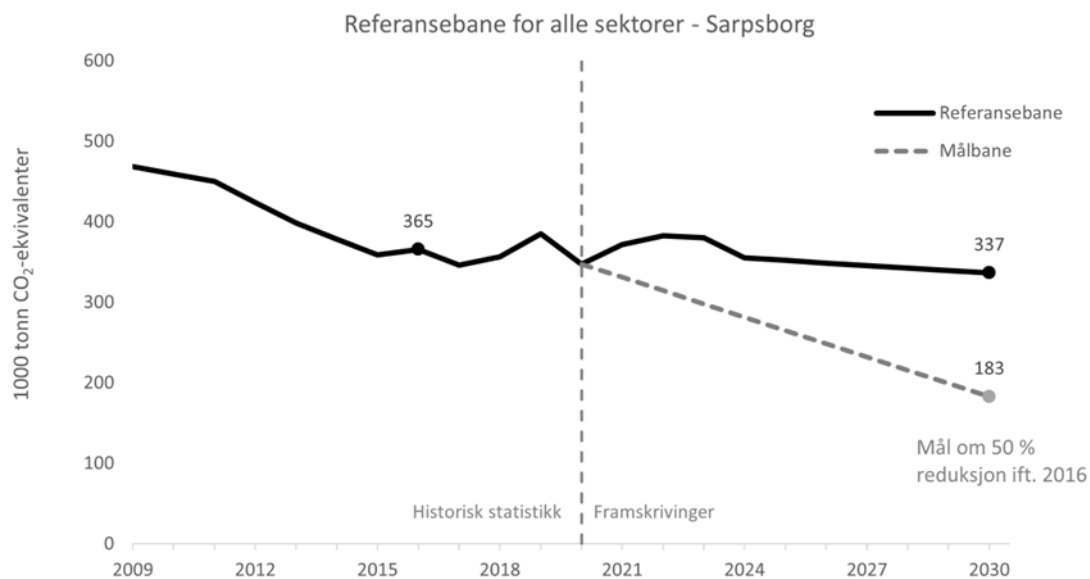

Figur 4.2: Figuren viser sektorfordelte utslipp i Sarpsborg kommune i perioden 2016 til 2021

4.5.1 Framskrivinger

Gjennom Klima Østfold-samarbeidet har CICERO Senter for klimaforskning og Transportøkonomisk institutt (TØI) utarbeidet en referansebane for klimagassutslippene i Sarpsborg kommune, fra 2020 til 2030. En referansebane er beregnet, forventet klimaeffekt. Referansebanen er basert på gjennomføringen av den nasjonale, regionale og lokale klimapolitikken som var vedtatt før 01.01.22, og gir et estimat på utviklingen i klimagassutslippene, gitt at det ikke vedtas og gjennomføres nye tiltak.

Figur 4.3 viser den beregnede referansebanen (hel linje) og den nødvendige utviklingen for å nå hovedmålet til Sarpsborg om 50 % redusert utslipp innen 2030 (stiplet linje), sammenlignet med 2016.

Figur 4.3 Referansebane utviklet av CICERO og TØI. Figuren viser beregnede utslipp av klimagasser i Sarpsborg frem mot 2030, gitt at det ikke iverksettes nye tiltak, og en målbane som viser nødvendig utvikling for å nå målsetningen om 50 prosent reduksjon.

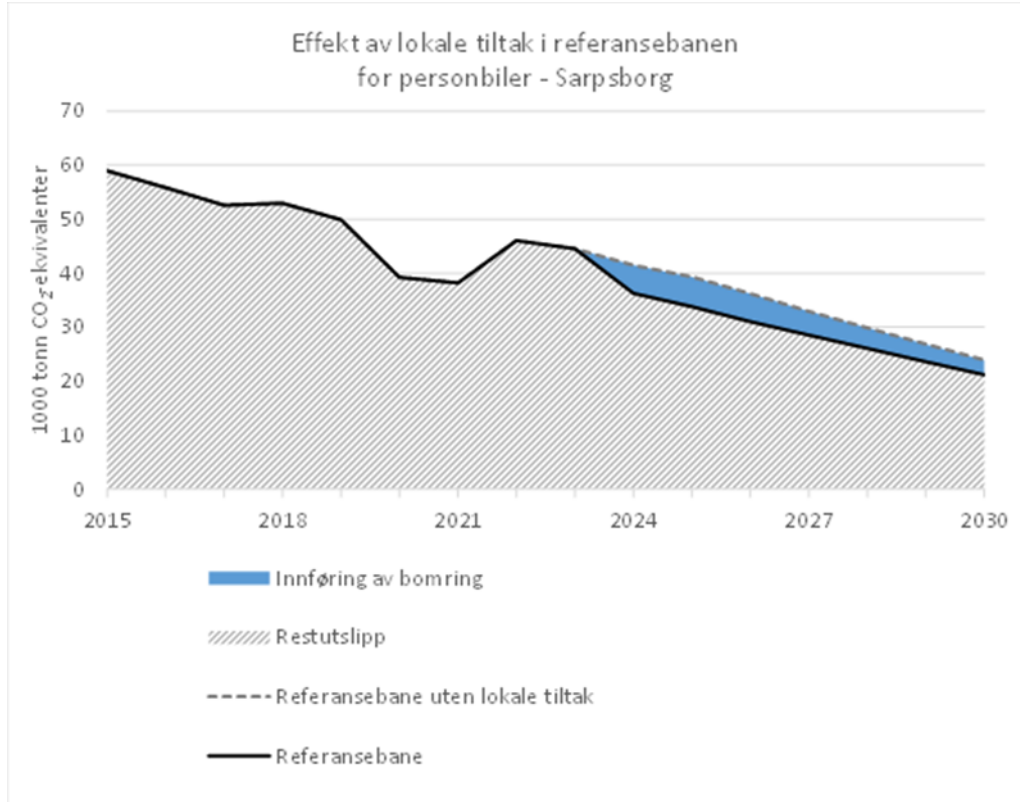
Tiltak inkludert i referansebanen:

- Nasjonalt omsetningskrav for biodrivstoff til veitrafikk fram til 2022 (nasjonalt)
- Nasjonalt forbud mot bruk av mineralolje til oppvarming av bygninger fra 2020 (nasjonalt)
- Nasjonalt forbud mot bruk av mineralolje til midlertidig byggvarme og byggtørk fra 2022 (nasjonalt)
- Nullutslipp/biogass i fylkeskommunale busser (regionalt)
- Bomring (lokalt)

Det er et tydelig gap mellom de forventede utslippene og den nødvendige utviklingen Sarpsborg må følge for å nå målet om 50 % reduksjon av klimagassutslipp innen 2030. Å minske dette gapet krever fokus på lokale tiltak, samt en kombinasjon av nasjonale og regionale virkemidler. Et godt samarbeid med innbyggere og næringslivet er en forutsetning for å nå målsetningene i klima og energiplanen.

Effekt av innføring av bomring i Sarpsborg kommune

Fase 1 av Bypakke Nedre Glomma åpnet i november 2019, med bomring i Fredrikstad. I 2024 planlegges det åpning av fase 2, med bomring også i Sarpsborg. CICERO og TØI har laget en egen referansebane for veitrafikk, og effektberegning av bomringen er inkludert i denne. Antatt effekt av bomringen er illustrert i figur 4.4. Den stiplede linjen viser forventet utslipp fra veitrafikken i kommunen uten tiltak, mens den heltrukne linjen viser forventet utslipp med tiltak. Effekten av bomringen er vist med det blå feltet.

Figur 4.4: Figuren viser fremskrevet effekt av innføring av bomring i Sarpsborg innen utslippssektoren veitrafikk.

4.5.2 Tiltak i klimabudsjettet 2024

Tiltakene i årets klimabudsjett er delt inn i fem ulike tabeller ut fra om de kan tallfestes eller ikke, og type utslippskutt de gir. Den første tabellen omhandler reduksjon av klimagassutslipp, den andre gjelder økt fornybar energiproduksjon, den tredje viser energibesparelse, mens de to siste viser tiltak som ikke er tallfestet. Av ulike årsaker er det noen tiltak det ikke har vært mulig å tallfeste, men disse har likevel en positiv virkning på klimagassutslippene. Klimabudsjettet gir ikke en uttømmende oversikt over igangsatte og/eller planlagte klimatiltak i hele kommuneorganisasjonen. Klimabudsjettet vil forbedres over tid i takt med kunnskapsutvikling.

Tabell over tiltak og virkemidler med tallfestet utslippsreduksjon

Tabellen under viser en oversikt over tiltak og virkemidler med tallfestet utslippsreduksjon. Dette er målbare tiltak hvor klimaeffekten av tiltakene er beregnet. Effekten er beregnet til reduksjon i CO₂-ekvivalenter (CO₂e)^[4], hvilket betyr samlet reduksjon gitt at alle utslippene hadde vært CO₂. Det er noe usikkerhet ved både størrelsen på utslippsreduksjoner og tidspunktet de vil realiseres.

Klimabudsjett 2024-2027 tabell – Tiltak og virkemidler med tallfestet utslippsreduksjon					
Sektor	Tiltak og virkemidler	Totalt reduserte utslipp ift. referanseåret 2016 (Tonn CO ₂)			Ansvarlig kommuneområde
		2024	2025	2030	
Vei-trafikk	Fossilfri bilpark 2030 – Sarpsborg kommune ^[5]	214	779	2 192	Teknisk
	Øke sykkelandelen i Nedre Glomma til 12 % innen 2030	1 434	2 164	4 058	Bypakke Nedre Glomma
Sum direkte utslippskutt		1 648	2 943	6 250	

Tabell over tiltak og virkemidler med beregnet fornybar energiproduksjon

Sarpsborg kommune skal utvide og oppgradere Alvim renseanlegg. Det nye anlegget skal utnytte ressursene på en langt bedre og mer miljøvennlig måte enn i dag. Alvim renseanlegg skal bli en "ressursfabrikk" som innfrir eksisterende og fremtidige rensekrav. Tiltakene i tabellen under skal gjennomføres som en del av oppgraderingen av Alvim renseanlegg i perioden 2024-2027 og vil bidra til å øke ny fornybar energiproduksjon i Sarpsborg kommune.

I tillegg er det planlagt solceller på flere kommunale takflater. Investeringen i disse gjøres i 2023, men med første driftsår i 2024. Til sammen vil de fire solcelleanleggene ha en årlig produksjon på omtrent 600 MWh, hvilket tilsvarer det årlige strømforbruket til rundt 40 husholdninger. Når alle anleggene vist i tabellen under er ferdigstilt i 2030 vil Sarpsborg kommune ha en årlig fornybar energiproduksjon på 9 036 MWh.

Klimabudsjett 2024-2027 tabell – Tiltak og virkemidler med beregnet energiproduksjon

Tiltak og virkemidler	Total fornybar energiproduksjon (MWh/år)			Ansvarlig kommuneområde
	2024	2025	2030	
Solstrøm på tak - Alvim renseanlegg	-	376	376	Teknisk
Biogassproduksjon til strøm og varme - Alvim renseanlegg	-	3 590	4 640	Teknisk
Varmeproduksjon fra rensed avløpsvann - Alvim renseanlegg	-	1 300	3 200	Teknisk
Strøm fra mikroraftverk på utslippsledning - Alvim renseanlegg	-	221	221	Teknisk
Solcelleanlegg på taket av Borgen sykehjem	113	113	113	teknisk
Solcelleanlegg på taket av Grålum ungdomsskole	165	165	165	Teknisk
Solcelleanlegg på taket Haugvoll sykehjem	127	127	127	Teknisk
Solcelleanlegg på taket av Sandbakken idrettshall	194	194	194	Teknisk
Sum fornybar energiproduksjon	599	6 086	9 036	

Tabell over tiltak med beregnet energibesparelse

Å bytte til energieffektiv belysning er en enkel og effektiv måte å redusere energiforbruket på. Innføring av energieffektive belysningsløsninger vil frigjøre energi. Dette er viktig for å imøtekomme et økt energibehov etter hvert som byen vokser og samfunnet blir mer elektrifisert.

Estimert energibesparelse for perioden 2024 – 2030 ved utskifting av gatelys er vist i tabellen under. Det er noe usikkerhet knyttet til tallene og disse må justeres i løpet av den gitte tidsperioden. Usikkerheten er først og fremst knyttet til fremdriften i utskiftingen av armaturer, og til energiforbruk av gamle kabler, sikringer og kontakter.

Klimabudsjett 2024-2027 tabell – Tiltak og virkemidler med estimert energibesparelse

Sektor	Tiltak og virkemidler	Total energibesparelse (MWh/år)			Ansvarlig kommuneområde
		2024	2025	2030	
Energi-besparelse	Utskifting av eksisterende gatebelysning til LED	984	1 477	1 969	Teknisk
Sum energibesparelse 2024-2030				10 982	

Tabell over tiltak og virkemidler som ikke er beregnet

I tabellen under er det listet opp ulike tiltak som har en positiv påvirkning på Sarpsborg kommunes reduksjon av klimagassutslipp, men som ikke kan tallfestes ennå.

Klimabudsjett 2024-2027 tabell - Tiltak og virkemidler som ikke er beregnet

Tiltak/virkemidler	Beskrivelse	Ansvarlig kommuneområde
Miljøfyrtårn-sertifisering etter hovedkontor-modellen	Miljøfyrtårn er et konkret og effektivt verktøy for innføring av miljøledelse og sertifisering, som hjelper private og offentlige virksomheter til å ta miljøansvar. Det er ulike kriterier for ulike virksomheter.	Samfunn/alle kommuneområder
Ettersorteringsanlegg for restavfall	Østfold Avfallssortering IKS (ØAS) er etablert. Eiere er Sarpsborg, Halden, Fredrikstad, Rakkestad og Hvaler kommuner, i tillegg til de to interkommunale selskapene Indre Østfold Renovasjon IKS og MOVAR IKS. ØAS skal bygge og drive ettersorteringsanlegg for restavfall fra hele regionen. Anlegget planlegges satt i drift i 2026. Ettersorteringsanlegget vil øke andel utsortert plastemballasje som går til materialgjenvinning.	Teknisk
Utsortering av matavfall	Det er planlagt oppstart for innsamling av matavfall i separat beholder i Sarpsborg kommune fra høsten 2023. Kildesortering av matavfall vil fremme utsortering og materialgjenvinning også av andre avfallsfraksjoner. Gjennom biologisk behandling bidrar man til redusert klimagassutslipp. Næringsstoffer, organisk materiale og energi gjenvinnes.	Teknisk

	Matavfall skal primært utnyttes til produksjon av biogass og biogjødsel.	
Digitaliseringstiltak	Etablere digitale løsninger som reduserer transport til Servicetorget, kjøring i forbindelse med møtevirksomhet, utskrifter og frakt av internpost.	Fellesfunksjoner
Alvim renseanlegg (Alvim RA)	Alvim RA skal bli en "ressursfabrikk", og det skal være stort fokus på utnyttelse av ressurser i avløpsvannet og renseanlegget. Det er gjennomført en forprosjektfase med vekt på å redusere klimagassutslippene både for byggefase og driftsfase. For driftsfasen har det i forprosjektet vært fokus på energiforbruk, samt nitrogen- og fosforgjenvinning. I tillegg er det utredet flere mulige klima- og energiløsninger i forprosjektet.	Teknisk
Energibesparelser innen vann og avløp	Tiltak som separering av gammelt avløpsnett, fornying og forbedring av vannledningsnettet og optimalisering av drift av pumpestasjonene vil kunne gi klima-, miljø- og energieffekt fordi mindre spillvann må pumpes og renses.	Teknisk
Solenergi på tak	I klima- og energiplanen ligger det et mål om at det i alle nye kommunale byggprosjekter, skal stilles krav til solenergi (solceller/solfangere) i forprosjektfasen. Solenergi kan stort sett bygges ut uten å komme i konflikt med andre interesser, spesielt hvis anleggene etableres på eksisterende takflater.	Teknisk
Omlagging av kommunens maskinpark til fossilfrie maskiner	Alle kommunens veigående kjøretøy skal være fossilfrie i 2030, og at 70 prosent av nye ikke-veigående kjøretøy og maskiner skal være fossilfrie i 2030.	Teknisk

Hjem-jobb-hjem	Deltakelse i Bypakkens hjem-jobb-hjem ordning. Ordningen skal med ulike virkemidler stimulere flere til å reise kollektivt, sykle eller gå fremfor å ta bil til jobb.	Fellesfunksjoner
Bomring	Bomring for Bypakke Nedre Glomma er planlagt innført 1. januar 2024. Den består av 24 bomstasjoner der alle vil ha enveis innkreving av bompenger.	Bypakke Nedre Glomma
Trafikksikker kommune	Sarpsborg kommune er godkjent som trafikksikker kommune. Trafikksikkerhet omfatter forebyggende helsearbeid, opplæring og holdningsskapende arbeid. Det å la barna gå eller sykle til skolen er et godt trafikksikkerhetstiltak. Dette er positivt både for miljø, helse og klima.	Teknisk
Helhetlig plan for ledningsfornyelse	Prosjektet vil gi kommunen vesentlig økt kunnskap om ledningsnettet i et område som ansees som kritisk med tanke på overløp, innlekking og infiltrasjon av fremmedvann. Arbeidet vil gi kommunen tiltrengt informasjon om hvordan klimaendringer påvirker ledningsnett, overvannsystem og resipient.	Teknisk
Utskiftning fra lysstoffrør til LED i kommunens bygg	Det vil pågå et kontinuerlig arbeid med å bytte lysstoffrør med LED-lys i kommunens bygg, som vil bidra til at energiforbruket går ned. EU har vedtatt å fase ut flere typer lysstoffrør som i dag brukes i mange hjem og på arbeidsplasser.	Teknisk

Aktiviteter som styrker klimaarbeidet

Tabellen under viser aktiviteter som styrker klimaarbeidet, men som er vanskelig å tallfeste.

Klimabudsjett 2024-2027 tabell – aktiviteter som styrker klimaarbeidet		
Tiltak/virkemidler (styrkende og langsiktige tiltak)	Beskrivelse	Ansvarlig kommuneområde
Deltakelse i nettverk	Klima Østfold, Klima Viken, Klimapartnere Viken og Regionalt nettverk for klimatilpasning	Samfunn

Klimafond	Kommunen har et klimafond som benyttes til å gjøre tiltak internt i kommunens virksomheter.	Samfunn
Klimapris	Sarpsborg kommune deler ut to klimapriser årlig. Prisene deles ut til noen som har gjort en ekstra innsats for å bidra til at Sarpsborg omstiller seg til et lavutslippssamfunn. Midler til klimaprisene skal tas fra kommunens klimafond.	Samfunn

4.6 Prioriterte tiltak

4.6.1 Vedtatte styringsdokumenter

Kommuneplanens arealdel 2024 - 2036	
<p>Hovedmål: Hovedmålet for arealutvikling er: «Sarpsborg – en bærekraftig og transporteffektiv kommune med et aktivt sentrum».</p> <p>Arealplanen er et verktøy for nå målene i samfunnsplanen. Arealplanen skal bidra til befolkningsvekst og arbeidsplassvekst. Den skal gi disponibelt areal til å dekke framtidige boligbehov, tjenestebehov, teknisk infrastruktur og transportbehov, og den skal sikre natur- og friluftslivsområder. Sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft skal ligge til grunn sammen med nasjonale og regionale føringer.</p> <p>Arealplanen skal sikre forutsigbar arealutvikling og være et godt styringsverktøy for detaljplanlegging og byggesaksbehandling.</p>	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Utarbeide områdereguleringsplan bydelssenter Grålum	2024-2026
Kartlegge områder med erosjonsfare i kommunen. Lage et mer detaljert aktsomhetskart for kvikkleireskred. Kartleggingen finansieres med midler fra NVE.	2024-2025
Kartlegge friluftslivsområder i kommunen	2024-2027
Gjennomføre prøveprosjekt innfartsparkering	2024-2026
Tilrettelegge for batterifabrikk og stort datasenter på Hasle	2024-2025

Kommunedelplan sentrum 2019-2031

Hovedmål: Sentrumsplanen tilrettelegger for at 40 % av befolkningsveksten i kommunen skal skje i sentrumsplanområdet. Dette tilsvarer 3500 personer og 2400 nye arbeidsplasser frem mot 2030.

Sentrumsplanen har syv plangrep:

- Vi utvikler en kompakt by med gangavstand til dagligdagse gjøremål
- Vi utvikler sentrumstriangelet med nytt, fremtidsrettet stasjonsområde som motor
- Vi bygger den moderne byen på historisk identitet
- Vi tilrettelegger for urban bebyggelse
- Vi tilrettelegger for fleksibel kvartalsutbygging
- Vi styrker offentlige byrom
- Vi styrker byens attraktivitet ved å sette miljøvennlig transport i fokus

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Utarbeide og vedta detaljreguleringsplan for Rosenkrantz gate og stasjonsområdet. Gaten skal utvikles til en ny hovedadkomstgate mellom Sarpsborg stasjon og gågata. Stasjonsområdet skal utvikles til et nytt og effektivt reisetorg og et knutepunkt for byutvikling. Tiltaket inngår i områdesatsing Østre bydel.	2024-2025
Utvikling av kulturkvartalet. Igangsatt prosjekt for å vurdere potensiale for kulturbasert næringsutvikling, blant annet med utgangspunkt i kulturarenaene. Tiltaket inngår i områdesatsing Østre bydel.	2024
Oppgradere Pellygata fra Torggata til etter Sverres gate. Det fremmes politisk sak om oppgradering av Pellygata ytterligere østover, jfr. notat datert 16.05.2023.	2024-2025
Etablere park i kvartal 88. Tiltaket inngår i områdesatsing Østre bydel.	2024-2025
Utarbeide helhetlig plan for ledningsfornyelse avløp og etablering av klimatilpasset overvannshåndtering.	2024-2027
Ta i bruk utbyggingsavtaler i byutviklingsprosjekter.	2024-2027

Kommunedelplan for klima og energi 2021-2030

Hovedmål:

- Innen 2030 skal klimagassutslippene i Sarpsborg være redusert med minst 50 % sammenlignet med 2016.
- Sarpsborg skal bidra til at Østfold-regionen oppnår netto null CO₂- utslipp innen 2050 ved både kraftig å redusere utslippene og øke CO₂-fangst i Sarpsborg.
- For å bidra til det globale lavutslippssamfunnet innen 2050 skal Sarpsborgsamfunnet øke ressurseffektiviteten og redusere klimafotavtrykket fra varer og tjenester vi kjøper.
- Innen 2050 skal all energibruk i Sarpsborg være fossilfri eller avfallsbasert.
- Sarpsborg kommune som organisasjon skal være fossilfri innen 2030.

Utvalgte delmål og strategier for å nå hovedmålene:

- Sarpsborg kommune skal jobbe for at det produseres mer fossilfri energi i kommunen.
- Innen 2030 skal kommunens egen kjøretøy- og maskinpark være fossilfri.
- Sarpsborg har en nullvisjon for omdisponering av karbonbindende arealer som jordbruksmark, myr, tareskoger og ålegrasenger.
- I Sarpsborg skal matsvinn reduseres med 50 % i løpet av planperioden.

Kommunen skal vurdere klimakonsekvensene i alle saker til politisk behandling der det er relevant.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Delta i pilotprosjekt om arealregnskap.	2024
Utrede innføring av mål om arealnøytralitet.	2026
Vurdere om Sarpsborg kan få flere solcelleanlegg på store tak gjennom samarbeid med andre aktører som for eksempel Soleie, som er deleid av Østfold energi.	2024

Kommunedelplan mangfold, inkludering og likeverd 2016 – 2028

Hovedmål: Sarpsborg er en kommune uten diskriminering og mobbing. Mangfold, inkludering og ytringsfrihet er viktige verdier. Kommunen gir likeverdige tjenester til alle innbyggere.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Gjennomføre åpne mangfoldskonferanser og kompetansetilbud med temaer som utvikler holdninger og kompetanse til likeverd og inkludering	2024-2027
Samarbeide med barnehager om å rekruttere flere barn med minoritetsbakgrunn gjennom blant annet mer bruk av åpen barnehage, utnyttelse av statlige språkstimuleringsmidler og kompenserende tiltak for å bekjempe sosiale forskjeller.	2024-2027
Arbeide for å nå nye målgrupper og styrke det inkluderende arbeidet i kulturskolen gjennom en åpen og mangfoldig arena med ulike produksjoner og aktiviteter til alle kommunens innbyggere.	2024-2027
Sikre mangfoldsperspektivet gjennom hele rekrutteringsprosessen fra utlysning til utvelgelse og ansettelse.	2024-2027

Handlingsprogram for næringsutvikling

Jobbene for framtiden:

Mål i samfunnsplanen: Sarpsborg skal ha minst 33.000 arbeidsplasser i 2030. Dette forutsetter en økning på rundt 6.000 fra 2017 til 2030.

- Sarpsborg og Søndre Østfold næringsregion* er et attraktivt område å etablere ny virksomhet, og eksisterende virksomheter har gode muligheter for vekst og lønnsomhet.
- Sarpsborg og Søndre Østfold næringsregion har et bærekraftig og framtidrettet næringsliv.
- Søndre Østfold oppfattes som en helhetlig og attraktiv næringsregion.
- Næringslivet har tilgang til relevant kompetanse for morgendagens utfordringer
- Sarpsborgs innbyggere har en meningsfull hverdag i alle livsfaser

*Nærings samarbeidet i Nedre Glomma er utvidet til å omfatte Haldenregionen.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Følge opp den regionale næringsstrategien gjennom deltakelse i regionale næringsutviklingsprosjekter. Målsettingen er å øke regionens næringsattraktivitet i konkurransen mot andre næringsregioner i Norge. Dette gjøres i samarbeid med næringsforeningene og destinasjonsselskapene i Søndre Viken næringsregion.	2024-2027
Følge opp samarbeidet i Osloregionen og saksbehandling knyttet til Søndre Viken Interkommunale Politiske Råd (SVIPR). Kommunens engasjement i SVIPR forutsetter reduksjon i kontingent da den ikke er fullfinansiert.	2024-2027
Samarbeide med NAV, næringsforeningene, kommunene i Søndre Viken og andre aktører om å redusere utenforskap gjennom å få folk i arbeid.	2024-2025

Bypakke Nedre Glomma

Hovedmål:

- Nedre Glomma-regionen skal ha nullvekst i personbiltrafikken. Dette innebærer økt andel kollektivreiser og syklist.
- En nullvisjon om ingen drepte eller hardt skadde i veitrafikken.
- Utslippet fra veitrafikken skal reduseres.
- Bedre fremkommelighet og redusert reisetid for kollektiv- og næringstransport.
- Utvikle gode knutepunkter for effektive bytter mellom ulike transportmidler.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Følge opp den vedtatte samarbeidsavtalen mellom Sarpsborg kommune, Viken fylkeskommune, Fredrikstad kommune, Statens vegvesen og Jernbanedirektoratet for felles løsninger av transportutfordringer.	2024-2027
Følge opp prosjektene som har finansiering gjennom statlige belønningsmidler og/eller i Bypakke Nedre Glomma, fase 2. Dette vil også gjelde prosjekter og tiltak som finansieres gjennom en framtidig byvekstavtale. Regjeringen har signalisert at det skal forhandles om en slik avtale for Nedre Glomma i 2024, og har satt av 174 mill. kr til dette i 2024.	2024-2027
Følge opp og bidra i Viken fylkeskommunes pågående arbeid med ny bru over Glomma i Sarpsborg (ny Sarpsbru) i reguleringsplan for fv. 118.	2024-2025

Områdesatsning Østre bydel

Hovedmål: Områdesatsningen skal bedre levekårene, utvikle bydelen og gi varige endringer. Arbeidet følger samfunnsplanens mål om å utvikle Sarpsborg til et attraktivt sted å bo, jobbe og oppleve i et bærekraftperspektiv, samt sentrumsplanens anbefaling om å styrke sentrumstriangelet og utvikle Østre bydel som et kultursentrum med fokus på kultur -, nærings - og offentlige tilbud. Det skal gjøres tiltak med de fysiske omgivelsene, det sosiale miljøet og tjenestene som tilbys i området. Områdesatsning Østre bydel jobber etter følgende av FNs 17 bærekraftsmål:

- 17 – Samarbeid for å nå målene
- 11 – Bærekraftige byer og lokalsamfunn
- 8 – Anstendig arbeid og økonomisk vekst
- 3 – God helse og livskvalitet

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Gjennomføre områdesatsning i tråd med statlig samarbeid, programbeskrivelse og handlingsprogram.	2024-2027
Videreutvikle kvartal 88 som park, nærmiljøanlegg og møteplass for alle aldre.	2024-2025
Drifte bydelskontor som møteplass for innbyggerne, en arena for aktivitet, samt en arbeidsplass og kontaktpunkt for områdesatsningens kjerneoppgaver.	2024-2027
Videreføre metodearbeidet «Sammen skaper vi det gode hjemstedet i Østre bydel». Dette er ressursbasert lokalsamfunnsutvikling med vekt på innbyggerinvolvering, myndiggjøring og deltakelse. Hensikten er å utvikle bærekraftige tiltak og prosjekter basert på innbyggernes iboende ressurser.	2024-2027
Videreføre nærmiljøtilskudd for små og store tiltak som kan bidra til et bedre nærmiljø i Østre bydel og som beboer- og velforeninger, frivillige lag og organisasjoner, næringsliv og andre kan søke på.	2024-2027
Videreutvikle plangrep 2 «Sentrumstriangelet» i Sentrumsplanen 2019-2031 med Østre bydel som kultursentrum.	2024-2025
Gjennomføre områdesatsningskonferanse annethvert år med hensikt å være møteplass og medvirkningsarena for alle interessenter i områdesatsningen.	2024-2027
Forsterke kommunikasjonsarbeidet med vekt på visualisering og medvirkning.	2024-2027

Tiltak mot utenforskap

Hovedmål: Motvirke utenforskap* på kort og lang sikt ved å bidra til at flest mulig kan klare seg selv, realisere sitt potensial og skaffe seg arbeid.

Barn som lever i husholdninger med lav inntekt, har i liten grad mulighet til å gjøre noe med situasjonen samtidig som konsekvensene ofte blir store for dem. De deltar i mindre grad i aktiviteter enn andre barn.

Dette kan ha ulike følger som:

- ensomhet og opplevelse av utenforskap
- større sannsynlighet for ikke å trives på skolen
- psykiske helseproblemer hos barn – generelt sosial ulikhet i helse
- økt sannsynlighet for at barna selv får lav inntekt når de blir voksne.

Utviklingsarbeidet og tiltakene nedenfor skal medvirke til at barnefamilier ikke skal forbli i en situasjon med vedvarende lav inntekt, men komme ut av det gjennom utdanning og arbeid:

**Personer i utenforskap: personer i alderen 20-66 som er uten jobb, som ikke er under utdanning eller som ikke mottar alderspensjon/offentlig AFP. Personer som mottar trygd er i utenforskap.*

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Videreføre ungdomsfellesskapet på Alvim. Ved bruk av styrkebaserte prosesser (ABCD metoden) skal ungdom lære å utvikle sitt eget nærmiljø og ta aktivt grep om eget liv og helse. Ved å inkludere ungdommene i alle prosesser og beslutninger vil de kunne oppleve mestring og mening, og de vil kunne bidra til å skape aktiviteter for andre ungdommer i sitt nærmiljø. Aktivitetene og tilbudene skal være gratis, inkluderende og uten påmelding.	2024

Handlingsprogram mot hatkriminalitet og voldelig ekstremisme

Hovedmål: Sammen skaper vi det gode og trygge hjemstedet

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Gjennomføre prosjektet Ung Motkraft, en styrkebasert allianse som arbeider sammen for et trygt Sarpsborg (finansiert gjennom Gjensidigestiftelsen, Trygg By Norge og Nordic Safe Cities)	2024
Følge opp samfunnet Sarpsborg sitt medlemskap i Nordic Safe Cities.	2024-2027
Utarbeide undervisningsopplegg eller temaforslag for skolene, næringsliv, lag og foreninger for å øke mediekritisk forståelse. Dette er viktig for å forhindre polarisering, hat og utrygghet.	2024-2026
Opprette dialog om trygg debatt med lokale medier, deriblant ytringsfrihet, hatytringer, hatkriminalitet og ekstremisme.	2024
Gjennomføre samling med politi, kommunen og alle trossamfunn om forebyggende trygghetstiltak.	2024

4.6.2 Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden

Navn på styringsdokument	Oppstart (år)	Forventet sluttbehandling
Planstrategi Sarpsborg kommune 2025-2028	2023	2024
Kommuneplanens arealdel	2017	2024

^[1] Tallene er hentet for 1.2.2021 og 1.2.2022.

^[2] Flyktninger som opprinnelig er bosatt i andre kommuner.

^[3] Forsørgerbyrden i Sarpsborg for eldre på 0,28 i 2023 innebærer at det er 28 personer i pensjonsalder (over 66 år) per 100 personer i yrkesaktiv alder (19-66 år). Forsørgerbyrden for yngre innebærer at det er 36 personer (under 18 år) per 100 personer i yrkesaktiv alder (19-66 år). Tallene fra befolkningsprognosen for Sarpsborg er lagt til grunn og utregningen følger SSBs modell.

^[4] [Se Miljødirektoratets definisjon av Co2-ekvivalenter \(lenke i tekst\).](#)

^[5] En forutsetning for at kommunens bilpark skal bli fossilfri er at det finnes tilgjengelig anlegg og forsyning av alternative drivstoff.

5 Medarbeider

Sarpsborg kommune er Sarpsborgsamfunnets største arbeidsgiver med ca. 4.500 fast ansatte medarbeidere. Kommunen dekker et stort spekter av tjenester innenfor ulike virksomheter og fagområder. Gjennom engasjement og jobbutførelse bidrar hver enkelt til visjonen: «Sammen skaper vi Sarpsborg», og målet om at Sarpsborg skal være «Et attraktivt sted å bo, jobbe og oppleve».

«Vi i Sarpsborg – plattform for ledelse og medarbeiderskap» beskriver hvordan kommunen som organisasjon ønsker å framstå og bli oppfattet av omverdenen, og har fokus på områdene ledelse, medarbeiderskap og kompetanse. Plattformen beskriver fire viktige verdier; framtidsrettet, respektfull, åpen og troverdig, som alle medarbeidere i Sarpsborg kommune må ta ansvar for å levendegjøre.

5.1 Analyse

Offentlig sektor og Sarpsborg kommune vil omfattes av mange ulike endringsprosesser i årene framover. Bærekraft 2030 skal fremme en dynamisk og endringsdyktig organisasjon, som jobber med kontinuerlig tjenesteutvikling og organisasjonsendring. For å forebygge behovet for store omstruktureringer og nedbemanninger framover, er det viktig med en organisasjon med engasjerte medarbeidere som bidrar til forbedring og utviklingsarbeid, og ledere som tilrettelegger for kompetanseutvikling og mobilisering av ressurser på tvers i organisasjonen, i takt med behovet.

Dette arbeidet forutsetter god forankring, involvering av tillitsvalgte, og systematisk HMS- og arbeidsmiljøfokus. Kommunen skal være en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for medarbeidernes kompetanse- og karriereutvikling. For å beholde motiverte og produktive medarbeidere, må arbeidsgiver ta den enkeltes behov og ønsker på alvor. Samtidig må den enkelte arbeidstaker ta ansvar for egen kompetanse- og karriereutvikling. For å lykkes med kompetansepolitikken kreves fleksibilitet og individuell tilpasning, økt fokus på god, involverende personalledelse og gode partsforhold. Kompetanse- og karriereutvikling vil være viktige forutsetninger for å jobbe systematisk med å utvikle de ressursene kommunen trenger framover. Det må føres en karrieropolitikk der mobilitet planlegges, følges opp og verdsettes. Virksomhetene må legge opp til helhetlig planlegging og oppfølging av den enkelte for å oppnå de ønskede effektene.

Sarpsborg kommune har i mange år gjennomført opplæringsprogram innenfor både helsefag og barne- og ungdomsarbeiderfaget for egne ansatte. Dette har bidratt til å heve kompetansen for kommunens ansatte i tråd med kravene som stilles i dagens tjenester. For å imøtekomme framtidens kompetansebehov, vil det være behov for kompetanseutvikling utover fagarbeidernivå, og at flere medarbeidere får høyskolekompetanse. Dette må sees i sammenheng med oppgavefordelingen mellom ulike faggrupper og profesjoner. Å mobilisere den kompetansen kommunen allerede har i sine rekker og benytte den der den gir best effekt må prioriteres – rett kompetanse på rett sted, til rett tid. Bedriftsintern opplæring, e-læring og utvikling gjennom erfaringsutveksling og samarbeid vil være viktig for å kunne ivareta utviklings- og opplæringsbehovet framover.

Lærlingeordningen er også en satsing for kommunen, og hvert år er det et stort antall medarbeidere som blir fagarbeidere. Det må jobbes med å nyttiggjøre denne ressursen i større grad, da en svært liten andel av lærlingene i Sarpsborg kommune blir tilbudt faste, store stillinger etter endt læretid.

Mange virksomheter, spesielt innenfor helse og oppvekst, sliter med et varig høyt sykefravær. Det er også bakgrunnen for IA-avtalens bransjeprogram, med fokus på forskningsbaserte tiltak innenfor disse tjenestene. Ifølge STAMI er ca. 38 % av sykefraværet arbeidsrelatert, og kommunen sliter med en tidlig uførepensjonering av blant annet sykepleiere. Det er behov for å jobbe enda mer kunnskapsbasert og systematisk med å forebygge arbeidsrelaterte helseplager. Helsefremmende arbeidstidsordninger og kontinuerlig kompetanseutvikling vil kunne bidra til et lengre yrkesaktivt liv og flere som står lenger i jobb.

Fokus på rekruttering, kvalifisering, kompetanseheving, heltidskultur, gode arbeidstidsordninger og inkluderende arbeidsplasser har betydning for at kommunen skal være en attraktiv arbeidsgiver. Majoriteten i den nye generasjonen medarbeidere ønsker å jobbe i hele, faste stillinger, ha utviklende fagoppgaver, godt arbeidsmiljø og konkurransedyktig lønn. Det er derfor viktig at kommunen tilbyr dette. Implementering av årsturnus i flere virksomheter i helse og velferd har bidratt til å øke andelen heltid. Ved implementering av årsturnus var det en forventning om positive effekter på både sykefravær, turnover og rekruttering. Årsturnus bidrar sannsynligvis til å beholde og rekruttere medarbeidere med ønsket kompetanse, men den forventede effekten på sykefravær har foreløpig uteblitt.

Kommunen er en arbeidsplass med mange interessante og meningsfulle oppgaver. Det er en organisasjon med gode rutiner og systemer, etablerte arenaer og lojale ledere og medarbeidere. Kommunen representerer mange kvaliteter som ungdom og framtidens arbeidstakere ser etter. For å sikre nødvendig rekruttering til framtidens tjenester må kommunen aktivt markedsføres som en attraktiv arbeidsgiver med spennende og meningsfulle oppgaver. Lærlingeordning, praksisplasser og nært samarbeid med utdanningsinstitusjoner bidrar til at kommunen tiltrekker seg morgendagens arbeidstakere.

Bærekraft 2030 har definert mange fokusområder og tiltak på tvers i kommunen. Omstillingsprosessene og endringene de kommende årene vil være omfattende, og forutsetter høyere grad av mobilitet blant ansatte, tiltak for kompetanseheving og nye måter å jobbe på.

5.2 Mål

Medarbeider				
	Resultat			Ambisjon i perioden
	2020	2021	2022	
Mål: Attraktiv arbeidsgiver				
Antall søkere på stilling	8	23	20	> 15
Turnover	11,4 %	13,7 %	13,7%	< 10 %
Antall lærlinger	89	94	86	100
Antall praksisplasser	220	178	264	300
Tilsetning av lærlinger i faste, fulle stillinger etter endt læretid	2	9	11	10
Mål: Utviklende arbeidsmiljø				
Medarbeiderundersøkelsen – samlet resultat	4,4	4,4	4,3	4,5
Sykefravær totalt	8,5 %	8,7 %	9,1 %	< 7,2 %
Mål: Mindre uønsket deltid og vikarbruk				
Gjennomsnittlig stillingsstørrelse	80,5 %	85,8 %	86,1 %	> 85 %
Antall medarbeidere med stilling under 40 %	505	543	444	< 400
Andel midlertidige ansatte ¹	7,9 %	5,3 %	4,9 %	< 4,0 %
Timelønn til ansatte, årsverk ²	319	332	313	< 250
Andel medarbeidere med fast 100 % stilling	56,3 %	55,6 %	59,6 %	> 60 %

¹ Antall midlertidig ansatte sett i forhold til totalt antall faste og midlertidig ansatte

² Totalt antall utbetalte arbeidstimer, som ikke er fastlønn, omregnet til årsverk. (Basert på et gjennomsnittlig årstimetall på 1900 timer).

5.3 Prioriterte tiltak

5.3.1 Vedtatte styringsdokumenter

Vi i Sarpsborg, plattform for ledelse og medarbeiderskap i Sarpsborg kommune	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Mål: Attraktiv arbeidsgiver	
Prioritere ressurser innenfor eksisterende lærlingebudsjett til å øke antall lærlinger innenfor virksomhetene i teknisk.	2024-2026
Etablere et felles system og verktøy for onboarding og oppstart for nye medarbeidere og ledere i kommunen.	2024-2025
Etablere et felles, digitalt lederoppfølgingsverktøy, herunder system og struktur for kompetansekartlegging og kompetanseutvikling.	2024-2025
Mål: Utviklende arbeidsmiljø	

Implementere revidert «Vi i Sarpsborg»,	2024
Gjennomføre obligatorisk, grunnleggende HMS-opplæring for ledere og verneombud.	2024
Anskaffe og implementere digitalt sykefraværsoppfølgingsverktøy (med mulighet for å identifisere og følge opp arbeidsrelatert sykefravær).	2023-2024
Identifisere og igangsette tiltak for økt nærvær.	2024
Vurdere særskilte tiltak for å redusere sykefravær i virksomheter der dette er særlig høyt, herunder om det skal igangsettes prosjekter med økt grunnbemanning.	2024-2025
Mål: Mindre uønsket deltid og vikarbruk	
Styrke kommunens arbeid med heltidskultur, herunder foreta kartlegging av uønsket deltid. Administrasjonsutvalget vil ha en sentral rolle i arbeidet.	2024-2025
Videreføre årsturnus som et virkemiddel for å bidra til målet om heltidskultur og for å sikre nødvendig fagkompetanse.	2024-2025
Vurdere årsturnus i virksomheter utenfor helse og velferd.	2024

5.3.2 Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden

Navn på styringsdokument	Oppstart (år)	Forventet sluttbehandling
Vi i Sarpsborg	2021	2024

6 Økonomiplan og budsjett

De økonomiske rammebetingelsene for økonomiplanperioden 2024 – 2027 er krevende. De siste årene har etterspørselen etter kommunens tjenester økt samtidig som det er innført nasjonale normer som øker kostnadene. Normene er ikke fullt ut finansiert for Sarpsborg kommunes del, og det er nødvendig å vurdere tiltak for å redusere utgiftene. Driftsnivået har ligget over budsjetterte inntekter. Det er ikke økonomisk bærekraftig over tid.

Pensjonskostnadene øker mer enn det kommunen blir kompensert for i overføringene fra staten.

Programmet Bærekraft 2030 ble startet opp i 2022 for å finne tiltak for å ha en mer bærekraftig økonomi i 2030.

Kommunens økonomiske rammebetingelser avhenger i stor grad av det som er eksternt bestemt gjennom overføringer fra staten. Summen av de statlige overføringene og eiendomsskatt fratrukket finansutgifter er det som kan fordeles ut til kommuneområdene som skal levere tjenester til innbyggerne.

Kommuneloven stiller krav til at budsjetter skal være i balanse og realistisk. Kommunen har som et økonomiprinsipp å budsjettere med en avsetning på 0,5 % av brutto driftsutgifter. For 2024-2027 er det ikke budsjettert med en avsetning. Det innebærer at dersom det oppstår økte utgifter eller lavere inntekter må dette dekkes inn fra andre steder i driften, eller ved bruk av disposisjonsfond.

6.1 Statsbudsjettet

Dette kapitlet beskriver det økonomiske opplegget for kommunesektoren slik det framgår av Støre-regjeringens forslag til statsbudsjett, som ble lagt fram 06.10.2023.

Forslag til statsbudsjett for 2024 innebærer en reell vekst for kommuner og fylkeskommuner i frie inntekter på 6,4 mrd. kr. Av denne veksten får kommunene en vekst på 5,1 mrd. kr. Sarpsborg kommune får en vekst i frie inntekter på om lag 203 mill. kr. Økningen av frie inntekter skal dekke lønns- og prisvekst. For Sarpsborg kommune er denne beregnet til å utgjøre 194 mill. kr.

Av den nasjonale veksten i frie inntekter er 150 mill. kr begrunnet i satsning på psykisk helse og rus.

Satsningsområder i regjeringens forslag til statsbudsjett er:

Den maksimale foreldrebetalingen i barnehagen blir videreført på 3 000 kroner per måned fra 1. januar 2024. Fra 1. august 2024 blir foreldrebetalingen redusert til 2 000 kroner per måned.

Ved behandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2023 ble de rettleidende satsene for sosialhjelp satt opp med 10 % fra 1. juli 2023. Tiltaket får helårseffekt i 2024 og blir fordelt til kommunene etter inntektssystemets delkostnadsnøkkel for sosialhjelp. Sarpsborg kommune kompenseres med 8 mill. kr for dette i 2024.

Regjeringen bevilger 75 mill. kr til oppfølging av Stortingsmeldingen for et mer aldersvennlig samfunn – Bo trygt hjemme reformen.

Fra 1. januar 2022 ble pensjonspåslaget for private barnehager redusert fra 13% til 10%. Det ble samtidig innført en treårig overgangsordning for enkeltstående barnehager, slik at disse skulle få mulighet til å tilpasse seg. 2024 er siste året for overgangsordningen.

Regjeringen foreslår å innføre en rentekompensasjonsordning for investeringer i lokaler og større utstyr som bidrar til en mer praktisk og variert skole.

Endringer i kontantstøtten i 2024 kan gi en større etterspørsel etter barnehageplasser. Som kompensasjon for dette øker rammetilskuddet til kommunene med 119,7 mill. kr. Kontantstøtten foreslås kortet ned med 4 måneder.

6.2 Program Bærekraft 2030

De siste årene har driftsnivået i Sarpsborg kommune samlet i kommuneområdene vært høyere enn budsjetterte inntekter. Kommunen har likevel gått i overskudd, i hovedsak som følge av høyere skatteinntekter og lavere pensjonsutgifter. For at utgiftsnivået ikke skal øke utover det som er forutsatt har det vært behov for en analyse av ressursbruk i tjenestene. Kommunen er avhengig av å være i forkant av utfordringer og endringer for å sikre god økonomisk kontroll.

For å oppnå økonomisk bærekraft i 2030 er det satt mål om innsparinger i budsjett- og handlingsplanperioden. Programmet skal bidra til at kommunen oppnår reelle gevinster på om lag 100 mill. kr i 2023, samt ytterligere gevinster på inntil 50 mill. kr i de påfølgende årene i handlingsplanperioden.

Bærekraft 2030 skal peke på mulige:

- Strukturelle endringer
- Økte inntekter
- Besparelser
- Endringer i tjenestenivå

I kunnskapsgrunnlaget ble det pekt på 37 fokusområder. I 2022 ble det jobbet med 11 fokusområder og ytterligere 4 ble prioritert i 2023. Den økonomiske effekten for hvert fokusområde er oppsummert i tabellen nedenfor, med nye tall for perioden 2024-2027. Fokusområder det har blitt jobbet med i 2023 som skal gjelde fra 2024 er:

- Barnevern
- Familier med barn med omfattende bistandsbehov
- Arealeffektivisering og forvaltning, drift og vedlikehold av arealer

Forventet økonomisk effekt av tiltakene					
	2023	2024	2025	2026	2027
Politisk styring	-	0,9	0,9	0,9	0,9
Årsverksanalyse Fellestjenester	6,3	6,8	15,7	18,9	18,9
Selvkost Samfunn	5,6	8,9	8,9	8,9	8,9
Teknisk 2025	2,0	7,4	14,4	14,4	14,4
Struktur og kapasitet Oppvekst	0,7	0,9	1,3	1,8	1,8
Generell drift Oppvekst	2,0	11,0	13,0	14,5	14,5
Spesialundervisning	6,7	17,8	21,4	21,4	21,4
Boveiledning	12,9	21,8	21,8	23,9	23,9
Hjemmetjenester	6,2	17,4	9,6	5,0	14,3
Heldøgn	16,5	77,7	83,1	83,1	83,1
Kommunale boliger	-0,4	2,7	2,9	3,8	3,8
Barnevern		14,3	23,4	29,0	32,5
Familier med barn med omfattende bistandsbehov -økt inntekt		10,0	10,0	10,0	10,0
Arealeffektivisering og FDV		2,0	5,4	11,1	14,1
Uspesifisert innsparing kommunedirektør			24,0	24,0	24,0
Sum	58,4	199,4	255,7	270,6	286,5

Tiltakene for det enkelte fokusområde er nærmere beskrevet under det enkelte kommuneområde. I 2024 er det lagt inn innsparingstiltak for om lag 200 mill. kr. Det vil kreve tett oppfølging, og det er en risiko for at det ikke oppnås forventet økonomisk effekt av alle tiltak. 20 mill. kr av disposisjonsfondet omdisponeres til et omstilling-/innovasjonsfond. Fondet skal benyttes der de budsjetterte tiltakene ikke får økonomisk effekt så raskt som forutsatt, eller i det omfang som er forutsatt.

For å legge et budsjett i balanse for 2025 må det konkretiseres nye tiltak fra 2025 som tilsvarer 24 mill. kr. Det er lagt inn en uspesifisert innsparing fra 2025, som inntil videre ligger på kommunedirektørens budsjettområde.

For fokusområdet årsverksanalyse fellestjenester er deler av innsparingene lagt inn under direktør på de enkelte kommuneområdene. Disse innsparingstiltakene framkommer ikke under viktigste driftsendringene under kommuneområdene. Det gjelder følgende områder:

	2024	2025	2026	2027
Bærekraft 2030: Årsverksanalyse fellestjenester – Helhetlig styring og kontroll		5,00	7,00	7,00
Bærekraft 2030: Årsverksanalyse fellestjenester - Stramme inn ansettelseskontroll	7,00	7,00	7,00	7,00
Bærekraft 2030: Årsverksanalyse fellestjenester – Digitalisere sykefraværsoppfølging	0,70	2,00	2,00	2,00

Gjennom Bærekraft 2030 legges det opp til en organisasjonsutviklingsprosess som skal resultere i mer helhetlig styring og kontroll. Arbeidet forventes også å gi en direkte økonomisk gevinst. Digitalisert sykefraværsoppfølging kan blant annet gi redusert sykefravær som følge av bedre oppfølging, færre overskridelser av frister og økt refusjon i arbeidsgiverperioden. Disse tiltakene vil gjelde hele kommunen, og den forventede gevinsten er fordelt mellom kommuneområdene.

6.3 Netto driftsresultat

Netto driftsresultat 2022

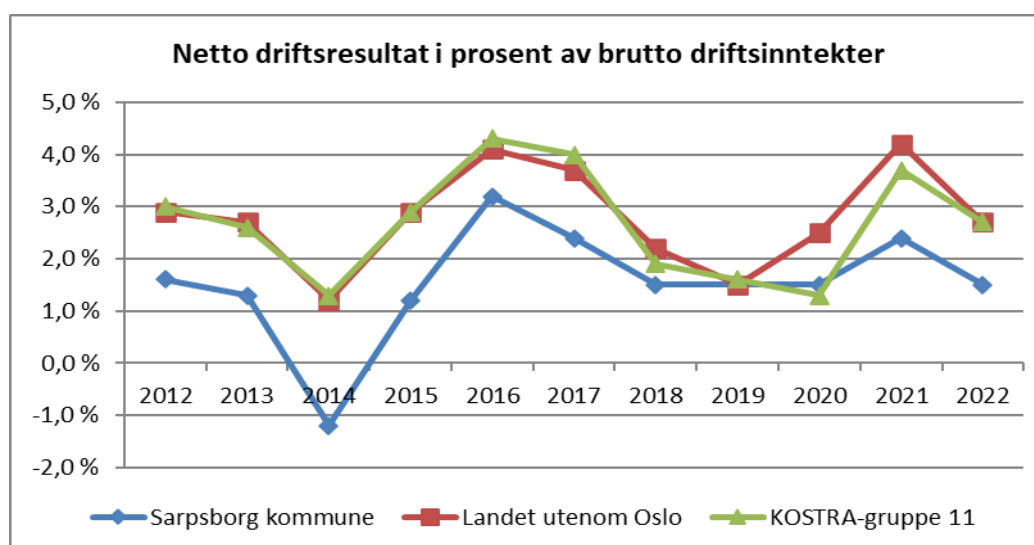
Netto driftsresultat er en hovedindikator for økonomisk balanse i kommunesektoren. Det er driftsinntekter fratrukket driftsutgifter, renter og avdrag. Netto driftsresultat viser hva kommunene sitter igjen med til avsetninger og overføringer til investeringer. Bare gjennom et positivt netto driftsresultat kan det bygges opp egenkapital til framtidige investeringer og økonomiske «buffer». Teknisk beregningsutvalg for kommunesektoren har anbefalt et gjennomsnittlig nivå for netto driftsresultat for kommunesektoren på 1,75 % for å kunne opprettholde en sunn og robust økonomi.

Sarpsborg kommune har lagt dette nivået som sin ambisjon. Sarpsborg kommune har i hovedsak hatt svakere netto driftsresultat enn både gjennomsnittet for landet og kommunegruppe 11^[1].

Oversikten nedenfor viser netto driftsresultat de siste fem årene:

Nøkkeltall	2018	2019	2020	2021	2022
Netto driftsresultat	26,0	54,5	58,8	101,4	63,9
Sum driftsinntekter	4 270	4 566	4 762	5 225	5 512,0
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter	0,6 %	1,2 %	1,5 %	2,4 %	1,2 %
Årsresultat	30,9	21,6	64,8	74,3	51,0

Netto driftsresultat for Sarpsborg kommune i 2022 ble 1,4 % på konsernnivå. Oppdaterte tall fra SSB for 2022 viser at gjennomsnittet for landet, med unntak av Oslo, var på 2,6 %. For KOSTRA gruppe 11¹ ble tallet 2,7 %. Figuren under viser at netto driftsresultat for Sarpsborg kommune svinger i takt med Kommune-Norge for øvrig. Endringer i kommuneøkonomien har i stor grad vært sammenfallende med den økonomiske utviklingen nasjonalt og internasjonalt.

Kilde: SSB, KOSTRA Nøkkeltall

¹ KOSTRA gruppe 11 erstatter tidligere KOSTRA gruppe 13 fra 2020. Kostra gruppe 11 er kommuner med 45 000- 75 000 innbyggere.

Netto driftsresultat 2024-2027

	2024	2025	2026	2027
Netto driftsresultat i mill. kr	-1,0	18,1	52,7	71,5
Netto driftsresultat i prosent	-0,02 %	0,3 %	0,9 %	1,2 %

I 2024 er det budsjettet med et negativt netto driftsresultat i kommunen. Fra 2025 og utover i planperioden 2025 – 2027 er netto driftsresultat positivt. Et netto driftsresultat på 1,75 % ville innebære en avsetning på 101,5 mill. kr for Sarpsborg kommune i 2024.

6.4 Kommunens inntekter

Kommunens inntekter består hovedsakelig av statlig rammetilskudd og skatteinntekter. Dette er inntekter kommunen kan disponere fritt uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regelverk. De frie inntektene fordeles til kommunene gjennom inntektssystemet.

Det overordnede formålet med inntektssystemet er å utjevne kommunenes forutsetninger for å gi et likeverdig tjenestetilbud til sine innbyggere. Ved fordeling av rammetilskuddet tas det hensyn til strukturelle ulikheter i kommunenes kostnader (utgiftsutjevning) og ulikheter i skatteinntektene (inntektsutjevning).

Frie inntekter er finansieringskilden for det meste av tjenesteproduksjonen i kommunen. Inntektsutjevningen i inntektssystemet utjevner forskjeller i skatteinntekter mellom kommunene. Sarpsborg har etter utjevning skatteinntekter på 94,2 % av landssnittet. På grunn av inntektsutjevningen vil en generell økning i skatteinngangen kun for Sarpsborg ha liten innvirkning på kommunens samlede inntekter.

Skatt og rammetilskudd utgjør til sammen om lag 72 % av kommunenes samlede brutto driftsinntekter i budsjett 2024. De resterende inntektene består av brukerbetaling og andre salgs- og leieinntekter, overføringer, eiendomsskatt og finansinntekter som renter og utbytte fra aksjeselskaper hvor kommunene er eiere. Det er inntekter som kommunene i større grad kan påvirke selv.

Tabellen nedenfor viser kommunens utgiftsutjevning. Kommunen blir sammenlignet med landet som helhet og indeksert på ulike kriterier. Som det framkommer av kolonnen utgiftsbehovsindeks har Sarpsborg en mindre andel 2-5 åringer enn Norge generelt. Sarpsborg bør dermed ha lavere kostnader til tjenesteproduksjon til disse gruppene, og blir trukket 15 mill. kr i rammetilskuddet. Tilsvarende har Sarpsborg kommune en høyere andel av befolkningen i aldersgruppen 6-15 år og kompenseres med 30,3 mill. kr for det i rammetilskuddet. Totalt konkluderer utgiftsutjevningen med at Sarpsborg kommune er 2,54 % eller 98 mill. kr dyrere å drive enn gjennomsnittet.

SARPSBORG			Bruk av folketall 1.7.2023		
	Utgifts- behovs-				
	Antall	indeks	Pst. utslag	Tillegg/ fradrag i utgiftsutj	
				kr per innb	1000 kr
0-1 år	1 190	1,0291	0,02 %	11	653
2-5 år	2 384	0,9711	-0,39 %	-253	-15 031
6-15 år	7 172	1,0311	0,79 %	510	30 346
16-22 år	4 924	0,9988	0,00 %	-2	-108
23-66 år	33 684	0,9837	-0,18 %	-114	-6 792
67-79 år	7 348	1,0419	0,25 %	165	9 797
80-89 år	2 335	1,0542	0,44 %	283	16 861
over 90 år	465	0,9356	-0,26 %	-168	-10 016
Basistillegg	0,5454	0,1838	-1,33 %	-863	-51 369
Sone	142 972	0,6134	-0,40 %	-258	-15 376
Nabo	77 096	0,7233	-0,28 %	-185	-11 004
Landbrukskriterium	0,0056	0,5166	-0,09 %	-60	-3 546
Innvandrere 6-15 år ekskl Skand	635	1,0801	0,05 %	35	2 072
Flyktninger uten integreringstils	4 325	2,1844	0,92 %	600	35 672
Dødlighet	490	1,0897	0,43 %	276	16 420
Barn 0-15 med enslige forsørger	1 968	1,2211	0,37 %	241	14 341
Lavinntekt	3 086	1,1113	0,12 %	76	4 512
Uføre 18-49 år	1 821	1,3584	0,22 %	140	8 303
Opphopningsindeks	2,5205	1,9850	0,87 %	562	33 469
Aleneboende 30 - 66 år	5 184	0,9320	-0,12 %	-79	-4 724
PU over 16 år	275	1,2442	1,24 %	804	47 811
Ikke-gifte 67 år og over	4 626	1,0760	0,36 %	234	13 901
Barn 1 år uten kontantstøtte	470	0,9980	0,00 %	-2	-126
Innbyggere med høyere utdanni	12 512	0,7395	-0,47 %	-303	-18 002
<i>1 Kostnadsindeks</i>		<i>1,02540</i>	<i>2,54 %</i>	1 648	98 066

Bevilgningsoversikt drift § 5-4 første ledd (tall i mill. kr)						
	R22	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26	Bud 27
Rammetilskudd	-2 053,61	-2 091,98	-2 294,2000	-2 289,44	-2 305,47	-2 321,61
Inntekts- og formueskatt	-1 803,10	-1 715,55	-1 872,5840	-1 891,91	-1 905,13	-1 918,48
Eiendomsskatt	-251,78	-253,00	-258,00	-259,00	-260,00	-261,00
Andre generelle driftsinntekter:						
Flyktningetilskudd	-98,85	-98,20	-115,60	-102,10	-93,80	-77,10
Kompensasjonstilskudd - skole, pleie og omsorg, kirken	-7,69	-6,50	-12,00	-11,20	-10,50	-9,80
Sum generelle driftsinntekter	-4 215,02	-4 165,23	-4 552,38	-4 553,65	-4 574,90	-4 587,99
Sum bevilgninger drift, netto	3 920,90	3 892,73	4 120,86	4 031,35	3 951,70	3 915,94
Avskrivninger	248,50	255,00	265,00	275,00	285,00	295,00
Sum netto driftsutgifter	4 169,40	4 147,73	4 385,86	4 306,35	4 236,70	4 210,94
Brutto driftsresultat	-45,62	-17,50	-166,52	-247,30	-338,20	-377,05
Renteinntekter	-39,43	-66,40	-84,00	-80,70	-79,20	-78,60
Utbytter	-30,06	-40,00	-30,00	-31,00	-30,00	-30,00
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler				-	-	-
Renteutgifter	66,22	154,66	194,09	177,45	161,29	146,23
Renteutgifter dekket gjennom VAR-gebyrer	47,02	70,74	109,42	151,68	182,42	205,84
Avdrag på lån	134,18	144,85	173,63	188,35	211,92	216,79
Avdrag dekket gjennom VAR-gebyrer	52,29	58,15	69,38	98,44	124,08	140,26
Netto finansinntekter/-utgifter	230,22	322,00	432,52	504,22	570,51	600,52
Motpost avskrivninger	-248,50	-255,00	-265,00	-275,00	-285,00	-295,00
Netto driftsresultat	-63,90	49,50	1,00	-18,08	-52,69	-71,53
Disp. eller dekning av netto driftsresultat:						
Overføring til investering - bruk av tidligere avsetninger						
Overføring til investering - årlig avsetning investering	64,13					
Overføring til investering - KLP	11,00	11,00	12,30	13,50	14,90	16,40
Avsetninger til bundne driftsfond	35,02					
Bruk av bundne driftsfond	-47,09					
Avsetninger til disposisjonsfond	26,77	5,00	5,70	5,18	37,79	55,13
Bruk av disposisjonsfond	-25,93	-65,50	-19,00	-0,60	-	-
Dekning av tidligere års merforbruk						
Sum disp. eller dekning av netto driftsresultat	63,90	-49,50	-1,00	18,08	52,69	71,53
Fremført til inndekn. i senere år (merforbruk)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bruk og avsetning til disposisjonsfond:	R22	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26	Bud 27
Avsetning disposisjonsfond			0,90	0,18	32,79	50,13
Avsetning fond for klimatiltak						
Avsetning for kulturfond		1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Avsetning formannskapetets tilleggsbevilgningsfond		3,00	2,80	3,00	3,00	3,00
Avsetning næringsfond		1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Sum avsetning disposisjonsfond		5,00	5,70	5,18	37,79	55,13
Bruk av disposisjonsfond- ekstraordinært		-49,50				
Bruk av næringsfond - områderegulering stasjonsområde		-				
Bruk av disposisjonsfond St Olavsvoll			-12,00			
Bruk av disposisjonsfond - kommunedelplan oppvekst			-1,50			
Bruk av disposisjonsfond (tidl. avsatt investeringsformål)		-				
Bruk av næringsfond - områderegulering Grålum			-1,50	-0,60		
Bruk av næringsfond - områderegulering stasjonsområde		-4,00	-4,00			
Sum bruk av disposisjonsfond		-53,50	-19,00	-0,60	-	-

Budsjettskjema Bevilgningsoversikt drift viser hva som er fordelt til drift.

Eiendomsskatt

Sarpsborg kommune innførte nye takster i 2020. Eiendomsskatten er ikke økt etter retakseringen i 2020. Satsene for eiendomsskatt er på 3,6 promille for bolig og fritidseiendommer og 5,2 promille for næringsseiendommer. Både satser og bunnfradrag på 300.000 kr holdes uforandret gjennom perioden. Ved at eiendomsskatten er holdt uendret på samme nivå fra 2020, og heller ikke økes i takt med generell prisvekst, dempes det samlede skatte- avgiftstrykket for boligeiere og næringsliv.

Kompensasjonstilskudd – renter og avdrag

Staten yter kompensasjon for renter og avdrag til bygging av sykehjemsplasser, omsorgsboliger og opprustning av skoler og kirkebygg. Dette må ses i sammenheng med budsjetterte renter og avdrag. Rentekompensasjonen følger Husbankens flytende rente. Budsjettet er satt til 12 mill. kr i 2024.

Ressurskrevende tjenester

Det er budsjettert med 119,4 mill. kr i statlig tilskudd til ressurskrevende tjenester. Det er om lag 10 mill. kr høyere enn i 2023. Tilskuddet er et estimat basert på budsjetterte forventede utgifter til tjenesten i 2023. Det endelige tilskuddet basert på kommunens faktiske utgifter for året vil først være kjent og komme til utbetaling i 1. halvår 2024. Et avvik mellom estimatet og faktisk inntekt i 2023 føres til inntekt/utgift i 2024.

Utbytte

Det er budsjettert med et aksjeutbytte på 30 mill. kr fra Østfold Energi AS hvert år i planperioden. Fra 2025 budsjetteres det også med årlig utbytte fra Skjeberg Marinesenter AS på 1 mill. kr. Det planlegges for salg av Skjeberg Marinesenter AS i 2025. Utbytte vil i så fall bortfalle fra 2026.

Konsesjonskraft

Kommunen kjøper konsesjonskraft og selger den videre til markedspris. Inntektene er budsjettert til 6,5 mill. kr. Det er en nedgang på 15 mill. kr fra budsjett for 2023. Nedgangen skyldes lavere strømpriser. Kommunen solgte konsesjonskraften for 2023 på et tidspunkt der strømprisen var på et av de høyeste nivåene i 2022.

Avgifter, gebyrer og egenbetalinger

Satsene for avgifter, gebyrer og egenbetalinger i 2024 framgår i eget vedlegg til handlingsplan- og budsjettdokumentet. De fleste satsene er videreført med et påslag på 5,8 %. Dette dekker forventet lønns- og prisvekst med 4,3 % (deflator) i 2024, og en oppjustering av prisveksten for 2023. Denne oppjusteringen ble gjort i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2023, og er ikke hensyntatt i kommunens priser for dette året.

I statsbudsjettet for 2024 er det foreslått en reduksjon i prisen for en barnehageplass fra 3.000 kr til 2.000 kr.

Egenbetalingssatsen for en hel SFO-plass økes med 500 kr pr mnd utover generell prisvekst for tredje- og fjerdeklassinger. Det vil fortsatt være 12 timer gratis SFO for alle 1. og 2. klassinger, og prisøkningen for disse blir da 250 kr pr mnd utover generell prisvekst (se nærmere omtale i kapittel 8.2).

Gebyret for leie av kunstgressbanen reduseres med 355 kr for barn og unge pr. time. Prisen vil etter endringen ligge på samme nivå som leie av Sparta amfi og ungdomshallen.

Gebyr for kartutlevering i forbindelse med veilyskabler innføres fra 2024. Gebyret er på 530 kr. Krav til kommunen etter endring i ledningsregistreringsforskriften medfører en utgift for kommunen til nye oppgaver.

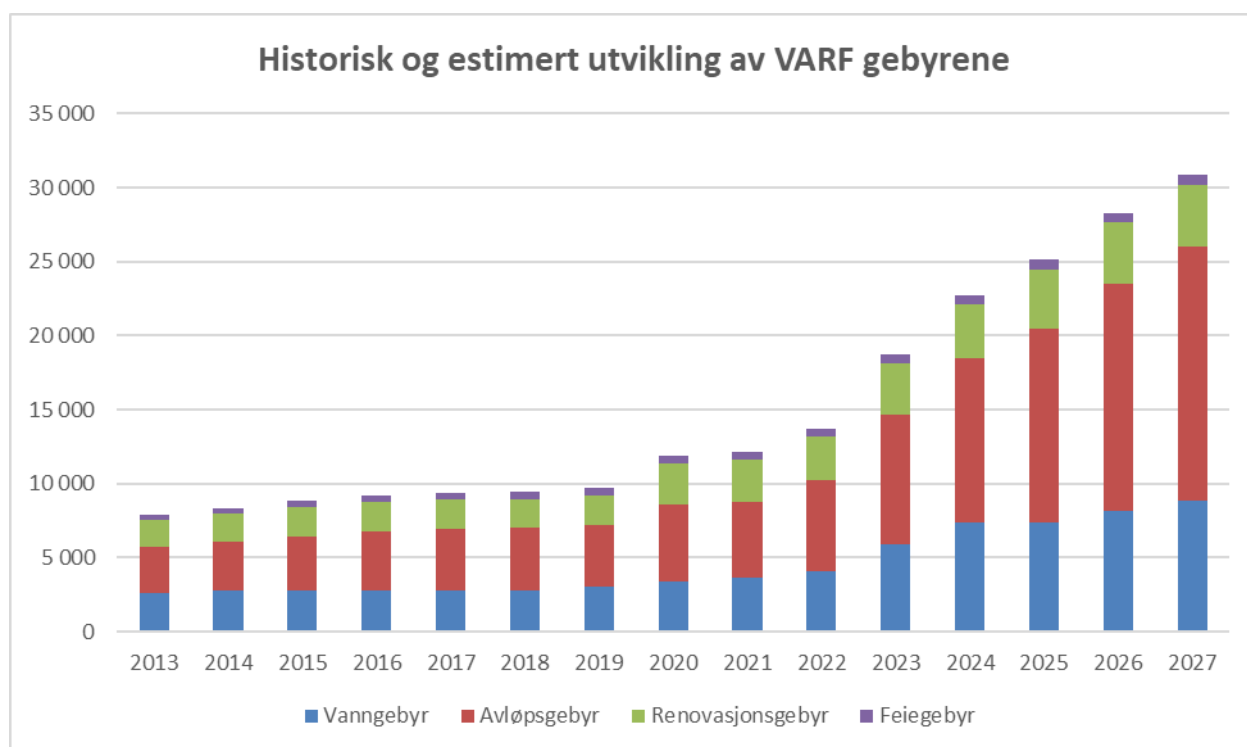
Områdene vann, avløp, husholdningsrenovasjon og feiertjenester (VARF) er omfattet av selvkostregelverket. Utgiftene dekkes i sin helhet inn gjennom gebyrer til brukerne av

tjenesten. For 2024 er det beregnet en prisvekst på 21,6 %. For en standard bolig er økningen på om lag 4.000 kroner. For perioden 2024 til 2027 er det estimert en økning av gebyrene på om lag 10 000 kr. Det understrekes at estimatene for gebyrutviklingen etter 2024 er usikre.

Gebyrene for en standard bolig med stipulert forbruk på 200 m³ og en boenhet (inkl. mva)					
Beskrivelsen	2023	2024	2025	2026	2027
Vanngebyr	5 910	7 348	7 388	8 181	8 880
Avløpsgebyr	8 765	11 081	13 067	15 355	17 119
Renovasjonsgebyr	3 435	3 668	4 023	4 103	4 183
Feiegebyr	585	640	655	661	660
Sum	18 695	22 736	25 133	28 301	30 842
Økning fra året før	36,3 %	21,6 %	10,5 %	12,6 %	9,0 %

For levering av næringsavfall er prisen redusert med 1 kr per kilo. Fra 4 kr til 3 kr. Sarpsborg kommune har hatt en høyere pris enn nærliggende kommuner.

Prisene for levering av avfall levert med personbil er uendret fra 2023 til 2024. Prisen har ikke gått opp siden 2020.

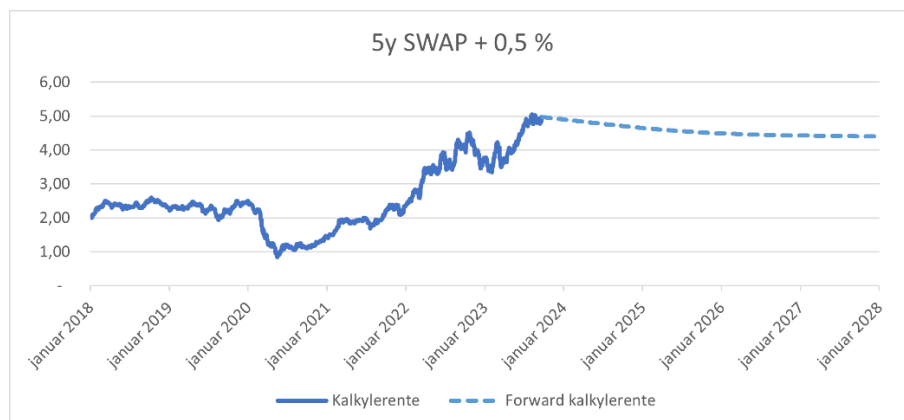

Sarpsborg har tidligere hatt lavere kommunale avgifter enn de fleste norske kommuner. Årsaken til de store gebyrøkningene i 2023 og de kommende årene er hovedsakelig behovet for omfattende investeringer for å innfri krav som skal begrense forurensning fra avløp og øke gjenvinningsgraden for avfall. Samtidig er det budsjettert med en høyere rente i planperioden enn tidligere.

En økning av gebyrene i et slikt omfang vil medføre en økonomisk belastning for mange husstander i Sarpsborg. Det ble høsten 2023 lagt fram en politisk sak som beskriver hvordan

det jobbes med å holde utgiftene og dermed gebyrene på et så lavt nivå som mulig, samtidig som statlige krav må ivaretas.

Historisk og budsjettert selvkostrente er gjengitt under.

Budsjettert selvkostkalkyle for tjenestene er gjengitt i eget vedlegg.

6.5 Kommunens utgifter

Lønns- og prisvekst

Lønns- og prisveksten (deflator) i kommunal sektor er anslått til 4,3 % i 2024. Lønnsveksten er satt til 4,9 % og prisveksten på varer og tjenester er satt til 3,4 %. Anslaget for lønns- og prisvekst er benyttet i kommunens budsjett for 2023.

Finans

Kommuner kan i henhold til kommunelovens § 14-15 ta opp lån for å finansiere investeringer i bygninger, anlegg og varige driftsmidler til eget bruk. I tillegg kan kommunene ta opp lån for videre utlån (Kommuneloven § 14-17).

Kommunens avdrag går opp. Dette må ses opp mot de investeringene som skal gjøres i VAR-tjenestene (vann, avløp, renovasjon), som skal finansieres med økte gebyrer.

Rentenivået er økt betraktelig i løpet av 2023 og medfører økte renteutgifter i 2024. Budsjetterte renteutgifter for 2024 er økt med om lag 16,5 mill. kr sammenlignet med det som var forutsatt i økonomiplanen for 2023-2026, når renteutgifter på investeringer i vann, avløp og renovasjon holdes utenfor.

Kommunalbanken og KLP tilbyr grønne lån med lavere rente til prosjekter med en tydelig miljø- og klimaambisjon. Sarpsborg kommune har så langt fått godkjent nytt bibliotek, nytt rensesanlegg på Alvim og 4 solcelleanlegg som grønne prosjekter. For 2023 er prosjekter for 400 mill. kr kvalifisert som grønne prosjekter med lavere rente. Det er planlagt en gjennomgang av prosjekter innenfor vann og avløp for å identifisere hvilke prosjekter som kan kvalifisere til grønt lån.

Startlån er Husbankens låneordning for vanskeligstilte. Ordningen administreres av kommunene. Det er budsjettert med et årlig låneopptak på 300 mill. kr i 2024-2027. Samlet utlån ved utgangen av 2022 var 1 124 mill. kr.

Driftsbudsjett for kommuneområdene og balanse i planperioden

Samlet er det lagt inn 4,12 mrd. kr til fordeling drift for kommuneområdene i 2024. Dette er 79 mill. kr mer enn i 2023. Lønns- og prisvekst utgjør om lag 194 mill. kr. Det er kun 29 mill. kr i prisvekst som er lagt til kommuneområdenes ramme. Lønnsveksten på 165 mill. kr fordeles når lønnsoppgjøret for 2024 er klart. Lønnsoppgjøret for kommunesektoren ble høyere enn det kommunene ble kompensert for i 2023. Det er beregnet til 24 mill. kr, som blir en utgift også i 2024. Samtidig øker utgiften til pensjon med 36 mill. kr. Det blir innført bomring 01.01.2024. Det er beregnet til å utgjøre om lag 9 mill. kr for kommunens bilpark. Det er ikke funnet rom for økning i kommuneområdenes budsjetter for å dekke disse utgiftene. Midler må omdisponeres for å kunne prioritere satsninger. Økt inntekt gjennom økning i VAR-gebyrene ligger i kommuneområdet teknisk, mens renter og avdrag for VAR-gebyrene belastes finanspostene. I budsjettet og økonomiplanen er tiltak fra Bærekraft 2030 lagt inn. Det er tiltak som skal redusere driftsnivået, som over tid har ligget høyere enn det kommunens inntektsnivå tilsier. Tiltakene er lagt inn i driftstabellene over de viktigste driftsendringene på hvert kommuneområde. Samtidig er det lagt inn styrkninger tilsvarende dagens driftsnivå for noen av tjenesteområdene.

Kommuneområde	2023	2024	2025	2026	2027
Helse og velferd	2047,6	2154,6	2148,5	2143,9	2150,5
Oppvekst	1317,8	1381,4	1391,4	1391,7	1391,7
Samfunn	125,8	127,7	113,5	112,3	112,3
Fellesfunksjoner	220,1	236,6	236,6	230,1	231,9
Teknisk, eksklusive selvkost	439,53	399,9	386,3	378,2	375,7
Teknisk selvkost	-160,41	-226,96	-264,77	-322,27	-362,00
Kommunedirektøren	11,2	7,7	-20,3	-22,3	-24,3
SUM	4001,7	4080,7	3991,3	3911,6	3875,8

Sarpsborg kommune	Bud 24	Bud 25	Bud 26	Bud 27
Netto driftsbudsjett før endring	4 159,81	4 159,81	4 159,81	4 159,81
Kapasitets-/kostnadsvekst, styrkninger	213,40	254,49	258,97	269,64
Tekniske endringer	2,30	-14,60	-15,20	-15,20
Endrede inntekter	6,08	10,53	13,43	13,43
Netto driftsendringer selvkost	-69,78	-107,59	-165,09	-204,82
Effektivisering/ redusert aktivitetsnivå	-231,05	-311,39	-340,32	-347,02
Netto driftsbudsjett etter endring	4 080,76	3 991,25	3 911,60	3 875,84

I sum er det innarbeidet tiltak som innebærer effektivisering eller redusert aktivitetsnivå på til sammen 231,05 mill. kr i 2024. Utover i perioden ligger det inne en ytterligere effektivisering. Samtidig er det lagt inn en styrkning på virksomhetenes budsjetter på enkelte områder som følge av satsninger samt kapasitets- og kostnadsvekst med til sammen 213,4 mill. kr i 2024.

De viktigste driftsendringene med fordelte netto driftsrammer per tjenesteområde/virksomhet framgår under omtalen av hvert kommuneområde. For øvrig vises det til budsjettskjema 1B på side 172 i budsjettokumentet hvor driftsrammene for alle virksomheter, kommuneområder og kommunen samlet framkommer.

Revidering av inntektssystemet

Inntektssystemet for kommunene skulle vært presentert av regjeringen våren 2023. Det legges først fram i egen stortingsmelding våren 2024 og skal gjelde fra 2025.

Pensjon

For interne budsjettformål blir det i 2024 benyttet en pensjonssats på 8,00 % for lærere i Statens pensjonskasse (SPK) og 15,00 % for alle øvrige ansatte i Kommunal Landspensjonskasse (KLP). Tabellen viser utviklingen i pensjonskostnader, premieavvik og akkumulert premieavvik fra Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens Pensjonskasse (SPK) for perioden 2020 – 2022 og anslag for 2023 og 2024. (Tall i mill. kr).

	2020	2021	2022	2023	2024
KLP					
Pensjonskostnad	261,0	265,6	293,0	323,3	369,4
Årets premieavvik	47,1	195,7	125,1	293,2	163,6
Akkumulert premieavvik	249,5	379,0	425,1	628,7	670,5
SPK					
Pensjonskostnad	39,0	40,0	43,5	44,3	48,8
Årets premieavvik	-2,3	1,8	-0,5	10,6	4,4
Akkumulert premieavvik	-5,7	-1,8	-1,5	9,9	13,1

Samlet pensjonskostnad hos KLP er for 2024 anslått til 369,4 mill. kr. Dette er 46,1 mill. kr høyere enn i 2023. For SPK er pensjonskostnaden for 2024 anslått til 48,8 mill. kr, som er 4,5 mill. kr høyere enn i 2023.

Premieavvik er avviket mellom det kommunen betaler til Kommunal Landspensjonskasse (KLP) samt Statens Pensjonskasse (SPK) og det kommunen er pliktig å kostnadsføre i driftsregnskapet.

Andel av tidligere års premieavvik inngår som en del av pensjonskostnaden. Positivt premieavvik inntektsføres i regnskapet og amortiseres (føres som avdrag) over 7 år. Som følge av stadig redusert avdragstid på nye premieavvik, vil det opparbeidede premieavviket som skal dekkes inn øke i årene framover. Som vist i diagrammet under øker de samlede avdragene på premieavviket hvert år, noe som igjen medfører en økt pensjonskostnad.

Diagrammet viser amortisert premieavvik for perioden 2022 – 2027.

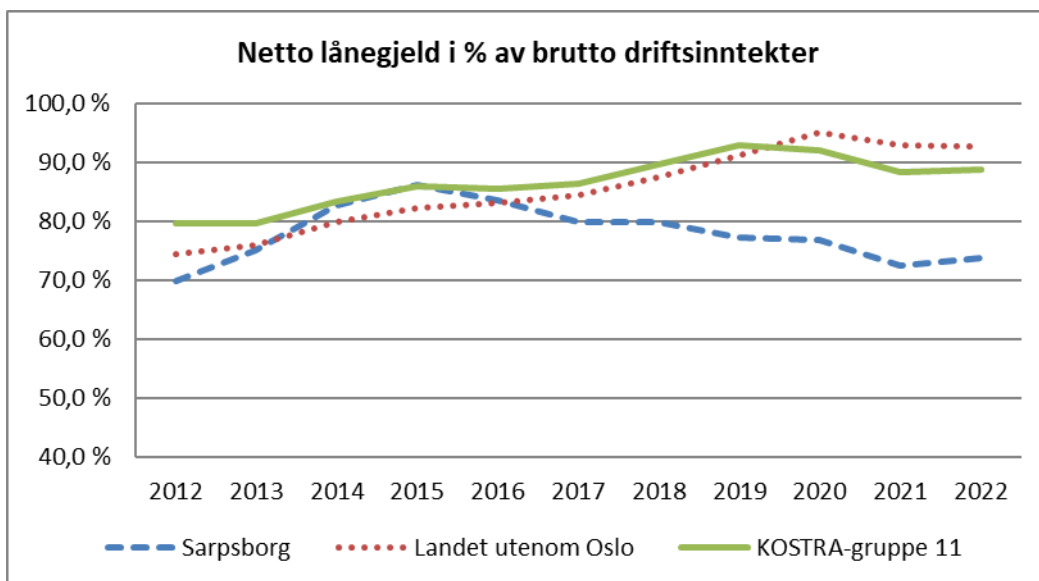
Premieavviket for 2024 i KLP er anslått til 163,6 mill. kr. Dette er et anslag som vil endres gjennom året når blant annet lønnsvekst og pensjonistoppgjøret blir kjent.

Saldo på premiefondet til Sarpsborg kommune er på 142,9 mill. kr etter at faktura for 4. kvartal 2023 er betalt. I 2023 er det brukt 83,7 mill. kr av premiefondet til betaling av reguleringspremien og 66,4 mill. kr til betaling av faktura for 4. kvartal 2023. Fondet skal brukes slik at kommunen ikke får for stor kostnadsøkning til pensjon i årene som kommer.

Gjeldsgrad

Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter (gjeldsgraden) er et uttrykk for hvor stor gjeldsbelastning kommunen har i forhold til sine inntekter. Diagrammet på neste side viser utviklingen i netto lånegjeld i forhold til kommunens samlede driftsinntekter siden 2012^[3].

Netto lånegjeld (konsern) i forhold til kommunens driftsinntekter i 2022 var på 73,9 %, tilsvarende var det 72,6 % i 2021. Sarpsborg kommune hadde ved utgangen av 2022 en netto lånegjeld som var lavere enn både KOSTRA gruppe 11 hvor tallet var 88,9 % og gjennomsnitt for landet utenom Oslo hvor tallet var 92,8 %.

Norske kommuner har høy kredittverdighet og har etter staten og statsforetak de beste lånebetingelsene i kredittmarkedet. Kommunen kan derfor normalt plassere midler innenfor rammen av reglene i finansreglementet om plassering av kortsiktig likviditet til en høyere rente enn det kommunen betaler på sine innlån.

Tabellen under viser en del sentrale nøkkeltall for kommunens lånegjeld.

Nøkkeltall (beløp i mill. kr)	2022	2021	Renteeksponert gjeld (beløp i mill. kr)	2022	2021	Endring
Total investeringsgjeld	4 204	3 869	Brutto driftsinntekter	5 512	5 225	
Vektet gjennomsnittrente	2,54 %	1,80 %	Samlet lånegjeld	5 342	4 915	427
Rentebindingstid	0,40 år	0,70 år	- lån til vann, avløp og renovasjon	1 456	1 204	252
Rentebinding under 1 år	84,5 %	83,2 %	- lån med rentekompensasjon	189	211	-22
Kapitalbinding	18,4 år	9,1 år	- videreutlån	1 137	1 046	91
Kapitalbinding under 1 år	38,1 %	37,2 %	- ubrukte lånemidler	300	285	15
			Renteeksponert gjeld	2 260	2 169	91
			I prosent av brutto driftsinntekter	41 %	42 %	
			Fast rente	650	650	0
			Rentesensitivitet (1 %-poeng økning)	16,1	15,2	

Ved utgangen av 2022 hadde kommunen investeringslån på om lag 4,2 mrd. kr. Vektet gjennomsnittrente er gått en del opp siden 2021 og var i 2022 på 2,54 %. Kommunen har en rentebinding på 650 mill. kr som løper fram til februar 2029. Utover det løper all gjeld med flytende rente. Kapitalbindingen har økt betydelig siden 2021 og skyldes at budsjettert låneopptak for 2022 er tatt opp med 40 års løpetid. I tillegg er obligasjonslån på 400 mill. kr som hadde forfall i 2022 refinansiert med 40 års løpetid.

Renteeksponert gjeld² økte med 91 mill. kr fra 2021 til 2022 og var på om lag 2,26 mrd. kr ved utgangen av året.

² Renteeksponert gjeld er samlet gjeld som belaster driften. Gjeld for VAR investeringer og startlån inngår ikke i den renteeksponerte gjelden.

Finansinntekter og -utgifter

Tabellen viser utvikling i finansinntekter og finansutgifter for perioden 2023 - 2027.

Finansinntekter/ -utgifter (tall i mill. kr)	2023	2024	2025	2026	2027
Renteinntekter	-66,40	-84,00	-80,70	-79,20	-78,60
Utbytte	-40,00	-30,00	-31,00	-30,00	-30,00
Sum finansinntekter	-106,40	-114,00	-111,70	-109,20	-108,60
Renteutgifter og låneomkostninger	225,40	303,51	329,13	343,71	352,07
Avdrag på lån	203,00	243,01	286,79	336,00	357,05
Sum finansutgifter	428,40	546,52	615,92	679,71	709,12
Netto finansutgifter	322,00	432,52	504,22	570,51	600,52

Kommunen må betale ned gjeld i takt med det beregnede verditapet på anleggsmidlene. For 2024 er minste tillatte avdrag beregnet til 243,0 mill. kr basert på anslag for gjeld og bokført verdi av anleggsmidlene per 01.01.24. Med investeringene det legges opp til i økonomiplanperioden vil avdragene øke fra 243,0 mill. kr i 2024 til 357,1 mill. kr i 2027, selvkostområdene inkludert. Et høyere investeringsvolum enn planlagt i 4-årsperioden finansiert med lån vil medføre økte avdragsutgifter.

Ved inngangen til 2024 forventes den samlede gjelden til investeringer i fast eiendom, maskiner og annet utstyr å utgjøre om lag 4,7 mrd. kr for Sarpsborg kommune. Samtidig forventes det at kommunen har om lag 0,6 mrd. kr plassert i bank, verdipapirer og lignende som reduserer nettovirkningene av en eventuell renteøkning. Med det planlagte investeringsvolumet vil gjelden ved utgangen av planperioden være på om lag 7,3 mrd. kr (2023-priser). I tillegg kommer Husbankens viderefremidlingslån (Startlån) hvor mottatte renter og avdrag forventes å dekke kommunens lånekostnader.

Tabellen under viser de forutsetninger som økonomiplanen 2024 - 2027 bygger på når det gjelder utvikling i renter, avdrag og avkastning på finansielle plasseringer.

Investeringslån	Bud. 2024	Bud. 2025	Bud. 2026	Bud. 2027
Rentesats – lån	4,99 %	4,63 %	4,33 %	4,24 %
Avdrag investeringslån	243,0	286,8	336,0	357,1
Renteutgifter investeringslån	253,5	279,1	293,7	302,1

Budsjetterte renteutgifter i planperioden er basert på en sannsynlig utvikling i pengemarkedsrenten på tidspunktet for utarbeidelse av budsjettet og nåværende avtaler om rentebinding. Gjennomsnittlig ratesats for investeringslån i 2024 er anslått til 4,99 % synkende til 4,63 % i 2025 for så å falle videre til 4,24 % i 2027.

Norges Bank har i løpet av 2023 satt opp styringsrenten fra 2,75 % til 4,25 %. I prognosene fra Norges Bank (Pengepolitisk Rapport 3/2023) er det lagt til grunn at styringsrenten øker til 4,5 % i desember 2023 og blir liggende rundt 4,5 % gjennom 2024.

Sarpsborg kommune sine lånerenter er i stor grad knyttet opp mot pengemarkedsrenten 3 måneders Nibor. Den er et uttrykk for markedets forventning til styringsrenten de neste 3 månedene pluss et risikopåslag. Pengemarkedsrenten har økt betydelig siden bunnen sommeren 2021. Diagrammet under viser hvordan pengemarkedsrenten har utviklet seg siden oktober 2018 og fram til i dag, og hvordan markedet forventer at tremåneders Nibor vil utvikle seg framover.

Kilde: KBN Finans, Kommunalbanken

Beregningen av årlige renteutgifter bygger på de forutsetninger som framgår av investeringsbudsjettet i handlingsplan 2024-2027. I tillegg er det forutsatt at kommunen ikke inngår flere rentesikringsavtaler i økonomiplanperioden etter hvert som gjeldende avtaler løper ut.

Det er i beregningen lagt til grunn at kommunens beholdning av likvide midler i bank og verdipapirer vil holde seg på omkring 600 mill. kr i hele planperioden.

Fondsbeholdninger

Tabellen nedenfor viser forventet utvikling i kommunens fondsbeholdninger for perioden 2023-2027, samt budsjettert avsetning til fond og bruk av fond i samme periode.

Fondsbeholdninger (tall i mill. kr)	2023	2024	2025	2026	2027
Disposisjonsfond	357,00	294,20	298,78	336,57	391,70
Bundne driftsfond	69,74	69,74	69,74	69,74	69,74
Ubundne investeringsfond	7,41	7,41	7,41	7,41	7,41
Bundne investeringsfond	6,09	6,09	6,09	6,09	6,09
Sum fond	440,24	377,44	382,02	419,81	474,94
Budsjettert avsetning til fond og bruk av fond					
Avsetning til disposisjonsfond		0,90	0,18	32,79	50,13
Avsetning til kulturfond	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Avsetning formannskapets tilleggsbevilgningsfond	3,00	2,80	3,00	3,00	3,00
Avsetning næringsfond	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Bruk av disposisjonsfond - ekstraordinært	-49,50				
Bruk av næringsfond - områderegulering stasjonsområde	-4,00	-4,00			
Bruk av næringsfond - områderegulering Grålum		-1,50	-0,60		
Bruk av disposisjonsfond ST Olavsvoll		-12,00			
Bruk av disposisjonsfond - kommunedelplan oppvekst		-1,50			
Netto avsetning til eller bruk av fond	-48,50	-13,30	4,58	37,79	55,13

Fondsbeholdning 2023 er tall hentet fra økonomisystemet Visma per 17.10.2023.

Fond er regnskapsmessige avsetninger i tidligere eller inneværende regnskapsår til egenfinansiering av investeringer eller dekning av driftsutgifter i kommende budsjettår.

Kommunens fondsbeholdning kan deles i fire; bundne og ubundne driftsfond og bundne og ubundne investeringsfond. Ubundne driftsfond (disposisjonsfond) kan brukes til både drifts- og investeringsformål. Bundne fond er midler avsatt til bestemte drifts- eller investeringsformål. Størrelsen på fondsbeholdningen sier noe om den økonomiske handlefriheten i kommunen.

Deler av kommunens disposisjonsfond er bevilget til investeringsprosjekter som er under realisering eller forventes å bli realisert i løpet av de nærmeste årene.

Av disposisjonsfond på 357 mill. kr er det om lag 304 mill. kr som ikke er formålsbestemt. Det tilsvarer 5,2 % av brutto driftsinntekter, måltallet er fastsatt til 4 %.

I 2024 og 2025 er det ikke lagt inn en årlig avsetning til disposisjonsfond. I perioden 2026-2027 er det lagt inn en årlig avsetning i budsjettet.

6.6 Finansielle måltall og økonomiprinsipper

Bystyret har gjennom økonomireglementet vedtatt finansielle måltall og økonomiprinsipper som skal være førende for arbeidet med budsjett og økonomiplan.

Finansielle måltall

Finansielle måltall økonomi		
MÅL: God kommuneøkonomi	Budsjett 2024	Måltall
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter. ³	-0,02 %	1,75 %
Samlet avsetning i budsjettet av brutto driftsinntekter.	0 %	0,50 %
Andel gjeld som belaster driften i prosent av brutto driftsinntekter.	37 %	< 52 %
Egenfinansiering av investeringsporteføljen ekskl. VARF per økonomiplanperiode av netto investeringsbehov.	44,3%	10 %
Udisponert disposisjonsfond av brutto driftsinntekter.	5,2 %	> 4 %
Årlig avsetning til investeringer av brutto driftsinntekter.	0 %	0,25 %

Økonomiprinsippene	Status prinsipp
Kommunens langsiktige planlegging skal ha mål om en bærekraftig økonomisk utvikling som legger FNs bærekraftsmål til grunn og ikke belaster kommende generasjoner (generasjonsprinsippet).	I kommunens økonomireglement er det vedtatt finansielle måltall. Måltallene skal bidra til at økonomien er bærekraftig og at utgifter ikke skyves over på kommende generasjoner.
Det skal over driftsbudsjettet årlig avsettes et beløp som egenkapital i årets/framtidige investeringer. Beløpet skal minimum tilsvare forventet utbytte til kommunen fra eierskap i selskaper, og ikke være under 0,5 prosent av budsjetterte brutto driftsinntekter for kommunen.	Prinsippet innebærer at det skal avsettes minimum 29 mill. kr årlig. For 2024- 2027 skal det avsettes om lag 84 mill. kr som en generell avsetning til disposisjonsfond. Det er budsjettert med liten avsetning i 2024 og 2025. I 2026 er det avsatt 32,8 mill. kr og i 2027 50,1 mill. kr.
Kommunen skal til enhver tid ha et udisponert disposisjonsfond på minst 4 % av brutto driftsinntekter, som buffer ved et eventuelt driftsunderskudd og til investeringsformål.	Per 31.12.22 var udisponert disposisjonsfond på 326 mill. kr, dvs. 5,2 %.

³ Konserntall fra SSB

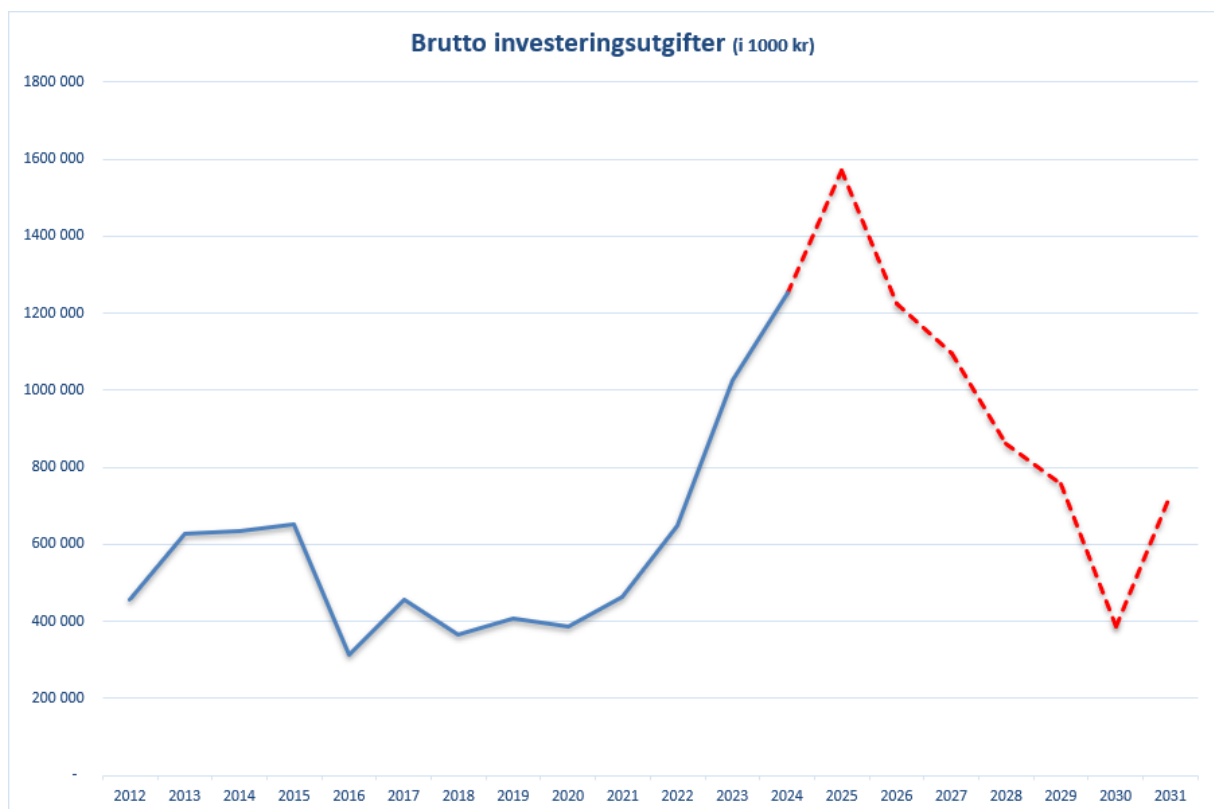
Kommunens egenandel til investeringer skal være 10 % på samlet investeringsportefølje ekskl. VARF.	Det er ikke budsjettert med egenandel til investeringer i perioden. Det er imidlertid budsjettert med salgsinntekter av kommunale boliger som inngår som finansiering av investeringene. Prinsippet oppfylles med budsjettert salg.
Kommunen skal ha en andel gjeld som belaster driften som ikke overstiger 52 % av brutto driftsinntekter og samtidig ivaretar generasjonsprinsippet.	Det planlegges med en gjeldsgrad som ikke overstiger 52 % i perioden.
Årlig avsetning til investeringer i prosent av brutto driftsinntekter skal være større enn 0,25.	I budsjett og økonomiplan er det lagt inn salg av kommunale boliger. Salget inngår som finansiering av investeringer og erstatter tidligere måltall.
Kommunens økonomiplan for de fire neste årene skal ses i lys av det investerings- og driftsbehov kommunen vil ha i et perspektiv på inntil 8 år.	Ved planlegging vurderes demografi og utvikling av tjenestebehov. Investeringer planlegges i et 8-årsperspektiv.
Kommunen skal ha myndiggjorte virksomhetsledere med ansvar for kostnadskontroll og en effektiv bruk og forvaltning av tildelte økonomiske ressurser.	Kommunen har rammestyning.

Det finansielle nøkkeltallet for årlig avsetning til investeringer endres i den kommende økonomiplanperioden. Det budsjetteres med salg av kommunale boliger som skal benyttes til egenfinansiering av investeringer. Som en følge av dette avsettes det ikke midler fra driften. Salg av boliger ligger under kapittel 7, investeringer.

7 Investeringer

Kommunal regnskapsstandard regulerer hvilke utgifter som kan føres i investeringsregnskapet. Kravene er at den eiendel som anskaffes skal være av vesentlig verdi og til varig eie eller bruk, dvs. en verdi som overstiger 100 000 kr og har en levetid på minst 3 år.

Diagrammet under viser brutto investeringsutgifter siden 2012. Den prikkete linjen viser kommunens budsjetterte investeringer i perioden 2024-2031. Økningen i investeringene fram til 2025 skyldes i hovedsak nytt renseanlegg I 2025 vil de samlede investeringene være på 1,57 mrd. kr.

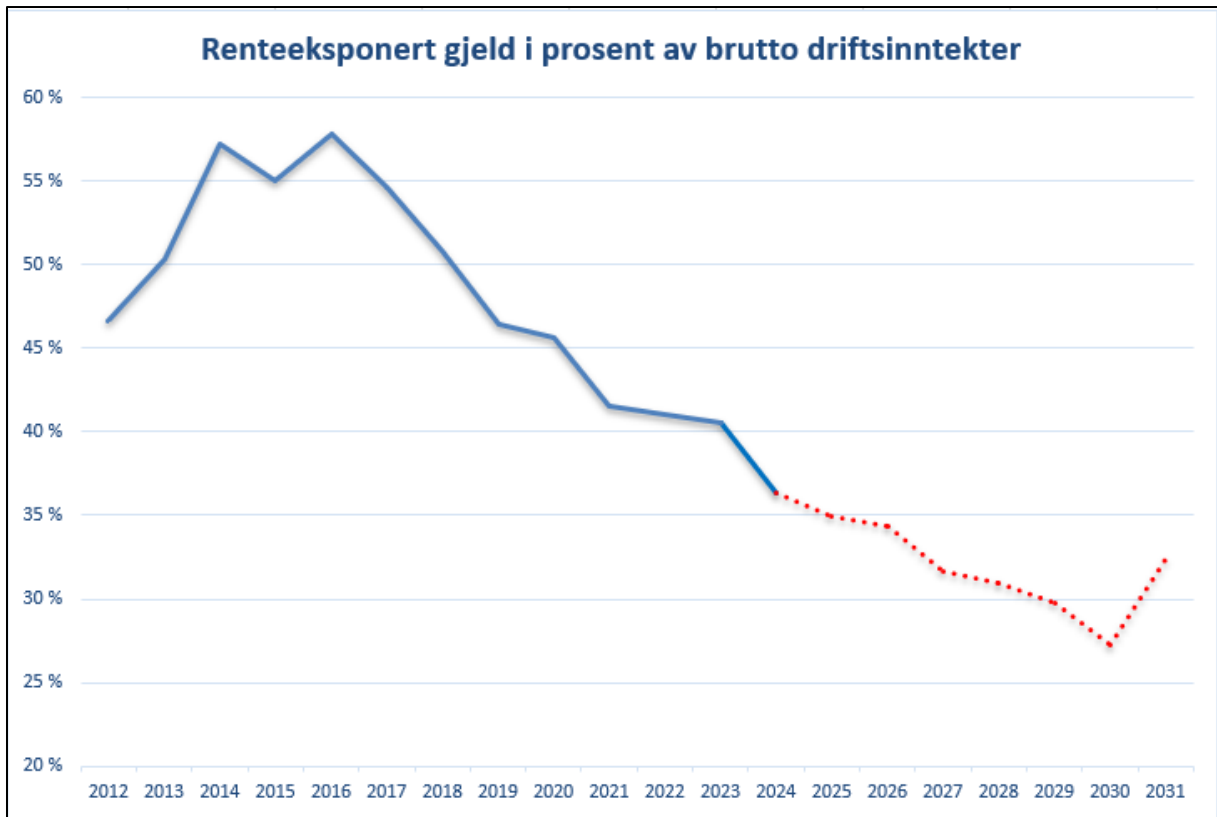

Fra og med 2021 har investeringsporteføljen blitt planlagt ut ifra at renteeksponerte⁴ gjelden målt i prosent mot inntektene ikke skal overskride 52 %. I bystyresak «Rammer for drift 2022-2025 og investeringer i et 8-års perspektiv» vedtok bystyret nye rammer for framtidige investeringer;

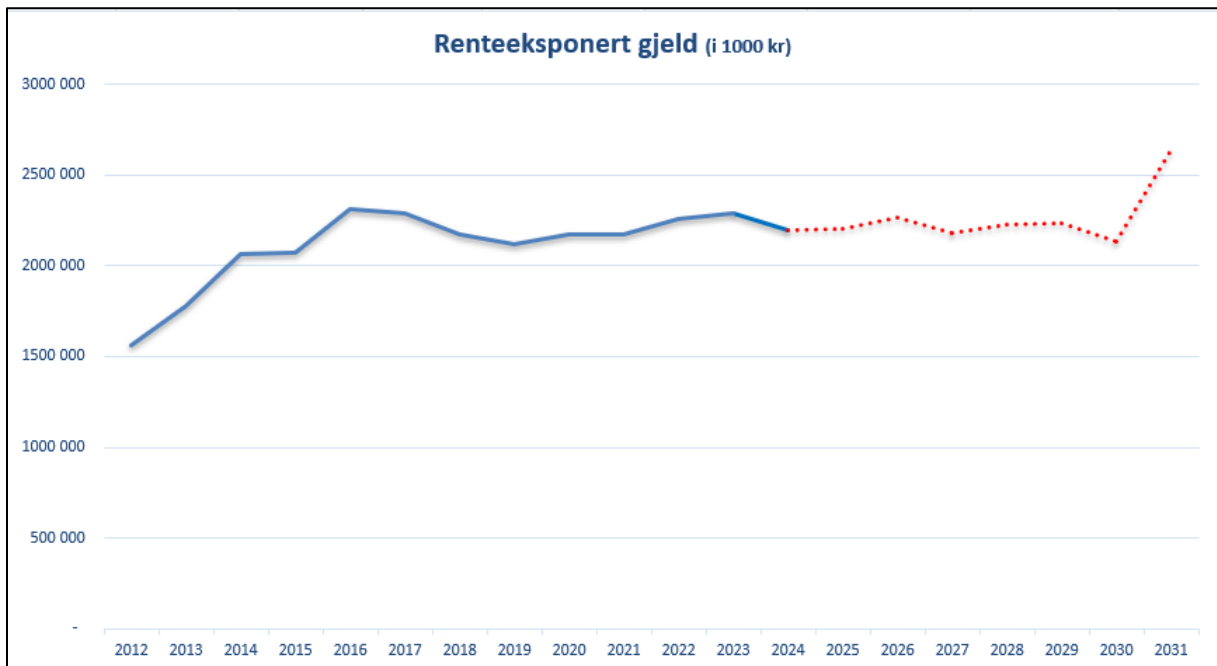
«Det planlegges i et 8-årsperspektiv å holde gjeldsgraden lav. Måltallet for gjeldsgraden fastsettes til 52 %.»

Det legges opp til at måltallet overholdes i hele 8 års-perspektivet. Den renteeksponerte gjelden synker til 29 % fram til 2027, før den stiger i slutten av perioden til 34,5 % i 2031.

⁴ Renteeksponert gjeld – samlet investeringsgjeld fratrukket VAR-investeringer og startlån.

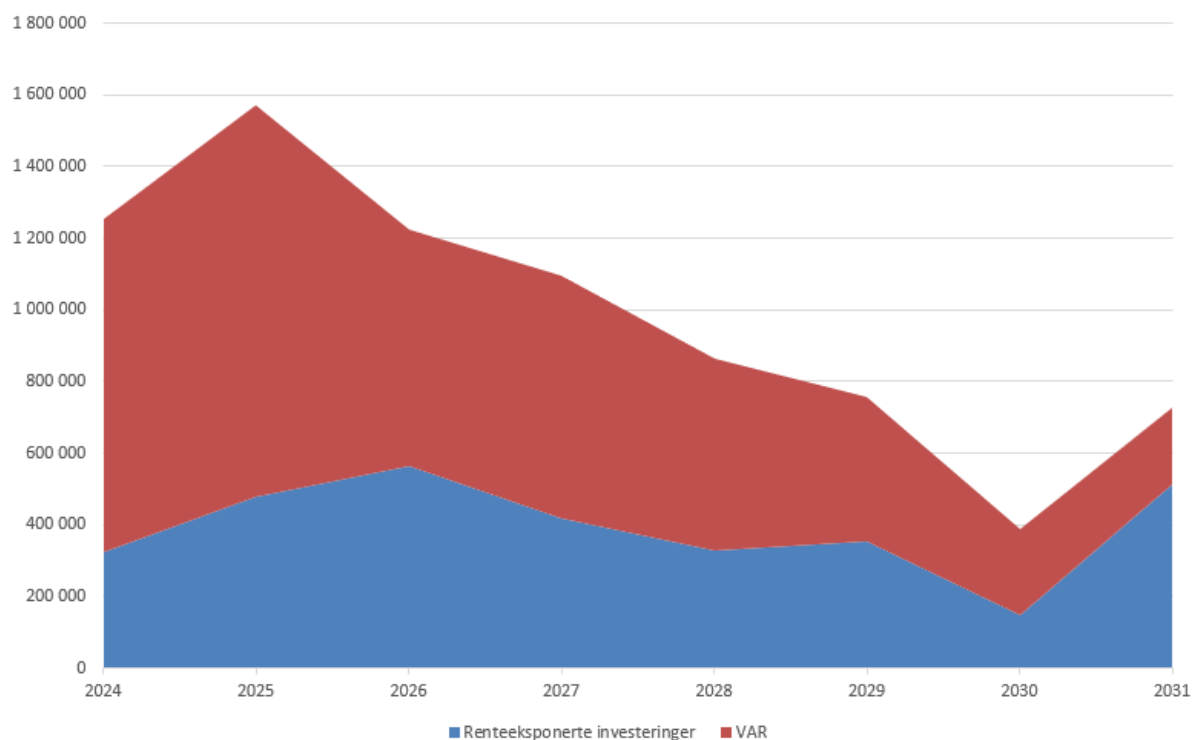

Som det framgår av diagrammene over er det budsjettert med en nedgang i kommunens renteeksponerte gjeld. En av årsakene til at den renteeksponerte gjelden går ned er at det er lagt inn salg av kommunale boliger som en del av finansieringen av investeringene.

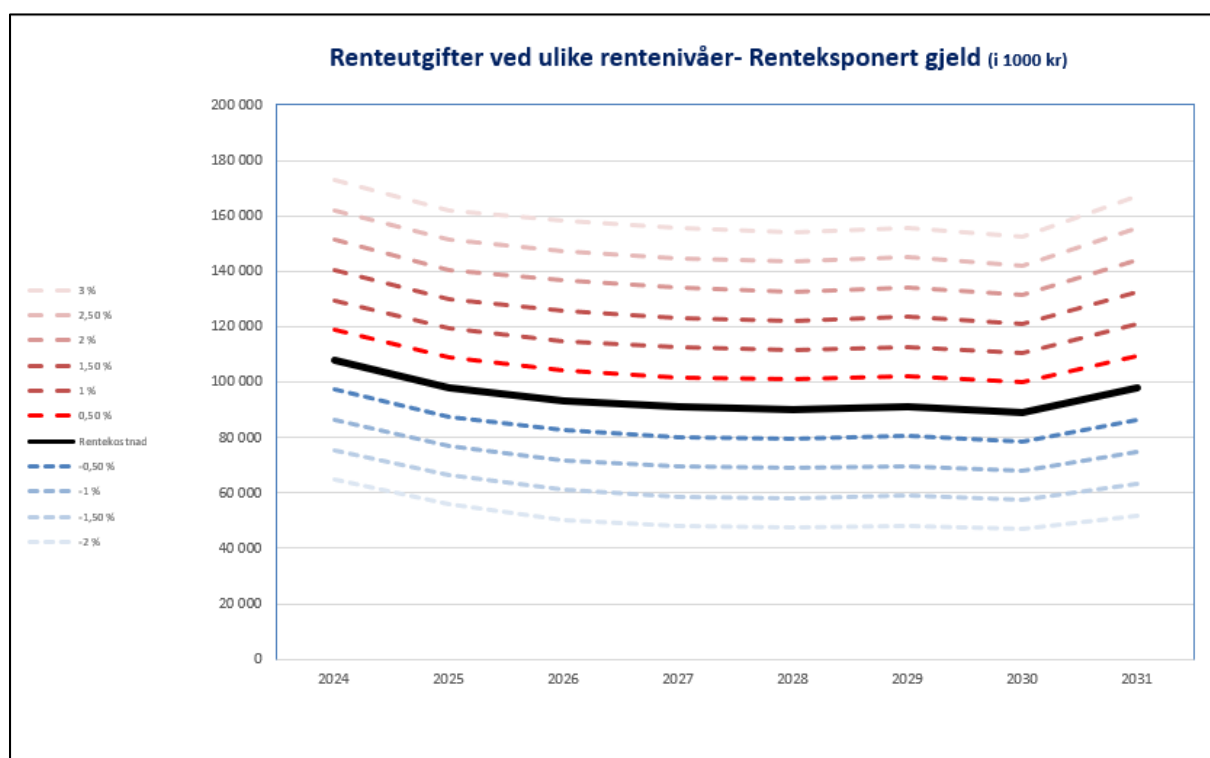

Diagrammet ovenfor viser hvordan renteeksponert gjeld har vært i perioden fra 2012 til 2023 og hvordan den utvikler seg i kommende 8-års periode. Den renteeksponerte gjelden vil være på 2,2 mrd. kr i 2024 og 2,78 mrd. kr i 2031.

Brutto investeringsutgifter (i 1000 kr)

Som det framkommer av diagrammet ovenfor er hovedtyngden av investeringene ved begynnelsen av 8-årsperioden innenfor VAR-området. Nytt renseanlegg utgjør en stor del av dette.

Det er forbundet en viss risiko med den renteeksponerte gjelden. Diagrammet ovenfor illustrerer kommunens utgifter til renter for ulike rentenivåer av den renteeksponerte gjelden. En endring på +/- 1% utgjør om lag 22 mill. kr.

7.1 Investeringsoversikt

Kommuneområde helse og velferd

	Investeringer (mill. kr)									
	Tidl. bevilget	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Totalt
Kommuneområde velferd										
Kompetansesenter rus og psykisk helse										
Bofellesskap med bemanning - psykiatriboliger							0,5			0,5
Omsorgstjenester										0,0
Nye plasser Haugvoll	3,2	1,2	193,6	175,0	95,0					468,0
Oppgradering og nybygg Tingvoll ink. nytt produksjonskjøkken							1,2	3,5	2,3	7,0
Møteplasser demente	0,2			4,8						5,0
Forvaltning og utvikling										0,0
Boligsosial handlingsplan	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	45,0
Bærekraft 2030: Erstatningsboliger kommunalt disponible boliger		15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	120,0
Stenerødheimen, utbedre avvik og pålegg hovedverneombud	7,0	8,0								15,0
Digitale samhandlingstavler	0,5		2,6							3,1
Sum Kommuneområde velferd	15,9	29,2	216,2	199,8	115,0	20,0	21,7	23,5	22,3	663,6

60 nye sykehjemsplasser Haugvoll sykehjem samt samlokalisering av hjemmetjenestene øst

Haugvoll sykehjem åpnet med 64 nye plasser i 2011. Det legges opp til etablering av 60 nye plasser på Haugvoll i et byggetrinn 2, og i tillegg lokaler til samlokalisering av hjemmetjenesten øst. Det er lagt inn midler til planlegging av utbyggingen med 1,2 mill. kr i 2024. Midler til byggingen av sykehjemmet utgjør 193,6 mill. kr i 2025, 175 mill. kr i 2026 og 95 mill. kr i 2027. Totalt er det avsatt 468 mill. kr, som er et foreløpig anslag.

Det forventes tilskudd fra Husbanken til sykehjemsplassene. Maksimalt tilskudd per plass i 2023 er 1,949 mill. kr. Det er foreløpig innarbeidet tilskudd til 33 nye plasser. Det er usikkert både hvor stor utvidelsen blir og hvor mange av plassene som vil erstatte plasser i gamle og u hensiktsmessige bygg. Ny reguleringsplan av tomten ble godkjent desember 2023.

Boligsosial handlingsplan

5 mill. kr er satt av til boligsosiale formål hvert år i perioden. Midlene vil finansiere innkjøp og rehabilitering av utleieboliger. Det er et mål at kommunale leietakere kan kjøpe den boligen de leier. Midlene til boligsosiale formål benyttes derfor også til å erstatte solgte boliger. Det forventes tilskudd fra Husbanken til boligsosiale formål - kjøp av utleieboliger. Videre er det satt av 15 mill.kr til å kjøpe boliger som skal erstatte kommunale boliger som selges.

Kommuneområde oppvekst

	Investeringer (mill. kr)										Totalt
	Tidl. bevilget	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031		
Kommuneområde oppvekst											
Grunnskole, SFO og grunnskoleopplæring for voksne											
Handlingsprogram IKT skoler og barnehager 2021-2024	34,0	10,0									44,0
Handlingsprogram IKT skoler og barnehager 2025-2028			12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	15,0	15,0		90,0
Kapasitetstiltak	21,6	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0		45,6
Utredning og utbedring av arbeidsplasser				0,0	3,0	7,0					10,0
Utbedringer Regnbuen/Kurland	4,5	10,0	25,0	1,0							40,5
Lærerarbeidsplasser- Navestad			0,2	4,4	1,7						6,3
Lærerarbeidsplasser- Jelsnes	0,3		4,1	0,5							4,9
Ombygging og utbygging Grålum barneskole	58,0	53,0	4,0								115,0
Ullerøy leirskole	28,5	1,0									29,5
Oppgradering Tindlund barneskole	2,0	2,0	20,0	130,0	16,0						170,0
Tindlund ungdomsskole - økt kapasitet og oppgradering			1,0	1,0	20,0	100,0	100,0				222,0
Borgen barneskole - økt kapasitet						1,0	15,0	43,0			59,0
Forsterket skolearenaer (Sarpsfossen)- kapasitet barneskole og ungdomsskole				0,5	1,0	26,5	58,5				86,5
Sandbakken barne- og ungdomsskole - kapasitet				0,5	1,0	35,0					36,5
Lærerarbeidsplasser Lande barneskole	0,5		4,6	2,3							7,4
Fosbyløkka barnehage - arbeidsplasser			0,5	5,0							5,5
Sarpsborgmarka barnehage - kartlegging og utbedring arbeidsplasser				0,3	4,0						4,3
Varteig barnehage - utredning og utbedring av arbeidsplasser			0,5								0,5
Vogn og sykkelbod - Valaskjold barnehage		0,2	1,5								1,7
Utredning og utbedring av arbeidsplasser inkl barnehager							7,0	7,0			14,0
Sum Kommuneområde oppvekst	149,4	79,2	76,4	160,5	62,7	198,5	223,5	25,0	18,0		993,2

Sarpsfossen skole avdeling Regnbuen ved Kurland barneskole

Som følge av økt antall elever og ansatte har skolen behov for mer areal. Det er i 2022 gjennomført en mulighetsstudie for å se på ulike løsninger. Tiltaket er tenkt løst ved at Regnbuen får tilgang til areal som i dag benyttes av Kurland skole, som igjen får dette erstattet med et nytt tilbygg. Det er totalt avsatt 40,5 mill. kr til mulighetsstudien, forprosjekt og tiltak. Tiltaket planlegges ferdigstilt i 2025. Etter endt prosjektering vil det bli lagt fram en sak for politisk behandling vinter 2024.

Arbeidsplasser

Det er avsatt 7 mill. kr årlig til utbedring og tilpasning av arbeidsplasser for de ansatte i barnehager og skoler. Det vurderes samtidig utbedring av garderobe- og toalettforhold for personalet der dette er mulig innenfor byggenes areal. Utbedring av Jelsnes og Lande skoler er under planlegging. Oppgraderingen er forskjøvet til 2025. Oppgradering av arbeidsplassene ved Navestad skole er forskjøvet til 2026. Utbedring av arbeidsplasser for de ansatte på Fosbyløkka barnehage starter opp i 2025. For Sarpsborgmarka barnehage vil arbeidet starte i 2026.

Grålum barneskole

Ved Grålum barneskole er det nødvendig å erstatte skolens eldste bygg og utvidelse av arealene for å håndtere elevtall og få tilfredsstillende arbeidsplasser for de ansatte. Arbeidet pågår. Planlagt ferdigstillelse er høsten 2024. Det er avsatt 115 mill. kr til tiltaket.

Tindlund barneskole

Skolen har behov for å utvide kapasiteten og erstatte deler av eksisterende bygningsmasse. Et forprosjekt ble startet høsten 2023 for å se på skolens behov og vurdere ulike løsninger.

Etter forprosjekt vil det bli lagt fram en sak til politisk behandling (høst/vinter 2024/2025). Det er foreløpig avsatt 170 mill. kr til tiltaket.

Tindlund ungdomsskole

Det planlegges for en oppgradering og utvidelse av kapasiteten. Planleggingen av dette vil starte opp i 2025, med mål om gjennomføring i 2027 - 2029. Det er totalt avsatt 222 mill. kr til dette tiltaket. I tråd med bystyrets vedtak 12.12.2019 om å oppgradere og bygge på dagens skoleanlegg på Tindlund barneskole og Tindlund ungdomsskole vurderes mulighet for areal som kan tilrettelegges for forsterkede avdelinger (Sarpsfossen skole). Etter endt prosjektering vil det bli lagt fram en sak for politisk behandling.

Sarpsfossen skole

Sarpsfossen skole har tre avdelinger, Regnbuen, Maren Juel og Studio. Antall elever med behov for plass ved skolen tilsier at kapasiteten bør økes. Det planlegges for en mulighetsstudie i 2026 og 2027, med byggestart i 2028. Det er avsatt 86,5 mill. kr til investeringen. I forbindelse med mulighetsstudiet vil det blir lagt fram en sak for politisk behandling.

Borgen barneskole

Borgen barneskole ligger i en skolekrets med mye utbygging. Prognosene viser at antall elever i skolekretsen vil øke i planperioden. Med dagens kapasitet vil det bli utfordrende å kunne ta imot forventet antall elever. Det vil derfor være behov for å øke kapasiteten ved skolen. Det er avsatt 59 mill. kr til dette tiltaket. Planlegging av prosjektet har oppstart i 2027. Arbeidet med utvidelsen er planlagt i 2028 og 2029. I forbindelse med mulighetsstudiet og prosjekteringen vil det blir lagt fram en sak for politisk behandling.

Sandbakken barne- og ungdomsskole

På grunn av en periodevis sterk vekst i området, har det vært et umiddelbart behov for flere klasserom og arealer ved skolen. Dersom oppdaterte elevprognoser tilsier større behov for utvidelse ved andre ungdomsskoler, kan midlene overføres til å utvide kapasiteten der.

Kommuneområdet jobber med å rullere kommunedelplan for barnehage- og skolekapasitet 2024-2035. Planen vil bli lagt fram for politisk behandling våren 2024. Innholdet i denne planen vil kunne få konsekvenser for framtidige investeringer i skoler og barnehager.

Alle investeringsprosjekter på barnehage og skolebygg sees i sammenheng med rullering av Kommunedelplan for barnehage- og skolekapasitet 2024-2035, som planlegges lagt fram til politisk behandling våren 2024.

Kommuneområde samfunn

	Investeringer (mill. kr)									
	Tidl. bevilget	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Totalt
Kommuneområde samfunn										
Kultur										
Tilpasninger idrettsbygg	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4,5
Nytt bibliotek	141,0	2,2								143,2
Utstyr Sarpsborg Scene	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	7,2
Plan og samfunnsutvikling										
Investeringsprogram for Østre bydel	2,0	13,0	2,0	1,0						18,0
Byggesak, landbruk og kart										
Utstyr kart og oppmåling	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	2,6
Sum Kommuneområde samfunn	144,6	16,8	3,6	2,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	175,5

Investeringsprogram Østre bydel

Kvartal 88 i Østre bydel, som del av områdesatsingen i Østre bydel, utvikles til park/nærmiljøanlegg. Området vil ha stor betydning for både nåværende og framtidige beboere. Det er en viktig satsing for å stimulere til byutvikling, og for å bedre aktivitetsmulighetene for barn og unge. Kommunen eier store deler av kvartalet. Det er i perioden avsatt 16 mill. kr til investeringsprogram for Østre bydel. Hovedtyngden av midlene vil bli brukt på dette kvartalet, blant annet til oppkjøp av eiendom.

Det er i investeringstabell for kommuneområde teknisk avsatt ytterligere 50 mill. kr fra 2025 og ut perioden. Dette vil dekke infrastruktur til vann og avløp, i tillegg til anleggelse av park. Beløpet er foreløpig lagt inn som en investering utenfor selvkostområdene, men dette vil bli korrigert i løpet av 2024 når det er beregnet hvor stor andel vann og avløp utgjør. Dette vil påvirke vann- og avløpsgebyrene fra 2025.

De to investeringsprosjektene må ses i sammenheng.

Kommuneområde fellesfunksjoner

Det skal dannes et nytt kommuneområde for fellestjenester som skal omfavne oppgavene som i dag ligger til kommuneområdene organisasjon og teknologi og endring. Det nye kommuneområdet skal være operativt fra 01.01.2024.

Investeringer (mill. kr)										
	Tidl. bevilget	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Totalt
Kommuneområde fellesfunksjoner										
Økonomi										
Nye felles fagsystemer (lønn/økonomi moduler)	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4,5
Justeringsavtale Hafslundtunet	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1				-0,8
Justeringsavtale Guslundåsen	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1			-0,5
Justeringsavtale Grimstadtunet	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1			-0,4
Justeringsavtale Bjørnstad	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2		-1,2
Justeringsavtale Bergheim syd	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-1,2
Digitalisering										
Oppgradering og scanning av papirarkiv	9,4	1,0	1,0	1,0						12,4
IKT infrastruktur	2,3	3,5	1,0	2,0	2,0	2,0	1,0	4,0	3,5	21,3
Sentral IKT-plattform	3,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	4,0	1,7	19,6
Utvikling dokumentforvaltning	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	2,1
Backup - sikkerhet - reservelokasjon			1,0					1,0		2,0
Sum Kommuneområde fellesfunksjoner	15,6	6,5	4,9	4,9	3,9	3,9	3,0	9,4	5,8	57,7

Oppgradering og scanning av papirarkiv

Det er innarbeidet 1 mill. kr årlig fram til og med 2026 til å ordne og overføre kommunens papirarkiver til det interkommunale arkivselskapet Arkiv Øst. Dette for å sikre tilgjengeliggjøring for allmenheten og trygg deponering. Arkivene saneres for mugg og skadedyr.

IKT infrastruktur og IKT-plattform

For å sikre at kommunen kan digitalisere og automatisere sine tjenester må sentrale deler av infrastrukturen (som bla. servere, brannmurer, datalinjer og nettverk) forvaltes og videreutvikles kontinuerlig.

Oppgradering av reservelokasjon IKT

Sarpsborg kommune har i dag samlet sitt fysiske IKT-driftsmiljø i Tune administrasjonsbygg. I dette datarommet finnes de felles ressursene som benyttes til forvaltning og drift av kommunens IKT-tjenester. Det er avsatt midler i 2023 for å etablere beredskaps- og reservelokasjon i annet lokale i tilfelle Tune administrasjonsbygg skulle bli utilgjengelig som følge av naturkatastrofe eller målrettet angrep.

Kommuneområde teknisk – utenfor selvkost

	Investeringer (mill. kr)									
	Tidl. bevilget	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Totalt
Kommuneområde teknisk (utenfor selvkost)										
Park										
Opprustning parker og plasser	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	13,5
Etablering av lekeplass Gaupefaret			0,5							0,5
Publikumstoiletter friluftsområder				4,0						4,0
Oppgradering av skolegårder	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	18,0
Oppgradering av område ved Tunevannet					4,0					4,0
Lekeplass ved Tunevannet								3,0		3,0
Videreutvikle aktivitetspark Torsbekk/dumpa (Sarpsborg idrettsråd)		1,0	1,0	1,0						3,0
Ny stubbefres til graver								0,5		0,5
Utskifting av gressklipper (baneklipper med oppsamler)	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	7,2
Lekeapparater	0,3	0,5	0,5	0,5	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3	3,1
Toalett Glengshølen + brygge	0,5	2,5								3,0
Innkjøp av robotklippere parkavdeling								1,2		1,2
Tiltak på statlig sikrede friområder der tilskudd gis	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	3,6
Oppgradering av område ved Eidet (tilskudd)	0,8	1,5	1,5							3,8
Stabilisere granittmur St.Niclasgt Vei/Grønt		0,4								0,4
Rehabiliter vannanlegg (fontene) i Kulås		2,0								2,0
Rehabiliter lekeplasser i kulås		0,8								0,8
Rehabiliter lekeplasser i landepark			0,8							0,8
Barnehager/skoler - Gjerder og porter - Lovpålagte sikringstiltak		0,2	0,1	0,1						0,4
Kvartal 88 ny park					10,0	20,0	30,0			60,0
Utskifting av trær i alleer i sentrum		0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	1,2
Samferdsel										
Oppgradering av kommunale veier	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	94,5
Universell utforming av bussholdeplasser	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	9,0
Veidel av uforutsette kabel- og ledningsprosjekt	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	36,0
Sykkelparkering Sarpsborg sentrum	1,2	0,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0			5,2
Trafikksikkerhetstiltak (trygge skoleveier/fartsbegrensende tiltak)	5,0	5,0	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	48,5
Elbillading	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	27,9
Gang og sykkelvei, Grålum -Tunejordet (belønningsmidler)	0,5	5,5								6,0
Opparbeidelse innfartsparkering Korsgata/ Torsbekk					12,0					12,0
Opparbeidelse av parkeringsplass Glengshølen		1,5	1,5							3,0
Overtakelse og oppgradering av private veier til friluftsområder								9,0		9,0
Oppgradering til LED- gatebelysning	15,0	15,0	0,4							30,4
Forkjørregulering av samleveier			1,5	1,5						3,0
Etablering av røde sykkelfelt					5,0	5,0				10,0
Utskifting av gamle tremaster til gatelys			3,0	3,0	3,0					9,0
Innfartsparkering (belønningsmidler)		2,0	8,0							10,0
Vaskeri										
Vaskemaskiner Vaskeriet (utsifting)			1,0	1,0	1,0					3,0
Tromler Vaskeriet (utsifting)		0,5	0,5	0,5	0,5	0,5				2,5
Brettemaskin Arbeidstøy Vaskeriet (utsifting)						0,5				0,5
Programområdetiltak (kommunal egenandel bypakke fase 2)										
Pellygata- oppgradering	8,0	12,0								20,0
St. Mariagate, etablere sykkelfelt			0,5							0,5
Lande skole, etablere GS-vei			3,0							3,0
Vingulmorkveien, etablere sykkelvei med fortau		9,0	10,0							19,0
Gang og sykkelvei- lang Fylkesvei mellom Lundeveien og Småbergveien	0,5	6,0								6,5
Tuneveien øst (fv118-til bru), etablere sykkelvei med fortau			2,0	3,0	4,0					9,0
Rådmann Dalens vei, etablere GS-vei				3,5	3,0					6,5
Greåkerdalen (nordre del), etablere GS-vei			2,0	10,5	6,0					18,5
Sarpsborg sentrum, etablere sykkelfelt					8,0					8,0
Madam Arnesens vei, etablere GS-vei					7,5					7,5
Sverresgate – Hjalmar Wessels vei, fra St. Nikolasgate til Oskar Pedersens vei GS-vei					7,5	6,0				13,5

Brannvesenet										
Nytt øvingsområde brannvesen	2,0			13,2						15,2
Befolkningsvarslingssystem			0,4							0,4
Utstyr/verktøy beredskap brann	1,5	0,3	0,3	0,3	0,4	0,2	0,2	0,2	0,3	3,7
Tilbygg brannvesenet (carport)		2,1								2,1
Båt brannvesen		1,2								1,2
Kombinert vifte/vannkanon- større branner		2,3								2,3
Brannstasjon - byggt teknisk forprosjektering		1,0								1,0
Verksted og transport (ekskl. selvkost)										
Biler og maskiner vei/grønt	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4,5
Biler og maskiner vei	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4,5
Biler maskiner og annet teknisk utstyr verksted/transport/vaskeri	9,4	9,4	9,4	9,5	9,5	9,5	9,5	9,5	9,5	85,1
Biler og maskiner eiendom	7,0	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	35,0
Feiebil							6,0			6,0
Ei-personbiler til dagsenter og boveiledning (9-seter minibusser)		3,3								3,3
16-seter med rullestolplasser til transporten	3,0	3,0	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	30,5
Skifte hjulgraver - vei og park							3,0			3,0
Utskifting volvo lastebil - vei og park							3,0			3,0
Biler brann	1,7		1,2	0,5	1,2	0,5	1,2	0,5	0,5	7,3
Skogbrannbil (og reserve mannskapsbil)	6,9									6,9
Tunge beredskapskjøretøy - Brannvesen			9,0	7,3	9,7			10,0		36,0
Lastebil vaskeri (ny fossilfri)				1,0						1,0
Lastebil- Utskiftning Iveco		0,7								0,7
Etablering av fylllestasjon for gass til maskiner				15,0	15,0					30,0
Ny krokobil på team Vei/Grønt			3,8							3,8
Ny feiebil - 5 tonn Vei/Grønt med ladestasjon			3,0							3,0
Ny liten hjullaster Vei/Grønt			3,5							3,5
Ny varebil Astridsgate		0,9								0,9
Ny 9 seter boveiledning Skjeberg		0,8								0,8
Varebil KRED (kultur)			0,6							0,6
Eiendom										
Adgangskontroll bygg	5,2	0,5	1,0	1,0						7,7
Utskiftning av ventilasjon Kurland sykehjem	5,1	2,0								7,1
ENØK Styrings-og varslingsanlegg	2,0	2,0								4,0
Rehabilitering og sikring av bygg	2,0	2,0	4,0	2,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	30,0
Heiser	3,0	1,0		2,5		2,5		2,5		11,5
Forskriftskrav (Brann, legionella m.m)	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	9,0
Universell utforming kom. bygg	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	13,5
Regulering og opparbeidelse Tune senter II	1,5		2,0	27,0						30,5
Regulering / utvikling Yvenåsen	17,5	10,0	12,5	2,5						42,5
Anleggsbidrag Yvenåsen	-8,8	-5,0	-6,3	-1,3						-21,3
Opparbeidelse boligfelt Navestad/Berg (del 1.)	4,4	13,0	24,1							41,5
Strategisk oppkjøp og utvikling av eiendom	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	45,0
Ny ambulansestasjon	61,0	3,0								64,0
Rehab. og oppgradering basseng Tindlund	1,0				19,0					20,0
Vister - flytting av vei		1,0								1,0
Ravneberget fengsel- utleie (forprosjekt)	1,5	3,0	4,6	28,6	50,0					87,7
Sparta Amfi- oppgradering	2,0	13,0								15,0
Utskifting SD-anlegg	7,7		3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	28,7
Oppgradere tilfluktsrom	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4,5
Robotrengjøringsmaskiner idrettshaller		1,0		3,0						4,0
Moppevaskemaskiner og annet teknisk utstyr		0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	2,4
Etablere mattesystemer		0,6								0,6
Skoler- UU tiltak akustikk klasserom		0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4,0
Sarpsborg helsehus-sanere oljerom		2,0								2,0
Sarpsborg stadion-tak over kommunale HC plasser			0,9							0,9
Sarpsborg stadion- garasje			4,0							4,0
Ny ishockey hall								400,0		400,0
Mobilitetshus- forprosjekt		1,0	1,0							2,0
Bærekraft 2030: Renhold - Økt investering i lavterskel teknologi (pilot)			0,3			0,4			0,5	1,2
Bærekraft 2030: Redusert innleie - Bygningsmessige tilpasninger i eksisterende bygg		3,0	10,0							13,0
Kirken										
Maskiner og utstyr		0,5		0,5		0,5		0,5		2,0
Utbedringstiltak kirkebygg fase 2	0,2	3,3	3,0	3,0	3,0					12,5
Sum Kommuneområde teknisk	192,3	192,4	178,6	193,9	233,5	102,6	103,9	89,9	463,8	1750,8

Fontene i Kulåsparken

Fontenen i Kulåsparken har ikke vært i drift de siste to årene ettersom det tekniske utstyret er ødelagt. Anlegget ligger under bakken, og når det regner kraftig fylles det opp med vann og sand. Dette ødelegger elektronikken og pumpesystemet. I 2023 ble det gjennomført en grundig tilstandskartlegging og vurdering av tiltak for å få anlegget i gang. Konklusjonen for en varig løsning på problemene er at det må gjøres en større ombygging av det tekniske anlegget. Tiltaket er kostnadsestimert til 2 mill. kr.

Ny park (Kvartal 88) områdesatsing Østre bydel

Det vises til omtale under investeringstabell for kommuneområde samfunn.

Opparbeidelse av parkeringsplass Glengshølen

Området imellom jernbanelinjen og Opsundveien og St. Nicolas gate opparbeides til parkeringsplass. Det er avsatt 3 mill. kr til prosjektet fordelt på 2024 og 2025.

Innfartsparkering (belønningsmidler)

Innfartsparkering ved Hafslund kan ikke opparbeides før ny riksvei 22 er ferdigstilt, tidligst i 2028. Det skal etableres alternative innfartsparkeringsplasser ved Sandbakken, Ise stasjon og Rådhusveien. Det settes av 8 mill. kr til disse plassene. I tillegg vil det kunne brukes 2 mill. kr. som allerede er tildelt i belønningsmidler til planlegging og opparbeidelse.

Programområdetiltak fase 2

I april 2023 sluttet Stortinget seg til utbygging og delvis bompengefinansiering av Bypakke Nedre Glomma fase 2, jf. Prop. 41 S (2022-2023), Innst. 266 S (2022-2023). Den 15. juni 2023 vedtok bystyret et styringsdokument som skal ligge til grunn for styring av prosjektporteføljen i bypakken. Sarpsborg kommune forplikter seg til kommunal delfinansiering av prosjektporteføljen. Partene skal sammen bidra med totalt 1,1 mrd. kr (2023 kr). Med vedtatt prosjektportefølje forplikter Sarpsborg kommune seg til å bidra med 224 mill. kr (2023 kr) over 15 år fra oppstart av bypakkens fase 2 i 2024. Omregnet til årlig gjennomsnitt i perioden utgjør dette 14,9 mill. kr. Prosentvis andel for Sarpsborg kommune vil ligge fast, men kronebeløpet vil endre seg som følge av generell prisstigning i perioden. Egenandelen må dekkes over kommunens driftsbudsjett eller være programområdetiltak som inngår i kommunens investeringsprosjekter. Det er i handlingsplanen prosjekter for om lag 106 mill. kr. inkludert mva. i perioden fram til 2027. Disse prosjektene vil etter fratrukk for merverdiavgiftkompensasjon representere en egenandel på om lag 85 mill. kr.

Bærekraft 2030 arealeffektivisering og forvaltning, drift og vedlikehold (FDV)

I Bærekraft 2030 og fokusområdet arealeffektivisering og forvaltning, drift og vedlikehold (FDV) er det gjennomført kartlegging av kommunens eide lokaler. Kartleggingen viser at det er ledig kapasitet og/eller mulighet for økt utnyttelse av blant annet Sarpsborg rådhus, Tune og Skjeberg administrasjonsbygg. Det må investeres for å kunne gjøre tilpasninger i kommunalt eide bygg for å kunne avslutte leieavtaler. Dette vil gi en innsparing på inntil 5 mill. kr årlig fra 2026.

Kommuneområde teknisk – selvkostområdene

Vedtatte og nye investeringer i ledningsnettet for vann og avløp vil grupperes i geografiske delområder. En overordnet inndeling av de ulike strekningene vil gi en bedre oversikt, samt en mer hensiktsmessig rapportering.

De geografiske delområdene er:

1. Delområde 1 vann og avløp Greåker og Hannestad
2. Delområde 2 vann og avløp Kalnes og Grålum
3. Delområde 3 vann og avløp sentrum og Kurland
4. Delområde 4 vann og avløp Borgenhaugen og Årum
5. Delområde 5 vann og avløp Hafslundsøy og Hasle
6. Delområde 6 vann og avløp Ise
7. Delområde 7 vann og avløp Skjeberg
8. Delområde 8 vann og avløp Varteig og Jelsnes

En fullstendig oversikt over alle strekningene i delområdene finnes i vedlegget. Under tabellen omtales nye investeringer, samt de viktigste prosjektene for perioden.

Investeringer (mill. kr)										
	Tidl. bevilget	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Totalt
Kommuneområde teknisk (selvkost)										
Vann og avløpsnett										
Delområde 1 Vann og avløp Greåker og Hannestad	9,0	50,0	40,0	40,0	116,0	116,0	90,0	90,0	20,0	571,0
Delområde 2 Vann og avløp Kalnes og Grålum	28,0	61,6	102,0	56,0	54,0	20,0	20,0	20,0	20,0	381,6
Delområde 3 Vann og avløp Sentrum og Kurland	127,5	91,0	110,0	117,0	110,0	92,0	42,0	42,0	102,0	833,5
Delområde 4 Vann og avløp Borgenhaugen og Årum	71,0	120,0	139,0	126,0	28,0	60,0	20,0	20,0	20,0	604,0
Delområde 5 Vann og avløp Hafslundsøy og Hasle	20,0	60,0	51,0	62,0	60,0	34,0	20,0	0,0	0,0	307,0
Delområde 6 Vann og avløp Ise	11,5	0,0	7,0							18,5
Delområde 7 Vann og avløp Skjeberg	5,0	4,5	12,0	16,0	21,0	20,0	20,0	20,0	7,0	125,5
Delområde 8 Vann og avløp Varteig og Jelsnes			8,0							8,0
Avløp, uforutsette prosjekter	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	27,0
Vann, uforutsette prosjekter	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	27,0
Avløp, Overløpstiltak- mudring og utfasing av overløp	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	9,0
Vann, Utskifting av gamle/ødelagte vannledninger	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	90,0
Avløp, Utskifting av gamle/ødelagte avløpsledninger, fremmedvann	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	90,0
Tekniske installasjoner vann og avløp										
Vann, Pumpestasjon Brusemyr (Nipa)	20,0	0,5								20,5
Avløp, Pumpestasjon Brusemyr (Nipa)	20,0	0,5								20,5
Vann, Utredning- Nytt vannverk Isestjø / kapasitetsøkning Baterød	12,2			30,0	130,0	100,0	100,0			372,2
Vann, Oppgradering trykkøkingsstasjoner	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	27,0
Avløp, Oppgradering avløpspumpestasjoner	5,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	85,0
Avløp, Nytt renseanlegg	282,0	400,0	500,0	150,0	10,0					1342,0
Avløp, Utstyr for tidsmåling av overløp	3,0	3,0	3,0							9,0
Avløp, Avløpspumpestasjoner - etablere brutt vannspeil	2,0	2,0	2,0							6,0
Vann- Trykkøkingsstasjon Tingvoll m.m. Arealplan. (A)	2,0	28,0	28,0							58,0
Avløp, Utskifting renseanlegg (tekniske installasjoner)		2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	16,0
Avløp, Tv-kjøring av spillvann/overvannsledninger i forbindelse med ett og treårs befaringer.	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0		8,0

Avfallsbehandling										
Avfallsløsninger	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	9,0
Utvikling av Gatedalen miljøanlegg (Modernisering av gjenvinningsstasjonen, etablering av arealer for lagring og behandling av avfall)	15,0	40,0	35,0		100,0					190,0
Oppsamlingsplass avfall			10,0	10,0						20,0
Overta avfallsinnsamling i egen regi - biler, oppstillingsplass, personalbygg.						39,0	39,0			78,0
Tiltaksplan gammelt avfallsdeponi Stikkaåsen		1,0								1,0
Hytterrenovasjon utbedringer- kildesorteringsløsninger		3,5								3,5
Varmegarasje til slambil					2,5					2,5
Verksted og transport										
Biler og maskiner, vann og avløp	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	13,5
Kjøp av hjullaster- renovasjon							2,0			2,0
Biler og maskiner renovasjon			4,0							4,0
Kjøp av renovasjonsmaskin - gatedalen	0,5			0,6	1,0					2,1
Utskifting av Volvo L120H - gatedalen						3,5				3,5
Utskifting av VW Crafter - gatedalen							1,5			1,5
Utskifting av Toyota Hiace - gatedalen						0,9				0,9
Utskifting av Volvo FH lastebil (AE54232) - gatedalen						3,5				3,5
Volvo EC140BLC - gatedalen							3,0			3,0
Utskifting av Nissan truck - gatedalen						0,8				0,8
Utskifting av Cat atlet truck - gatedalen							0,8			0,8
Biler feiervesenet		2,5	1,0							3,5
Utskifting av krokcontainere - Gatedalen	0,5			0,6						1,1
Sugebil- utskiftning VA				8,0						8,0
Utskifting av 2 krokbiler VA		7,5								7,5
Sum Kommuneområde teknisk (selvkost)	667,7	929,1	1089,5	661,7	678,0	535,2	403,8	237,5	213,5	5416,0

Delområde 1 – Vann og avløp Greåker og Hannestad - overordnede planer:

Nærmest hele delområde 1 er omfattet av større prosjekter som omfatter separering av eksisterende ledningsnett, som følge av alder og tilstand. Separering innebærer at felles avløpsledning deles i nye spill- og overvannsledninger, samt utskifting av vannledning.

Når prosjektene er ferdigstilt vil overvannet ledes direkte til Glomma, samt at antall overløp innenfor området reduseres. Det er kun driftsoverløp til Glomma som er tillatt. Prosjektene er omfattende og delt opp i flere etapper, hvilket medfører at anleggsvirksomhet vil pågå i mange år framover.

Delområde 2 – Vann og avløp Kalnes og Grålum – overordnede planer:

Investeringsprosjektene innenfor delområde 2 er varierende i omfang og kompleksitet. Det er flere separeringsprosjekter som skal gjennomføres, i tillegg til større prosjekter som innebærer oppgradering av spillvann- og overvannsnettet på Bjørnstad.

Vann og avløp, Tunejordet er lagt inn som et nytt investeringsprosjekt. Separering av vann- og avløpsnett på Tunejordet er viktig for å bedre situasjonen i Brevikbekken og øke vannforsynings sikkerheten i området.

Delområde 3 – Vann og avløp sentrum og Kurland - overordnede planer:

Delområde 3 omfatter et område hvor det er omfattende planer, spesielt knyttet til separering. Separering vann- og avløpsnett på Opsund er et krevende prosjekt som er under gjennomføring, og vil fortsette i flere år framover. Utover i perioden er det også planlagt utskifting av eksisterende ledningsnett på Brevik, Kurland og i sentrum, som følge av alder og tilstand.

Vann og avløp, Fritznerbakken omfatter separering og oppgradering av vann- og avløpsnett i Fritznerbakken og området rundt. Dette prosjektet erstatter et tidligere prosjekt i Fritznerbakken, hvor det kun var bevilget midler til oppgradering av vannledning.

Vann og avløp, Alvimhaugen omfatter separering av eksisterende ledningsnett som følge av tilstand, samt redusere fremmedvann.

Delområde 4 – Vann og avløp Borgenhaugen og Årum - overordnede planer:

Innenfor delområde 4 pågår det et stort separeringsprosjekt som omfatter ny vann-, spillvann- og overvannledning i Skjebergveien, samt flere sideveier. Det skal også gjennomføres store tiltak for å bedre avløpssituasjonen på Nordberg, samt etablere ny vannledning fra Sandbakken via Nordberg til Sandesund. Vannledningen er en del av hovedringledningen som skal etableres for å øke forsyningssikkerheten i Sarpsborg.

Nye investeringer for delområdet er overvannskulverter Østre linje (vann og avløp), pumpeavløpsledning Isesjø vannverk og Tvetter og Syverstad (vann).

Det er planlagt fire overvannskulverter under jernbanesporet på Østre linje. Langs riksvei 22 har det skjedd store utbygginger siden jernbanen ble bygget i 1880. Det er behov for å etablere tiltak for å håndtere overvann fra østsiden av jernbanene ved flomhendelser. I forbindelse med dette arbeidet vil det også være behov for omlegging av eksisterende ledningsnett.

Det tilføres store mengder vann ved filterspyling på Isesjø vannverk, som i dag ledes til pumpestasjonen i Lensmann Pedersens vei. Dette medfører at pumpestasjonen har utfordringer med kapasitet, og risiko for overløp mot Heiabekken/Skjebergkilen. Det er behov for å etablere en ny pumpeavløpsledning fra Isesjø vannverk til selvfallsnett for å hindre overløp.

Vannledning mot Tvetter og Syverstad må oppgraderes som følge av alder, og for å øke forsyningskapasiteten.

Delområde 5 – Vann og avløp Hafslundsøy og Hasle - overordnede planer:

Delområde 5 er omfattet av et pågående separeringsprosjekt som omfatter store deler av Hafslundsøy. Prosjektet omfatter separering av avløp og utskiftning av vannledninger, samt etablering av nyanlegg for å forbedre brannvannsdekning i enkelte områder. Når prosjektet er ferdigstilt skal alt overvann ledes til Glomma. Prosjektet er omfattende og delt opp i flere etapper, hvilket medfører at anleggsvirksomhet vil pågå i mange år framover.

Delområde 6 – Vann og avløp Ise - overordnede planer:

Det er ingen nye investeringer i dette delområdet, men det allerede igangsatte arbeidet fortsetter. Det legges vannledning sørfra mot Ise slik at området ikke kun er avhengig av vanntilførsel fra og igjennom Isesjø. Avløpsledningen til Ise vil føre til at renseanlegget ved Isefoss kan legges ned. I stedet for renseanlegget vil spillvannet samles opp og bli pumpet sørover mot den nye Brusemyr pumpestasjon.

Delområde 7 – Vann og avløp Skjeberg - overordnede planer:

Det pågår kontinuerlig arbeid med kartlegging av fremmedvann, da det er problemer med innlekking av overvann til avløpsnett i deler av området. Dette er et viktig arbeid for å hindre overløp når avløpsledningen ikke har kapasitet til å håndtere spillvann og overvann.

Nye investeringer for delområdet er vannforsyning ytre Skjebergkilen og vannforsyning Stasjonsbyen.

Vannforsyning ytre Skjebergkilen omfatter etablering og utskifting av vannledningsnett, som følge av alder og tilstand, samt behov for økt forsyningsikkerhet. Tiltaket omfatter Stasjonsbyen, Høysand og Ullerøy.

Vannforsyning Stasjonsbyen omfatter utskiftning av hovedvanntilførsel til Stasjonsbyen og videre sydover. Ledningsnett er preget av dårlig tilstand pga. alder, i tillegg til at kapasiteten er for liten for dagens behov. Dette gjelder til Stasjonsbyen og begge sider av Skjebergkilen.

Delområde 8 – Vann og avløp Varteig og Jelsnes - overordnede planer:

Vann og avløp i Varteig er en ny investering som omfatter separering og utskifting av eksisterende ledningsnett, som følge av tilstand og alder. Tiltaket vil gjennomføres i forbindelse med opparbeidelse av ny gang- og sykkelvei i 2024.

Nytt renseanlegg på Alvim med transportetapper

Arbeidet med nytt renseanlegg og transportetapper til Alvim går som planlagt. Bygningsmessige arbeider og grunnarbeider startet opp våren 2023. Det er totalt bevilget og avsatt 1,342 mrd. kr til dette tiltaket.

Utvide vannverk på Baterød

I 2023 ble det behandlet politisk en sak som beskrev utfordringer med investeringer innenfor vann, avløp og renovasjon, og hvorfor det er vanskelig å få gebyrene redusert på det såkalte selvkostområdet. Der ble det blant annet vedtatt at det skal gjennomføres en utredning for å vurdere tidsløpet for investering i nytt Baterød vannverk, herunder hvilke alternative tiltak som må gjennomføres for at det skal være forsvarlig å forskyve investeringen. Dette blir gjort i løpet av 2024, men det foreløpige anslag for en investering blir stående inntil videre.

Utvikling av Gatedalen

Det er tidligere bevilget og avsatt 90 mill. kr til utvikling av Gatedalen miljøanlegg. For denne handlingsplanperioden er det ytterligere avsatt 100 mill. kr fra 2026 for modernisering av miljøanlegget og etablering av arealer til lagring av avfall. Reguleringsarbeidet i Gatedalen har antatt oppstarttidspunkt i 2024, da ny arealdel i kommuneplanen må ligge til grunn for arbeidet.

Salg og tilskudd

	Investeringer (mill. kr)										
	Tidl. bevilget	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Totalt	
Salg											
Salg av biler og maskiner	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-4,5
Salg av Navestad/Berg			-30,0	-35,0							-65,0
Salgsinntekter Yvenåsen			-5,0	-5,0	-40,0	-10,0					-60,0
Salgsinntekter Tune senter II				-40,0							-40,0
Salg av kommunal eiendom	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-90,0
Salg av kommunalt disponible boliger	-72,0	-172,0	-120,0	-120,0	-120,0	-120,0	-120,0	-108,0			-952,0
Salg av Sarpsborg fengsel		-14,0									-14,0
Bærekraft 2030: Salg av eiendom		-5,0	-8,0								-13,0
Salg av Skjeberg Marinesenter AS			-50,0								-50,0
Sum salg	-82,5	-201,5	-223,5	-210,5	-170,5	-140,5	-130,5	-118,5			-1288,5
Tilskudd											
Oppgradering Tunevannet- spillemidler		-1,0									-1,0
Sarpsborg lysløype- spillemidler		-1,5									-1,5
Tiltak på statlig sikrede friområder der tilskudd gis (brutto tilskudd)	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2		-1,6
Nye plasser Haugvoll					-66,0						-66,0
Sum tilskudd		-2,7	-0,2	-0,2	-66,2	-0,2	-0,2	-0,2			-70,1

8 Tjenester

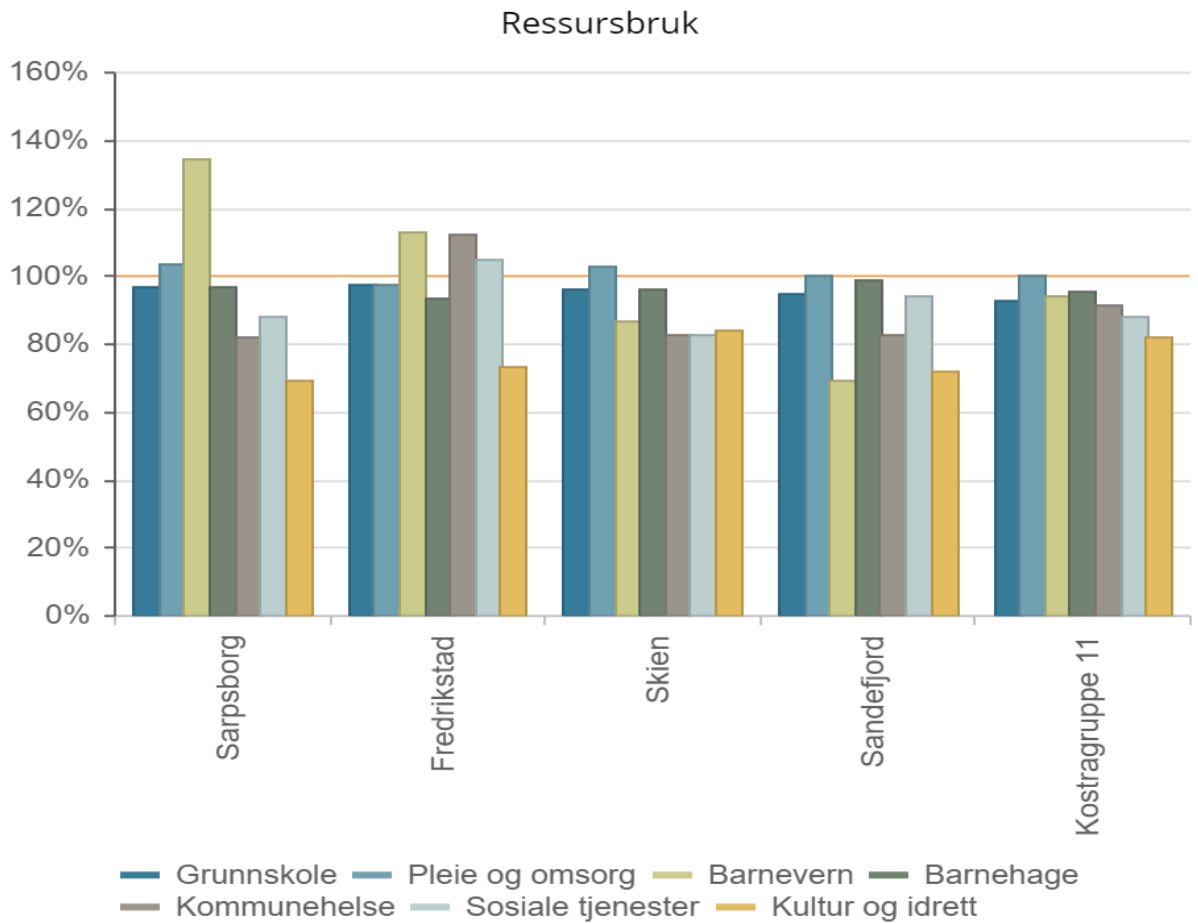
Kapitlets innledning tar utgangspunkt i nøkkeltall som påvirker kommunens netto driftsutgifter. Disse tallene viser hvor mye av de frie midlene som brukes til det enkelte tjenesteområdet. I tillegg ses det på om utgiftsnivået øker mer eller mindre i Sarpsborg enn i andre kommuner. Alle verdier er i relative størrelser, målt mot snittet i kommunegruppe 11 (den røde linjen). Gruppen omfatter kommuner med innbyggertall fra 45 000-75 000 innbyggere.

Prioritering

Prioritering sier noe om hvor mye av egne penger kommunen velger å bruke på de enkelte tjenesteområdene. En tjeneste kan sies å være høyt prioritert når en kommune bruker en relativt stor andel av sine ressurser på en bestemt tjeneste. I vurderingen av forskjeller i prioritering mellom ulike kommuner er det momenter som kan bidra til å forklare eventuelle forskjeller:

- Kommunen kan ha et relativt høyt utgiftsbehov til tjenesten. Dette blir delvis korrigert for ved å se på utgifter per person i målgruppen.
- Kommunen kan ha valgt å prioritere en tjeneste høyt på bekostning av andre tjenester. For å få informasjon om dette kan det være interessant å se på hvor stor andel av utgiftene som går til ulike tjenester, eventuelt korrigert for utgiftsbehov. Det siste kan delvis avhjelpes ved å se på kommuner innenfor samme KOSTRA-gruppe.

- Kommunen kan ha relativt høye eller lave inntekter.

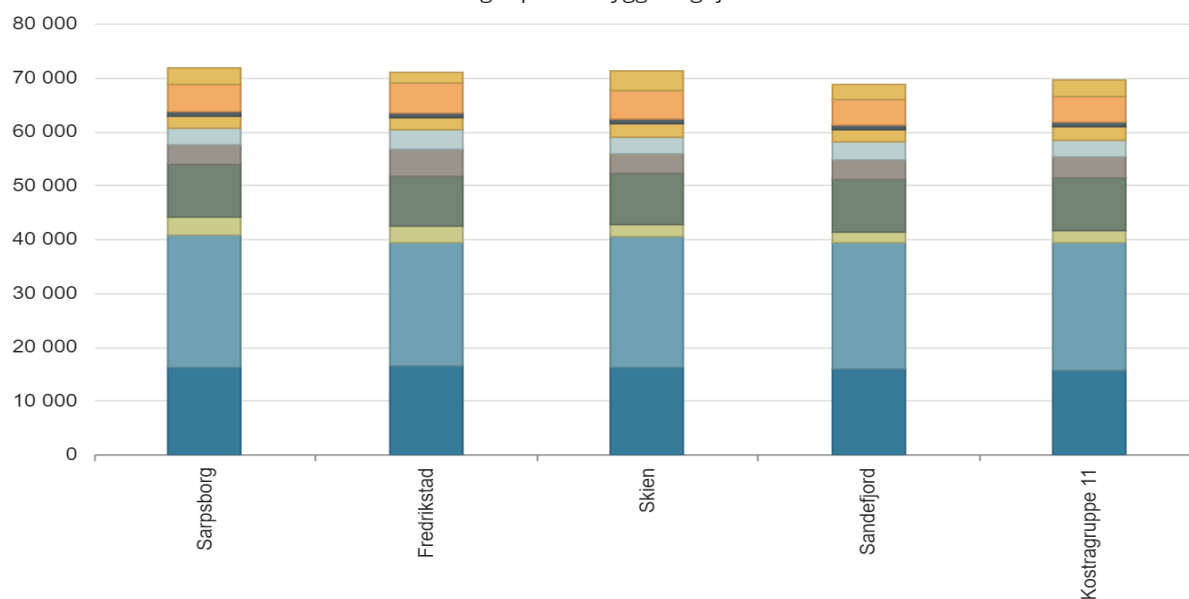

Når søylene i diagrammet ovenfor for Sarpsborg er under 100 prosent, betyr det at ressursbruken er lavere i Sarpsborg enn landsgjennomsnittet.

Figuren viser at ressursbruken for 2 av 7 tjenesteområder i Sarpsborg ligger over landssnittet. Det gjelder pleie og omsorg og barnevern.

I oversikten nedenfor framkommer det hva Sarpsborg kommune bruker per tjeneste sammenliknet med utvalgte kommuner og KOSTRA gruppe 11. Tallene er korrigert for utgiftsbehov. Utgiftsbehovet for Sarpsborg i 2022 er om lag 2,1% over landssnittet.

Netto driftsutgift per innbygger og tjenesteområde

	Sarpsborg	Fredrikstad	Skien	Sandefjord	Kostragruppe 11
■ Grunnskole	16 240	16 374	16 172	15 885	15 593
■ Pleie og omsorg	24 565	23 153	24 413	23 694	23 809
■ Barnevern	3 435	2 871	2 209	1 767	2 407
■ Barnehage	9 672	9 352	9 613	9 871	9 545
■ Kommunehelse	3 619	4 947	3 633	3 644	4 015
■ Sosiale tjenester	3 174	3 765	2 968	3 375	3 155
■ Kultur og idrett	2 148	2 262	2 592	2 226	2 528
■ Plan, kulturminner, natur og nærmiljø	998	794	806	794	841
■ Adm, styring og fellesutgifter	5 055	5 576	5 236	4 735	4 789
▶ ■ Andre områder	2 867	2 035	3 554	2 754	3 107
Totalt	71 772	71 129	71 196	68 745	69 789

8.1 Kommuneområde helse og velferd

8.1.1 Tjenester og oppgaver

Virksomhet/ tjeneste	Oppgaver
Direktør helse og velferd med stab	Handlingsplan og budsjett for kommuneområdet, politiske saker, plan og utredning av tjenester, oppfølging av mangfold, inkludering og likeverd, kommunedelplan helse og omsorg, kvalitet og internkontroll, ASVO-plasser, velferdsteknologi og opplæring. Rekrutteringsstrategi og utvikling av tiltak for å rekruttere og beholde strategisk kompetanse i tjenestene. Utvikling av bærekraftige omsorgstjenester.
Virksomhet forvaltning og utvikling	Kjøp, innleie og forvaltning av kommunalt disponerte boliger, Husbankens låne- og støtteordninger, bistand til etablering og oppfølging i bolig, privatavlastning, støttekontakt, omsorgsstønad, tildeling av heldøgns plasser og brukerstyrt personlig assistanse, saksbehandling av dag- og døgn tilbud til utviklingshemmede. Pasientkoordinator og barnekoordinator.
Virksomhet helse	Fastlegeordning, LIS 1, legevakt, leger i sykehjem, helsehus og familiesentre, samt kommuneoverlegene. Helsefremming og forebygging innen psykisk helse og rusfeltet, kriminalforebygging, demensteam, Frisklivs-, lærings- og mestringssenter, vaksinasjonskontor, diabetespoliklinikk, fengselshelsetjeneste, kreftkoordinator, miljørettet helsevern og smittevern.
Virksomhet forebyggende tjenester	3 familiesentre med helsestasjon 0-6 år, jordmortjeneste, svangerskapskontroll, skolehelsetjeneste i barne-/ungdoms- og videregående skoler, helsestasjon for ungdom 13-20 år, Herkules helsestasjon for gutter, Ungdomskontakten, familiestøttende tiltak, fysioterapitjeneste barn/voksne, fysioterapeuter med driftsavtale, ergoterapitjeneste barn/voksne og krisesenter.
Virksomhet kompetanse-senter rus og psykisk helse	Virksomheten består av 6 team; lavterskel rus og psykisk helse, psykisk helse barn og unge, rus og psykisk helse, senter for rehabilitering og aktivitet, Kirkeveien og FACT og miljøarbeidertjenesten. Virksomheten gir tjenester innen rus og psykisk helse- lavterskel og vedtaksbasert. Virksomheten bidrar med undervisning- veiledning til andre virksomheter i kommunen.
NAV	Økonomisk sosialhjelp, råd og veiledning, økonomisk rådgivning, bosetting av flyktninger, introduksjonsordningen, kvalifiseringsprogrammet, midlertidig innkvartering, rådgivning i videregående skole og fengsel. Individuell jobbstøtte.
Heldøgns-tjenester	332 langtids plasser og 12 korttids-/rullerings plasser i sykehjem og 190 boliger i bofellesskap med heldøgns bemanning, og dagsenter for personer med demens.
Hjemmetjenester	Hjemmesykepleie, hverdagsrehabilitering, praktisk og personlig bistand, dagsenter og avlastning i hjemmet. Kjøkkendrift med matproduksjon, utkjøring av varmmat, catering.

Virksomhet helsehus	85 korttidsplasser inkl. palliative plasser, rehabiliteringsplasser, rulleringsplasser og øyeblikkelig hjelp plasser (KAD).
Boveiledning	Bofellesskap for utviklingshemmede med heldøgns bemanning, aktivitetstilbud, ambulerende tjenester, avlastningstilbud barn, avlastning og botiltak for enslige mindreårige flyktninger og asylsøkere. Veiledning og opplæring i hjemmet til familier.
Virksomhet barnevern	Vurdering av bekymringsmeldinger, undersøkelser, råd og veiledning, forebyggende hjelpetiltak, familiebaserte tiltak, avlastning, besøkshjem, plassering i fosterhjem og institusjon, ettervern, utredning og forberedelse av saker for fylkesnemnda, akuttarbeid og beredskapsvakt.

8.1.2 Utviklingstrekk og analyser

Viktige utviklingstrekk			
	Resultat		
Virksomhet/tjeneste	2020	2021	2022
Direktør helse og velferd med stab			
Antall overliggerdøgn for utskrivningsklare pasienter fra sykehuset	85	103	255
Virksomhet forvaltning og utvikling			
Antall bostedsløse	0	0	5
Personer innvilget omsorgstønad	313	301	256
Virksomhet helse			
Antall ledige listeplasser hos fastleger (gj.snittstall for 2020)	856	1 227	370
Antall nytilsatte fastleger/antall fastlegeavtaler i kommunen	5/49	2/50	9/52
Legevakt - responstid telefon innen 2 min.	68,3 %	57 %	55,6 %
Virksomhet forebyggende tjenester			
Brukere av krisesenteret (voksne)	66	52	92
Brukere av krisesenteret (menn)	5	10	9
Brukere av krisesenteret (barn)	28	33	46
Virksomhet kompetansesenter rus og psykisk helse			
Antall søknader rus- og psykiske helsetjenester	1 522	1 587	1 682
Antall pasienter lavterskel	1 813	2 040	2 491
Antall pasienter totalt	3 350	3 380	3 983
Virksomhet NAV sosial			
Netto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr. innbygger	1 722	1 569	1 726

Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp	1 556	1 547	1 668
Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp med forsørgeransvar for barn	Ny	Ny	Ny
Deltakere i kvalifiseringsprogram	Ny	Ny	Ny
Deltakere i introduksjonsprogram	106	88	149
Omsorgstjenester			
Mottakere av pleie- og omsorgstjenester i løpet av året	4730	4835	5063
Heldøgntjenester			
Beleggsprosent heldøgn ordinær langtid	96,64	97,17	98,44
Beleggsprosent heldøgn skjermet	90,03	95,8	97,7
Antall ressurskrevende brukere i sykehjem	6	6	5
Mottakere av plasser på helsehuset	793	949	1078
Mottakere av rulleringsplasser	39	15	11
Hjemmetjenester			
Mottakere av hjemmetjenester	2384	2514	2499
Antall nye mottakere av hjemmetjenester*	875	917	995
Antall tiltakstimer (direktetid med pasient)**	212 774	215 676	219 622
Antall pasienter med hverdagsrehabilitering	149	174	174
Antall pasienter med velferdsteknologi	1521	1647	1648
Antall porsjoner varmtmat levert til hjemmeboende pr. mnd. (Kjøkken)	7040	6813	6405
Boveiledningstjenester			
Antall personer registrert som psykisk utviklingshemmede over 16 år	252	261	274
Herav utviklingshemmede over 50 år	84	86	88
Antall personer totalt som mottar tjenester fra boveiledningstj.	339	318	334
Antall personer som mottar tjenester i bolig med heldøgns tjenester***	173	174	175
Barnevern			
Andel barn med melding (av antall innbyggere 0-17 år) ***	6,2 %	5,7 %	6,5 %
Andel barn med undersøkelse (av antall innbyggere 0-17 år)	6,4 %	6,3 %	6,4 %
Andel barn med barnevernstiltak (av antall innbyggere 0-22 år)	6,3 %	6,5 %	6,4 %

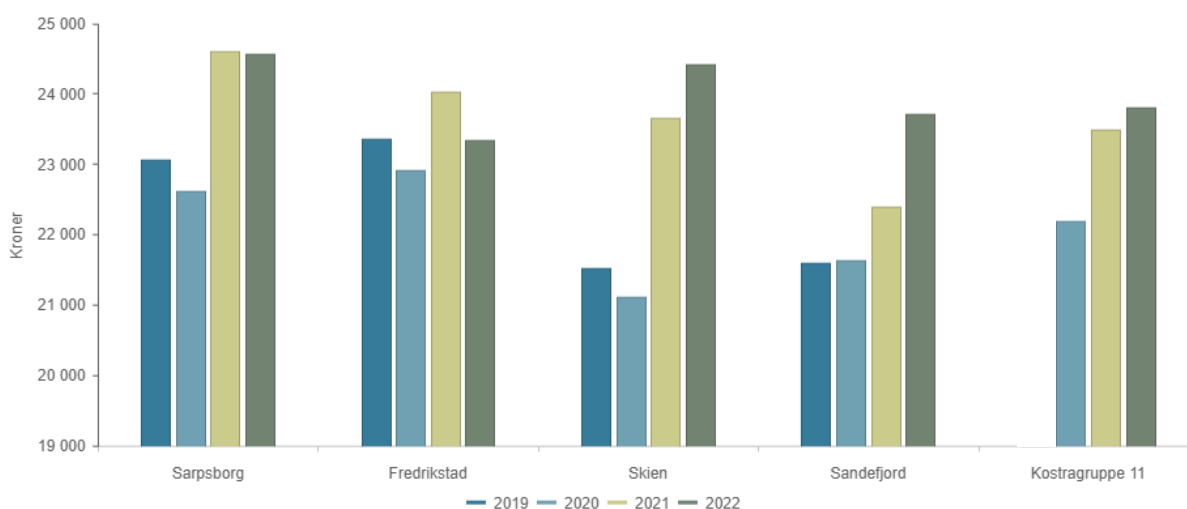
*Helt nye, eller uten tjenester i 30 dager **Tiltakstimerne omfatter praktisk bistand, hjemmesykepleie, hjemmehjelp og natttjenesten. ***Tallet er alle som «bor under tak» i tilknytning til servicebase i boveiledningstjenesten *** Økningen i antall meldinger til barnevernet er langt høyere. Barnevernet mottar i mange tilfeller flere meldinger pr barn.

Analysér

Netto driftsutgifter pr. innbygger til Pleie og omsorg (B)

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

***) Graf er justert med utgiftsbehov

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	23 064	22 625	24 598	24 565
Fredrikstad	23 366	22 921	24 030	23 342
Skien	21 530	21 112	23 651	24 413
Sandefjord	21 594	21 643	22 396	23 718
Kostragruppe 11		22 188	23 483	23 813

De siste årene har det vært gjennomført en rekke tiltak for å omstrukturere omsorgstjenestene og redusere trykket på de mest kostnadskrevene tjenestene. Sarpsborg kommune har en høyere dekningsgrad av heldøgns plasser og bruker mer penger på omsorgstjenester per innbygger enn sammenlignbare kommuner. Dette må sees i sammenheng med at flere av Sarpsborgs innbyggere benytter kommunes helse- og omsorgstjenester.

I 2022 lå Sarpsborg 3 % over gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 11 i andelen netto driftsutgifter til omsorgstjenester. Antall brukere av omsorgstjenester i kommunen øker. Det er også en økning i antall brukere som mottar flere tjenester og flere av brukere har omfattende hjelpebehov. I 2022 mottok 8,6 % av innbyggerne i Sarpsborg en eller flere helse- og omsorgstjenester. Landsgjennomsnittet er på 7,1 %.

Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	12,1 %	11,0 %	10,4 %	10,1 %
Fredrikstad	11,6 %	11,1 %	11,0 %	10,4 %
Skien	10,3 %	10,0 %	10,3 %	9,3 %
Sandefjord	8,5 %	8,5 %	8,7 %	7,5 %
Kostragruppe 11		10,4 %	10,1 %	9,5 %

Andel innbyggere 80 år og over i bolig med heldøgns bemanning.

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	4,3 %	4,4 %	4,0 %	3,9 %
Fredrikstad	1,0 %	0,8 %	0,5 %	0,4 %
Skien	2,3 %	2,3 %	2,3 %	2,1 %
Sandefjord	1,9 %	1,8 %	1,9 %	2,1 %
Kostragruppe 11		3,1 %	3,1 %	3,0 %

Andelen 80 år og eldre som bor på institusjon eller i bolig med heldøgns bemanning er høyere i Sarpsborg enn for gjennomsnittet av KOSTRA-gruppe 11. 10,1 % av innbyggere 80 år og eldre bor på sykehjem, mens 3,9 % bor i bolig med heldøgns bemanning. Til sammenligning gjelder dette 9,5 % og 3,0 % for KOSTRA-gruppe 11.

Gjennomsnittlig antall tildelte timer i uken, hjemmesykepleie

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	3,10	3,50	3,60	3,80
Fredrikstad	3,70	4,60	4,50	4,80
Skien	4,00	4,30	4,10	
Sandefjord	3,70	3,90	3,80	3,90
Kostragruppe 11		4,10	4,40	5,40

Brukere av hjemmesykepleien har lavere timetall per uke enn gjennomsnittet for KOSTRA-gruppe 11. Dette må sees i sammenheng med blant annet utstrakt bruk av velferdsteknologiske løsninger. Andelen brukere av hjemmetjenester som er 80 år og eldre er noe lavere for Sarpsborg, mens andelen brukere som er yngre enn 67 år er høyere enn KOSTRA-gruppe 11.

Heldøgns- og hjemmetjenester

Sarpsborg har en god dekningsgrad av heldøgns plasser med 19,1 % for aldersgruppen 80+, 6 prosentpoeng høyere enn Fredrikstad og Sandefjord. Behovet for heldøgns plasser framover er likevel stort. Andelen eldre over 80 år som er på sykehjem er redusert fra 12 % i 2019 til 10,1 % i 2022. Dette er noe høyere enn for KOSTRA-gruppe 11 (9,5 %).

Kommunens omsorgstjenester står foran en stor utfordring som følge av at antall innbyggere over 80 år vil øke betydelig. I perioden fram til 2050 vil andel personer 80 år og eldre øke med 142 %, og spesielt er den prosentvise økningen stor for personer 90 år og eldre. Nye Haugvoll sykehjem er under planlegging og forutsettes å stå ferdig i 2027.

Økning i andel eldre fra 1.1.2023 i prosent

Tabell: Utvikling i antall eldre fram mot 2050. Utvikling fra 2023.

År	Antall innbyggere			Økning i antall innbyggere 80 år og eldre fra 2023	
	80-89 år	90+	Totalt 80 år og eldre	Antall	%
2023	2288	488	2776		
2025	2603	476	3079	303	11 %
2030	3477	586	4062	1286	46 %
2035	3801	801	4602	1826	66 %
2040	4063	1145	5208	2432	88 %
2045	4593	1269	5862	3086	111 %
2050	5205	1516	6721	3945	142 %

Den demografiske utviklingen tilsier at det vil bli behov for flere heldøgns plasser til eldre, spesielt for personer med demens, men behovet for omsorgstjenester kan ikke løses kun ved å etablere flere heldøgns plasser. Det er behov for å differensiere og tilrettelegge tjenestetilbudene alt etter hvilken fase av sykdommen den enkelte befinner seg i og hva slags familiesituasjon de har. De demografiske endringene og økende forekomst av demens vil kreve en betydelig styrking av de hjemmebaserte tjenestene.

Det er nødvendig å styrke ansattes kompetanse, endre arbeidsmetodikk og skape forståelse hos brukere og pårørende om at tjenester i hjemmet kan være et godt alternativ til heldøgns plass. Økt bruk av velferdsteknologiske løsninger er nødvendig for å bedre den enkeltes evne til å klare seg selv i egen bolig og bidra til økt trygghet og livskvalitet.

Antall mottakere av hjemmetjenester har økt noe de siste årene. Gjennomsnittlig tiltakstid pr. pasient er lav, men det forventes at det vil bli flere pasienter med omfattende tjenestebehov.

Dekningsgrad 2022 – 2040 - langtids plasser sykehjem og bofellesskap sett i forhold til antall personer 80 år og eldre:

Tabell: Antall heldøgns plasser og dekningsgrad i forhold til innbyggere 80 år og eldre i 2023

	Sarpsborg	Fredrikstad	Sandefjord
Heldøgns plasser totalt	522	512	425
<i>Sykehjems plasser langtid</i>	332	488	325
<i>Heldøgns bemannet bofellesskap</i>	190	24	100
Dekningsgrad 80+	19,1 %	12,7 %	13,2 %

Tabell: Endring av dekningsgrad av heldøgns plasser i Sarpsborg i forhold til innbyggere 80 år og eldre ved samme antall plasser

Dekningsgrad 2023-2040 heldøgn totalt	Antall plasser	2023	2024	2025	2030	2035	2040
Dekningsgrad	522	19,1 %	18,0 %	17,0 %	12,9 %	11,3 %	10,0 %

Reduksjon med 21 plasser i løpet av 2023 har medført noe reduksjon i dekningsgraden, fra 19,9 til 19,1%. Dekningsgraden kan være noe misvisende da flere av plassene, særlig i bofellesskapene, benyttes av personer under 80 år. Samtidig har liggetiden på institusjon gått ned og det er større omløp på plassene enn tidligere. Hvordan plassene i heldøgnsomsorgen benyttes og hva som er liggetiden pr. pasient vil påvirke utnyttelsesgraden i heldøgnstilbudet. Det er viktig at kommunen har gode forebyggende tiltak for å utsette behovet for heldøgnsomsorg. Selv om det er nødvendig å dreie fra heldøgns plasser til tjenester i hjemmet, er det også viktig å ha nok heldøgns plasser. Å ha mange personer med omfattende hjelpebehov boende hjemme kan medføre betydelig økte kostnader for kommunen. Flere brukere vil oppta korttidsplassene på Helsehuset i påvente av en ledig langtidsplass, og det kan bli flere overliggerdøgn på sykehuset.

Årsturnus

Årsturnus skal være en helsefremmende arbeidsplan som gir medarbeiderne mulighet til å tilpasse egen arbeidstid ut ifra helsemessige og sosiale behov. Årsturnus har vært benyttet siden 2020, og brukes i 2023 i totalt 32 team.

Det er flere positive effekter av årsturnus basert på resultatene i 2022. Flere medarbeidere jobber heltid og har fått økt stillingsprosent. Kartleggingen av medarbeidertilfredshet i 2022 viste at 78% av medarbeidere i årsturnus er fornøyde med ordningen slik den er innført i Sarpsborg kommune, mens 22% ønsker seg tilbake til en rullende turnus. Årsturnus bidrar trolig til å beholde og rekruttere medarbeidere med ønsket kompetanse. Ved innføringen av årsturnus var det en forventning om redusert sykefravær som følge av at ordningen er helsefremmende. Denne effekten har foreløpig uteblitt, til tross for at 68% av medarbeiderne mener at årsturnus har positiv innvirkning på egen helse.

For arbeidsgiver er det fordeler ved å kunne planlegge bemanning og kompetanse etter antatte driftsmessige behov det forestående kalenderåret. Det er imidlertid krevende å tilpasse en årsturnus dersom det skjer vesentlige endringer i driften i løpet av året. Dette var en stor utfordring i forbindelse med reduksjon av antall sykehjemsplasser i starten av 2023. Årsturnus, herunder plassering av ferie, er personlig tilpasset den enkelte medarbeider. Dersom turnusen skal overføres til en annen ansatt er det vanskelig å gjøre justeringer før neste årsplan skal utarbeides. Det er også tidkrevende å utarbeide selve turnusplanen. Noen ledere opplever å bruke mer tid på turnusarbeid gjennom året enn før årsturnus ble tatt i bruk. Ved planlegging av arbeidsplanene for 2024 har enkelte virksomheter delt årsturnusen i to, dvs. det planlegges for 26 uker om gangen. Det vil fortsatt være en forutsigbar plan, men samtidig mer fleksibel for både medarbeider og arbeidsgiver enn en 52 ukers plan.

Bruk av årsturnus har medført vesentlig økte lønnsutgifter for Sarpsborg kommune. Årsaken til dette er utformingen av årsturnusavtalene som er inngått mellom arbeidsgiver og arbeidstakerorganisasjonene når det gjelder gjennomsnittlig vaktlengde pr. dag og beregningen av kompensasjonsfri med lønn på helge- og høytidsdager.

Årsturnusavtalen inneholder krav om gjennomsnittlig vaktlengde på 7,5 timer. Den ukentlige gjennomsnittlige arbeidstiden til medarbeidere i turnus i full stilling er 35,5 timer. Dersom det

tas utgangspunkt i at medarbeidere møter på jobb i gjennomsnitt fem dager pr. uke tilsvarer det et gjennomsnitt på 7,1 time pr. dag. Ettersom det i dagens avtale er lagt opp til 7,5 timer i gjennomsnitt pr. dag har det ført til færre oppmøter for den enkelte medarbeider, men flere vakter for arbeidsgiver å dekke inn. Dette har bidratt til at det er flere medarbeidere på jobb sammenliknet med tidligere, noe som øker de totale lønnsutgiftene.

I årsturnusavtalen for 2024 er antallet dager kompensasjonsfri med lønn avtalt til fire dager pr. år for medarbeidere i 100% stilling, i 2023 var det seks dager pr. år. Alle medarbeidere i 100% stilling får dermed 4 dager kompensasjonsfri uavhengig av hvor mange dager medarbeideren har krav på etter arbeidsmiljøloven. I rullerende turnus vil godtgjøring av kompensasjonsdager beregnes individuelt ut ifra hvor mange dager medarbeideren faktisk har krav på. Medarbeidere i 100% stilling i en rullerende turnus vil normalt ha ca. to- tre dager kompensasjonsfri i løpet av et år. Det vil derfor også være høyere utgifter til kompensasjonsfri i årsturnus slik avtalen er utformet i Sarpsborg kommune sammenliknet med rullerende turnus.

Levekår og utenforskap

Sarpsborg har store levekårsutfordringer og mange lever i utenforskap. Kommunen skårer dårligere enn landsgjennomsnittet på de fleste levekårs- og folkehelseindikatorerne som blant annet utdanning, sysselsetting, inntekt og helse. I en analyse av de 15 største kommunene i Norge er Sarpsborg den kommunen med høyest andel barn som lever i husholdninger med vedvarende lavinntekt.

Det er en større og økende andel av barnebefolkningen i Sarpsborg, enn i sammenlignbare kommuner og landsgjennomsnittet, som det opprettes bekymringsmelding for og som får tiltak fra barneverntjenesten.

Det er igangsatt overordnede prosesser og prosjekter som på sikt kan bidra til å forhindre utenforskap og bidra til at flest mulig kan realisere sitt potensiale og skaffe seg utdanning og arbeid. En ny kommunedelplan for folkehelse og forebygging "Fra utenforskap til felleskap" er under utarbeidelse og er planlagt ferdig i planperioden.

Velferdsteknologi

Økt bruk av velferdsteknologiske løsninger er nødvendig for å bedre den enkeltes evne til å klare seg selv i egen bolig og bidra til økt trygghet og livskvalitet. Det har vært en økning i antall pasienter som benytter velferdsteknologi på 23 % de siste 3 årene. Pasientene benytter en eller flere av følgende velferdsteknologier: trygghetsalarm, varslings- og lokaliseringsteknologi (GPS), medisineringsstøtte, digitalt tilsyn, digital hjemmeoppfølging, elektronisk nøkkelsystem og sensorteknologi.

Rus og psykiske lidelser

Det er en stor økning og etterspørsel etter tjenester til mennesker med rus- og psykiske lidelser. Økningen sees tydeligst for henvendelser til lavterskeltjenestene. Det er positivt at flere søker hjelp der, da disse tjenestene kan bidra til tidlig innsats og forebygge forverring. Døgnbemannet bolig med 6 boenheter er i drift.

Boveiledning

Levealderen for personer med varig nedsatt funksjonsevne har økt vesentlig gjennom de siste tiårene som følge av medisinsk utvikling og bedret livskvalitet. Antall eldre personer med utviklingshemming øker. Behovet for tiltak og tjenester til barn og unge med nedsatt funksjonsevne er sterkt økende, og da særlig behovet for tilpasset opplæring, avlastning, veiledning og rådgivning til pårørende og familier med hjemmeboende barn og unge. Mange av familiene befinner seg i krevende omsorgssituasjoner, og mange av barna vil ha behov for livslange tjenester.

Bostedsløse

Utviklingen i antall bostedsløse i Sarpsborg har over tid utviklet seg i positiv retning. Dette skyldes i stor grad kommunens innsats med å bistå bostedsløse med anskaffelse, etablering og oppfølging av bolig. Det å ha et bosted gir økt livskvalitet og reduserer kommunens kostnader. Økningen i 2022 må sees i sammenheng med økt bosetting av flyktninger fra Ukraina, som har bidratt til lengre ventetid på varig botilbud. Midlertidig innkvartering benyttes i påvente av fast bolig.

NAV

NAVs samfunnsoppdrag er å få folk i arbeid og aktivitet snarest mulig. Ungdom opptil 30 år, personer fra land utenfor EØS og langtidsledige på dagpenger er spesielt prioriterte grupper. For Sarpsborg kommune har det, i likhet med resten av regionen, vært en nedgang i ledigheten over tid. Andelen helt ledige er per januar 2023 på 3,2 %. En av tre helt ledige er under 30 år. Én av fire av de helt ledige er definert som langtidsledige. En sentral årsak til ledigheten er et kompetansegap mellom den lediges kompetanse og arbeidsmarkedets behov. Rask omstillingstakt, lavt utdanningsnivå og høy innvandrersandel utenfor arbeidslivet er blant kjerneutfordringene. Å sikre fleksible, kompetansehevende tilbud er derfor et viktig innsatsområde for NAV, i samarbeid med næringslivet og andre aktører i markedet.

Andel innvandrere har over tid vært stigende i Sarpsborg. Arbeid med bosetting og introduksjonsprogram vil fortsatt være et prioritert innsatsområde i planperioden. De som bosettes har stort bistandsbehov, familiegjenforeninger har økt og Sarpsborg har en høy andel sekundærtflytting. Dette innebærer behov for sammensatte tjenester og et fortsatt behov for prioritering og videreutvikling av tjenester til denne innbyggergruppen. Det har vært flere bosettinger som følge av flyktningstrømmen fra Ukraina i 2022.

NAV Sarpsborg legger vekt på å ivareta barn og unge uavhengig av hvilken årsak familiene har for kontakten med NAV. Det er igangsatt et arbeid hvor alle saksbehandlere som møter innbyggere som har barn skal kartlegge barnas situasjon. Dette for å forebygge ulikheter mellom barn og unge.

Barnevernet

Tabell: Barn med melding til barnevernet ifht antall innbyggere 0-17 år

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	5.7 %	6.2 %	5.7 %	6.5 %
Fredrikstad	4.7 %	4.8 %	4.8 %	4.4 %
Skien	4.1 %	4.1 %	5.1 %	4.6 %
Sandefjord	5.0 %	5.2 %	4.9 %	4.6 %
Kostragruppe 11	4.8 %	4.7 %	4.6 %	4.4 %

Tabell: Barn 0-17 år med tiltak i barnevernet ifht antall innbyggere 0-17 år

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	5,7 %	6,3 %	6,5 %	6,4 %
Fredrikstad	4,0 %	4,2 %	4,6 %	4,7 %
Skien	4,8 %	4,5 %	4,5 %	4,4 %
Sandefjord	3,0 %	3,2 %	3,1 %	2,9 %
Kostragruppe 11	4,7 %	4,2 %	3,9 %	3,7 %

Antall meldinger til barneverntjenesten har økt med 200 fra 2021. Antallet nye meldinger til barneverntjenesten økte med 19 % fra 2021 til 2022.

I 2022 er 703 barn registrert på tiltak. Dette er et stabilt nivå siden 2020.

Barnevernet har økt sin virksomhet på de fleste områder. Utgiftene til fosterhjem og institusjon har økt på grunn av økning i antall plasseringer og flere forsterkede tiltak. Det er også gjennomført en forsterkning av ulike hjelpetiltak som har medført økte utgifter.

Tre av fire barn mottok hjelpetiltak i hjemmet mens hvert fjerde barn mottok tiltak utenfor hjemmet, i form av flytting til fosterhjem, institusjon eller bolig med oppfølging. Drøyt halvparten av de som var plassert utenfor hjemmet var frivillig plassert.

I 2022 ble det opprettet ca. 15 % flere undersøkelser enn i 2021. Barneverntjenesten opprettet 698 undersøkelser og avsluttet 672 undersøkelser i 2022. Det var fristbrudd i ca. 23 % av sakene. Til tross for nyansettelser er antallet saker per saksbehandler høyt sammenlignet med landsgjennomsnittet og sammenlignbare kommuner.

Det er behov for en fortsatt økt innsats for å styrke foreldrenes evne til å ivareta barn og unge på en god måte, blant annet flere forsterkede forebyggende tiltak som kan settes inn før sakene kommer til barnevernet. Familierådgivning, veiledning og kursing i regi av kommunens familiesentre vil være viktige tiltak. Barnevernet jobber med å endre tiltaksprofilen ved å gi mer omfattende tiltak i hjemmet, innsats rettet mot familie og nettverksarbeid, framfor plasseringstiltak.

Ny barnevernlov ble iverksatt i 2023. Loven skal bidra til bedre barnevernsfaglig arbeid, styrke barns og foreldres rettssikkerhet og bidra til økt vekt på forebygging og tidlig innsats.

For å nå de overordnede målsetningene i Oppvekstreformen fra 2022 om at utsatte barn og familier får nødvendig hjelp på et tidlig tidspunkt har Sarpsborg satt i gang et program som omfatter kommuneområdene Helse og velferd, Samfunn og Oppvekst. I program «Samhandling til beste for barn og unge» jobbes det med å forbedre og samordne tjenester, slik at man som barn og foresatt innenfor målgruppen i større grad skal oppleve et samlet sett av kommunale tjenester.

Gjennom oppvekstreformen fikk kommunen nye oppgaver og økt finansieringsansvar for plasseringstiltak i barnevernet. Refusjonsordningen for fosterhjem bortfalt fra 2022, og de kommunale egenandelene for andre plasseringstiltak økte betydelig.

8.1.3 Tjenestemål

Tjenestemål		
Virksomhet/tjeneste	Resultat 2022	Ambisjon i perioden
Direktør helse og velferd med stab		
Mål: Tjenester med god kvalitet		
Antall overliggerdøgn for utskrivningsklare pasienter fra sykehuset årlig	255	< 100
Virksomhet helse		
Mål: Tjenester med god kvalitet		
Antall klager legevakt	1	< 10
Virksomhet forvaltning og utvikling		
Mål: En trygg bolig for alle		
Totalt antall husstander som bosettes med bistand fra team bolig årlig	115	> 90
NAV		
Mål: Tjenester som fremmer aktivitet og mestring		
Andel av alle mottakere av økonomisk sosialhjelp 18-29 år	33 %	< 30 %
Gjennomsnittlig stønadslengde mottakere 18-29 år (måneder)	5,1	< 4,9
Gjennomsnittlig stønadslengde (alle mottakere) (ny)		< 5,5
Måloppnåelse i kvalifiseringsprogrammet (hittil i år)	56 %	>60 %

Måloppnåelse i introduksjonsprogrammet (hittil i år) (ny)	56%	>65%
Heldøgntjenester		
Mål: Tjenester med god kvalitet		
Opplevd kvalitet i sykehjem (beboere) (skala 1-6)	5,0	5,0
Opplevd kvalitet i sykehjem (pårørende) (skala 1-6)	4,6	4,6
Hjemmetjenester		
Mål: Tjenester med god kvalitet		
Opplevd kvalitet i hjemmesykepleien (brukere) (skala 1-6)	5,3	5,0
Andel pasienter over 67 år som har fått kartlagt ernæringsstatus	28 %	80 %
Boveiledning		
Mål: Tjenester med god kvalitet		
Opplevd kvalitet i boveiledningstjenesten (pårørende)	5,0	5,0
Antall utviklingshemmede over 18 år med et kommunalt arbeids- og aktivitetstilbud	88	<72
Barnevern		
Mål: Redusere saksbehandlingstid		
Andel undersøkelser som behandles innen 3 måneder	77,5 %	> 80 %

Bo trygt hjemme

Målet med kvalitetsreformen «Bo trygt hjemme» (Meld.St.15) er at alle eldre skal få nødvendig hjelp og støtte til å mestre livet. «Bo trygt hjemme» handler om de grunnleggende tingene i tilbudet til eldre: mat, aktivitet og fellesskap, helsehjelp og sammenheng i tjenestene.

I november 2017 vedtok bystyret i Sarpsborg kommune kommunedelplan helse og omsorg som omfatter og ivaretar hovedinnholdet i «Bo trygt hjemme». Hovedmålet i helse og omsorgsplanen er at helse- og omsorgstjenestene skal bidra til aktivitet, mestring og trygghet og økonomisk bærekraft. Pasientenes behov skal stå i sentrum for endringer og utvikling i helse- og omsorgstjenesten.

Et av kvalitetsreformens satsingsområder er aldersvennlige samfunn. Målgruppen for reformen er alle eldre over 65 år, både de som bor hjemme og de som bor på institusjon. Utgangspunktet for Bo trygt hjemme er å skape et mer aldersvennlig samfunn der eldre lever gode liv og deltar i fellesskapet. Det er da avgjørende at kommunen jobber på tvers av sektorer, samarbeider med private aktører og legger til rette for medvirkning, slik at aktiviteter og tiltak utvikles i tråd med innbyggernes behov.

Kommunedelplan helse og omsorg har flere tilhørende handlingsprogram og plattformer med konkrete tiltak relatert til gjennomføringen av Bo trygt hjemme.

8.1.4 Prioriterte tiltak

8.1.4.1 Vedtatte styringsdokumenter

Kommunedelplan helse og omsorg – Bo trygt hjemme	
Hovedmål: Kommunens helse- og omsorgstjenester skal bidra til aktivitet, mestring, trygghet og økonomisk bærekraft.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Styrke tjenesten til barn, unge og voksne med rus og/eller psykiske lidelser – faglig og ressursmessig. Sees i sammenheng med Kommunedelplan folkehelse og forebygging, planlagt sluttbehandlet 2024/2025, og Handlingsprogram rus og psykisk helse, planlagt sluttbehandlet i 2024.	2024-2027
Omstrukturere omsorgstjenestene gjennom å styrke hjemmebaserte tjenester med vekt på velferdsteknologi, hverdags-rehabilitering og kompetanseutvikling. Dette omfatter å: <ul style="list-style-type: none">• Utvikle en tjeneste som har større vekt på aktiv omsorg, egenmestring og rehabilitering.• Arbeide videre med endring av arbeidsmetodikken i hjemmetjenesten med vekt på forebygging og opplæring for å redusere/utsette behovet for kompenserende tiltak.• Igangsette og implementere flere velferdsteknologiske løsninger som avstandsoppfølging, digitale tilsyn, elektronisk medisineringsstøtte med mer.	2024-2027
Innføre årsturnus i ca. 20 nye team fra 2024. Det er pr. 2023 iverksatt for 39 team. Årsturnus er et virkemiddel for å nå målet om en heltidskultur og for å sikre nødvendig fagkompetanse.	2024-2027
Videreføre program bærekraftige omsorgstjenester. Programmet omfatter en gjennomgang av arbeidsprosesser og kompetansen i pleie- og omsorgstjenesten for å vurdere annen organisering og oppgavedeling mellom profesjonene. Bærekraftige omsorgstjenester jobber i tråd med de fleste av anbefalingene i NOU 2023:4 «Tid for handling» og er tilknyttet det nasjonale læringsnettverket TØRN. TØRN gir undervisning og veiledning i metoder som blir benyttet i programmet.	2024-2027
Videreutvikle og styrke tverrfaglig kompetanse ved familiesentrene, og arbeidet med samordnede tjenester for utsatte barn og unge. Tiltaket skal motvirke negativ generasjonsoverføring.	2024 – 2027
Etablere arenaer og systemer for samordning og samhandling mellom tjenestene for å sikre gode pasientforløp innad i kommunen, og mellom kommunen og andre.	2024 – 2027

Kommunedelplan struktur og kapasitet i heldøgnsomsorgen – Bo trygt hjemme	
Hovedmål: Å sikre en tilstrekkelig og egnet heldøgnsomsorg som samsvarer med innbyggernes behov.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Utvikle Haugvoll-området, herunder vurdere maksimal utnyttelse av tomten. Regulering startet opp i 2021. Ny reguleringsplan ble godkjent desember 2023.	2024 – 2026
Igangsette byggetrinn 2, Haugvoll, med 60 plasser. 60 plasser vil medføre en utvidelse med 30 sykehjemsplasser sammenliknet med dagens nivå. Det vil være behov for å innarbeide driftsmidler når sykehjemmet tas i bruk.	2024

Handlingsprogram mot vold i nære relasjoner Bo trygt hjemme**Hovedmål:** Forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Videreutvikle foreldrestøttende tiltak (foreldreveiledning og sinnemestringskurs) på tvers i kommunen.	2024-2027
Arrangere årlig temauke om vold i nære relasjoner.	2024-2027
Benytte prosedyren «Sammen mot vold i nære relasjoner» og tilhørende veileder for videreutvikling av handlingskompetanse i å avdekke vold og iverksette tiltak for voldsutsatte og voldsutøvere.	2024-2027
Øke kvalitet og samhandling om vold i nære relasjoner og sikre et likeverdig krisesentertilbud for alle voldsutsatte inklusiv særlig risikoutsatte som i liten eller ingen grad kan beskytte seg selv.	2024-2027
Videreutvikle «TryggEST i Sarpsborg».	2024-2027
Legge til rette for at frivillige organisasjoner kan drive informasjons- og holdningsskapende arbeid om vold i nære relasjoner, også ved å tilby kunnskap om vold og informasjon om hvor innbyggerne kan få hjelp.	2024-2027

Handlingsprogram demens – Bo trygt hjemme**Hovedmål:** Sarpsborg kommune ønsker å gi forutsigbare og individuelt tilpassede tjenester til alle innbyggere med demens og deres pårørende gjennom hele sykdomsforløpet. Tjenestene skal oppleves som koordinerte og preges av kvalitet og kompetanse.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Videreutvikle Sarpsborg som demensvennlig samfunn.	2024-2027
Styrke og utvikle samarbeidet mellom demensteamet og fastlegene i utredningsforløpet av demens.	2024-2025
Styrke og utvikle systematikk i oppfølging av personer med demens og deres pårørende, herunder også tverrfaglig samhandling som bidrar til strukturerte og koordinerte tilbud.	2024-2026
Følge opp og implementere en samarbeidsavtale mellom kommunen og spesialisthelsetjenesten som sikrer oppfølging av personer med demens.	2024 - 2026
Implementere tiltakspakke demens som arbeidsmetode i hele hjemmetjenesten.	2024 - 2025

Fastlegestrategi for Sarpsborg kommune - Bo trygt hjemme**Hovedmål:** Legetjenester av god kvalitet som møter befolkningens behov; effektive tjenester med riktig kompetanse og kapasitet som samhandler godt og er hensiktsmessig organisert. Tidlig innsats og tilrettelegging bidrar til å forebygge sykdom og bedre folkehelsen.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Tilrettelegge for spesialisering i allmenntillegger og samfunnsmedisin, LIS3, - engasjere veiledere med rett kompetanse.	2024 - 2025
Utrede avtaler hvor kommunen drifter kontorfellesskap der legene er selvstendig næringsdrivende (8.2-avtaler).	2024-2025

Ansette praksiskonsulent som skal jobbe med samhandling med kommunen og kommunens tjenester.	2024
Sørge for tilstrekkelige ressurser i legetjenesten. Rekruttere og beholde leger.	2024-2027
Utvikle legenes rolle på systemnivå i skolehelsetjenesten.	2024-2025

Handlingsprogram for personell som har deltatt i internasjonal tjeneste	
Hovedmål: Sarpsborg kommune skal være en god kommune å bo i for veteraner	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Videreutvikle samarbeidsforum med lokale veteranorganisasjoner.	2024-2027
Informere og veilede veteraner om aktuelle instanser som fastlege, familiesentre, rask psykisk helsehjelp, spesialisthelsetjenesten.	2024 – 2027
Markere frigjørings- og veterandagen 8. mai med kransnedleggelse og legge til rette for et arrangement for veteraner og pårørende.	2024 – 2027

8.1.4.2. Prosjekter og enkeltsaker

Prosjekt/sak	Tid (år) for gjennomføring
Gjennomføre brukerundersøkelser (kvalitet) i henhold til plan	2024-2025
Vurdere hvilke deler av helse- og omsorgssektoren som egner seg til å innføre fritt brukervalg. Det fremmes politisk sak om dette innen utgangen av 2024. Saken legges fram for utvalg for velferd og folkehelse, formannskapet og bystyret.	2024
Vurdere muligheten for å etablere Fontenehus innenfor de bevilgningene som er gjort i Handlingsprogram Østre bydel. Dette omtales i tilstandsrapport.	2024
Vurdere framtidig bruk av bygg og arealer på Tingvoll. Det skal spesielt vurderes å utlyse en konseptkonkurranse med sikte på offentlig/privat samarbeid, med sikte på samlokalisering av tjenester og botilbud som støtter en målsetning om at den enkelte innbygger skal være lengst mulig aktiv i eget liv. Sak fremmes til utvalg for velferd og folkehelse, formannskapet og bystyre innen utgangen av 2024.	2024
Iverksette forhandlinger mellom kommunen og fagforeningene for i fellesskap å fastsette konkrete tiltak som skal sikre at vedtatte mål for innsparing på arbeidstidsordninger nås.	2024
Ta initiativ til en tettere dialog med IMDI og statlige myndigheter knyttet til Sarpsborgs særlige utfordringer med stor andel sekundærtflyttere spesifikt. Formannskapet og bystyre involveres i prosessen.	2024
Utvikle aktivitetstilbud for personer som mottar økonomisk sosialhjelp, og på individuelt grunnlag sette krav om deltakelse i disse aktivitetene. Det fremmes sak for utvalg for velferd og folkehelse.	2024

8.1.4.3. Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden

Navn på styringsdokument	Oppstart (år)	Forventet sluttbehandling
Alkoholpolitisk handlingsprogram	2023	2024
Handlingsprogram avlastning og pårørendestøtte	2022	2024
Handlingsprogram psykisk helse og rus	2023	2025
Kommunedelplan folkehelse og forebygging	2023	2025

8.1.5.4-årig driftsbudsjett

8.1.5.1 Tabell fordeling driftsrammer

Fordeling driftsrammer (tall i mill. kr)						
	R22	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26	Bud 27
Kommuneområde helse og velferd						
Virksomhet forvaltning og utvikling	44,89	44,26	60,76	63,32	65,32	65,32
Virksomhet helse	129,92	103,38	124,97	124,97	124,97	124,97
Virksomhet forebyggende tjenester	85,74	89,73	99,39	104,10	104,10	104,10
Virksomhet kompetansesenter rus og psyk. helse	93,75	103,01	116,05	117,70	118,70	119,20
Virksomhet kjøkken og kantine*	11,37	10,32				
Virksomhet NAV	231,18	258,38	274,50	269,70	266,20	266,20
Heldøgnsomsorg	658,97	619,34	594,14	592,00	592,00	610,90
Virksomhet hjemmesykepleien	228,85	228,16	243,70	251,70	256,28	247,00
Boveiledning	374,66	346,13	394,36	394,36	392,26	392,26
Virksomhet barnevern	231,23	233,98	260,78	254,35	248,78	245,28
Direktør helse og velferd med stab	3,31	10,96	-14,09	-23,71	-24,76	-24,76
Sum kommuneområde helse og velferd	2 093,86	2 047,650	2 154,56	2 148,49	2 143,85	2 150,47

*Virksomhet kjøkken og kantine er organsiert sammen med virksomhet hjemmesykepleien fra 01012024

8.1.5.2 Viktigste driftsendringer

Viktigste driftsendringer i mill. kr - alle tall sammenlignet med budsjett 2023				
	2024	2025	2026	2027
Virksomhet forvaltning og utvikling				
Bærekraft 2030: Tapte leieinntekter salg av boliger	2,10	4,60	6,60	6,60
Styrke saksbehandling og avlastningstjenester	0,3	0,3	0,3	0,3
Bærekraft 2030: Øke gjengs leie	- 3,00	- 3,00	- 3,00	- 3,00
Virksomhet helse				
Videreføre legevakt – beredskap, økt utgift	4,00	4,00	4,00	4,00
Videreføre Fastlegestrategi, økt utgift	0,50	0,50	0,50	0,50
Dekke opp manglende kompensasjon av basistilskudd fra staten, økt utgift	9,00	9,00	9,00	9,00
Virksomhet forebyggende tjenester				
Styrke forebygging, barn og unge - halvårseffekt	4,00	8,01	8,01	8,01
Styrke hjelpemiddellager for kortidsutlån	0,50	0,50	0,50	0,50
Øke hjemler til avtalefysioterapeuter -halvårseffekt	0,3	0,6	0,6	0,6
Opprette stilling som ungdomskontakt	0,40	0,80	0,80	0,80
Virksomhet kompetansesenter rus og psyk. helse				
Økt kommunal finansiering ved bortfall av statlig tilskudd til Team barn og unge psykisk helse	3,20	3,20	3,20	3,20
Etablere FACT-ung			1,00	1,50
Videreføre Pakkeforløp barnevern, økt utgift	0,70	0,70	0,70	0,70
Styrke ressurskrevende tjeneste	7,00	7,00	7,00	7,00
Økt kommunal finansiering ved bortfall av ulike statlige tilskuddsmidler	0,66	2,31	2,31	2,31
Økt støtte til Kirkens bymisjon	0,5	0,5	0,5	0,5
Avslutte Jobbspesialistene, innsparing	- 2,08	- 2,40	- 2,40	- 2,40
Virksomhet NAV				
Styrkning pga. økning i statens norm for sosialhjelp	8,00	8,00	8,00	8,00
Økt arbeidsrettet oppfølging av langtidsmottakere av økonomisk sosialhjelp	1,6	1,6	1,6	1,6
Reduksjon av utbetalt økonomisk sosialhjelp som følge av arbeidsrettet oppfølging av langtidsmottakere	-2,4	-4,8	-7,2	-7,2
Heldøgnsomsorg				
Bærekraft 2030: Redusere 21 langtidsplasser ved Tingvoll fra juni 2023, helårseffekt 2024, innsparing	-12,76	-12,76	-12,76	-12,76
Bærekraft 2030: Måltall – Legge ned resterende 35 langtidsplasser ved Tingvoll fra januar 2024 – innsparing	-30,90	- 30,90	- 30,90	- 30,90
Bærekraft 2030: Måltall – Optimalisere pasientflyt helsehuset, innsparing		- 2,14	- 2,14	- 2,14
Bærekraft 2030: Måltall – Redusert behov ressurskrevende tjenester Valaskjold, innsparing	- 3,70	- 3,70	- 3,70	- 3,70
Bærekraft 2030: Redusere antall fridager (F3 dager), innsparing	- 3,36	- 3,36	- 3,36	- 3,36
Økt driftskostnad oppstart av Nye Haugvoll				18,90
Hjemmetjenester				

Bærekraft 2030: Måltall - Reversere vedtak om opprettelse av møteplasser, innsparing	- 2,50	- 2,50	- 2,50	- 2,50
Bærekraft 2030: Måltall – Optimalisere omsorgstjenester hjemmetjenesten, innsparing	- 3,60	- 3,60	- 3,60	- 3,60
Bærekraft 2030: Redusere antall fridager (F3 dager), innsparing	- 1,57	- 1,57	- 1,57	- 1,57
Bærekraft 2030: Måltall - Styrke bo trygt hjemme		8,75	13,33	4,05
Bærekraft 2030: Måltall - Legge ned resterende 35 plasser Tingvoll, innsparing kjøkken	-1,17	-1,17	-1,17	-1,17
Økning pga økte matvarepriser, kjøkken	0,80	0,80	0,80	0,80
Boveiledning				
Bærekraft 2030: Samordne ressurser arbeids- og aktivitetssenter og bolig, økt innsparing	-3,00	-3,00	-3,00	-3,00
Bærekraft 2030: Saksbehandling og standard/tjenestetrapp, økt innsparing	-1,70	-1,70	-3,80	-3,80
Bærekraft 2030: Sykefravær, redusere tilrettelegging og innleie, økt innsparing	-2,00	-2,00	-2,00	-2,00
Økning nye brukere	21,80	21,80	21,80	21,80
Deltakelse i "Helt med" programmet	0,3	0,3	0,3	0,3
Styrke tjenester til enslige mindreårige asylsøkere	1,80	1,80	1,80	1,80
Bærekraft 2030: Redusere antall fridager (F3 dager), innsparing	- 2,17	- 2,17	- 2,17	- 2,17
Virksomhet barnevern				
Styrke barneverntjenesten til 2023-aktivitet	31,00	31,00	31,00	31,00
Bærekraft 2030: Redusere antall meldinger og undersøkelser	- 3,00	- 4,50	- 6,00	- 6,00
Bærekraft 2030: Redusere private kjøp	- 6,00	-10,00	-12,00	-15,00
Bærekraft 2030: Gjennomføre strengere praksis på frikjøp av fosterhjem, innsparing	- 1,00	- 2,00	- 2,50	- 3,00
Bærekraft 2030: Redusere antall plasserte barn på institusjon	- 2,10	- 3,15	- 4,20	- 4,20
Bærekraft 2030: Redusere antall akutt plasserte barn	- 1,05	- 1,58	- 2,10	- 2,10
Bærekraft 2030: Redusere støttekontakter og besøkshjem	- 1,10	- 2,20	- 2,20	- 2,20
Etablere nettverksveileder i skolen		3,75	3,75	3,75
Direktør med stab				
Bærekraft 2030: Måltall – legge ned 35 langtidsplasser, inntektstap	5,25	5,25	5,25	5,25
Vederlagsbetaling sykehjem	- 1,62	- 1,62	- 1,62	- 1,62
Bompenger, økt utgift (gjelder hele kommuneområdet)	2,80	2,80	2,80	2,80
Effekt av forhandlinger om arbeidstidsordninger og innretning på årsturnusavtalen, samt andre gevinster av årsturnus.	-14,00	-20,00	-20,00	-20,00

Forvaltning og utvikling

Budsjettet styrkes for å dekke opp for tapte leieinntekter. Dette skyldes at kommunen skal selge et stort antall kommunale boliger. Videre styrkes arbeidet med å få kommunal tilvisningsrett hos private utbyggere.

Det er en stor økning i familier med barn med funksjonsnedsettelse som har behov for oppfølging. Saksmengden pr. saksbehandler er langt høyere enn i nabokommunene og det er i dag ventetid på både saksbehandling og iverksettelse av innvilgede tjenester. Det er lagt inn 0,3 mill. kr i styrking av saksbehandlerressurs og tjenestetilbud til brukergruppen.

Økning av husleie i kommunale bofellesskap til gjengs leie gir en merinntekt for kommunen.

Helse

Det har vært en voldsom økning av henvendelser og konsultasjoner på legevakten de siste årene, også når det sees bort fra pandemien. Færre sykehjemsplasser medfører at flere innbyggere med komplekse medisinske tilstander framover vil bo hjemme og har behov for medisinsk oppfølging. Beredskap på legevakten inklusiv legevaktsbil har blitt styrket for å kunne overholde krav til responstid og forsvarlig oppfølging.

Det har vært utfordrende å rekruttere og beholde fastleger. Vedtatt «Fastlegestrategi for Sarpsborg kommune» har ulike tiltak for å sikre fastlegedekningen i kommunen. Budsjettet styrkes i henhold til strategien.

Virksomhetens budsjett må økes også for å dekke opp manglende statlig finansiering av basistilskudd.

Forebyggende tjenester

Sarpsborg kommune ligger under nasjonal norm for helsesykepleiere. Dette medfører at lovpålagte oppgaver ikke gjennomføres, noe som har store konsekvenser for driften og kommunens mulighet til å jobbe forebyggende med tidlig innsats. Skolehelsetjenesten og familiesentrene styrkes. Styrkingen ses i sammenheng med det totale tjenestetilbudet til barn og unge. Den er et ledd i dreiningen mot tidlig innsats og overføring av oppgaver fra barnevernet til forebyggende tjenester.

Det er stor økning av utlån av hjelpemidler som følge av at flere eldre bor hjemme. Virksomheten styrkes for å møte denne økningen.

Det opprettes ny stilling som ungdomskontakt for å styrke det forebyggende arbeidet blant barn og unge. Kommunen har tre ungdomskontakter fra tidligere. Oppstart er andre halvår 2024, med helårseffekt fra 2025.

Det opprettes ny hjemmel til avtalefysioterapeut for å styrke forebyggende arbeid andre halvår 2024, med helårseffekt fra 2025.

Kompetansesenter rus og psykisk helse

Team barn og unge psykisk helse vil ikke lenger motta statlige tilskuddsmidler. Virksomheten styrkes for å kunne opprettholde drift av teamet. Det er i dag 22 barn på venteliste for igangsetting av tjenester.

Kommunen oppretter FACT-ung, et samarbeid med spesialisthelsetjenesten om helhetlige tjenester til ungdom 12-18 år med alvorlige psykiske lidelser, og ofte samtidig rusproblem. Tilbudet finansieres i sin helhet med statlige tilskuddsmidler i 2024 og 2025. Det legges inn en styrking tilsvarende reduksjon av tilskuddsmidler for resten av perioden.

Virksomheten bidrar med 1 årsverk inn i «Pakkeforløp barnevern» og styrkes tilsvarende.

Virksomheten styrkes for å finansiere faktiske utgifter virksomheten har for ressurskrevende tjenester.

Virksomheten driver mange av sine tjenester med prosjektmidler/øremerkede tilskudd fra staten. I mange tilfeller er prosjektene fullfinansiert i oppstartsåret, for deretter å reduseres utover i prosjektperioden. For å implementere prosjektene i ordinær drift styrkes virksomhetens budsjett tilsvarende reduksjon i tilskudd.

Jobbspesialistene legges ned. Ca 60 personer berøres av nedleggelsen. Støtten til Kirkens bymisjon økes med 0,5 mill.kr. Tiltakene i Kirkens bymisjon gir jobber til mennesker med rusavhengighet som ikke har andre aktivitets- og/ eller jobbmuligheter.

NAV

Økningen i statlig norm for sosialstønad øker mer enn lønns- og prisvekst og budsjettene styrkes tilsvarende.

Økt arbeidsrettet oppfølging av langtidsmottakere av økonomisk sosialhjelp med 1,6 mill.kr forventes gi en innsparing på utbetaling av økonomisk sosialhjelp på 2,4 mill.kr i 2024, som øker til 4,8 mill.kr i 2025 og 7,2 mill.kr i 2026 og 2027.

Heldøgn

Nedleggelse av 21 langtidsplasser ved Tingvoll i 2023 gir helårseffekt fra 2024. Sarpsborg har en relativt høy dekningsgrad av heldøgns plasser for innbyggere 80 år og eldre. Utfasing av 35 plasser ved Tingvoll sykehjem vil redusere dekningsgraden med 1,2 prosentpoeng til 16,8 % i 2024. Sarpsborg vil likevel ha en høyere dekningsgrad enn sammenlignbare kommuner som Fredrikstad og Sandefjord, som i 2023 har en dekningsgrad på 13,1 og 13,2 %. Tingvoll sykehjem er et lite sykehjem. Dette reduserer mulighetene for effektiv ressursutnyttelse. Lokalene har behov for oppgraderinger som vil kreve betydelig investeringer ved fortsatt sykehjemsdrift.

Utfasingen av 35 sykehjems plasser er lagt inn med helårseffekt. Det er stor usikkerhet om hvorvidt tiltaket kan gjennomføres så raskt som forutsatt. Dette vil påvirke hva den faktiske innsparingen blir i 2024.

Utfasing av 35 langtidsplasser vil få konsekvenser for hjemmetjenesten. Kapasitet i hjemmetjenesten og behovet for heldøgns plasser er gjensidig avhengig av hverandre. Terskelen for innvilgelse av langtids plass i sykehjem vil stige og pleietrengende vil måtte bo lenger i eget hjem som en konsekvens av færre heldøgns plasser. Det vil bli et økt trykk på korttids plasser, fastleger, legevakt og kommunens hukommelsesteam, og det er risiko for at antall overliggerdøgn på sykehuset vil øke. Ventelistene på langtids plass vil øke.

Det jobbes med tiltak for å optimalisere pasientflyten fra spesialisthelsetjenesten og innad i kommunen. Dette forventes først å gi effekt i 2025.

Optimalisering av tjenestene ved Valaskjold inngår som en del av tiltaket «Måltall» for helse og velferd.

I Årsturnusavtalen for 2024 er det i henhold til avtale med tillitsvalgte lagt inn en reduksjon av antall F3 dager. Dette gir en innsparing på 3,36 mill. kr.

Det er lagt inn midler til drift av Nye Haugvoll med 18,9 millioner kroner i 2027.

Hjemmetjenester

Nedleggelse av 35 sykehjemsplasser vil medføre at flere pasienter med omfattende behov må ivaretas i hjemmet. Det er behov for styrkninger av budsjettet til hjemmetjenesten. Styrkning skjer først i 2025, da det ikke er funnet mulighet for dette innenfor budsjetttrammen for 2024.

Med flere eldre og pleietrengende boende i eget hjem er det behov for økt satsing på pårørendestøtte. Sarpsborg kommune prioriterer velferdsteknologi høyt, noe som er nødvendig for å bedre den enkeltes evne til å klare seg selv i egen bolig og bidra til økt trygghet og livskvalitet.

Opprettelse av «Møteplasser for personer med demens» utgår. Sammen med tiltaket Optimalisering av hjemmetjenesten er det en del av det som i Bærekraft 2030 er omtalt som «Måltall» for helse og velferd.

I Årsturnusavtalen for 2024 er det i henhold til avtale med tillitsvalgte lagt inn en reduksjon av antall F3 dager. Dette gir en innsparing på 1,57 mill. kr.

Nedleggelse av 35 sykehjemsplasser medfører reduksjon i produksjon av måltider og kjøkkendriften reduseres tilsvarende med 1,17 mill. kr.

Prisstigningen på matvarer er høyere enn forventet og virksomheten styrkes for å møte dette.

Boveiledning

Arbeidet med samordning mellom arbeids- og aktivitetssenter og bolig, hvor man i større grad gir tjenester gruppevis, videreføres. Det legges opp til en standardisering av saksbehandling og tjenestetrapp, noe som innebærer en mer ensartet standard på tjenestetilbudet. Tiltakene er forventet å gi en innsparing som øker utover i perioden. Dette vil medføre endring i tilbudet til enkelte brukere. Konsekvensen kan bli økning i antall klager på vedtak eller tjenesteutøvelse.

En generell innsparing gjennom driftsendringer og innstramming av tilrettelegging og innleie ved sykdom forventes å gi reduserte utgifter. Tiltaket vil gi en lavere standard i tjenesten.

Tjenesten styrkes med 21,8 mill. kr på grunn av nye brukere og økte behov hos enkeltbrukere. 9 mill. kr er knyttet opp til et enkelttiltak. Deler av økningen finansieres gjennom refusjon for særlig ressurskrevende tjenester. Familieveiledningsteam og Uteteam ung er opprettet for å bremse veksten i tjenesten.

1,8 mill. kr tilføres tjenester til enslige mindreårige asylsøkere via Flyktningtilskuddet.

Tjenestene styrkes med 0,3 mill.kr for å delta i "Helt med" programmet. "Helt med" har som målsetting å inkludere mennesker med psykisk utviklingshemming i det ordinære arbeidslivet.

I Årsturnusavtalen for 2024 er det i samarbeid med tillitsvalgte lagt inn en reduksjon av antall F3 dager. Dette gir en innsparing på 2,17 mill. kr.

Barnevern

Barnevernet styrkes med 31 mill. kr, tilsvarende aktivitetsnivå i 2023. Det er igangsatt tiltak i Bærekraft 2030, med en total innsparing på 14,25 mill. kr i 2024 og full effekt av tiltakene med 32,50 mill. kr i 2027. Det langsiktige målet er å redusere med 70 – 80 mill. kr.

Forebyggende og kompetansehevende tiltak i andre virksomheter forventes å gi en redusert aktivitet i barneverntjenesten. Ved å forsterke innsatsen på arenaer nærmere barnet og familien, så forventes det blant annet at det blir færre bekymringsmeldinger til barnevernet, nedgang i antall undersøkelser og færre barn med hjelpetiltak. Utgifter knyttet til saksbehandling reduseres med 3 mill. kr i 2024, med full effekt på 6 mill. kr i 2027.

Kjøp av private tjenester reduseres. Barneverntjenesten og tilstøtende tjenester arbeider med en tydeliggjøring av barnevernets ansvarsområde slik at barneverntjenesten kan jobbe tyngre inn i familier. Det forventes gevinster av dette arbeidet i form av færre barn som må plasseres. Sarpsborg kommune ligger over sammenlignbare kommuner på dette området i dag.

Barneverntjenesten arbeider aktivt med å rekruttere fosterhjem i slekt og barnets nettverk. Det forventes at dette vil redusere utgifter til frikjøp av fosterhjem. Dette tiltaket må også sees i sammenheng med færre akutt plasserte barn utenfor hjemmet.

Det foreslås en hevet terskel for å få kompensierende tiltak som støttekontakt og besøkshjem fra barneverntjenesten. Dette medfører en reduksjon av utgifter på 1,1 mil. kr, som øker til 2,2 mill. kr per år i handlingsplanperioden.

Som en del av «Bærekraft 2030 – Gjennomgang av barneverntjenesten» startes det et pilotprosjekt med nettverksveileder på Sandesundsveien skole. Piloten finansieres av innovasjonsmidler i 2024. Lønnsmidler er lagt inn fra 2025. Denne styrkingen forutsetter at det lykkes å mobilisere innsats tidligere rundt utsatte barn og unge ved at antall barn i barneverntjenesten reduseres.

Direktør helse og velferd

Det er lagt inn reduksjon av inntekter ved utfasing av 35 sykehjemsplasser med helårseffekt på 5,25 mill. kr i 2024. Det er stor usikkerhet knyttet til gjennomføringshastigheten for tiltaket.

Inntekter av vederlagsbetaling justeres og økes i tråd med lønnsvekst.

Innføringen av bompenger gir en økning i driftsutgifter for kommuneområde Helse og velferd på til sammen 2,8 mill. kr, hvorav 1,38 mill. kr av utgiften er hos hjemmetjenesten.

Det er forutsatt en effekt av forhandlinger om arbeidstidsordninger og innretning på årsturnusavtalen, samt andre gevinster av årsturnus. Innsparingen er på 14 mill. kr i 2024, med helårseffekt på 20 mill.kr resten av perioden.

8.2 Kommuneområde oppvekst

8.2.1 Tjenester og oppgaver

Virksomhet/ tjeneste	Oppgaver
Direktør oppvekst	Overordnet ansvar for ledelse av kommuneområdet. Ansvar for handlingsplan- og budsjettarbeid for kommuneområdet, samt plan- og strategiarbeid samt saksutredning til politisk behandling. Oppfølging av virksomhetene i prosjekter, satsingsområder og politisk vedtatte føringer. Administrere offentlig tilskudd til private barnehager.
Virksomhet oppveksttjenester	Virksomhet oppveksttjenester ivaretar forvaltnings-, utviklings- og sikringsoppgaver på oppvekstområdet knyttet til barnehage, skole og tilsyn med fosterhjem. Virksomheten har en sentral rolle i arbeidet med å tilrettelegge, iverksette og følge opp nasjonale og lokale føringer for barnehage og skole på vegne av kommunen og direktør oppvekst. Virksomheten ivaretar også driftsoppgaver som ikke direkte berører sektorens øvrige virksomheter.
Barnehager	Ansvar for å drifte barnehagene i tråd med barnehageloven og Oppvekstplan 2018-2030 Sammen skaper vi Sarpsborg – der barn og unge lykkes. Barnehagen skal i samarbeid med hjemmet ivareta barns behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling.
Grunnskoler	Ansvar for å gi likeverdig grunnskoleopplæring i tråd med Opplæringsloven og Oppvekstplan 2018 -2030 Sammen skaper vi Sarpsborg – der barn og unge lykkes. Opplæringen skal bygge på læreplanens overordnede del og planene for de enkelte fag.
Virksomhet St. Marie læringscenter	Virksomheten er et ressurscenter for barnehager og skoler med ansvar for språkutvikling i barnehage og den flerspråklige opplæringen i skolen. Ansvar for eksamensrettet grunnskoleopplæring for voksne og for opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere etter introduksjonsloven.
Virksomhet Pedagogisk psykologisk tjeneste	Ansvar for å bistå med organisasjons- og kompetanseutvikling slik at opplæringa legges bedre til rette for barn og elever med særlige behov. Ansvar for å utarbeide sakkyndig vurdering av barn og elever der loven krever dette. Ansvar for drift av kommuneovergripende alternative opplæringsarenaer, samt undervisning og oppfølging av elever med nedsatt hørsel.
Virksomhet spesialpedagogikk, førskole	Ansvar for å organisere spesialpedagogisk hjelp i tråd med Barnehageloven, til barn i førskolealder, i barnehage eller der de oppholder seg.
Virksomhet Sarpsfossen skole	Ansvar for drift av forsterkede grunnskoleavdelinger og spesialpedagogisk voksenopplæring i tråd med Opplæringsloven og kommunedelplan for oppvekst.

8.2.2 Utviklingstrekk og analyser

Viktige utviklingstrekk			
Virksomhet/tjeneste	Resultat		
	2020	2021	2022
Grunnskole			
Antall elever	6 618	6 657	6 757
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskole (med lokaler og skyss) pr. elev	115 655	125 176	133 827
Korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskole (uten lokaler og skyss) pr. elev	96 939	106 172	112 209
Andel elever i grunnskolen som får særskilt norskopplæring	6,6 %	6,4 %	7,4 %
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, 1.-10. trinn	6,4 %	6,8 %	6,1 %
Antall elever pr. lærerårsverk i ordinær undervisning, 1.-4.trinn ⁵	14,3	13,7	13,6
Antall elever pr. lærerårsverk i ordinær undervisning, 5.-7.trinn	16,6	17,1	16,4
Antall elever pr. lærerårsverk i ordinær undervisning, 8.-10.trinn	19,6	19,6	20,3
Grunnskolepoeng	41,9	41,3	40,8
Mestringsnivå 5 ⁶ på nasjonale prøver i lesing på 8.trinn	4,9 %	5,4 %	8,6 %
Mestringsnivå 1 på nasjonale prøver i lesing på 8.trinn	11,5 %	12 %	9,9 %
Mestringsnivå 5 på nasjonale prøver i regning på 8.trinn	6,7 %	7,0 %	7,0 %
Mestringsnivå 1 på nasjonale prøver i regning på 8.trinn	9,8 %	10,7 %	9,8 %
Mobbing på skolen, 7. trinn	5,8 %	7,5 %	10,2 %
Mobbing på skolen, 10. trinn	5,9 %	3,7 %	6,2 %
Andel elever m direkte overgang fra grunnskole til v g o	98 %	97,3 %	96,6 %
Andel innbyggere 6-9 år i kommunal og privat SFO	49,2 %	52,1 %	58,6 %
Barnehage			
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	89,6 %	91,6 %	90,1 %
Andel minoritetsspråklige ⁷ barn i barnehage i forhold til innvandrerbarn ⁸ 1-5 år	77,1 %	82,4 %	83,0 %
Antall barn korrigert for alder per årsverk til basisvirksomhet i barnehage (kun kommunale bhg)	5,7	5,6	5,8
Korrigerte brutto driftsutgifter (201) per korrigerte oppholdstime i kommunale barnehager	61	67,0	67,3
Andel barn i kommunale barnehager i forhold til alle barn i barnehage	27,0 %	27,3 %	27,3 %

Statistikk på grunnskoleområdet er hentet fra Statistisk sentralbyrå (KOSTRA) og Utdanningsdirektoratet. Statistikk på barnehageområdet er hentet fra Statistisk sentralbyrå.

Analyse

Sarpsborg kommunes visjon *Sammen skaper vi Sarpsborg* inviterer til samarbeid mot felles mål. Kommunens Oppvekstplan 2018-2030 synliggjør og forplikter i arbeidet med å legge til rette for at alle barn i Sarpsborg skal gis mulighet for en god oppvekst og et godt

⁵ Indikatoren *Antall elever pr lærerårsverk* het tidligere *Gruppestørrelse, gjennomsnitt i ordinær undervisning*.

⁶ Det er fem mestringsnivåer, hvor mestringsnivå 5 er høyest og 1 er lavest.

⁷ Barn med annet morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk eller engelsk (SSB).

⁸ Førstegangsinnevandrere uten norsk bakgrunn og andregenerasjonsinnvandrere (SSB).

utdanningsløp. Planen tydeliggjør hvordan kommunen skal sikre kvalitet og etterleve de krav og forventninger som er rettet mot tjenester innen sektoren.

Barn og unge skal gis gode muligheter for læring og livsmestring gjennom oppveksten. Arbeidet i barnehager og skoler skal utføres av ansatte med kompetanse, verdier og holdninger som gjør dem i stand til å realisere et trygt og godt barnehage- og skolemiljø. Menneskesyn, verdier, holdninger og kompetanse gjenspeiler den ansattes væremåte og påvirker relasjonen til barn og elever. Samfunnsplanen framholder nødvendigheten av planmessig arbeid for bedring av levekårene i Sarpsborg kommune. Virkemidler i slik levekårsforbedring er bl.a. at kommunen skal ha full barnehagedekning, at Sarpsborgskolen skal bidra til at barn og unge opplever mestring og motiveres til videre utdanning og at barn skal sikres en stabil oppvekst og rask hjelp – tidlig innsats.

SSBs prognose for befolkningsframskriving viser for aldersgruppene 0-5 år en økning med 101 barn i planperioden, fra 3565 barn i 2023 til 3666 barn i 2027. Prognose for befolkningsutvikling 1-5 år viser for samme periode en økning med 82 barn.

For prognoseperioden 2023-2033 er økningen på totalt på 199 barn i aldersgruppen 0-5 år. En slik økning vil på sikt gi press på kommunens samlede barnehagekapasitet. Kommunen innfrir i dag rett til barnehageplass der det søkes innenfor angitt frist. For søkere etter årlig angitt frist er det ventelister på barnehageplass. I lys av økningen i aldersgruppen 1-5 år i planperioden og prognoseperioden må det vurderes tiltak for utvidelse av barnehagekapasiteten.

For aldersgruppen 6-15 år viser prognosen en reduksjon på 244 elever i planperioden.

Barnetallet i grunnskolealder (6-15 år) vil ifølge SSB sin befolkningsprognose, middel alternativ med høy innvandring, samlet reduseres med 457 elever mot slutten av prognoseperioden (2023-2033), fra 7138 til 6681 elever.

Det pågår mye godt og viktig utviklingsarbeid i barnehagene og skolene. Det er et særskilt fokus på læringsmiljø. Handlingsprogrammet Tett på for et trygt og godt barnehage- og skolemiljø skal sikre et helhetlig arbeid, og er gjeldende for alle kommunale barnehager, skoler og SFO.

Å skape helhet og sammenheng i barns oppvekst og utdanningsløp forutsetter et godt samarbeid og en felles retning for de ulike tjenesteområdene og kompetansemiljøene i kommunen, samt et godt og tillitsfullt samarbeid mellom hjem og barnehage.

Det har de siste årene vært en økning i både antall førskolebarn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp og omfang av tilrettelegging. Dette har gitt flere barn tidlig hjelp. Både i virksomhet spesialpedagogikk førskole og ved de forsterkede skoleavdelingene er det økt og stor kompleksitet i saker. Det er også økende behov for veiledning og kompetanseløft i barnehagene og skolene i arbeid med utsatte og sårbare barn og unge.

Fra januar 2023 ble prosjektet «Tilpasset og inkluderende barnehage og skole» igangsatt. Prosjektet skal legge til rette for at alle barn og elever skal oppleve å få et godt tilpasset og inkluderende barnehage- og skoletilbud. Prosjektets mål er at 95% av barn og elever skal ha forsvarlig utbytte av ordinært opplæringsstilbud og at barn og elever med spesialpedagogiske vedtak skal få tilrettelagte tilbud i en inkluderende praksis.

Barnevernsreformen trådte i kraft 1.1.2022. Den overordnede målsettingen med reformen er at flere utsatte barn og familier får den hjelpen de trenger på et tidlig tidspunkt. Selv om reformen først og fremst regulerer barnevernet, er det bred enighet om at målene best oppnås gjennom endringer i hele oppvekstsektoren.

I 2022 ble porteføljeprogrammet «Samhandling til beste for barn og unge» etablert. Målet er å styrke kommunens helhetlige innsats for barn og unge, og å dreie ressursbruken til tidlig innsats samt gi barn og familier god, helhetlig og nyttig hjelp til rett tid. Her vil det jobbes med å forbedre og samordne tjenester, slik at man som barn og foresatt innenfor målgruppen i større grad skal oppleve et samlet sett av kommunale tjenester.

De årlige kvalitetsmeldingene om barnehagen og grunnskolen viser eksempler på mye av det gode læringsarbeidet som gjøres i barnehagene og i Sarpsborgskolen. Kvalitetsmeldingene legger føringer og peker på mål og tiltak for veien videre. Det er i kvalitetsmeldingene gjort forsøk på å vise sammenhengen til barnehagens og grunnskoleområdets måltavler i handlingsplan for Sarpsborg kommune. Nasjonale og lokale styringsdokumenter ligger til grunn for alle ambisjoner og vurderinger.

Bystyret har gjennom kommunedelplan for folkehelse vedtatt at alle barnehager og skoler skal arbeide for å bli helsefremmende. Alle de kommunale barnehagene er fra høsten 2023 godkjent som helsefremmende barnehager. Godkjenningsordningen for helsefremmende skoler ble avviklet høsten 2021. Det har i 2022 derfor blitt jobbet med hvordan det helsefremmende arbeidet på skolene skal forankres, følges opp og videreutvikles.

Barnehage

Kommunen har ansvar for å tilby alle barn i alderen 1-5 år barnehageplass. Alle barn med rett til barnehageplass fikk tilbud om dette i 2022, og kommunen ga også tilbud om barnehageplass til barn som ikke lovmessig hadde rett til plass. Det var 2735 barn som hadde barnehageplass i Sarpsborg pr.15.12.22.

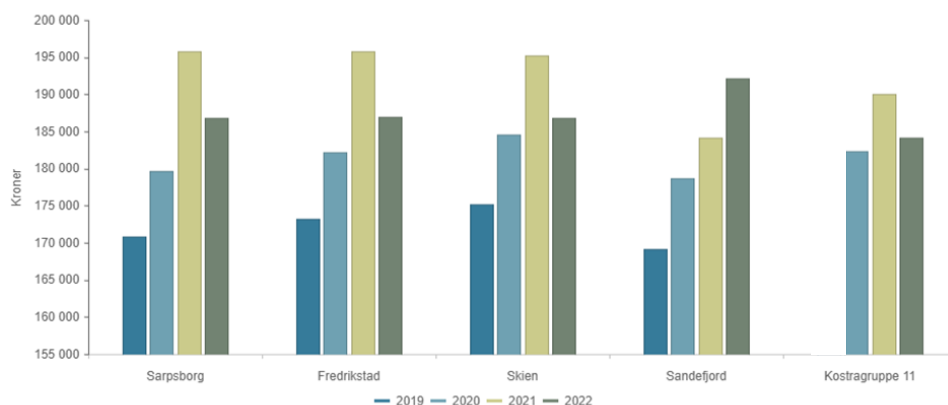
Andel barn i kommunale barnehager ligger stabilt rundt 28 %. Sarpsborg kommune har de siste årene hatt en overkapasitet på barnehageplasser etter endt hovedopptak. Det har resultert i at plasser i kommunale barnehager har blitt holdt ledige.

Barnehagene i Sarpsborg oppfyller kravene til pedagognormen og bemanningsnormen.

Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

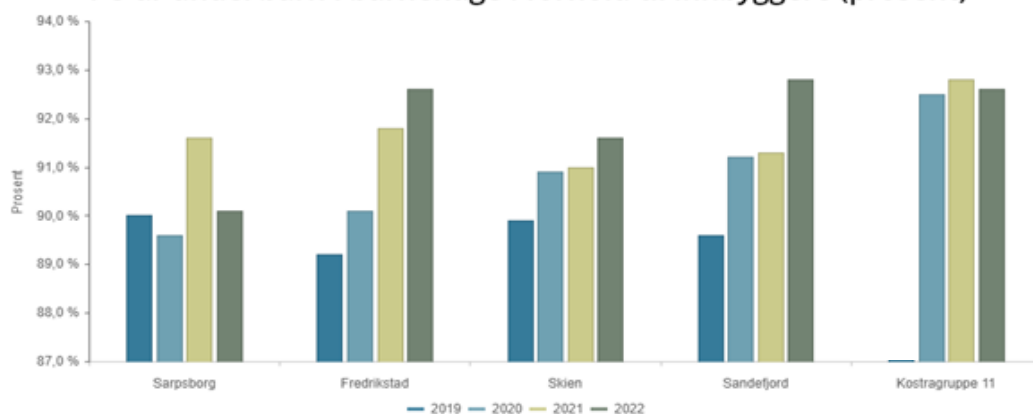

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	170 875	179 711	195 846	186 872
Fredrikstad	173 207	182 162	195 770	187 029
Skien	175 192	184 614	195 171	186 827
Sandefjord	169 106	178 640	184 121	192 183
Kostragruppe 11	188 395	182 296	190 008	184 138

Kilde: Framsikt

KOSTRA-tall viser at Sarpsborg kommune bruker mer penger til barnehage per innbygger 1-5 år enn KOSTRA-gruppe 11. I 2022 brukte kommunen 186.872,- kr per innbygger til barnehage og det er en reduksjon på 4,6 % siden 2021. Høye utgifter i 2021 skyldes i ekstra utgifter i forbindelse med pandemien. Sammenlignet med KOSTRA-gruppe 11 brukte Sarpsborg om lag 8 mill. kr mer på barnehage i 2022.

1-5 år andel barn i barnehage i forhold til innbyggere (prosent)

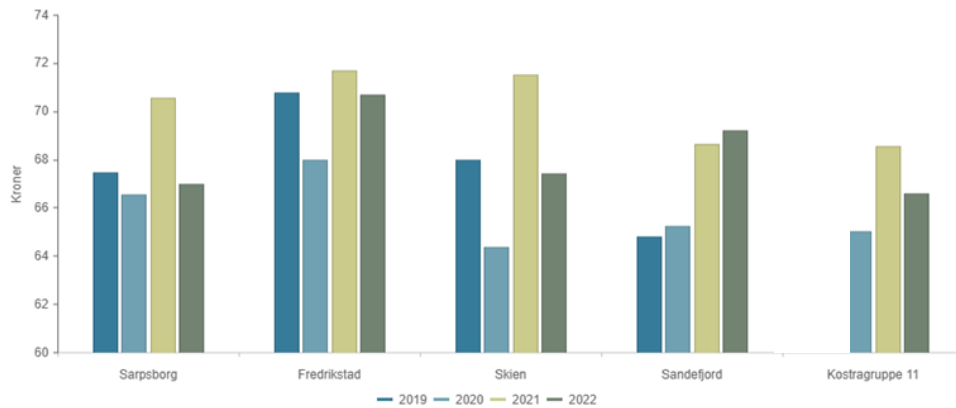
	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	90,0 %	89,6 %	91,6 %	90,1 %
Fredrikstad	89,2 %	90,1 %	91,8 %	92,6 %
Skien	89,9 %	90,9 %	91,0 %	91,6 %
Sandefjord	91,2 %	91,3 %	92,8 %	92,8 %
Kostragruppe 11	92,9 %	92,5 %	92,8 %	92,6 %

Kilde: Framsikt

Andel barn mellom 1 og 5 år med barnehageplass var 90,1 % i 2022. Dette er en liten reduksjon fra 91,6 % i 2021, men allikevel høyere enn 2020. For sammenlignbare kommuner i KOSTRA-gruppe 11 var andelen 92,8 %. Ambisjonen er satt til resultat for KOSTRA-gruppe 11. Sarpsborg kommune hadde en lavere andel barn mellom 1 og 5 år i barnehage enn KOSTRA-gruppe 11 og de øvrige sammenlignbare kommunene i 2022.

Korrigerte brutto driftsutgifter f201 per korrigert oppholdstime i kommunale barnehager (kr)

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

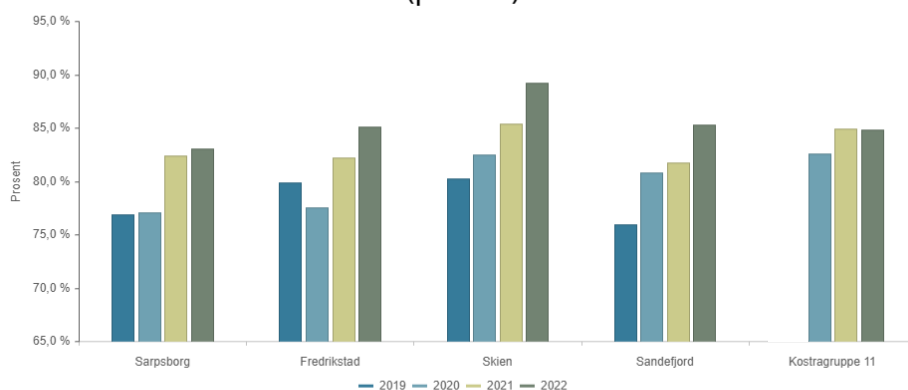

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	67,4	66,6	70,6	67,0
Fredrikstad	70,8	68,0	71,7	70,7
Skien	68,0	64,4	71,5	67,4
Sandefjord	64,8	65,2	68,7	69,2
Kostragruppe 11		65,0	68,6	66,6

Kilde: Framsikt

Sarpsborg kommune hadde en reduksjon i utgifter per korrigert oppholdstime fra 2021 til 2022 i kommunale barnehager. Sammenlignet med KOSTRA-gruppe 11 drifter Sarpsborg kommune 0,4 kr dyrere per time. Dette utgjør 0,6 % dyrere i 2022. De øvrige sammenlignbare kommunene drifter dyrere enn Sarpsborg per time i 2022.

Andel minoritetsspråklige barn i barnehage i forhold til innvandrerbarn (prosent)

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	76,9 %	77,1 %	82,4 %	83,0 %
Fredrikstad	79,9 %	77,5 %	82,2 %	85,1 %
Skien	80,2 %	82,5 %	85,4 %	89,2 %
Sandefjord	75,9 %	80,8 %	81,7 %	85,3 %
Kostragruppe 11		82,6 %	84,9 %	84,8 %

Kilde: Framsikt

I Sarpsborg har det vært en økning i andel minoritetsspråklige barn som går i barnehage. Kommunen ligger i 2022 lavere enn KOSTRA-gruppe 11 og de øvrige sammenligningskommunene. Det arbeides aktivt med å øke barnehagedeltakelse for denne gruppen. Kommunen mottar statlig tilskudd til arbeidet.

Grunnskole

Pr. 1.10.2023 var det 6786 elever i Sarpsborgskolen. Det er Utdanningsdirektoratet som har fastsatt 1.10. som telledato for elever i grunnskolen. Elevtallsutvikling fra 2022 til 2023 viser en økning på 29 elever siste år. I tillegg er det 333 elever bosatt i Sarpsborg kommune som går i private grunnskoler i eller utenfor Sarpsborg kommune.

Pr. 1.10.2023 fikk 394 elever spesialundervisning etter enkeltvedtak mot 408 elever i 2022. Dette utgjør 5,8 % av elevene i grunnskolen i Sarpsborg. 47 av elevene har fast tilhørighet på Sarpsfossen skole.

Pr. 1.10.2023 ble det gitt særskilt norskopplæring til 541 elever i grunnskolen. Av disse fikk 343 elever i tillegg tospråklig fagopplæring der arabisk, kurdisk og somalisk er de største språkgruppene.

Høsten 2023 var det 69 deltakere i voksenopplæring på grunnskolens område. 50 av disse var deltakere i grunnskoleopplæring for voksne. 19 deltakere fikk spesialundervisning for voksne.

Det er 653 lærerårsverk i Sarpsborgskolen skoleåret 2023/2024. Dette er tilnærmet samme antall årsverk som forrige skoleår.

98,5 % av undervisningspersonalet i Sarpsborgskolen oppfyller kompetansekravene for tilsetning i grunnskolen, jfr. Opplæringslovens §10-1. På landsbasis er denne andelen 95,9%.

Innføring av nasjonal norm for lærertetthet fra skoleåret 2018/2019 har gitt en øvre grense for hvor mange elever det skal være i gjennomsnitt per lærerårsverk i grunnskolen. På 1.-4. trinn er normen satt til 15 elever i gjennomsnitt per lærer. På 5.-7. trinn og på 8.-10. trinn er normen satt til 20 elever per lærer.

Etter innføring av en nasjonal norm for lærertetthet i grunnskolen opplever skolene en redusert fleksibilitet til å disponere egen budsjetttramme. *Lærernormen* medfører flere pedagoger i skolen, men binder samtidig opp ressurser i ordinær undervisning.

Sarpsborg kommune oppfyller per 1.10.2023 lærernormen på alle skoler.

Læringsmiljø

Alle elever har rett til et godt fysisk og psykososialt læringsmiljø som fremmer helse, trivsel og læring, jfr. kap. 9A i opplæringsloven.

Det er et mål for Sarpsborg kommune at alle elever skal være verdige deltakere i et inkluderende læringsmiljø. Opplæringen skal i størst mulig grad tilrettelegges og tilpasses den enkelte elev innenfor skolens ordinære drift, og de til enhver tid gitte rammer.

Elevenes læringsmiljø kartlegges årlig gjennom den nasjonale Elevundersøkelsen. Resultatene fra elevundersøkelsen i 2022 viser at det er små endringer i elevenes svar sammenlignet med tidligere år. Undersøkelsen viser at elevene stort sett opplever et trygt og godt miljø på skolen og at de har noen å snakke med hvis det er noe som plager dem.

Et av hovedfunnene i Elevundersøkelsen nasjonalt er at andelen elever som opplever mobbing øker. Det er tilsvarende funn i Sarpsborgskolen. I Sarpsborg kommune er det en ambisjon at ingen elever skal oppleve mobbing.

Arbeidet med læringsmiljø saker er ofte komplekst og omfattende. Opplæringsloven stiller krav til tiltak både på skolenivå og gruppenivå i tillegg til tiltak som er knyttet til den enkelte eleven. Skolene er i tett dialog med oppvekstadministrasjonen rundt konkrete mobbesaker.

Det har i 2022 vært alvorlige voldshendelser og en økning i avviksmeldinger rundt vold, trusler og trakassering både i barneskole og ungdomsskolen. Det er en bekymring at flere av avviksmeldingene beskriver volds- og trusselhendelser av høy alvorlighetsgrad. Skoleeier jobber aktivt på mange områder med å snu denne trenden og har satt inn en rekke tiltak.

Nasjonale prøver

Sarpsborg har som ambisjon at elevenes læringsresultater skal være på samme nivå som landsgjennomsnitt.

Nasjonale prøver skal gi skolene kunnskap om elevene sine grunnleggende ferdigheter i lesing, regning og engelsk. Lærere, skoleledere og skoleeier bruker resultatene til å utvikle skolen og opplæringen videre.

Resultatene på nasjonale prøver i 2022 for både 5.trinn, 8.trinn og 9.trinn viser at Sarpsborg ligger under landsgjennomsnitt i regning og lesing, men har bedre resultater enn landet i engelsk. Kommunens resultater i engelsk har vist en positiv trend de senere årene.

Grunnskolepoeng og skolebidrag

Grunnskolepoeng er en samlet poengsum beregnet ut fra alle standpunkt- og eksamenskarakterene på vitnemålet, og danner grunnlag for opptak til videregående skole.

På grunn av pandemi er det ikke avholdt eksamen sommeren 2022. Grunnskolepoengene er dermed kun basert på standpunktkarakterer.

Elever i Sarpsborgskolen hadde i gjennomsnitt 40,8 grunnskolepoeng i 2022. Nasjonalt hadde avgangselevne i gjennomsnitt 43,1 grunnskolepoeng. Sarpsborg kommune har som ambisjon å ligge på nasjonalt gjennomsnitt.

Utdanningsdirektoratet publiserer jevnlig statistikk med indikatorer som sier noe om hvor mye den enkelte kommune og skole bidrar til elevenes læring i de grunnleggende ferdigheter/fag som testes på nasjonale prøver på henholdsvis 5. og 8. trinn. Skole-/kommunebidraget tilsvarer forskjellen mellom de gjennomsnittlige skalapoeng elevene faktisk oppnår på de nasjonale prøvene og det snittet de forventes å oppnå dersom skolens/kommunens bidrag er likt med landsgjennomsnittet.

Skolebidraget for 1.-4. trinn i Sarpsborg kommune har forbedret seg gradvis de siste årene. I perioden 2019-2020 har Sarpsborg hatt skolebidrag tilsvarende landsgjennomsnittet. Det er en tydelig tendens til at småskoletrinnene ved skolene i Sarpsborg bidrar mer positivt til elevenes resultater enn tidligere.

Skolebidraget for 5.-7 trinn har ligget over landsgjennomsnittet fram til og med perioden 2019-2020. I siste periode det er publisert resultater, årene 2020-2021, har skolebidraget i Sarpsborg vært på landsgjennomsnittet.

For ungdomsskolene i Sarpsborg viser utviklingen frem mot 2018-2019 at skolebidraget ved ungdomsskolene i Sarpsborg har gått fra å være over til å være på landsgjennomsnittet. Siden det ikke har vært avholdt eksamen siden 2019, er det ikke nyere tall for ungdomstrinnet.

Sarpsborg kommune har en ambisjon om at alle elever skal starte i videregående opplæring samme år som de avslutter grunnskolen. I 2022 var det 96,6 % av avgangselevne i grunnskolen som startet i videregående opplæring. De siste fem årene har andelen variert mellom 96 % og 98 %. På landsbasis var tilsvarende tall i 2022 97,7 %.

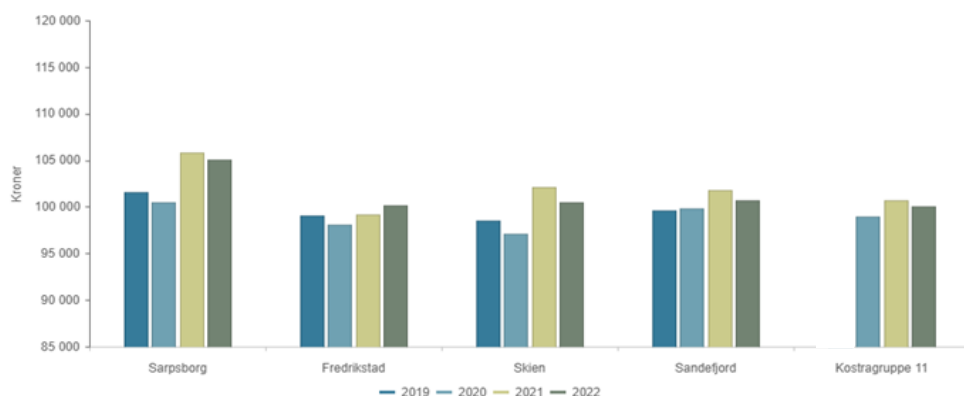
Kvalitetsmeldingen om grunnskolen for 2022 inneholder detaljert statistikk om læringsmiljø og læringsresultater.

Det har vært et politisk ønske om en mer ensartet leksepraksis i Sarpsborgskolen. Skolene jobber lokalt med å utvikle seg til leksebevisste skoler. De årlige kvalitetsmeldingene om grunnskolen beskriver dette arbeidet, i tråd med bystyrevedtak fra 2021.

Netto driftsutgifter til grunnskole (202), per innbygger 6-15 år

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

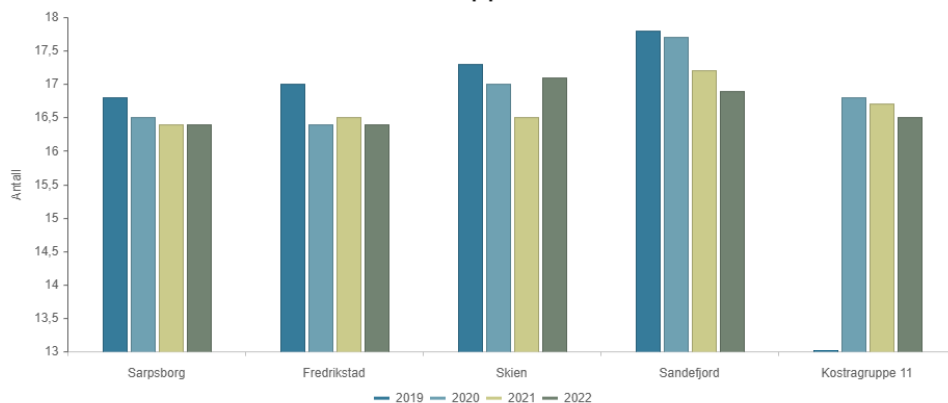

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	101 520	100 507	105 788	105 008
Fredrikstad	99 084	98 092	99 120	100 138
Skien	98 523	97 060	102 106	100 469
Sandefjord	99 574	99 793	101 748	100 702
Kostragruppe 11	118 226	98 964	100 725	100 026

Kilde: Framsikt

KOSTRA-tall viser at Sarpsborg kommune bruker mer penger på grunnskole enn kommunegruppe 11 og de øvrige sammenlignbare kommunene. I 2022 brukte kommunen rett i underkant av 5 000.- kroner mer per innbygger 6-15 år enn kommunegruppe 11. Denne forskjellen utgjør om lag 35 mill. kr på årsbasis.

Elever alle trinn Gruppestørrelse 2 (antall)

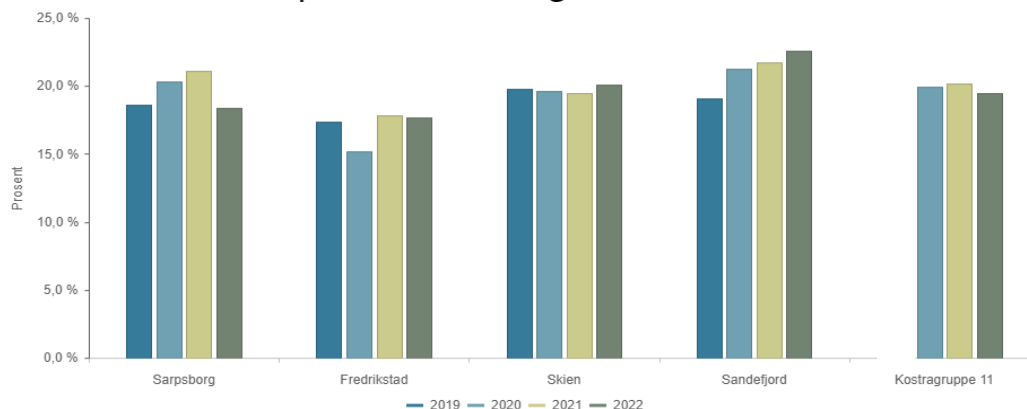

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	16,8	16,5	16,4	16,4
Fredrikstad	17,0	16,4	16,5	16,4
Skien	17,3	17,0	16,5	17,1
Sandefjord	17,8	17,7	17,2	16,9
Kostragruppe 11		16,8	16,7	16,5

Kilde: Framsikt

KOSTRA-tall viser at Sarpsborg kommune har samme antall elever per lærerårsverk i 2022 som i 2021. Sammenlignet med kostragruppe 11 og de andre kommunene har Sarpsborg færre elever per lærere.

Andel timer spesialundervisning av antall lærertimer totalt

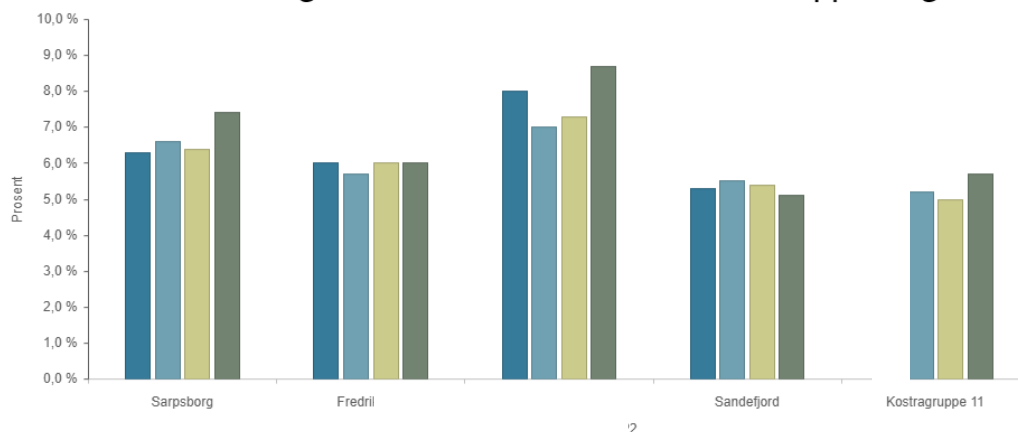

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	18,6 %	20,3 %	21,1 %	18,4 %
Fredrikstad	17,4 %	15,2 %	17,8 %	17,7 %
Skien	19,8 %	19,6 %	19,5 %	20,1 %
Sandefjord	19,1 %	21,3 %	21,7 %	22,6 %
Kostragruppe 11	18,6 %	19,9 %	20,2 %	19,5 %

Kilde: Framsikt

KOSTRA-tall viser at Sarpsborg kommunes andel timer til spesialundervisning av antall lærertimer totalt er redusert fra 2021 til 2022. Sammenlignet med kostragruppe 11 ligger Sarpsborg lavere i 2022.

Andel elever i grunnskolen som får særskilt norskopplæring

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	6,3 %	6,6 %	6,4 %	7,4 %
Fredrikstad	6,0 %	5,7 %	6,0 %	6,0 %
Skien	8,0 %	7,0 %	7,3 %	8,7 %
Sandefjord	5,3 %	5,5 %	5,4 %	5,1 %
Kostragruppe 11	5,2 %	5,0 %	5,0 %	5,7 %

Kilde: Framsikt

Andel elever som får særskilt norskopplæring har økt i Sarpsborg og kommunen ligger nest øverst av sammenlignbare kommuner og kostragruppe 11.

8.2.3 Tjenestemål

Tjenestemål		
Virksomhet/tjeneste	Resultat 2022	Ambisjon i perioden
Grunnskole		
Mål: Forbedre læringsresultater		
Grunnskolepoeng, gjennomsnitt ungdomstrinn	40,8	43,3
Mestringsnivå 5 på nasjonale prøver i lesing på 8.trinn	8,9%	10,0%
Mestringsnivå 1 på nasjonale prøver i lesing på 8.trinn	9,9%	9,5%
Mestringsnivå 5 på nasjonale prøver i regning på 8.trinn	7,0%	10,0%
Mestringsnivå 1 på nasjonale prøver i regning på 8.trinn	9,8%	9,5%
Mål: Forbedre læringsmiljø		
Mobbing på skolen, 7.trinn	10,2 %	0 %
Mobbing på skolen, 10.trinn	6,2 %	0 %
Mål: Forbedre deltakelse		
Andel elever med direkte overgang fra grunnskole til videregående opplæring	96,6 %	100 %
Andel innbyggere 6-9 år i kommunal og privat SFO	58,6 %	65,7 %
Barnehage		
Mål: Øke andel barn i barnehage		
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	90,1 %	92,8 %
Andel minoritetsspråklige ⁹ barn i barnehage i forhold til innvandrerbarn ¹⁰ 1-5 år	83,0 %	84,8 %

Ambisjoner på indikatorer grunnskole som ikke er satt til 0 % eller 100 % er satt til gjennomsnittresultat for hele landet i 2022. Ambisjoner på barnehage er satt til resultat i 2022 for KOSTRA-gruppe 11.

8.2.4 Prioriterte tiltak

8.2.4.1 Vedtatte styringsdokumenter

Kommunedelplan oppvekst	
Hovedmål: Sammen skaper vi Sarpsborg – der barn og unge lykkes <ul style="list-style-type: none"> • Innsatsområder <ul style="list-style-type: none"> ○ Helhet og sammenheng ○ Læringskvalitet og læringsutbytte ○ Kompetanse og rekruttering ○ Kvalitet i ledelse og organisasjonsutvikling 	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Gjennomføre prosjekt tilpasset og inkluderende barnehage, skole og SFO.	2024
Styrke barnehagepersonalets kompetanse i arbeidet med flerspråklige barn	2024-2027
Samhandle med andre tjenester der det er nødvendig for å gi barnet/eleven et helhetlig og samordnet tjenestetilbud.	2024-2027
Styrke elevaktive arbeidsformer i skolens opplæring.	2024-2027
Revidere årshjul for aktiviteter knyttet til faget Utdanningsvalg.	2024
Implementere årshjul for dialog, styring og internkontroll i barnehagevirksomhetene.	2024

⁹ Barn med annet morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk eller engelsk (SSB).

¹⁰ Førstegangsinnvandrere uten norsk bakgrunn og andregenerasjonsinnvandrere (SSB).

Handlingsprogram for digital oppvekst 2021-2024**Hovedmål:**

- Målsettingene i rammeplan for barnehage og Kunnskapsløftet 2020 realiseres
- Helhetlig digital satsning fra barnehage til endt skolegang
- Alle barn og unge får mest mulig likt grunnlag for tilegnelse av digital kompetanse og læring med digitale verktøy for å nå kommunens visjon; «Sammen skaper vi Sarpsborg» – (der barn og unge lykkes)
- Personvern og informasjonssikkerhet er ivaretatt
- Sikre universelle løsninger

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Styrke medarbeidernes didaktiske kompetanse på mellomtrinnet slik at digitale verktøy brukes mer hensiktsmessig.	2024
Utvikle nødvendig kompetanse hos ledere og ansatte for å sikre at personvernet ivaretas.	2024
Årlig utskifting/oppgradering av IKT-utstyr/verktøy (investering).	2024
Utforske muligheter og utfordringer ved bruk av kunstig intelligens i opplæringen.	2024

Handlingsprogram – Tett på for et trygt og godt barnehage- og skolemiljø**Hovedmål:** Forebygging av krenkelser, utenforskap og ensomhet.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Styrke relasjonskompetansen hos ansatte, og forbedre den relasjonelle praksisen i møte med barn/elever og foresatte.	2024-2027
Styrke kartleggings- og analysekompetansen knyttet til barnehage- og skolemiljø.	2024

Kommunedelplan for skolekapasitet og skolestruktur 2015-2026**Hovedmål:** Trekke opp linjer for framtidig barnehage- og skolestruktur og skissere utbyggingsbehov.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Kapasitetstiltak barnehage og skole	2024-2027
Rehabiliterer og utvide Grålum barneskole	2024-2025
Rehabiliterer og utvide Kurland barneskole/Regnbuen	2024-2025
Utbedre arbeidsplasser og garderober Lande barneskole	2025-2026
Utbedre arbeidsplasser, Jelsnes barneskole	2025
Utbedre arbeidsplasser, Navestad barneskole	2026
Utrede skolekapasitet, Tindlund barneskole	2024
Rehabiliterer og utvide, Tindlund barneskole	2025-2026
Utrede skolekapasitet, Tindlund ungdomsskole	2025-2026
Rehabiliterer og utvide, Tindlund ungdomsskole	2027-2029
Utbedre arbeidsplasser, Fosbyløkka barnehage	2026
Utrede kapasitet arealbehov Sarpsfossen skole	2027
Utrede skolekapasitet Sandbakken barne- og ungdomsskole	2027
Utrede skolekapasitet Borgen barneskole	2027

8.2.4.2 Prosjekter og enkeltsaker

Prosjekt/sak	Tid (år) for gjennomføring
Videreutdanne barnehagelærere og lærere i grunnskolen for å møte nye nasjonale kompetansekrav og i tråd med Sarpsborg kommunes kompetansebehov.	2024-2025

Etterutdanne barnehage- og grunnskoleansatte og ansatte i støttesystemene gjennom regional- og desentralisert kompetanseordning og kompetanseløftet.	2024-2027
Innføring av ny Opplæringslov med forskrifter fra august 2024.	2024-2025
Utvide skolehager til flere skoler i Sarpsborg, med utgangspunkt i erfaringene fra de skolene som har etablert dette. Tiltaket gjennomføres innenfor eksisterende årlig ramme på 100.000 kroner. Det skal ses på mulige arealer tilknyttet skolene til bruk for skolehager,	2024-2027
Utarbeide kompetanseplan for videreutdanning av ledere.	2024-2025
Utarbeide kompetanseplan for assistenter og fagarbeidere.	2024-2025
Utrede et samarbeid med SFK og andre aktører om realisering av en idrettshall og andre skolelokaler på Kurland. Dette sees i sammenheng med planen for skole- og barnehagekapasitet.	2024-2025
Utrede utvidet bruk av Ullerøy leirskole som alternativ skolearena og forsterke samarbeidet mellom skolene og PPT om alternative skolearenaer. Det jobbes med å videreutvikle en leirskoledrift som tar nærområdene mer aktivt i bruk som en opplæringsarena.	2024-2025
Utarbeide en faglig og økonomisk vurdering på om organiseringen «Sarpsfossen skole» skal videreutvikles eller om de forsterkede avdelingene kan integreres bedre med de skolene de har fysisk tilknytning til. Dette fremmes til bystyret som egen politisk sak, eller som del av annen politisk sak i 2024.	2024
Utforme tiltak med sikte på å tilby læring gjennom praktisk arbeid for elever i ungdomsskolen, Det må ses på løsninger i samarbeid med næringsliv, organisasjoner og frivilligheten, i tillegg til kommunens virksomhet. Det fremmes politisk sak om tiltakene.	2024-2025
Undersøke behovet og mulighetene for å styrke tilbudet og kapasiteten ved alternative skolearenaer. Det fremmes politisk sak om tiltakene.	2024-2025

8.2.4.3 Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden

Navn på styringsdokument	Oppstart (år)	Forventet sluttbehandling (år)
Rullere Kommunedelplan for barnehage- og skolekapasitet, med innarbeiding av barnehager. Beslutning om framtidig skolestruktur i Sarpsborg kommune gjøres ved behandling av saken. Som del av arbeidet med planen vurdere alternative tomter for en evt. ny kommunal barnehage, fortrinnsvis tomter både i øst og vest.	2020	2024
Rullere handlingsprogram for digital oppvekst 2025-2028.	2023	2024

8.2.5 4-årig driftsbudsjett

8.2.5.1 Tabell fordeling driftsrammer

Fordeling driftsrammer (tall i mill. kr)						
	R22	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26	Bud 27
Kommuneområde oppvekst						
Virksomhet oppveksttjenester	81,61	99,31	118,29	115,29	115,29	115,29
Virksomhet PPT	25,22	28,18	29,81	29,81	29,81	29,81
Virksomhet spesialpedagogikk førskole	53,28	49,33	48,03	47,23	47,23	47,23
Barnehager	98,34	104,07	113,87	119,77	119,77	119,77
Virksomhet St. Marie læringscenter	18,99	21,65	19,93	19,93	19,93	19,93
Virksomhet Sarpsfossen skole	48,88	50,91	52,16	52,16	52,16	52,16
Skoler	616,80	617,09	622,31	619,21	619,21	619,21
Direktør oppvekst	8,74	4,49	5,48	1,72	1,06	1,06
Tilskudd private barnehager	323,16	342,82	371,49	386,29	387,29	387,29
Sum kommuneområde oppvekst	1 275,01	1 317,85	1 381,36	1 391,40	1 391,74	1 391,74

8.2.5.2 Viktigste driftsendringer

Viktigste driftsendringer i mill. kr– alle tall sammenliknet med budsjett 2023				
	2024	2025	2026	2027
Virksomhet oppveksttjenester				
Gratis 12 timer SFO for 2. trinn fra høsten 23 (Statsbudsjettet). Redusert foreldrebetaling, tapt inntekt	10,00	10,00	10,00	10,00
Ekstraordinær prisvekst grunnskoleskyss	3,00	3,00	3,00	3,00
Etablere ressursteam skole fra august 2024	1,60	3,20	3,20	3,20
Omdisponere ressurser til ressursteam fra august 2024	-0,80	-1,60	-1,60	-1,60
Redusert moderasjon i barnehage pga lavere foreldrebetaling	-3,20	-7,00	-7,00	-7,00
Virksomhet PPT				
Styrke alternativ arena ved Ullerøy leirskole med 1 årsverk	0,90	0,90	0,90	0,90
Virksomhet spesialpedagogikk førskole				
<i>Bærekraft 2030: Utvide normalbegrepet</i>	-1,00	-1,00	-1,00	-1,00
<i>Bærekraft 2030: Organisere barn mer i grupper</i>	-2,80	-3,60	-3,60	-3,60
Barnehager				
Økt pedagogandel i henhold til statlig føringer	1,00	1,00	1,00	1,00
Omgjøre plasser fra over 3 år til under 3 år for å innfri rett fra høsten 2023	0,50	0,50	0,50	0,50
Redusert foreldrebetaling fra august 2024 (Statsbudsjettet)	6,10	12,00	12,00	12,00
<i>Bærekraft 2030: Sommerstengt barnehager 2 uker.</i>	-0,50	-0,50	-0,50	-0,50
St. Marie læringscenter				
Effektivisering	-1,00	-1,00	-1,00	-1,00
Grunnskole				
Økt elevtall, økt utgift	2,50	2,50	2,50	2,50
Gratis 12 timer SFO for 2. trinn, økt lønnsutgift	6,10	6,10	6,10	6,10
<i>Bærekraft 2030: Økt foreldrebetaling SFO med 250 kr pr. mnd for 1. og 2. trinn og 500 kr. Pr. mnd for 3. og 4.trinn utover generell prisvekst, økt inntekt</i>	-3,50	-3,50	-3,50	-3,50
<i>Bærekraft 2030: Utvide normalbegrepet, innsparing</i>	-7,30	-10,10	-10,10	-10,10
<i>Bærekraft 2030: Redusere bemanning/ lærernorm barnetrinn, innsparing</i>	-5,40	-7,40	-7,40	-7,40
Direktør oppvekst				
Ekstern bistand - kommunedelplan oppvekst	1,50			
Tilskudd private barnehager				

Økt tilskudd pga. redusert foreldrebetaling fra august 2024 (Statsbudsjett)	9,00	21,20	21,20	21,20
Økt tilskudd pga. økt pedagogandel i kommunale bhg (nasjonal føring)		3,00	3,00	3,00
Bærekraft 2030: Redusert tilskudd pga. sommerstengte barnehager			- 1,50	- 1,50

Virksomhet oppveksttjenester

Virksomhetens ramme styrkes gjennom Statsbudsjettet med 10 mill. kr årlig for å kompensere for redusert foreldrebetaling etter innføring av gratis 12-timers kjernetid i SFO for alle elever på 2.trinn (innført fra 1.8.2023). Ordningen er tidligere innført for elever på 1.trinn fra 1.8.2022.

Virksomhetens ramme styrkes med 3 mill. kr årlig for å kompensere for ekstraordinær prisvekst til grunnskoleskyss (15 % 01.07.22 og ytterligere 15 % fra 01.01.23).

Ressursteam for skole etableres i august 2024 og vil medføre en økt utgift på 1,6 mill. kr i 2024 og en helårsvirkning på 3,2 mill. kr fra 2025. Deler av dette finansieres ved at virksomheten omdisponerer 0,8 mill. kr i 2024 og 1,6 mill. kr fra 2025.

Virksomhetens ramme reduseres som følge av reduserte moderasjonsutgifter pga. lavere foreldrebetaling barnehage. Dette utgjør en besparelse på 3,2 mill. kr i 2024 og 7 mill. kr med helårsvirkning fra 2025.

Virksomhet pedagogisk psykologisk tjeneste

Virksomheten styrkes med ett årsverk for å styrke og sikre pedagogisk kompetanse ved alternativ læringsarena, Ullerøy leirskole.

Virksomhet spesialpedagogikk førskole

Virksomhetens ramme reduseres med 3,8 mill. kr som følge av tiltakene fra Bærekraft 2030: Utvide normalbegrepet og organisere barn mer i grupper.

Det skal arbeides med å utvide normalbegrepet og i større grad organisere hjelpetiltak i grupper. Dette med mål om å redusere behovet for spesialpedagogisk hjelp for barn i førskolealder på lengre sikt. Virksomhetens systematiske forebyggende arbeid i samarbeid med barnehagene fortsetter.

Barnehager

Barnehagenes ramme økes med 1 mill. kr årlig fra 2024 for å øke pedagogandel, i grunnbemanningen, i henhold til statlige føringer om en 50 % pedagogdekning i barnehage.

Det er behov for flere plasser for barn under tre år for å innfri rett til barnehageplass. Dette løses ved å gjøre om plasser for barn over tre år. Da en slik omgjøring medfører tapte inntekter, styrkes barnehagenes ramme med 0,5 mill. kr årlig fra 2024.

Barnehagenes ramme styrkes med 6,1 mill. kr i 2024 som en konsekvens av at maksimalprisen for foreldrebetaling i barnehagen reduseres fra kr 3.000.- til kr 2.000.- pr. måned i Statsbudsjettet fra 1.8.2024. Helårsvirkning fra 2025 utgjør en styrking på 12 mill. kr pr. år.

De kommunale barnehagene holder sommerstengt i to uker fra 2024. St. Olav barnehage holder åpent og kan benyttes av foresatte fra alle kommunale barnehager som ikke kan ta

ferie i den aktuelle perioden. Tiltaket har en anslått effekt på 0,5 mill. kr. Da det også medfører redusert tilskudd til private barnehager er samlet effekt 2,0 mill. kr fra 2026.

Virksomhet St. Marie læringscenter

Virksomhetens ramme reduseres med 1 mill. kr som tas ut gjennom forventet effektivisering.

Virksomhet Sarpsfossen skole

Virksomhetens ramme videreføres.

Grunnskole

Budsjettrammen til grunnskolene hensyntar siste års elevtallsvekst med 29 elever.

Budsjettrammen til grunnskolene styrkes gjennom Statsbudsjettet med 6,1 mill. kr årlig til dekning av 12 timer gratis SFO-tilbud for 2. trinn (gjelder fra 1.8.2023). Det er også gratis 12-timers SFO for alle 1. klassinger.

Fra 2024 øker ordinær pris for en full plass i SFO med 500 kr. i måneden utover generell prisvekst for elever i tredje og fjerde klasse. For første- og andreklassinger blir prisøkningen 250 kr. i måneden, som følge av at disse barna har 12 timers gratis SFO. Prisendringen vil øke kommunens inntekter med 3,5 mill. kr når 12 timers gratis SFO hensyntas. Kommunens øvrige moderasjonsordninger videreføres, det vil si at foreldre med lav inntekt kan søke om redusert pris og at det gis søskenmoderasjon.

Tabellen viser foreldrebetaling for SFO i Fredrikstad, Halden, Moss og Sarpsborg i 2023. Tallene inkluderer matpenger for kommuner som har skilt ut dette fra den øvrige prisen. Sarpsborg kommune har hatt vesentlig lavere SFO-priser enn de andre kommunene i 2023. Nivået blir omtrent likt i 2024 dersom de andre kommunene øker prisen i tråd med generell prisvekst.

Foreldrebetaling SFO 2023:	Fredrikstad	Halden	Moss	Sarpsborg	
				2023	2024
1. og 2. trinn per md, 100 % plass	1 826	1 802	2 210	1 445	1 780
3. og 4. trinn per md, 100 % plass	3 433	3 260	3 530	2 890	3 560

Budsjettrammen til grunnskolene reduseres med totalt 12,7 mill. kr som innsparingstiltak i 2024. Med helårseffekt fra 2025 reduseres budsjettrammen med 17,5 mill. kr. Reduksjonen er knyttet til tiltak fra Bærekraft 2030 og reduksjon av bemanning.

Skolene skal utvide normalbegrepet samt redusere og tilpasse grunnbemanning til lærenorm. Dette kan gjøres gjennom å endre organisering av spesialundervisning til tilbud som gis i klasserommet og i større grupper, samt å redusere andel små grupper og én til én undervisning. Videre bør vedtak om spesialundervisning avvikles raskere når elevene igjen har nytte av den ordinære opplæringen. Enkeltvedtak om spesialundervisning i et lite omfang hvor elevens behov kan ivaretas innenfor ordinær opplæring utfases og avvikles.

Reduksjon av grunnbemanning kan gjøres gjennom økt grad av trinnorganisering og redusert andel enkeltvedtak om særskilt norskopplæring etter opplæringsloven §2.8.

Tiltakene er forventet å gi delvis effekt fra august 2024 og helårseffekt fra 2025.

Direktør oppvekst

Det er lagt inn midler til ekstern bistand ved utarbeidelse av Kommunedelplan for barnehage- og skolekapasitet 2024-2035.

Tilskudd private barnehager

Det er beregnet økt tilskudd på grunn av at foreldrebetaling i barnehage er redusert gjennom Statsbudsjettet fra august 2024.

Det er beregnet økt tilskudd fra 2025 på grunn av økt pedagogandel i kommunale barnehager. Pedagogandelen er en nasjonal føring.

Det er beregnet redusert tilskudd fra 2026 som en effekt av sommerstengte kommunale barnehager.

8.3 Kommuneområde samfunn

8.3.1 Tjenester og oppgaver

Virksomhet/ Tjeneste	Oppgaver
Direktør samfunn	Overordnet ansvar for ledelse av kommuneområdet. Kommuneadvokattjenesten. Oppfølging av kommunens eierskap i selskaper.
Virksomhet plan og samfunnsutvikling	Har sammen med virksomhet økonomi et overordnet ansvar for utvikling og implementering av kommunens plan- og styringssystem. Utarbeide politiske styringsdokumenter/planer innenfor samfunnsområdet, herunder planstrategi og kommuneplanens samfunnsdel. Initiere og følge opp utviklingsprosjekter. Utarbeide prognoser, statistikk og bruker- og samfunnsundersøkelser. Skaffe oversikt over samfunnsutvikling; herunder arbeidsplassutvikling, boligutvikling, folkehelse og levekår. Utarbeide planer innenfor samferdselsområdet. Følge opp samarbeidsavtalen om areal- og transportutvikling i Nedre Glomma 2021-2026. Utarbeide kommuneplanens arealdel, kommunedelplaner og områderegeringsplaner. Saksbehandle områdeplaner og detaljreguleringsplaner. Være pådriver, initiere og koordinere arbeidet med næringsutvikling i kommunen, Søndre Viken Næringsregion i samarbeid med andre kommuner, næringsforeninger og destinasjonsselskap i regionen. Være pådriver, initiere og koordinere arbeidet med områdesatsing i Østre bydel.
Virksomhet kultur	Legge til rette for utvikling og formidling av kunst- og kulturaktiviteter, kulturminner, idrett, friluftsliv, fysisk aktivitet og folkehelse samt andre fritidstilbud for alle innbyggere, med hovedvekt på barn og unge. Utarbeidelse av planer innenfor kultur, idrett, friluftsliv og kulturminner. Bidra til å utvikle et godt samarbeid med frivilligheten, ulike kulturaktører, næringsliv og enkeltpersoner. Skape gode møteplasser med kulturaktører for produksjon og formidling av kunst, kultur og fritidstilbud. Styrke den kulturelle grunnmurens mulighet for å kunne ivareta og videreutvikle møteplasser for alle. <ul style="list-style-type: none">• Drift og utvikling av Sarpsborg scene.• Drift og utvikling av Sarpsborg frivilligsentral.• Drift og utvikling av hovedbiblioteket, områdebibliotek og ett fengselsbibliotek• Utvikle friområder og tilrettelegge for kulturminner.• Drift og utvikling av kulturskolen.• Drift og utvikling av fritidsklubber og fritidsaktiviteter for barn og unge.• KRED (Kompetanse og ressurscenter for esport og datakultur).• Forvaltning av tilskuddsordninger rettet mot frivilligheten, kultur- og idrettslivet. Bidra til å organisere, utvikle og øke frivillig innsats hos befolkningen i kommunen i samarbeid med innbyggere, organisasjoner, lag og foreninger. Hovedansvar for utvikling og gjennomføring av Olavsdagene.

Virksomhet byggesak, tilsyn, landbruk og kart	Behandle byggesaker i tråd med vedtatte planer.
	Føre tilsyn med byggesaker og ulovligheter etter plan- og bygningsloven.
	Sikre forvaltning av miljø og landbruk, utarbeide planer, samt ivareta kommunens miljø og klimaarbeid. Utvikle og iverksette relevante tema- og kommunedelplaner for virksomhetens forvaltningsområder, som blant annet klima og energi, naturmangfold og vannmiljø.
	Ivareta kommunens ansvar og forpliktelser innenfor deling, oppmåling, seksjonering, matrikkel og kart i henhold til gjeldende regelverk. Utføre oppgaver etter matrikkel- og eierseksjonslov, drifte karttjenester på web, og oppdatere og ajourføre Matrikkelen.
	Ajourføring av eiendomskattedata, eiendomstaksering og klagebehandling.

8.3.2 Utviklingstrekk og analyser

Viktige utviklingstrekk			
	Resultat		
Virksomhet/tjeneste	2020	2021	2022
Virksomhet plan og samfunnsutvikling			
Antall vedtatte reguleringsplaner	9	9	5
Saksbehandlingstid på reguleringsplaner (uker) ¹¹	55	36	30
Klager på reguleringsplaner som omgjøres av høyere instans.	0	0	0
Virksomhet kultur			
Andel skoleelever i grunnskolen som benytter kulturskolens tilbud basert på elevplasser	11 %	11 %	10 %
Andel skoleelever i grunnskolen som benytter kulturskolens tilbud basert på unike elever	8 %	7 %	7 %
Antall besøkende på kulturskolen ¹²			
Antall besøkende på fritidsklubbene	9 748	10 465	20 096
Antall besøkende på biblioteket	88 265	118 514	111 686
Antall besøkende Sarpsborg scene	4 663	13 503 ¹³	20 223
Antall besøkende Olavsdagene ¹⁴	1 006	3 200	9 000
Antall lag og foreninger som får driftstilskudd	88	78	93
Økonomiske rammer for driftstilskudd (mill. kr)	2,8	2,9	2,3

¹¹ Saksbehandlingstid fra planen vedtas utlagt på høring til den blir endelig vedtatt av bystyret.

¹² Målingen innføres fra 2023. Det foreligger ingen tidligere tall på antall besøkende.

³Sarpsborg scene var stengt for ombygging i perioden 1. april 2019 til 20. august 2020, og drev under sterke koronarestriksjoner etter nyåpning 20. august 2020. I 2021 var huset stengt fra nyttår fram til midten av mai, og også fra desember 2021 frem til mars 2022. Kun i perioden ultimo september til medio desember ble det drevet uten koronarestriksjoner. Dette har samlet sett resultert i svært mye lavere besøk enn normalt i rapporteringsperioden.

¹⁴ Olavsdagene ble gjennomført i 2020 og 2021 under sterke koronarestriksjoner og med svært redusert program. I tillegg til de fysiske oppmøtte publikummerne, ble det gjennomført en digital sending av Olavskonferansen med totalt 454 seere.

Antall mottakere av aktivitetstilskudd ¹⁵	49	38	80
Økonomiske rammer aktivitetstilskudd (mill. kr)	1,1	1,5	2,76
Antall lag og foreninger som får investeringstilskudd ¹⁶	21	17	20
Økonomisk ramme investeringstilskudd (mill. kr)	2,0	2,0	1,0
Antall mottakere av trenings- og medlemsavgift	159	231	350
Økonomiske rammer for trenings- og medlemsavgift (mill. kr)	0,34	0,5	0,63
Barn og ungdom i frivillige organisasjoner ¹⁷			
Andel barn og ungdommer (6—19 år) som deltar i organisert idrettsaktivitet			5 560
Andel barn og ungdommer (6—19 år) som deltar i organisert kulturaktivitet			594
Andel barn og ungdommer (6—19 år) som deltar i organisert fritidsaktivitet			219
Virksomhet byggesak, tilsyn, landbruk og kart			
Antall innkomne byggesaker	988	732	837
Antall vedtak som er påklaget og oversendt Statsforvalteren	27	15	11
Antall nye ulovlighetssaker	161	135	129
Antall mottatte delingssaker	121	110	79
Antall mottatte oppmålingssaker	176	170	173
Antall oppmålingssaker der 16 ukers frist er overskredet	29	25	9
Antall mottatte seksjoneringssaker	57	63	59
Dato fraråding av bading i Tunevannet pga. alger	17. aug.	Ikke målt	21. sept.
Antall slamavskillere	456	425	426
Antall behandlede tiltaksplaner for forurenset grunn	17	12	12
Prosent tid av året med moderat eller dårlig luftkvalitet	5,9 %	1,1 %	7,2 %
Totalvolum skogvirke for salg privat og offentlig (m ³)	44 561	68 300	56 989
Antall foretak som søker produksjonstilskudd i jordbruket	253	251	245
Antall daa omdisponert dyrka og dyrkbar mark	2	77	16
Antall registrerte forekomster av de fremmede planteartene kjempebjørnekjeks, kjempespringsprø og parkslirekne	210	271	312
Antall meldte hjortevilt påkjørsler	194	218	236

¹⁵ Aktivitetstilskudd ny tilskuddsordning i 2022 og kan ikke sammenlignes med tidligere år. Aktivitetstilskudd er slått sammen av flere andre tidligere ordninger, både tilskudd til kunst- og kulturtiltak, tilskudd til 17. mai, tilskudd til kulturtiltak for personer med bistandsbehov og deler av driftstilskudd til lag og foreninger.

¹⁶ Tilskudd til fond for kulturanlegg endret i 2022 navn til investeringstilskudd.

¹⁷ Tallene er basert på organisasjonenes søknader om driftstilskudd i 2022

Analyse

Virksomhet plan og samfunnsutvikling

Økende kompleksitet og et økende antall henvendelser om arbeidet med reguleringsplaner setter store krav til oppfølging i alle ledd. I tillegg har flere tiltakshavere ønsket å regulere i strid med føringene i arealplanen. Det har ikke vært politisk ønskelig, og flere planer har måttet fremmes for behandling 2 ganger før offentlig ettersyn. Reguleringsplanene for faunapassasje og kvartalet som skal huse Nav-kontorene i sentrum reduserte gjennomsnittlig saksbehandlingstid. Det er ingen klager på reguleringsplaner som har blitt omgjort av høyere instans.

Kommunal- og distriktsdepartementet har gitt tilsagn om inntil 5 millioner kroner til områdesatsing Østre bydel i 2023, og det er signert en femårig intensjonsavtale (2023-2027) om statlig samarbeid om områdesatsingen. Hensikten med statlig samarbeid er å bidra til en ekstra innsats i geografisk avgrensede byområder med levekårsutfordringer, og styrke deling av kunnskap og erfaringer fra statens side.

Virksomhet kultur

Fra 2020 har det vært en liten nedgang i elevplasser for barn og unge i kulturskolen. Det er ikke nedgang i antall barn som har elevplass, men det er færre elever som deltar på flere tilbud enn tidligere. Det jobbes på flere områder med å styrke rekruttering og videreutvikle tilbud, der kulturskolen har tilgjengelig kapasitet. Dette gjøres i samarbeid og dialog med blant annet skolekorps.

I perioden 2020 til 2021 har fritidsklubbene opplevd en reduksjon i aktivitet og rekruttering av nye brukere på grunn av pandemien. I 2022 åpnet alle tilbudene opp igjen som vanlig. Dette har ført til en økning i besøkstallene. Gjennom etableringen av KRED (Kompetanse og ressurscenter for datakultur) har barn og unge i kommunen hatt tilgang på gode digitale tilbud, som har sørget for god rekruttering til både fysiske og digitale aktiviteter. Det har vært et hovedfokus på å bygge opp relasjoner til barne- og ungdomsmiljøer som har hatt en negativ utvikling etter pandemien. Samlet sett har fritidsklubbene i Sarpsborg kommune vært en viktig møteplass for barn og unge, både under og etter pandemien.

Bibliotekets besøkstall gikk litt ned igjen i 2022. Dette må ses i sammenheng med to ting, de siste koronarestriksjonene etter vinteren i 2022 og at hovedbiblioteket stengte for publikum i slutten av juli for rehabilitering og bygging av nytt bibliotek. Midlertidige lokaler i Matstova åpnet først 1. november i 2022. 2024 vil bli et år hvor bibliotekorganisasjonen skal gi publikum tilbud og tjenester i et nytt, stort bygg tilpasset moderne bibliotekdrift. Det forventes stor besøksøkning og et økt aktivitetsnivå.

Tilskuddsordningene er endret fra 2022. Flere ordninger er slått sammen og gitt nye innretninger. Det er derfor ikke mulig å sammenligne måltallene for 2021 og 2022. Fra 2022 ble det hovedsakelig gitt driftstilskudd, investeringstilskudd og aktivitetstilskudd.

Tilskuddsordningen til medlems- og treningsavgift ble videreført uten endringer. Etter pandemien har antall søknader økt, til tross for at rekrutteringen til lag og foreninger er dårlig. Økningen skyldes trolig i stor grad at kjøpekraften har gått ned og kostnadsnivået opp, og flere familier har problemer med å betale medlems- og treningsavgift. Det ble i 2022 oftere gitt tilsagn under maksbeløpet på kr 3 000, slik at midlene ble spredd mest mulig blant lag og foreninger. Derfor gikk gjennomsnittlig tilskuddsbeløp per person ned.

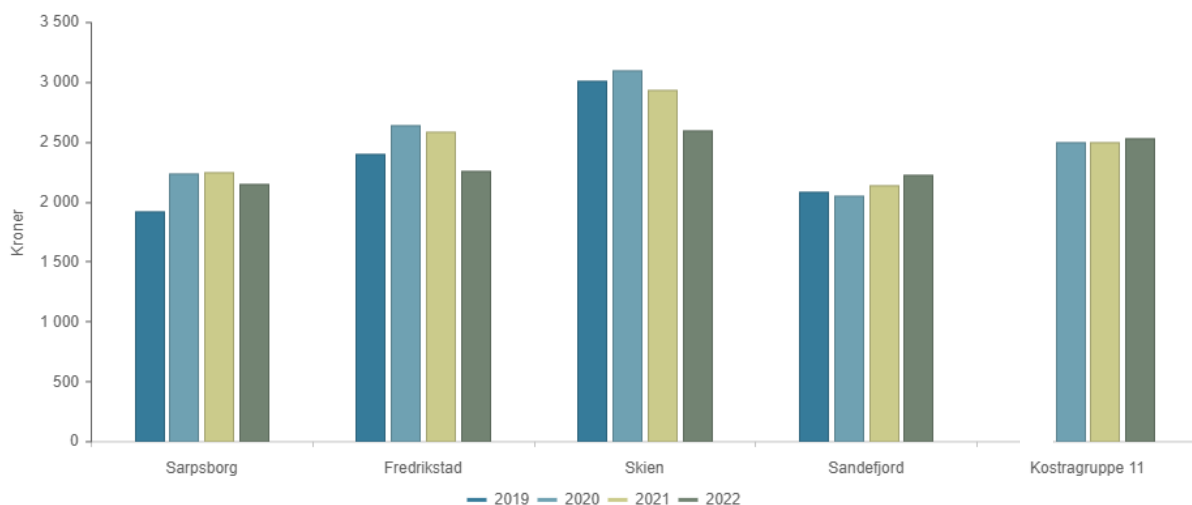
Sarpsborg scene var stengt grunnet ombygging fram til august 2020. Koronarestriksjoner la en sterk demper på programmet i 2021 og 2022. Dette resulterte i lavere besøk enn tidligere

år. Olavsdagene ble gjennomført under sterke koronarestriksjoner i 2021, men i 2022 var det tilbake til normaldrift, noe som også gjenspeiles i besøkstallene for 2022.

Barnevernsreformen er en oppvekstreform som involverer alle kommunale tjenester rettet mot barn og unge. I Sarpsborg er det derfor satt i gang et prosjekt som omfatter kommuneområdene helse og velferd, samfunn og oppvekst. Her vil det jobbes med å forbedre og samordne tjenester, slik at man som barn og foresatt innenfor målgruppen i større grad skal oppleve et samlet sett av kommunale tjenester.

Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger i kroner

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

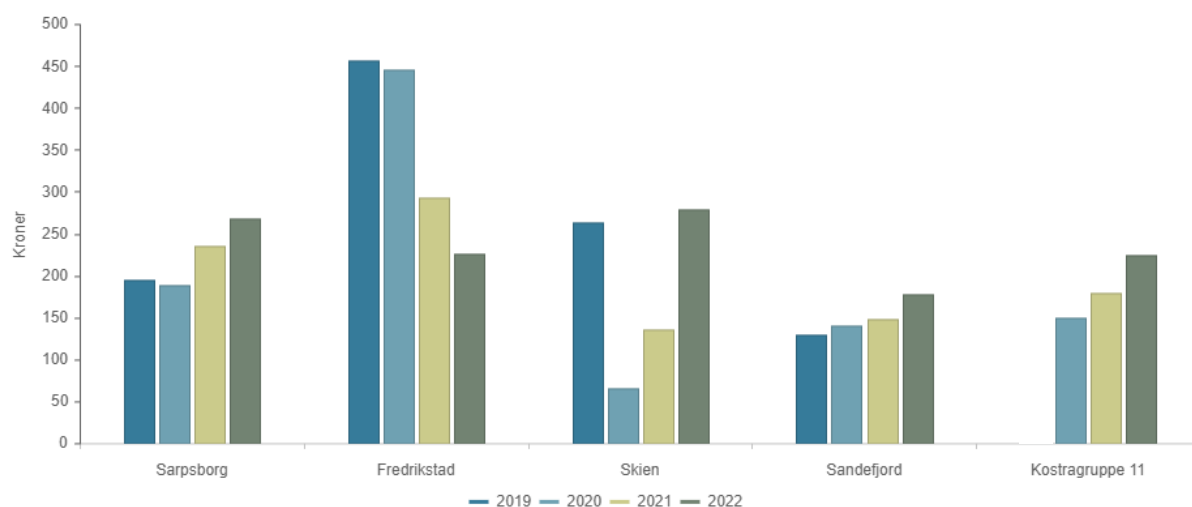
	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	1 915	2 231	2 245	2 148
Fredrikstad	2 404	2 638	2 582	2 262
Skien	3 005	3 098	2 934	2 592
Sandefjord	2 083	2 045	2 135	2 226
Kostragruppe 11		2 496	2 498	2 528

Kilde: SSB

KOSTRA-tall viser at Sarpsborg kommune bruker mindre penger på kultursektoren pr. innbygger enn kommunegruppe 11. I 2022 brukte kommunen 2 148 kr pr. innbygger på kultursektoren, mens kommunegruppe 11 brukte 2 528 kr pr. innbygger.

Aktivitetstilbud barn og unge nettodriftsutgifterbeløp pr innb (kr)

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

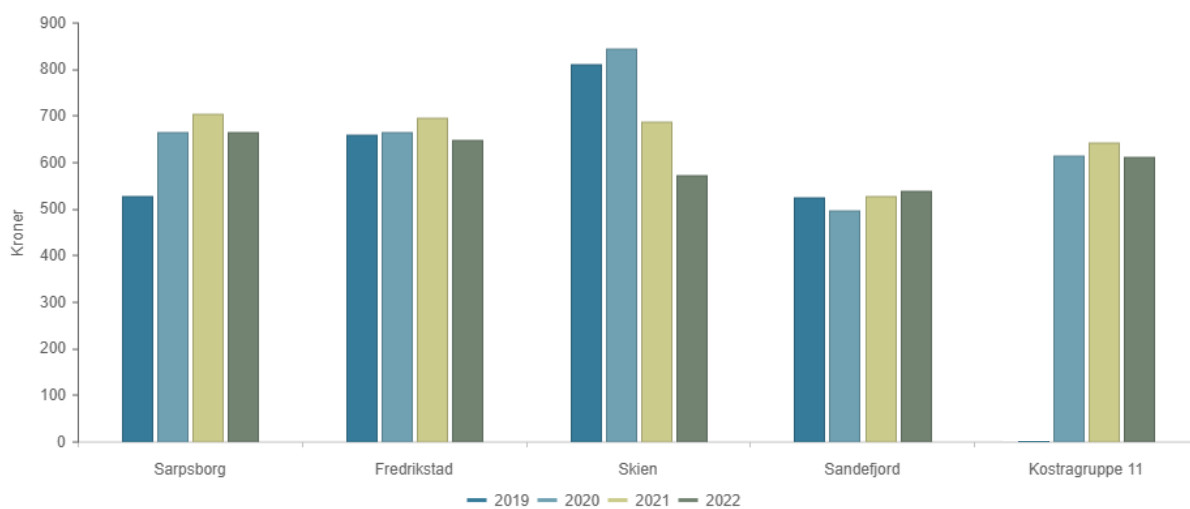
	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	195	189	236	268
Fredrikstad	456	445	293	226
Skien	263	66	135	279
Sandefjord	129	141	148	178
Kostragruppe 11		149	179	224

Kilde: SSB

KOSTRA-tall viser at Sarpsborg kommune bruker mer penger på aktivitetstilbud til barn og unge per innbygger enn kommunegruppe 11. I 2022 brukte kommunen 268 kr per innbygger på aktivitetstilbud til barn og unge per innbygger, mens kommunegruppe 11 brukte 224 kr per innbygger.

Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg nettodriftsutgifterbeløp pr innb (kr)

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

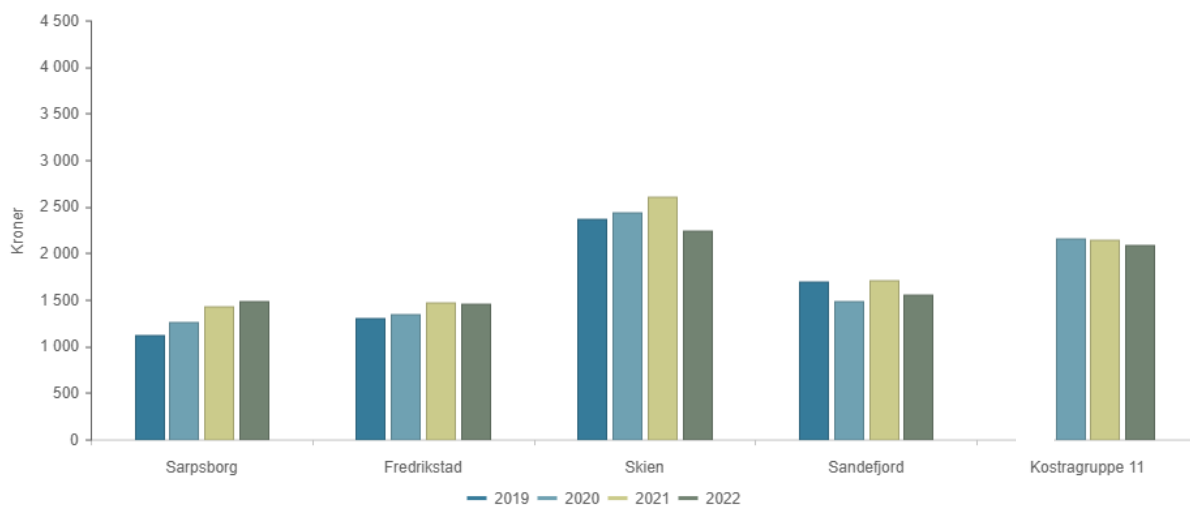
	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	528	663	702	665
Fredrikstad	658	664	694	647
Skien	810	845	688	571
Sandefjord	524	498	526	539
Kostragruppe 11	613	641	641	611

Kilde: SSB

KOSTRA-tall viser at Sarpsborg kommune bruker mer penger på kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg per innbygger enn kommunegruppe 11. I 2022 brukte kommunen 665 kr per innbygger på kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg per innbygger, mens kommunegruppe 11 brukte 611 kr per innbygger.

Netto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, per innbygger 6-15 år

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

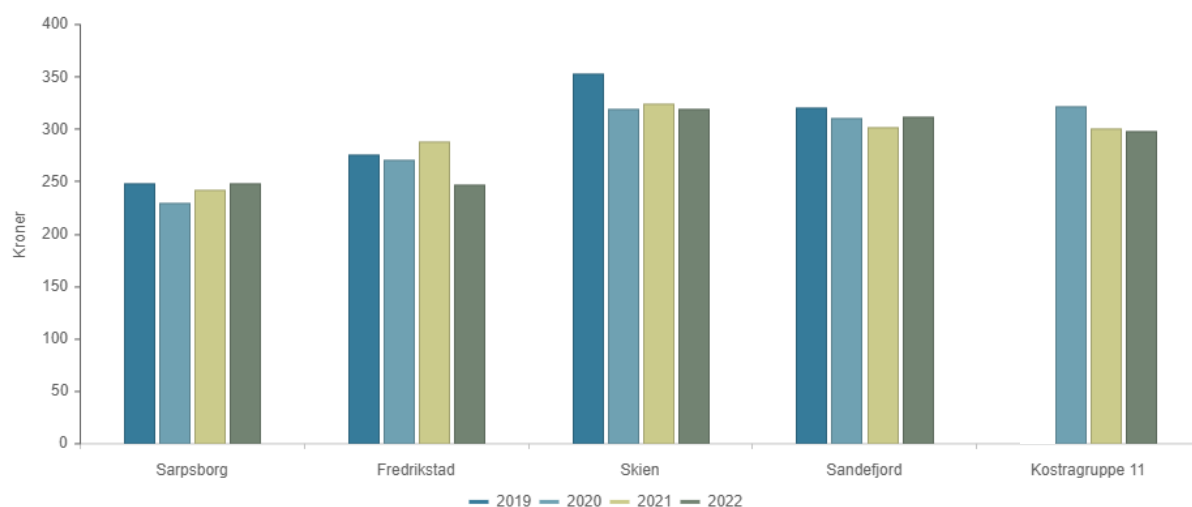
	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	1 117	1 263	1 433	1 489
Fredrikstad	1 300	1 341	1 474	1 462
Skien	2 366	2 445	2 610	2 247
Sandefjord	1 694	1 486	1 708	1 554
Kostragruppe 11		2 157	2 143	2 085

Kilde: SSB

KOSTRA-tall viser at Sarpsborg kommune bruker mindre penger på kommunale musikk- og kulturskoler per innbygger enn kommunegruppe 11. I 2022 brukte kommunen 1 489 kr per innbygger på kommunale musikk- og kulturskoler per innbygger, mens kommunegruppe 11 brukte 2 085 kr per innbygger.

Bibliotek nettodriftsutgifterbeløp pr innb (kr)

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	247	230	242	248
Fredrikstad	275	270	287	247
Skien	353	320	324	319
Sandefjord	321	311	301	311
Kostragruppe 11		322	300	298

Kilde: sSB

KOSTRA-tall viser at Sarpsborg kommune bruker mindre penger på bibliotek per innbygger enn kommunegruppe 11. I 2022 brukte kommunen 248 kr per innbygger på bibliotek per innbygger mens kommunegruppe 11 brukte 298 kr per innbygger.

Virksomhet byggesak, tilsyn, landbruk og kart

Antall nye byggesaker har de siste årene variert rundt 800. Inngangen til 2022 var utfordrende som følge av store restanser og mislykket anskaffelse av saksbehandlingsverktøy, men deretter var det jevn og god produksjon av saker gjennom resten av året.

Press på arealer, fortettingssaker og større utbygginger fører til et økende antall klagesaker. Bystyret vedtok i desember 2022 en selvkostgrad på om lag 90 %, og teamet har gjennom året hatt fokus på timeføring og kartlegging av tidsbruk.

Antall opprettede ulovlighetssaker er høyere enn antall avsluttede saker. De siste syv årene har teamet hatt en restanse på ca. 100 saker. Det jobbes aktivt og systematisk med å få ned restansene. I tillegg jobbes det med å se på muligheten for å i større grad avslutte saker som omfatter ulovligheter av mindre betydning.

Antall oppmålingssaker har de siste årene variert rundt 170 saker. Det ble tidlig i 2022 satt inn tiltak for å redusere antall fristoverskridelser og det har kommunen lyktes godt med.

Antall delingssaker har hatt en nedadgående trend de siste tre årene, med 35 % reduksjon i antall saker i 2022 sammenliknet med 2020. Det er et økende behov for omadresseringer, som følge av boligfortetting.

Kommunedelplan klima og energi ble vedtatt i 2021, og kommunedelplan naturmangfold ble ferdigstilt og vedtatt våren 2023. Disse planene skal følges opp med årlige revideringer av tiltak i handlingsplanen. Til klimaplanen hører også et klimabudsjett som revideres årlig i handlingsplanen. Det er behov for å utvikle effektive prosesser for dette i de nærmeste årene. Generelt for virksomheten er det en utfordring til enhver tid å ha tilstrekkelig og rett kompetanse.

I tiårsperioden fra 2012 til 2022 er det satt inn en rekke tiltak for å minke avrenning av næringsstoffer til Tunevannet. De viktigste er miljøavtaler for å begrense avrenning fra jordbruket og utbedring av spredt og offentlig avløp for å minke avrenning av avløpsvann. Tiltakene må få virke over et lengre tidsrom før man kan fastslå en tydelig trend i hvordan disse tiltakene påvirker algeoppblomstring i Tunevannet.

Antall tiltaksplaner for graving i forurenset grunn har hatt en markant økning de siste ti årene, selv om det er noen variasjoner mellom enkeltår. Økningen henger antakeligvis sammen med at det er mer fokus på problematikken med forurenset grunn, både hos forvaltning og utbyggere. En økning i antall fortetningsprosjekter, der det skal bygges på ny i masser som allerede har vært i bruk i lengre tid, vil også påvirke at antall behandlede saker går opp. Dette er generelt faglig tunge saker å håndtere, med høyt tidspress knyttet til videre framdrift i byggeprosjektene.

Selv om antall foretak som søker produksjonstilskudd i jordbruket har gått ned, har ikke arealet som drives gått vesentlig ned. Det skyldes at andre aktive gårdbrukere leier arealet til gårdbrukere som ikke lenger har selvstendig drift. Tallene for omdisponering av dyrka og dyrkbar mark vil kunne variere mye fra år til år, avhengig av hvilke reguleringsplaner som blir fremmet og vedtatt. Tiårig flytende snitt for årlig omdisponert areal er nedadgående.

8.3.3 Tjenestemål

Tjenestemål		
Virksomhet/tjeneste	Resultat 2022	Ambisjon i perioden
Virksomhet plan og samfunnsutvikling		
Mål: Effektiv saksbehandling		
Saksbehandlingstid på reguleringsplaner (uker) ¹⁸	30	35
Klager på reguleringsplaner som omgjøres av høyere instans.	0	0
Andel gjennomførte oppstartsmøter av mottatte planinitiativ		100%
Andel planer lagt ut på offentlig ettersyn i løpet av 12 uker		100%
Andel vedtatte reguleringsplaner av planer lagt på offentlig ettersyn		100%
Mål: Tilfredse brukere ¹⁹		
Brukerundersøkelse reguleringsplan		5

¹⁸ Saksbehandlingstid fra planen vedtas lagt ut på høring til endelig vedtak i bystyret.

¹⁹ Brukerundersøkelsen skal gi svar på hvordan virksomhetens tjenester oppfattes av brukerne. Denne undersøkelsen brukte en skal fra 1-6 hvor 6 var best.

Brukerundersøkelse næring		5
Virksomhet kultur		
Mål: Tilfredse brukere		
Brukerundersøkelse i kulturskolen ²⁰		4
Brukerundersøkelse i fritidsklubbene ²¹	5,2	5,2
Andel skoleelever i grunnskolen som benytter kulturskolens tilbud basert på elevplasser	10 %	12 %
Antall besøk på kulturskolen ²²		40 000
Antall besøkende på fritidsklubbene	20 096	22 000
Antall besøkende på uk-online	760	1 200
Antall besøkende på biblioteket	111 686	170 000
Antall besøkende Sarpsborg scene	20 223	43 000
Antall solgte billetter Sarpsborg scene	16 030	27 000
Antall besøkende Olavsdagene	9 000	10 000
Klager på tilskudd som omgjøres av høyere instans på grunn av saksbehandlingsfeil	2	0
Arrangere kurs og temakvelder med det frivillige kulturlivet	2	>2
Virksomhet byggesak, tilsyn, landbruk og kart		
Mål: Effektiv saksbehandling		
Andel ett-trinnsaker med 3-ukersfrist hvor fristen ikke er overholdt	22 %	< 20 %
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for 3-ukerssaker		28 dager
Andel rammesøknader hvor 12-ukersfristen ikke er overholdt	23 %	0 %
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for 12-ukerssaker		75 dager
Tapt gebyr pga. fristoverskridelse (i kroner)		0
'Antall oppmålingssaker hvor 16 ukers frist ikke er overholdt	9	0
Mål: Tilfredse brukere		
Gjennomføre brukerundersøkelse pr. tjeneste ²³		

²⁰ Brukerundersøkelsen skal gi svar på hvordan kulturskolens tjenester oppfattes av brukerne. Tidligere undersøkelse var basert på standard undersøkelse fra Bedrekommune.no og gjennomført både for elever og foresatte. Denne undersøkelsen brukte en skal fra 1-6 hvor 6 var best. I arbeidet med kvalitetsvurdering av sine tjenester vil kulturskolen fremover bruke nytt system med tilhørende brukerundersøkelser. Denne undersøkelsen benytter en skala fra 1-5 hvor 5 er best.

²¹ Brukerundersøkelse på fritidsklubbene 2021: 61 barn og unge jevnt fordelt mellom kjønn og alle de kommunale fritidsklubbene. Brukerundersøkelse hadde en skala fra 1 – 6 hvor 1 er veldig dårlig og 6 er veldig bra. Resultatet fra undersøkelsen ble 5,2. Brukerundersøkelse er gjennomført i en periode hvor tilbudet hadde antall begrensninger grunnet korona. I tillegg til en lengre periode med redusert aktivitet og ingen markedsføring av våre tilbud. Dette har resultert i en lavere deltagelse enn ønsket.

²² Målingen innføres fra 2023. Det foreligger ingen tidligere tall på antall besøkende. Ambisjon i perioden er basert på dagens registrerte antall for deltagelse på aktiviteter.

²³ Det prioriteres brukerundersøkelse for tjenesten byggesaksbehandling. Denne gjennomføres i løpet av 2023.

Mål: God kvalitet på saksbehandlingen		
Andel av oversendte administrative vedtak som blir omgjort av høyere instans	Ny	< 10 %
Mål: Effektiv oppfølging av tilsyns- og ulovlighetssaker		
Antall tilsyn med firma/foretak iht. plan- og bygningsloven	11	> 50
Ulovlighetsoppfølging, antall avsluttede saker	60	>100

8.3.4 Prioriterte tiltak

8.3.4.1 Vedtatte styringsdokumenter

Kommunedelplan kultur	
Hovedmål:	
Sammen skaper vi Sarpsborgs kulturliv	
Innsatsområder:	
<ul style="list-style-type: none"> • Felleskap og kultur • Byutvikling og kultur • Profesjonell kultur 	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Gjennomføre ny organisering og endre funksjoner for nytt hovedbibliotek og områdebibliotekene.	2024-2027
Fullføre digitalisering av Sarpsborgs kommunale bildesamling. Arbeidet administreres av Sarpsborg bibliotek. Digitaliseringen planlegges i samarbeid med Sarpsborg Arbeiderblad og historielagene.	2024
Sarpsborg scene bruker programmeringsstrategi som balanserer krav til innhold og inntekt, der både frivillige, profesjonelle og egenproduserte produksjoner ivaretas.	2024-2027
Videreføre prosjekt «Hverdagsmestringskultur». Tiltaket krever ekstern finansiering og det er søkt om Interreg-midler for deltakelse i prosjektet. Midlene vil bli brukt til eksportering og utvikling av Kulturskolen for seniorer, implementering av metoden «Dansa utan krav» for psykisk sårbare jenter, og besøk av demensklovner på sykehjem.	2024-2027
Utrede muligheten for støtte fra kommunens innovasjonsfond for å kunne videreføre satsningen innenfor ordinær drift etter 2027.	
Gjennomføre en kartlegging av bygninger/arenaer i Sarpsborg som brukes eller kan brukes til kulturaktivitet, og gjøre denne informasjonen tilgjengelig for befolkningen.	2024-2025
Utarbeide en veiledningsportal/arrangørhåndbok som kan brukes av kulturprodusenter.	2024-2025
Plattform for kulturskolen i Sarpsborg	
Hovedmål:	
Kulturskolen skal gi opplæring av høy faglig og pedagogisk kvalitet, og være et kulturfaglig ressurscenter som medvirker til å styrke kompetanse og kulturell utfoldelse i lokalsamfunnet.	

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Utrede muligheter for samarbeid om drift og utvikling av Den kulturelle skolesekken mellom Fredrikstad kommune og Sarpsborg kommune.	2024-2025
Utarbeide ny modell for brukerbetaling og struktur for kjerneprogram, som kan styrke både kvalitet og tilgjengelighet i tilbudene. Tilpasse rabattordninger slik at de best mulig tjener sin hensikt.	2024
Legge til rette for rekruttering til skolekorpene i Sarpsborg gjennom formalisert samarbeid mellom korpene, kulturskolen og grunnskolene.	2024-2027

Plan for fysisk aktivitet

Hovedmål:

Sarpsborgs befolkning er fysisk aktiv gjennom daglige gjøremål, egenorganisert aktivitet og deltakelse i idrett og friluftsliv.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Utbedre lysanlegg ved lysløypa i Sarpsborgmarka.	2024
Kartlegge og oppgradere skolenes og barnehagens uteområder.	2024-2026
Kartlegge nærmiljøanlegg som ikke inngår i skolenes uteområder. Rehabilitering og nyetablering av nærmiljøanlegg finansieres av spillemidler.	2025-2027

Kulturminneplan

Hovedmål:

Kulturarven i Sarpsborg skal forvaltes slik at den sikrer en bærekraftig utvikling og verner kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap som dokumentasjon av fortiden og en ressurs for fremtiden.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Utarbeide kortversjon av kulturminneplanen.	2024
Sikre Tømmertunellen med tømmerrenna i Eidet for framtidige generasjoner. Det er avsatt kr. 600 000 på et eget disposisjonsfond til restaurering/rehabilitering av tømmerrenna i Eidet. For å fullfinansiere tiltaket er det behov for eksterne midler.	2024-2025

Strategier for Olavsdagene 2019-2030

Hovedmål:

Olavsdagene skal befeste Sarpsborg som Olavs by lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Utrede bygging og drift av langhus og øvrig infrastruktur i Landeparken. Det vurderes mulighet for å gjøre prosjektet om vikinghus i Landeparken til et samarbeidsprosjekt med fylkeskommunen, der elever fra ulike utdanninger har ansvar for byggingen.	2026
Gjennomføre Olavsdagene som en del av nasjonaljubileet 2030 «Norge i 1000 år». I 2026 er Sarpsborg «hovedsted» i den store jubileumsstafetten.	2026

Handlingsprogram for Tunevannet 2017-2021

Hovedmål:

- Ivareta Tunevannets verdi som rekreasjonsområde for befolkningen.
- Oppnå god vannkvalitet i henhold til vannforskriften.
- Tilfredsstill normene for badevannskvalitet.

Prioriterte tiltak

Tid (år) for gjennomføring

Videreføre avtale med gårdbrukere for driften av jordbruksarealene rundt Tunevannet, med hensikt om å redusere næringsavrenning.

2024-2027

Gjennomføre sivklipping i utvalgte deler av Tunevannet.

2024 - 2027

Kommunedelplan for naturmangfold (2023-2031)

Hovedmål:

- Bevare variasjonsbredden i naturmangfoldet i Sarpsborg.
- Sikre god tilstand i økosystemene.
- Sikre trua og sårbare naturtyper, både lokalt, regionalt og nasjonalt.

Delmål:

- Kommunen skal ha oversikt over naturmangfoldet i Sarpsborg.
- Kommunen skal bevare og tilrettelegge for naturmangfold.
- Kommunen skal bidra til å restaurere naturmangfold.
- Kommunen skal bidra til å øke kunnskap og engasjement om naturmangfold.

Prioriterte tiltak

Tid (år) for gjennomføring

Utarbeide handlingsplan for bekjempelse av fremmede arter.

2024

Delta i pilotprosjekt om arealregnskap.

2024

Utrede innføring av mål om arealnøytralitet.

2026

Kystzoneplanen 2022-2034

Hovedmål:

Kommunedelplan for kystsonen skal være et verktøy for å bidra til å nå målene i kommuneplanens samfunnsdel samtidig som planen ivaretar de sentrale og regionale føringene.

Kystzoneplanen skal være et styringsverktøy for detaljplanlegging og byggesaksbehandling. Kommunedelplan for kystsonen skal sikre en bærekraftig forvaltning av Sarpsborg kommunes kyst- og sjøområder.

Den skal sikre og videreutvikle arealer til ønsket vekst for bolig, fritidsbolig, næringsutvikling, samt sosial- og teknisk infrastruktur samt natur- og friluftsområder.

Prioriterte tiltak

Tid (år) for gjennomføring

Kartlegge friluftslivsområder i kommunen.

2024-2027

Sikre allmenhetens bruk av Dusa som offentlig friluftsområde. Utvide eksisterende småbåtanlegg slik at bøyer for småbåter kan flyttes vekk fra skjæra, samt strukturere og utvide parkeringsanlegget.	2024-2027
Fremføring av kyststi prioriteres i alle reguleringsplaner langs kysten. Gjennom et samarbeid med Oslofjordens friluftsråd har kommunen som ambisjon å få til en sammenhengende kyststi i strandsonen i Sarpsborg.	2024-2027

8.3.4.2 Prosjekter og enkeltsaker

Prosjekt/sak	Tid (år) for gjennomføring
Arbeide for at KRED (Kompetanse og ressurscenter e-sport og datakultur) får status som nasjonalt senter. Det søkes finansiering fra stat og fylke. I tillegg utredes muligheten for støtte fra kommunens innovasjonsfond.	2024-2025
Utvikle Interaktivpark videre for å sikre flere møteplasser for ungdom om sommeren. Videreføring av tiltaket er avhengig av ekstern finansiering.	2024-2027
Legge til rette for gode medvirkningsvilkår for barn og unge i fritidsklubbene, både fysisk og digitalt.	2024-2027
Utarbeide et handlingsprogram for frivillighet som skal bygge opp under samfunnsplanens mål om at «Innbyggere i Sarpsborg skaper og deltar i aktiviteter».	2024
Gjennomføre tiltak med sikte på å gjøre kommunens organisasjon i bedre stand til å skape næringsattraktivitet og fremme byutvikling, og få til samspill og samskaping med næringsliv, frivilligheten og andre aktører i Sarpsborg. Det må sees på løsninger på tvers av kommuneområdene, særlig samfunn og teknisk. Det fremmes politisk sak om tiltakene, jf. bystyrets vedtak i sak 91/22. I den politiske saken må også ressursbehov avklares.	2024-2026
Frigjøre ressurser til økt satsing på næringsutvikling gjennom organisatoriske endringer og effektivisering av arbeidsprosesser. Dette ses i sammenheng med tiltaket ovenfor.	2024-2026
Legge til rette for å øke kraftproduksjon i Sarpsfossen.	2024-2026
Vurdere hvordan vedtatte innsparinger på kulturområdet kan gjennomføres uten at det rammer barn og unge. Politisk sak fremmes for utvalg for kultur og oppvekst, formannskap og bystyre i løpet av første tertial 2024, med sikte på at tiltak skal ha halvårsvirkning i 2024. Virksomheten skal så langt som mulig innrette seg slik at bemanning og tilskudd med voksne som målgruppe kan reduseres fra andre halvår 2024.	2024
Utarbeide oversikt over hva kommunen eier av kunst som ikke er i bruk. Beholdningen skal benyttes før det foretas flere innkjøp.	2024-2027
Vurdere tilskudd til tennishall og finansiering av dette i forbindelse med behandling av årsregnskap for 2023.	2024
Forberede salg av Skjeberg Marinesenter AS med mål om at salg skal finne sted i 2025.	2024-2025

8.3.4.3 Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden

Navn på styringsdokument	Oppstart (år)	Forventet sluttbehandling (år)
Kommunedelplan kultur – rullering av handlingsdel	2024	2025
Handlingsprogram for Olavsdagene	2024	2024

Strategisk støykartlegging og handlingsplan mot støy i byområdet Fredrikstad og Sarpsborg 2019-2023	2022	2024
Strategi for spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) 2020-2024.	2024	2024
Handlingsprogram for frivillighet	2023	2024
Plattform for kulturskolen – rullering	2024	2024
Utarbeide plattform for vannforvaltning i Sarpsborg. Herunder:	2022	2026
a) Handlingsplan for Isesjø (rullering)	2022	2025
b) Handlingsplan for Tunevannet (rullering)	2024	2025
c) Overordnet plan for vannmiljø (rullering)	2025	2026
d) Handlingsplan for bekker (ny)	2026	2027

8.3.5 4-årig driftsbudsjett

8.3.5.1 Fordeling driftsrammer

Fordeling driftsrammer (tall i mill. kr)						
	R22	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26	Bud 27
Kommuneområde samfunn						
Virksomhet plan og samfunnsutvikling	24,86	24,72	26,89	26,21	24,79	24,79
Virksomhet kultur	69,67	79,44	81,10	67,90	68,10	68,10
Virksomhet byggesak, tilsyn, landbruk og kart	15,92	14,91	12,61	12,38	12,38	12,38
Direktør samfunn	7,10	6,76	7,14	7,04	7,04	7,04
Sum kommuneområde samfunn	117,56	125,83	127,74	113,53	112,31	112,31

8.3.5.2 Viktigste driftsendringer

Viktigste driftsendringer i mill. kr – alle tall sammenliknet med budsjett 2023				
	2024	2025	2026	2027
Virksomhet plan og samfunnsutvikling				
Økt ressurs til næringsarbeid	0,45	0,90	0,90	0,90
Områderegulering Grålum, økt utgift	1,50	0,60		
Økt ressurs til arbeid med utbyggingsavtaler	0,45	0,90	0,90	0,90
Vedlikeholdstilskudd til Inspira Science Senter, økt utgift	0,50	0,50		
Bærekraft 2030: Effektiviseringstiltak	-1,50	-1,50	-1,50	-1,50
Virksomhet kultur				
Innsparing, spesifiseres i egen politisk sak	-1,0	-2,0	-2,0	-2,0
Drift av Visund	0,2			
Virksomhet byggesak, tilsyn, landbruk og kart				
Bærekraft 2030: Effektiviseringstiltak	-1,50	-1,50	-1,50	-1,50

Virksomhet plan og samfunnsutvikling

Regjeringen ønsker å forhandle om en byvekstavtale med Nedre Glomma. Det er prioritert 174 mill. kr. til tiltak for kollektivtransport, sykkel og gange i 2024. En slik avtale vil styrke satsingen som er gjort gjennom Bypakke Nedre Glomma. Arbeidet med å få en best mulig avtale for Sarpsborg og Nedre Glomma vil ha høy prioritet.

Næringsarbeidet ble kraftig redusert som følge av innsparinger i 2023. Bystyret vedtok ved behandling av handlingsplan og budsjett i juni at det skulle sees på frigjøring av ressurser til en forsterking av næringsarbeidet. Arbeidet styrkes noe fra andre halvår 2024.

I 2023 ble finansieringsavtalen med Statens vegvesen og Viken fylkeskommune om områderegulering på Grålum formelt sikret. Avtalen gir Sarpsborg kommune ansvar for å bidra med 2,1 mill. kr. Planarbeidet vil pågå for fullt i 2024 og 2025.

Sarpsborg kommune har tatt i bruk utbyggingsavtaler og bruker ressurser til å følge opp dette administrativt. Det er behov for å styrke kapasiteten på dette arbeidet for å kunne følge opp alle utbyggingsavtalene, både med hensyn til kapasitet, sårbarhet og fagmiljø. Ressursøkningen på utbyggingsavtaler vil gi gevinst ved at utbyggingsprosjektene er med og finansierer sin del av teknisk infrastruktur og noe sosial infrastruktur.

Det er behov for å inngå en partnerskapsavtale med SPIN for å sikre videre drift av inkubatoren. Det inngås en partnerskapsavtale på 0,5 mill. kr pr år. I 2024 finansieres denne i hovedsak med allerede tildelte midler til SPIN.

Programmet *Ungdomsfelleskapet på Alvim* viser at det er behov for en møteplass for ungdom mellom 13 og 18 år. Programmet overføres til virksomhet Kultur for å sikre videre drift i et etablert fagmiljø og med mer robust ressurstilgang.

Inspiria Science Senter AS har behov for midler til vedlikehold av bygningsmassen, og bystyret vedtok i september 2023 at det skulle gis et ekstraordinært tilskudd på 500.000 kr for hvert av årene 2023, 2024 og 2025. Kommunen vil uttrykke en forventning om at Inspiria planlegger for å kunne drifte i balanse uten dette tilskuddet fra 2026.

Det er igangsatt et arbeid om næringsfond med oppstart i formannskapet 28. september 2023.

Effektiviseringstiltak skal redusere virksomhetens kostnadsnivå med ytterligere 1,5 mill. kr sammenlignet med 2023. Dette vil skje i form av endring av arbeidsprosesser, omstilling og nedbemanning innenfor virksomheten.

Virksomhet kultur

Det er budsjettert med en reduksjon av virksomhetens budsjett med 1 mill. kr i 2024 og 2 mill. kr de påfølgende årene. Innsparingen skal i utgangspunktet oppnås uten at tilbudet til barn og unge berøres. Hvordan dette skal skje vil bli belyst i egen politisk sak.

Det er satt av 200.000 kr til drift av Vikingskipet Visund i 2024, men det er ikke funnet rom for dette i de påfølgende årene.

Virksomhet byggesak, tilsyn, landbruk og kart

Midler til å finansiere vannforvalter vil bli dekket fra selvkostområdene vann og avløp. Ressursen vil bli brukt til å revidere handlingsplan for Isesjø, samt revidere og utarbeide andre deler av plattform for vannforvaltning i Sarpsborg kommune. Det er også et stort behov for vannmiljøfaglig kompetanse for å kvalitetssikre tilsyn med spredt avløp, hydrotekniske tiltak i landbruket, byggesaker og plansaker. I tillegg vil det bli tillagt stillingen å ha en koordinerende rolle på tvers av kommuneområder i kommunens arbeid med overvannshåndtering.

Effektiviseringstiltak skal redusere kostnadsnivået med ytterligere 1,5 mill. kr sammenlignet med 2023. Dette vil skje i form av endring av arbeidsprosesser, omstilling og nedbemanning innenfor virksomheten.

Prioriterte tiltak og driftsendringer som ikke gjennomføres

Det er behov for midler til arbeidet med Bykraft 2027, men det er ikke funnet rom for egen bevilgning til dette i budsjettet.

I handlingsprogram for næringsutvikling er det estimert et behov for 0,6 mill. kr årlig til arbeid med saksbehandling og oppfølging av vedtak, samt utarbeidelse av høringsuttalelser i Søndre Viken Interkommunale Politiske Råd (SVIPR). Dette er det ikke funnet rom for i budsjettet.

Kommunedelplan for Klima og energi (2023-2031) og kommunedelplan for naturmangfold (2023-2031) inneholder begge en rekke målsetninger, strategier og tiltak. Handlingsdelen skal rulleres årlig sammen med kommunens handlingsplan. Følgende tiltak fra planene var opprinnelig foreslått gjennomført i 2024, men tatt ut på grunn av manglende finansiering:

- Oppstart av prosjekt med å miljøfyrtårnsertifisere Sarpsborg kommune etter hovedkontormodellen (klimaplan)
- Registrering og bekjemping av fremmede arter (klimaplan og naturmangfoldsplan)
- Avsetting av nye midler til klimafondet for å understøtte mindre kommuneinterne tiltak med klimaeffekt (klimaplan)
- Kartlegging av store, sammenhengende områder, økologiske forbindelseslinjer mellom områder, samt natur som demper klimavirkninger (naturmangfoldsplan)

8.4 Kommuneområde fellesfunksjoner

Det skal dannes et nytt kommuneområde for fellestjenester som skal omfavne oppgavene som i dag ligger til kommuneområdene organisasjon og teknologi og endring. Det nye kommuneområdet skal være operativt fra 01.01.2024.

Beskrivelsen av virksomheter og oppgaver nedenfor er basert på den organiseringen som har vært gjeldende fram til 1. januar 2024. Denne vil bli endret når nytt kommuneområde etableres.

8.4.1 Tjenester og oppgaver

Virksomhet /tjeneste	Oppgaver
Direktør fellesfunksjoner	<p>Kommuneområdet skal bidra til en fremtidsrettet kommune som leverer økonomiske, sosiale og miljømessige bærekraftige tjenester. Direktør har overordnet ledelse og ansvar for kommuneområdet, og er prosesseier for handlingsplan og budsjett.</p> <p>Varslingssaker og ledelse av kommunens varslingsutvalg.</p> <p>Ledelse av lønns- og tarifforhandlinger på kommunenivå.</p> <p>Ansvar for innovasjon og gevinstrealiserende prosjekter gjennom digital transformasjon.</p>
Virksomhet HR	<p>Virksomheten har ansvar for drift, rådgivning, strategi og utvikling innenfor følgende fagområder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lønn og tariff • Lov og avtaleverk innenfor personalforvaltning • Fraværsadministrasjon (registrering og refusjoner) • Arbeidstidsordninger, turnus • Pensjonsrapportering • Omstilling og omorganiseringer • Personaloppfølging • Forebyggende arbeidsmiljøarbeid • Opplæring og kompetanseutvikling • Rekruttering og tilsettinger • Lærlingeordningen • Koordinering av praksisplasser
Virksomhet økonomi	<p>Virksomheten har ansvar og oppgaver innenfor følgende hovedområder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Overordnet ansvar for utvikling og implementering av kommunens plan- og styringssystem sammen med virksomhet plan og samfunnsutvikling • Koordinere kommunens plan- og budsjettarbeid • Avlegge kommuneregnskapet • Forstå kommunens finansforvaltning • Overordnet ansvar for offentlige anskaffelser • Ivareta støttefunksjoner overfor kommuneområder og virksomheter innenfor økonomi og offentlige anskaffelser • Sikre riktig fakturering og innfordring av kommunale krav
Virksomhet stabstjenester	<p>Virksomheten har ansvar og oppgaver innenfor følgende hovedområder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kvalitetssikring og planlegging av politiske saker/prosesser • Rådgiver- og støttefunksjoner for kommunedirektør og direktørene • Sekretæroppgaver for ordfører • Møtesekretær for bystyret og øvrige politiske organer • Kommunens kommunikasjon eksternt og internt, herunder innhold på nettsider og i sosiale medier • Saksbehandling klagenemnda og diverse andre saker

	<ul style="list-style-type: none"> • Planlegging og gjennomføring av valg • Kommunens overordnede ansvar innenfor internkontroll, personvern og informasjonssikkerhet • Servering/skjenke- og salgsbevillinger, herunder kontrollvirksomhet
Innbyggerdialog	Ansvar for veiledning og informasjon om kommunens tjenester til innbyggere og næringsliv. Samhandling med innbyggerne foregår i flere kanaler; nettsider, sosiale medier, e-post, chat, telefon eller fysisk oppmøte i servicetorget. Avdelingen er en premissleverandør i arbeidet med å sikre innbyggerne digitalt førstevalg, enklere kommunikasjon/dialog og forhindre digitalt utenforskap.
IKT	Ansvar for utvikling, forvaltning og drift av kommunens IKT-infrastruktur, både lokalt og gjennom skytjenester. Levere IKT-tjenester innenfor helse og velferdssiden til samarbeidende kommuner. Implementering av tiltak for å ivareta informasjonssikkerhet og høy tilgjengelighet til tjenestene for sluttbrukerne. Bistå kommuneområdene i anskaffelser av IKT-utstyr og løsninger. Første- og andrelinje brukerstøttetjeneste til medarbeidere.
Innovasjon og utvikling	Avdelingens hovedarbeidsoppgave er å gå i dialog med kommunens brukere for å identifisere forbedringsområder innenfor arbeidsprosesser, systemløsninger og dataflyt. Jobber aktivt ute og søker etter nye arbeidsformer og nye løsninger som kan benyttes i Sarpsborg kommune. Jobber med innovasjon, utvikling og bærekraftige løsninger og deler kunnskap og erfaring både i og utenfor kommunen. Systemeier og ansvarlig for utvikling av kommunens felles kommunikasjonsplattform (p.t. Salesforce).
Informasjonsforvaltning	Ivaretar arkivlovens bestemmelser og sikrer kommunens dataforvaltning av eksisterende og framtidig informasjon. I tillegg forvalter avdelingen kommunens samhandlingsplattformer. Arbeider med automatisering og forenkling av forvaltningsprosesser blant annet ved hjelp av programvarerobot og kunstig intelligens. Er en premissleverandør og naturlig samarbeidspartner for effektiv informasjonsforvaltning på tvers av organisasjonen.
Porteføljestyling	Kvalitetssikrer, prioriterer og følger opp prosjekter på tvers av hele organisasjonen. Utarbeider beslutningsgrunnlag som synliggjør hvordan gevinster av utviklingsprosjekter skal maksimeres og realiseres. Forvalter prosjektmetodikk og utvikler prosjektkompetanse i hele kommunen. Prosjektledelse for kommuneovergripende prosjekter. Ansvarlig for å etablere og forvalte kommunens virksomhetsarkitektur.

8.4.2 Utviklingstrekk og analyser

Viktige utviklingstrekk			
Virksomhet/tjeneste	Resultat		
	2020	2021	2022
Virksomhet HR			
Antall lønnsoppgaver	8 484	8 684	9 164
Antall lønnsutbetalinger i gj.sn. pr. mnd	6 327	6 495	6 738
Virksomhet økonomi			
Antall inngående fakturaer	71 548	71 007	75 618
Andel e-fakturaer	92,4 %	94,0 %	95,4 %
Antall ordrer via e-Handel	9 577	8 795	9 297
Andel fakturaer koblet til e-ordrer ²⁴	13,4 %	12,4 %	12,3 %

²⁴ Andel fakturaer koblet til ordrer via e-handel av totalt antall fakturaer i prosent

Totalt fakturert eiendomsgebyr/eiendomsskatt (mill. kr) ²⁵	551	552	592
Totalt fakturert andre kommunale tjenester (mill. kr)	306	397	343
Virksomhet stabstjenester			
Antall vielser	67	104	105
Antall salgsbevillinger	34	33	35
Antall serverings- og skjenkebevillinger	49	51	50
Antall serveringsbevillinger (uten skjenkebevilling)	81	80	84
Antall unike brukere av sarpsborg.com	885'	1,4 mill.	828'

Viktige utviklingstrekk			
	Resultat		
Tjeneste	2020	2021	2022
Innbyggerdialog			
Totalt antall henvendelser til Innbyggerdialog	110 207	116 636	88 349
Andel henvendelser i digitale flater	14,8 %	21 %	38 %
Andel helelektroniske henvendelser (Kommune-Kari)	15,9 %	17,5 %	29 %
IKT			
Datamengde lagret i egen infrastruktur (1 TB = 1000 GB)	145 TB	148 TB	155 TB
Datamengder i sentrale arkivsystemer (inkl. fagsystemer)	2,1 TB	2,3 TB	3,05 TB
Datamengde lagret i skyløsninger	29 TB	35 TB	42,4 TB
Microsoft sikkerhetsvurdering	--	--	79,95 %
Antall klienter i egen infrastruktur	12 573	12 600	12 531
Antall fagapplikasjoner	125	120	157
Utskrift og kopier	5 590 030	4 875 643	9 402 339*
Antall henvendelser til IKT brukerservice	15 026	14 285	15 047
Andel løste oppdrag fra førstelinje i IKT brukerservice løsningsgrad	71 %	69 %	76 %
Andel henvendelser av totale antall som håndteres på digitale flater		52 %	49 %
Informasjonsforvaltning			
Journalførte dokumenter til arkivkjerne	341 188	310 700	395 385
Andel relevante fagsystemer med automatisk arkivering	5 %	10 %	13 %
Robotprosesser i produksjon	10	11	12
Porteføljestyling			
Totalt gevinst i mill. kr realisert for utviklingsprosjekter i hele kommunen		2,7 mill. kr	13,7 mill. kr

* Tallene for 2022 inneholder både sort/hvitt og fargeutskrifter. Tidligere års rapportering har kun inneholdt antall sort/hvitt utskrifter/kopier. Antall sort/hvitt utskrifter for 2022 var 5 046 083

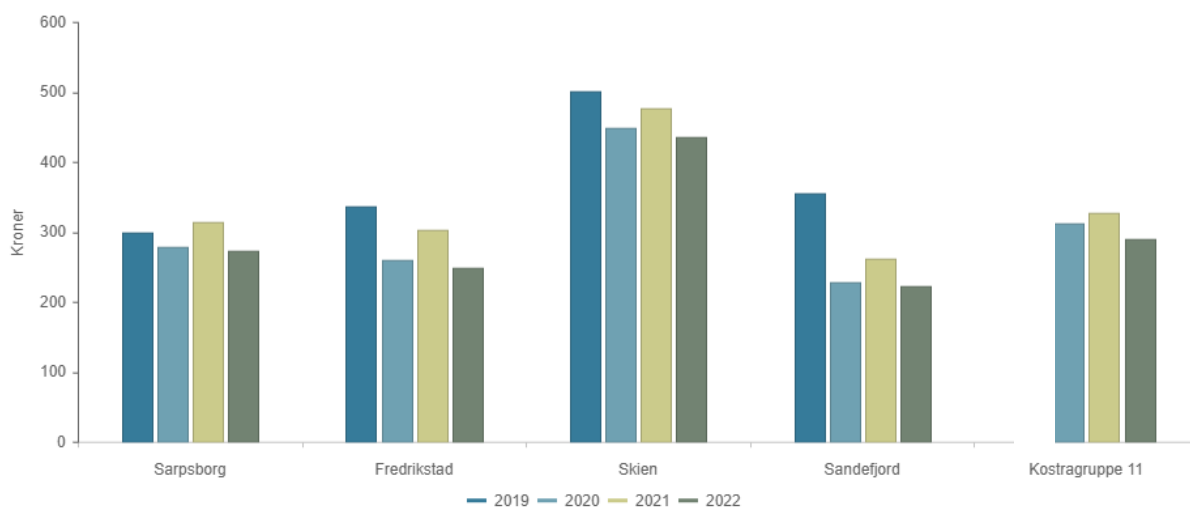
²⁵ Samlede inntekter til kommunen som håndteres av virksomhet økonomi 2.075

Analysen

Netto driftsutgifter per innbygger (100) politisk styring (B)

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

***) Graf er justert med utgiftsbehov

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	298	278	314	272
Fredrikstad	337	259	302	248
Skien	500	448	476	435
Sandefjord	355	228	263	223
Kostragruppe 11		313	327	290

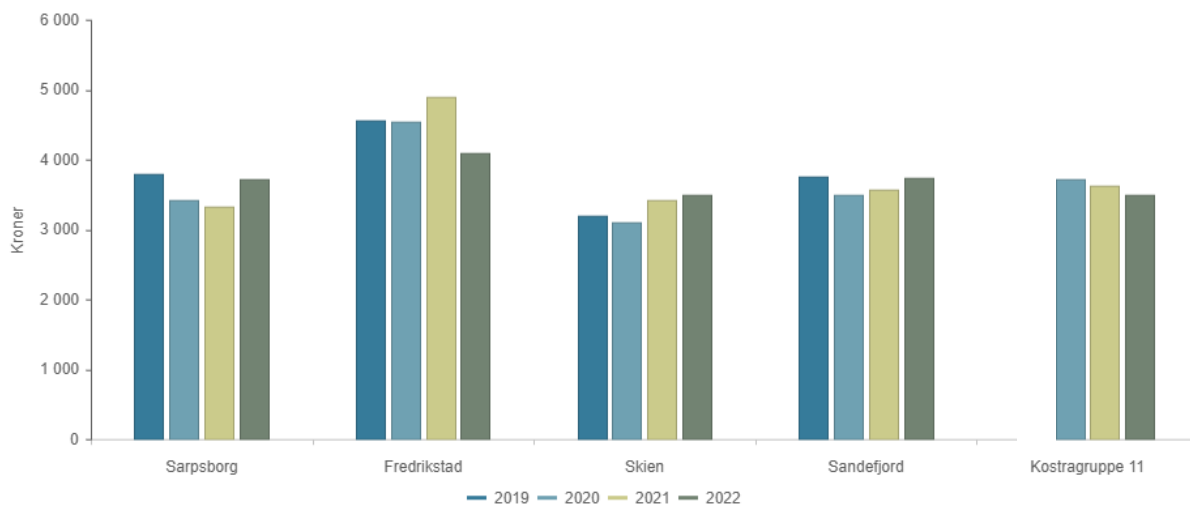
Kilde: Framsikt

KOSTRA-tall viser at Sarpsborg kommune bruker noe mindre penger på politisk styring enn kommunegruppe 11. I 2022 brukte kommunen 272 kr per innbygger på politisk styring. Dette er en nedgang siden 2021 og det er 18 kr mindre per innbygger enn kommunegruppe 11, som brukte 290 kr per innbygger. Forskjellen utgjør om lag 1,1 mill. kr på årsbasis.

Netto driftsutgifter per innbygger (120) administrasjon (B)

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

***) Graf er justert med utgiftsbehov

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	3 793	3 419	3 334	3 712
Fredrikstad	4 564	4 545	4 904	4 097
Skien	3 196	3 097	3 423	3 489
Sandefjord	3 753	3 495	3 576	3 738
Kostragruppe 11		3 713	3 627	3 491

Kilde: Framsikt

Sarpsborg kommune hadde netto driftsutgifter til administrasjon på 3 712 kr per innbygger i 2022. Det er en økning med 11,3 % siden 2021, og 221 kr mer enn kommunegruppe 11, som brukte 3 491 kr per innbygger. Økningen skyldes primært økte lisenskostnader til kommuneovergripende systemer. Sarpsborg kommune fører dette som en sentralisert fellesutgift, mens praksisen kan variere mellom kommuner. Dette vil bli analysert nærmere.

KOSTRA-tallene baserer seg på det som er innmeldt fra kommunene selv, og det er ikke kvalitetssikret om kommunene praktiserer en felles forståelse for hvordan man rapporterer på funksjon for administrasjon²⁶.

Virksomhet HR

Økningen i antall lønnsoppgaver og lønnsutbetalinger per måned er en indikasjon på veksten i hele kommuneorganisasjonen. Dette påvirker i stor grad de interne støttefunksjonene i kommuneområde organisasjon, inkludert lønn, tilsettingsaker og andre funksjoner innenfor HR.

Det jobbes aktivt med digitalisering og automatisering av driftsoppgaver innenfor HR for å effektivisere og øke kvaliteten på tjenestene. I forbindelse med utvikling og implementering krever endringene ressurser til merarbeid og økte kostnader knyttet til lisenser, programvare og opplæring. Endringene vil bidra til å dreie innholdet i HRs tjenester i retning av controllerfunksjon, samt opplæring og rådgivning overfor virksomhetene på flere områder

²⁶ Administrasjon – administrativ ledelse, stab/støttefunksjoner, fellesutgifter og fordeling av andel lederstilling

enn i dag. Det jobbes videre med felles digitale oppfølgingsverktøy for ledere og selvbetjeningsløsninger for ansatte.

Endrings- og omstillingstakten øker stadig, og for å imøtekomme behovene for utvikling og endring som Sarpsborg kommune står overfor, er det viktig at virksomhet HR har kapasitet og kompetanse til å være en reell støtte for virksomhetene i disse prosessene.

Virksomhet økonomi

Satsningen på å øke andel e-fakturaer har gitt resultater. I 2022 var andelen 95,4 %, det er en klar økning sammenliknet med 92,4 % i 2021. I kommende periode jobbes det med å automatisere rutinemessige oppgaver. Ressursene som frigjøres skal brukes blant annet til å kvalitetssikre regnskapsdata.

Kommunen har et system for elektronisk bestilling (eHandel). Totalt sett er det likevel bare 12,3 % av alle fakturaer som kan spores til en bestilling via eHandel. I tråd med arbeidet med automatisering av prosesser, vil det være fokus på å øke andelen ordrer via e-handel. Økt bruk vil gi gevinster i form av bedre sporbarhet knyttet til den enkelte faktura, og mer automatiserte prosesser i kommunens fakturamottak.

For å følge opp vedtatt plattform for anskaffelser er det behov for å øke kapasitet på kontraktsoppfølging. Oppfølging av lønns- og arbeidsvilkår i bygge- og anleggs-, og tjenestekontrakter vil derfor få sterkere fokus i 2024.

Virksomheten har ansvar for handlingsplan med økonomiplan. Kommunen har anskaffet et digitalt styringssystem. Handlingsplan 2025-2028 skal i sin helhet ferdigstilles i det nye digitale styringssystemet. Det vil allerede i 2024 bli rapportert i det digitale systemet og tilstandsrapporten for 1. tertial 2024 skal etter planen ferdigstilles digitalt.

Virksomhet stabstjenester

Virksomheten har ansvaret for kommunens overordnede kommunikasjon. Det vil være en stor utfordring for kommunen framover å kommunisere på en god måte med innbyggerne i et samfunn der informasjonsmengden er stor og fragmentert, og der det er stadig vanskeligere å nå gjennom med korrekt og nyttig informasjon. Språkbarrierer og varierende digital kompetanse forsterker dette utfordringsbildet. Videre vil det være krevende å kommunisere og skape forståelse for de omfattende endringene i det kommunale tjenestetilbudet som er forutsatt i handlingsplanperioden.

Internkontroll, informasjonssikkerhet og håndtering av personopplysninger har fått økt oppmerksomhet og skjerpede krav de siste årene. En revisjonsrapport fra 2023 om personvern konkluderer med at Sarpsborg kommune har kommet langt i å etablere og implementere styringssystem og kulturbygging innen personvern, men at det likevel er flere krav som ikke ivaretas godt nok. Det vil være viktig å sikre tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å håndtere disse arbeidsområdene framover.

Innbyggerdialog

I dag får innbyggerdialog flest henvendelser i tradisjonelle kanaler som både er manuelle, ressurskrevende og lite effektive. Det har vært en nedgang i antall henvendelser til avdelingen i 2022 fra de to forrige årene med pandemien og koronavaksinasjon. Pandemien har bidratt til at innbyggerne i større grad har tatt i bruk kommunens selvbetjeningsløsninger.

Proaktiv kommunikasjon og organisatoriske endringer, som f.eks. nedleggelse av kemneren, har ført til færre henvendelser til førstelinjen. Antall henvendelser på digitale flater har økt fra 21 % i 2021 til 38 % i 2022. Automatiserte oppgaver har hatt en økning fra 17,5 % til 29 % i samme periode. I kommende periode vil det være ytterligere fokus på å flytte innbyggerne over til digitale flater med automatiserte prosesser og selvbetjente løsninger i tråd med den digitale utviklingen og innbyggernes forventninger, samtidig som kommunen også ivaretar de som digitalt faller utenfor. Det er et mål å være i forkant med både informasjon og tjenestetilbud gjennom analyse og god beslutningsstøtte. Tiltak for å motvirke digitalt utenforskap prioriteres høyt i dette arbeidet i samarbeid med Seniornett Øst, Frivillighetscentralen og andre relevante instanser.

IKT

Utfordringene knyttet til ivaretagelse av informasjonssikkerhet og sikker drift er stadig økende. Dette vil fortsatt kreve stor oppmerksomhet og tett samarbeid med eksterne kompetansemiljøer i årene som kommer.

Stadig flere av IKT-tjenestene som støtter kommunens tjenesteproduksjon leveres som skytjenester. Dette skiftet krever en annen type kompetanse i organisasjonen enn tradisjonelt driftede løsninger, og betyr også at IKT-tjenester konsumeres på en annen måte og dreier den økonomiske belastningen fra investering til drift. God forvaltning og styring av skyløsninger vil derfor være sentralt i årene som kommer.

Det er fortsatt et potensiale for mer automatisering og selvbetjening av funksjoner for IKT-brukerstøtte. Grunnlaget for dette er en forestående anskaffelse og implementering av nytt system for identitetsforvaltning. Økningen i antall registrerte fagapplikasjoner skyldes bedret oversikt over systemene.

Saker løst av førstelinjefunksjonen hos IKT viser en økning, til tross for lav bemanning i brukerservicedelen gjennom året. Det jobbes videre med å forbedre brukerdokumentasjon og andre løsninger som skal sette medarbeidere i stand til å løse en større andel av sine supportsaker selv (bl.a. skifte av passord).

Informasjonsforvaltning

Antallet journalførte dokumenter viser utviklingen i omfanget av dokumenter som tas vare på i kommunen. Den store økningen som har vært de siste årene skyldes i hovedsak mer elektronisk arkivering i Public 360, Documaster og Visma Samhandling Arkiv. Økt dokumentfangst er en ønsket og riktig utvikling. I perioden vil det settes i gang et arbeid med å rydde opp og avslutte eldre digitale arkiver. I tillegg vil det bli satt i gang deponering av elektronisk skapte arkiv. Kommunens arkiv- og saksbehandlingsløsning er blitt oppgradert og løftet til sky.

Antall arkiverte dokumenter er økende i perioden. Dokumentfangst og journalføring samt kvalitetskontroll gjennomføres med samme mengde personell som i 2018. Dette er muliggjort ved automatisering av prosesser blant annet ved bruk av programvarerobot og arkivintegrasjoner. Antall robotprosesser er ganske stabilt.

I neste periode forventes det en økning i fagsystemer med automatisk arkivering. Dette skyldes både ny og bedre teknologi som muliggjør det, og at det stilles krav om det.

Det arbeides videre med bedre forvaltning og økt utnyttelse av samhandlingsplattformen Office 365. I dette arbeidet vil sikkerhet og personvern og informasjonssikkerhet ha høyt fokus.

Porteføljestyring

Gevinster realisert for utviklingsprosjekter i hele kommunen var i 2022 på 13,72 mill. kr. Bærekraft 2030 og salg av ordinære og tilrettelagte boliger er de utviklingsprosjektene der det er beregnet å gi størst innsparing framover. I tillegg har avdelingen medvirket til at kommunen ikke pådrar seg kostnader gjennom prosjekter som ikke er lønnsomme. Framover vil også investeringsprosjekter omfattes av metodikken.

8.4.3 Tjenestemål

Tjenestemål		
Virksomhet/tjeneste	Resultat 2022	Ambisjon i perioden
Virksomhet økonomi		
Mål: Høy andel e-fakturaer		
Andel e-fakturaer av totale inngående fakturaer	95,4 %	100,0 %
Mål: Økt bruk av elektronisk bestilling		
Andel fakturaer med ordrer via eHandel	12,3 %	50 %

Tjenestemål		
Tjeneste	Resultat 2022	Ambisjon i perioden
Innbyggerdialog		
Mål: Sikre digitalt førstevalg for innbygger og medarbeider (inkl. selvbetjeningsløsninger)		
Andel henvendelser av totalt antall som håndteres på digitale flater	38 %	80 %
Andel automatiserte oppgaver av totalt antall	29 %	50 %
IKT		
Mål: Sikker og stabil drift		
Microsoft sikkerhetsvurdering	79,95 %	> 90 %
Mål: Vi har selvbetjente IKT-brukere		
Andel henvendelser av totalt antall som håndteres på digitale flater	49 %	80 %
Andel løste oppdrag fra førstelinje i IKT- brukerstøtte – løsningsgrad	76 %	80 %
Informasjonsforvaltning		
Mål: Etablere automatisk arkivering ved arkivintegrasjon mot fagsystemer		
Andel relevante fagsystemer med automatisk arkivering	13 %	45 %
Mål: Etablere god forvaltning av lisensporteføljen til Microsoft 365		
Sørge for at det til enhver tid vil være en optimal fordeling av de ulike lisensstypene, samt å sørge for at ubrukte lisenser blir frigjort.	186	0
Porteføljestyling		
Mål: Sikre maksimal gevinst fra hvert prosjekt		
Totale gevinster i mill. kr. realisert for utviklingsprosjekter i hele kommunen	13,7 mill. kr	25 mill. kr

8.4.4 Prioriterte tiltak

8.4.4.1 Vedtatte styringsdokumenter

Plattform for anskaffelser og anskaffelsesreglement	
Hovedmål: Sarpsborg kommune gjør gode, framtidsrettede, verdiskapende og bærekraftige anskaffelser.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Arbeide aktivt for å hindre at kommunens kontrakter går til leverandører/ underleverandører som benytter svart arbeid, hvitvasking av økonomiske midler eller driver annen kriminell virksomhet.	2024-2027
Tilrettelegge for systematisk og effektiv kontraktsoppfølging, både kontraktsvilkår generelt, og lønns- og arbeidsvilkår spesielt. Arbeidet med kontraktsoppfølging for å ivareta seriositetsbestemmelsene samles ett sted i kommunens organisasjon. Videre anskaffes nødvendige digitale verktøy.	2024-2027

Plattform for kommunikasjon	
Hovedmål:	
Kommunikasjonen i Sarpsborg kommune skal være enkel, nyttig, åpen og troverdig.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Utvikle nye nettsider for Sarpsborg kommune for å oppnå sikker og stabil drift og gode selvbetjeningsløsninger.	2024-2025
Gjennomføre et systematisk arbeid for klart språk i hele kommunens organisasjon.	2024

Plattform for digitalisering	
Overordnet mål: Vi skal utnytte digitalisering for å sikre en bedre og bærekraftig framtid	
Digitalisering handler om å bruke teknologi til å forenkle, forbedre og fornye. Det handler om å tilby nye og bedre arbeidsprosesser, produkter og tjenester som er brukervennlige, bærekraftige, pålitelige, sikre og effektive. Tjenestene skal være universelt utformet, forebygge utenforskap og ta hensyn til demografiske endringer fordi kommunen skal være åpen og tilgjengelig for alle uavhengig av alder, etnisitet og funksjonsnivå.	
Hovedmål:	
En digital offentlig sektor	
<ul style="list-style-type: none">• Brukerorientering• Samhandling• Deling og gjenbruk av data	
Bærekraftig tjenesteproduksjon	
<ul style="list-style-type: none">• Digitalisering og automatisering av arbeidsprosesser• Digital kompetanseheving• Bærekraftige digitale anskaffelser	
Virksomhetsutvikling og innovasjon	
<ul style="list-style-type: none">• Porteføljestyling	

<ul style="list-style-type: none"> • Samarbeid og verdiskapning • Endringskompetanse og endringskultur <p>Sikker og datadrevet forvaltning</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trygg og effektiv forvaltning • Informasjonssikkerhet • Sikkerhetskultur 	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Automatisere repetitive rutinepregede arbeidsprosesser i kommunen ved bruk av programvarerobot.	2024-2027
Etablere og forankre virksomhetsarkitektur. Virksomhetsarkitektur beskriver hvordan en virksomhet er organisert, hvordan arbeidsprosesser er satt sammen og hvordan IT-løsninger utnyttes. Det skal sikre at prosjekter og endringsarbeid er i tråd med mål og arkitekturprinsippene, og skal understøtte digitaliseringsarbeidet.	2024-2027
Videreutvikle felles kommunikasjonsplattform som gir bedre tjenester til medarbeidere, innbyggere, næringsliv og frivillighet blant annet gjennom selvbetjeningsportaler og gjenbruk av data (digitalt førstevalg).	2024-2027
Implementering og drift av nasjonale fellestjenester, som for eksempel ID-porten og Altinn.	2024-2027
Etablere og videreutvikle teknologiplattform som muliggjøre deling av data.	2024-2027
Gjennomføre et digitalt kompetanseløft for kommunens medarbeidere.	2024-2027
Videreutvikle og forvalte skysikkerhet og styrke sikkerheten for elever og medarbeidere.	2024-2027
Ta i bruk tjenstedesign for å effektivisere arbeidsprosesser i hele organisasjonen.	2024-2027

8.4.4.2. Prosjekter og enkeltsaker

Prosjekt/sak	Tid (år) for gjennomføring
Etablere et trepartssamarbeid i Sarpsborg kommune med politikere, kommuneadministrasjon og tillitsvalgte. Administrasjonsutvalget behandler beskrivelse for trepartssamarbeidet, herunder - Hensikt, behov og legitimitet - Mål og informasjon - Forankring - Samarbeid og involvering - Ressurser	2024
Videreutvikle struktur og systematikk innen personvern i hele kommunens organisasjon, med grunnlag i forvaltningsrevisjon fra vinteren 2023.	2024-2025
Revidere retningslinjer for salgs- og skjenkebevillinger for perioden 2024-2028. Fremmes til politisk behandling sammen med alkoholpolitisk handlingsprogram (omtalt under 8.1.3.4).	2024
Ta aktive grep for å avklare om det kan være mulig for Sarpsborg kommune å øke sine inntekter på området kraftproduksjon. Dette i form av energiproduksjon i Sarpsborg kommune.	2024-2026
Prioritere arbeid mot digitalt utenforskap i samarbeid med Seniornett Øst, Frivillighetssentralen og andre relevante instanser.	2024-2027
Kartlegge, og foreslå oppgave- og ansvarsfordeling for administrative oppgaver, mellom nytt kommuneområde for fellestjenester og andre kommuneområder. Arbeidet er en videreføring av Bærekraft 2030-prosjektet <i>enhetlig styring</i> .	2024-2025
Etablere en ordning der det til hvert formannskapsmøte gis en oppdatert rapportering på kommunens økonomiske status, med orientering i møtet.	2024
Utarbeide en politisk sak som viser hvordan kommunen kan sikre at CRPD (FN-konvensjonen om rettigheter for mennesker med nedsatt funksjonsevne)	2024

ivaretas på alle kommunens nivåer. Sak fremmes for formannskapet og bystyret tredje tertial 2024.	
--	--

8.4.5 4-årig driftsbudsjett

8.4.5.1 Tabell fordeling driftsrammer

Fordeling driftsrammer (tall i mill. kr)						
	R22	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26	Bud 27
Kommuneområde fellesfunksjoner						
Sum kommuneområde fellesfunksjoner	197,84	220,08	236,634	236,564	230,104	231,904

8.4.5.2 Viktigste driftsendringer

Viktigste driftsendringer i mill. kr - alle tall sammenliknet med budsjett 2023				
	Bud 24	Bud 25	Bud 26	Bud 27
Direktør fellesfunksjoner				
Effektivisering og redusert bemanning, innsparing	-0,70	-2,30	-2,30	-2,70
Virksomhet HR				
Personforsikringer, økt utgift	0,40	0,40	0,40	0,40
Bærekraft 2030: Effektivisere arbeidsprosesser knyttet til lønnsarbeid		-0,70	-1,40	-1,40
Bærekraft 2030: Digitalisere sykefraværsoppfølging	1,80	1,10	0,60	0,60
Virksomhet økonomi				
Styrke anskaffelser, økt utgift	0,45	0,90	0,90	0,90
Bærekraft 2030: Digitalisere oppgaver knyttet til regnskap og fakturering	-0,25	-0,80	-0,80	-0,80
Virksomhet stabstjenester				
Styrke personvern og informasjonssikkerhet, økt utgift	0,30	0,30	0,30	0,30
Informasjonsforvaltning				
Lisenser til prosessautomatisering (RPA), økt utgift	0,40	0,40	0,40	0,40
Lisenskostnader Microsoft 365, økt utgift	2,70	2,70	2,70	2,70
IKT				
Sikkerhet i sky – struktur og testing, økt utgift	0,60	0,30	0,30	0,30
Økt behov for kapasitet i ny brannmurløsning	1,20	1,20	1,20	1,20

Nytt kommuneområde for fellesfunksjoner

Sterke og gjennomgående fellestjenester skal være til gagn for alle kommuneområdene. Dette fordrer en organisatorisk struktur, et tjenestedesign og en kultur som bygger opp om samhandling på tvers av kommuneområder og virksomheter. Det har i 2023 blitt jobbet med utvikling av et felles kommuneområde som skal favne oppgavene og tjenestene som i dag ligger til kommuneområdene organisasjon og teknologi og endring.

Ny organisering er gjeldende fra 01.01.2024. Det vil etter dette bli jobbet videre med å innrette det nye kommuneområdet slik at det skal samhandle effektivt med hele kommunens organisasjon. Det vil også bli sett på grenseganger mot andre kommuneområder. Godt organiserte fellestjenester er en forutsetning for enhetlig styring, og effektiv administrasjon.

Det legges opp til innsparinger som vil være vesentlige sett i forhold til kommuneområdets størrelse. Samtidig må det legges vekt på at fellesfunksjonene har et nivå som bidrar til effektiv drift av hele kommunen.

Virksomhet HR

Økningen i antall ansatte og den generelle befolkningsutviklingen har medført at personforsikringer har blitt dyrere.

Økt omstilling og nedbemanning i tjenestene vil medføre økte omstillingskostnader i perioder hvor medarbeidere ikke har gått direkte over i ny, fast stilling i kommunen.

Tjenestene knyttet til lønnsområdet skal gjennomgå for å sikre god ressursutnyttelse og effektive arbeidsprosesser, og vurdering av rett organisering og oppgavefordeling i hele arbeidsflyten mellom HR og øvrige virksomheter.

Anskaffelse og implementering av digitale lederverktøy, blant annet innenfor sykefraværsoppfølging, er forventet å redusere de totale kostnadene til sykefravær i kommunen.

Virksomhet økonomi

Plattform for anskaffelser ble vedtatt høsten 2022. Arbeidet med å følge opp kontrakter og ivareta seriositetsbestemmelsene vil bli styrket. For å nå målene som er satt i plattformen er ressurs til anskaffelser økt. Samtidig som volumet av anskaffelser øker, som følge av et større investeringsvolum, styrkes de sentrale ressursene for å kunne støtte de øvrige virksomhetene med faglig bistand.

Fra andre halvår 2024 ligger det inne en reduksjon av et årsverk i team regnskap og fakturering. Dette realiseres gjennom å effektivisere arbeidet ved bruk av digitale løsninger.

Virksomhet stabstjenester

Det er nødvendig å øke ressursene til arbeid med personvern og informasjonssikkerhet for å imøtekomme økte krav. Disse kravene er blant annet beskrevet i revisjonsrapport om personvern i Sarpsborg kommune, som ble behandlet av bystyret våren 2023.

For øvrig legges det opp til en reduksjon av bemanningen i virksomheten. Det tas sikte på å effektivisere driften slik at tjenestene kan videreføres på samme nivå, men det vil være sårbart for fravær og uforutsette forhold.

Plattform for kommunikasjon legger relativt ambisiøse føringer for kommunikasjonsarbeidet, som det tas sikte på å realisere med samme ressurser som tidligere.

Informasjonsforvaltning

Informasjonsforvaltning har benyttet RPA teknologi til automatisering av forvaltningsprosesser i eget område i flere år. Økningen er knyttet til programmet «Digital Medarbeider» som skal bistå andre virksomheter med implementering av programvareroboter for automatisering av repetitive arbeidsoppgaver.

Microsoft er en sentral del av Sarpsborg kommunes digitale plattform. Økningen i driftsbudsjett er en forventet økning i priser knyttet til kommunens lisensportefølje. Det arbeides kontinuerlig med å holde denne porteføljen så lav og så lite kostnadsdrivende som mulig.

IKT

Det komplekse sikkerhetsbildet krever etablering av et regime for å sikre ivaretagelsen. Økningen i sikkerhet i sky blir særlig viktig når stadig flere av Sarpsborg kommunes fagsystemer og data er i skyløsninger. Tiltaket vil bidra til å opprettholde kontroll på sikkerheten i disse tjenestene.

På grunn trafikkvekst og økt kompleksitet i det digitale trafikkbildet er det behov for økt kapasitet i ny brannmurløsning. Dette ivaretar også behovet for mer båndbredde, som er nødvendig for overgang til IPv6.

Se også kapittel 5 og 6 i handlingsplanen.

Prioriterte tiltak og driftsendringer som ikke gjennomføres

Bystyret vedtok plattform for digitalisering i 2023. For å gjennomføre strategien i størst mulig omfang er det behov for å styrke driftsbudsjettet. Dette er det ikke funnet rom for. Det vil bli jobbet med strategien innenfor gjeldende budsjetttrammer.

8.5 Kommuneområde teknisk

8.5.1 Tjenester og oppgaver

Virksomhet/ tjeneste	Oppgaver
Direktør teknisk	Ansvar for helhetlig planlegging, strategi og saksutredning for politisk ledelse. Støtte for virksomhetene i prosjekter, satsingsområder og politisk vedtatte føringer. Kommuneområdet er ansvarlig for kommunens overordnede beredskap.
Virksomhet eiendom	Virksomheten utreder, planlegger og gjennomfører drift og vedlikehold av kommunens bygningsmasse. Målsettingen er god verdiforvaltning i et langsiktig perspektiv, og en effektiv tjenesteproduksjon for brukerne av bygningene. Virksomheten ivaretar kommunens samfunnsansvar som eiendomsbesitter og eiendomsutvikler, og det strategiske eierskapet til kommunens bebygde og ubebygde eiendommer. Grunneiendommer brukes aktivt for å oppnå politiske mål. Kjøp, salg og regulering og utvikling av kommunale eiendommer, samt inn- og utleie av eiendommer gjennomføres på markedsmessige betingelser.
Virksomhet utbygging	Virksomheten utreder, planlegger og gjennomfører kommunens rehabiliterings- og nybyggprosjekter, samt investeringsprosjekter innen vei, vann og avløp. I all utbyggingsvirksomhet skal det satses på bærekraftige løsninger og tiltak mot sosial dumping.
Virksomhet vann og avløp	Virksomheten har ansvar for drift av kommunens renseanlegg, vannverk og trykk- og pumpestasjoner. Virksomheten skal å sikre god drift og utvikling av tjenestene, slik at innbyggerne til enhver tid har trygt, godt og nok vann i springen og et effektivt system for oppsamling og rensing av avløpsvann.
Virksomhet kommunalteknikk	Virksomhet kommunalteknikk er i all hovedsak en tjenesteyterorganisasjon med driftsoppgaver. Virksomheten har drift- og vedlikeholdsansvar for veisystemer, parkering, idrettsanlegg, grøntområder, avfall, verksted, vaskeri, ledningsnett og transportplanlegging.
Virksomhet brann og feiervesen	Virksomheten skal redde liv, verdier og miljø gjennom å opprettholde en slagkraftig beredskap, som kan håndtere et bredt spekter av hendelser. Virksomheten bidrar til informasjons- og motivasjonstiltak i brannforebyggende arbeid og opptreden i tilfelle av brann og andre akutte ulykker, samt gjennomføre risikokartlegging og utarbeide planverk for akutte hendelser som kan oppstå i kommunen. Virksomheten skal være forberedt på å håndtere store og langvarige hendelser i samarbeid med andre beredskapsaktører i regionen.

8.5.2 Utviklingstrekk og analyser

Viktige utviklingstrekk			
	Resultat		
Virksomhet/tjeneste	2020	2021	2022
Virksomhet Eiendom			
Totalt antall m ² formålsbygg pr. innbygger (kostra)	4,11	4,03	3,90
Nto dr.utg. til eiendomsforv. l % av samlede dr.utg. (kostra)	8,2	7,8	8,2
Utgifter til vedlikehold per m ² (kostra)	192	168	141
Utgifter til renhold pr. m ² (kostra)	199	186	193
Energibruk pr. m ² eid areal (kWH) (Kostr)	140	155	148
Energikostnader pr m ² (kostra)	98	186	317
Energikostnader pr. m ² administrasjonsbygg (kostra)	84	141	223
Energikostnader pr. m ² barnehagerlokaler og skyss (kostra)	96	177	309
Energikostnader pr. m ² skolelokaler (kostra)	71	143	241
Energikostnader pr. m ² Institusjonslokaler (kostra)	128	234	395
Energikostnader pr. m ² Idrettsbygg og idrettsanlegg (kostra)	152	291	526
Energikostnader pr. m ² kulturbygg (kostra)	91	193	342
Virksomhet utbygging			
Samlet mindreforbruk (pluss) eller merforbruk (minus) for store investeringer som avsluttes	-3,5 %	-0,1 %	Ingen prosjekt avsluttet i 2022
Virksomhet vann og avløp			
Andel fornyet kommunalt vannledningsnett, gjennomsnitt for siste tre år (prosent)	1,00	0,71	0,90
Andel av total kommunal vannleveranse til lekkasje (prosent)(andel ikke fakturert mot levert)	36	33,8	34,3
E.coli: Andel innbyggere tilknyttet kommunalt vannverk med tilfredsstillende prøveresultater (prosent)	100 %	100 %	100 %
Andel fornyet kommunalt spillvannnett, gjennomsnitt for siste tre år (prosent)	0,70	0,99	0,99
Andel innbyggere tilknyttet renseanlegg (prosent)	98,8	97,0	96,1
Virksomhet kommunalteknikk			
Andel levert til materialgjenvinning inkl. biologisk behandling (prosent)	30,8	30,1	25,5
Netto driftsutgifter til kommunale veier og gater per innbygger (kr)	864	1 043	1 177
Andel kommunale veier og gater uten fast dekke av alle kommunale veier og gater (prosent) (Kostr)	3,1	2,2	1,6
Andel km tilrettelagt for syklende som kommunen har ansvar for av alle kommunale veier (km)	51	51	54
Virksomhet brann og feiervesen			
Hendelser årlig	693	781	850
Brann i bygning	32	39	38
Trafikkulykker	73	63	107
Målrettet informasjonsarbeid om forebyggende brannsikkerhet (antall personer)	5 306	7 065	11 800

Rød tråd programmet	5 123	4 647	3 957
Tilsyn særskilte brannobjekter	162	210	177
Feiinger bolig	5 766	10 466	5 965
Tilsyn bolig	1 540	2 054	6 905
Feiing/tilsyn fritidsbolig	702	470	396

Tjenestene vann, avløp, renovasjon og feiing er selvkosttjenester, noe som betyr at de totale kostnadene for drift og investeringer for området fordeles på innbyggerne gjennom kommunale gebyrer.

Analyse

Overordnet for kommuneområdet

Det forventes i framtiden et økende behov for leveranser fra kommuneområde teknisk og høyere krav til kvalitet, både overfor innbyggere og andre deler av kommunen. For å imøtekomme dette behovet, samtidig som ressursene er begrenset, må nye digitale løsninger best mulig utnyttes, samt at dyktige og motiverte ansatte har den kompetansen og de verktøyene som skal til for å løse oppgavene.

I 2022 ble det igangsatt et program som kommuneområde teknisk har ansvar for. Programmet heter Teknisk 2025 og skal omfatte flere prosjekter i og på tvers av alle virksomheter, for å nå de overordnede målene for framtidens tjenester. Programmet skal legge grunnlag for etablering av en felles driftssentral med riktige prosesser, verktøy og organisering. Dette skal lede fram til en moderne organisasjon der ansatte trives og der innbyggere og interne brukere er fornøyde med tjenestene som leveres. For å lykkes med dette må det utvikles nye arbeidsmetoder, samhandle bedre både internt og eksternt, samt tas i bruk ny teknologi.

Teknisk 2025 er et av fokusområdene i Bærekraft 2030, og kommuneområde teknisk har utarbeidet et veikart fram til 2025 med 20 tiltak. I 2023 er flere av tiltakene iverksatt, som pilot driftssentral og energiledelse, og flere skal starte opp i perioden hvor prosess og finansiering må justeres underveis.

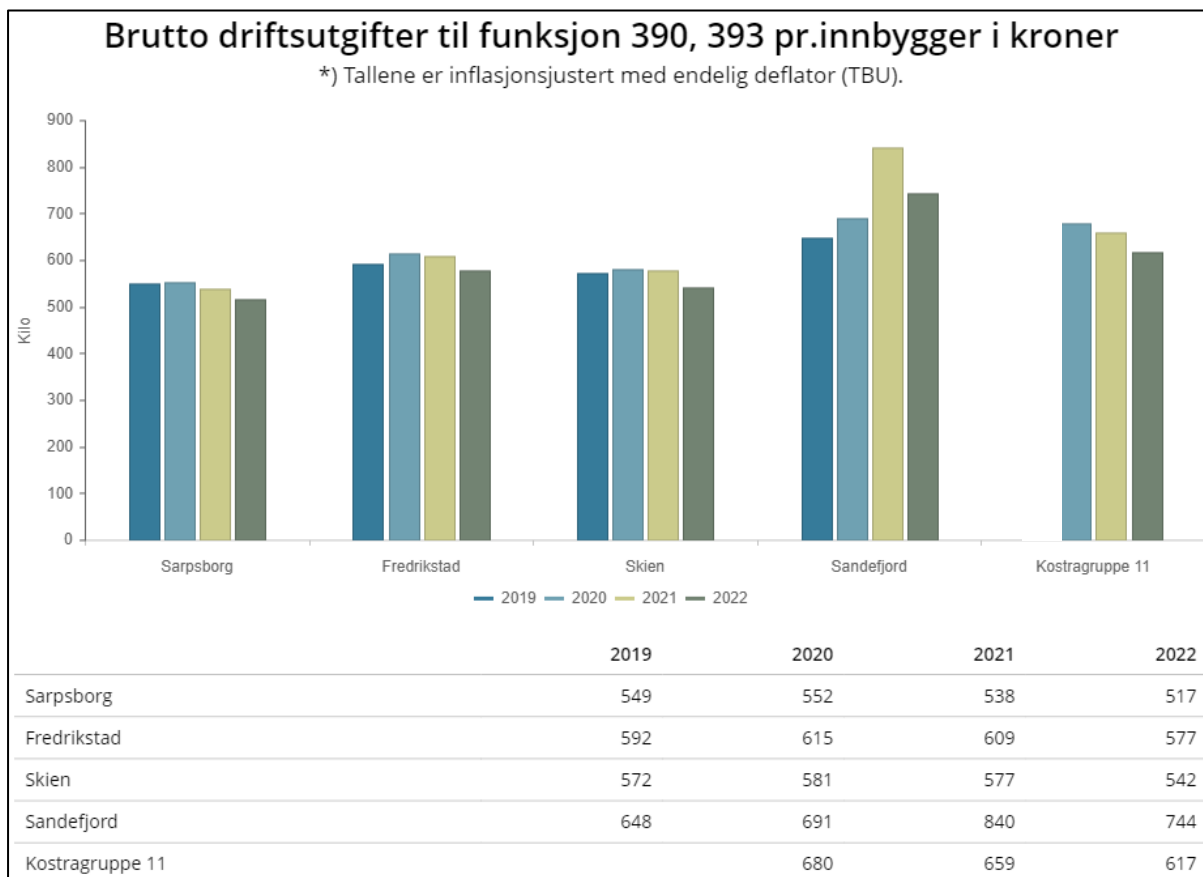
Overordnet beredskap

Kommunen skal i henhold til kommunal beredskapsplikt ha en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS) av uønskede hendelser i kommunen. Kommunen skal også ha en beredskapsplan for å kunne ivareta sin rolle ved uønskede hendelser. Risikobildet er i stadig utvikling med økt kompleksitet og økte krav, spesielt innenfor beredskap for å håndtere hendelser innenfor IKT-sikkerhets området. ROS-analyse ble vedtatt av Bystyret i september 2019, og identifiserte tiltak følges opp og prioriteres i den enkelte virksomhet. Ny helhetlig ROS skal gjennomføres i 2024. Kommuneområdet teknisk har ansvar for kommunens overordnede beredskap.

Kirken

Bystyret vedtar årlig driftsoverføringer til kirken. I tillegg til de kirkelige handlinger driver kirken krematoriet og alle kommunens ti gravplasser. Kirken har også en rolle i arbeidet mot utenforskap ved å tilby ulike møteplasser.

Brutto driftsutgifter til kirken per innbygger i kroner

Sarpsborg kommune overførte mindre pr. innbygger til kirken enn sammenlignbare kommuner og kommunegruppe 11 i 2022.

Vann og avløp

Sarpsborg kommune har de siste årene gjort betydelige investeringer i vann- og avløpssektoren, og det er planlagt store oppgraderinger i årene framover. Våren 2023 var det byggestart for nytt renseanlegg for avløp. For å håndtere befolkningsvekst, klimautfordringer og forpliktelser av reservevann så planlegges det utvidelse av eksisterende vannverk på Baterød eller nybygg i slutten av perioden.

Bystyret vedtok 04.03.2021 *Handlingsprogram fremmedvann og ledningsfornyelse avløp* (sak 20/20407-6), som legger til grunn for tiltak og investeringer i perioden 2021-2030, som bygger på nasjonale føringer og krav til utslipp. Med utgangspunkt i handlingsprogrammet vurderes det årlig endringer i investeringene for å raskere nå målsettingene og dermed tilfredsstillende kravene satt til utslippstillatelsen.

I nevnte handlingsprogram er tiltak identifisert og prioritert i delområder og satt inn i en framdriftsplan med 10- års perspektiv. Tiltakene er rettet mot problemstillinger knyttet til fremmedvann, ledningsfornyelse og organisering.

For å sikre forsvarlig drift på kommunens vann- og avløpsnett er det nødvendig med pumpe- og trykkøkningsstasjoner som drives med elektrisk strøm. Dette kan føre til mindre forutsigbare utgifter, da strømprisene er økende og varierende.

Nytt renseanlegg på Alvim med transportetapper er den største enkelt investeringen i Sarpsborg kommune noen gang. Hele prosjektet omfatter selve renseanlegget, til hørende

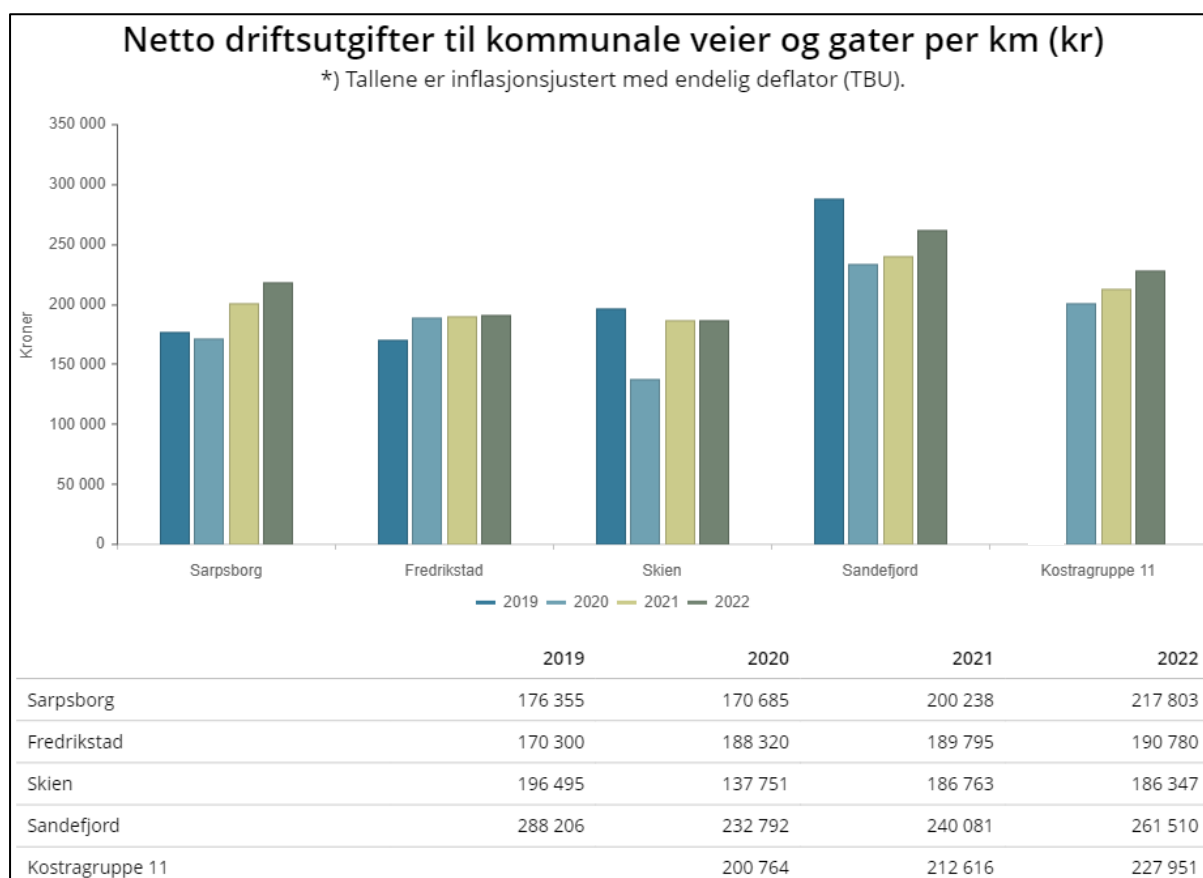
infrastruktur med tarnsportetapper og punestasjoner, mellomlagring av slam og søknad om ny permanent tillatelse til utslipp. Anlegget skal være ferdigstilt i 2026.

Kommunalteknikk

Kommunen går inn i en tid med store forandringer på renovasjonsområdet, grunnet strengere internasjonale forordninger og økte nasjonale krav. Beslutningen om å delta i interkommunalt samarbeid om ettersorteringsanlegg for avfall påvirker renovasjonsordningen i kommunen. Det er forventet at ettersorteringsanlegget ved Viken Park garanteres høsten 2025, og det er forventet full drift fra årsskiftet 2025/2026. Det er behov for stor fleksibilitet i hvordan avfallet skal samles inn.

Det planlegges ny gjenvinningsstasjon i Gatedalen som skal ta i bruk ny teknologi som vil sikre en bedre og mer effektiv drift. Dette vil være avgjørende for å utvikle tjenesten i takt med ny teknologi, endrede krav og nye muligheter.

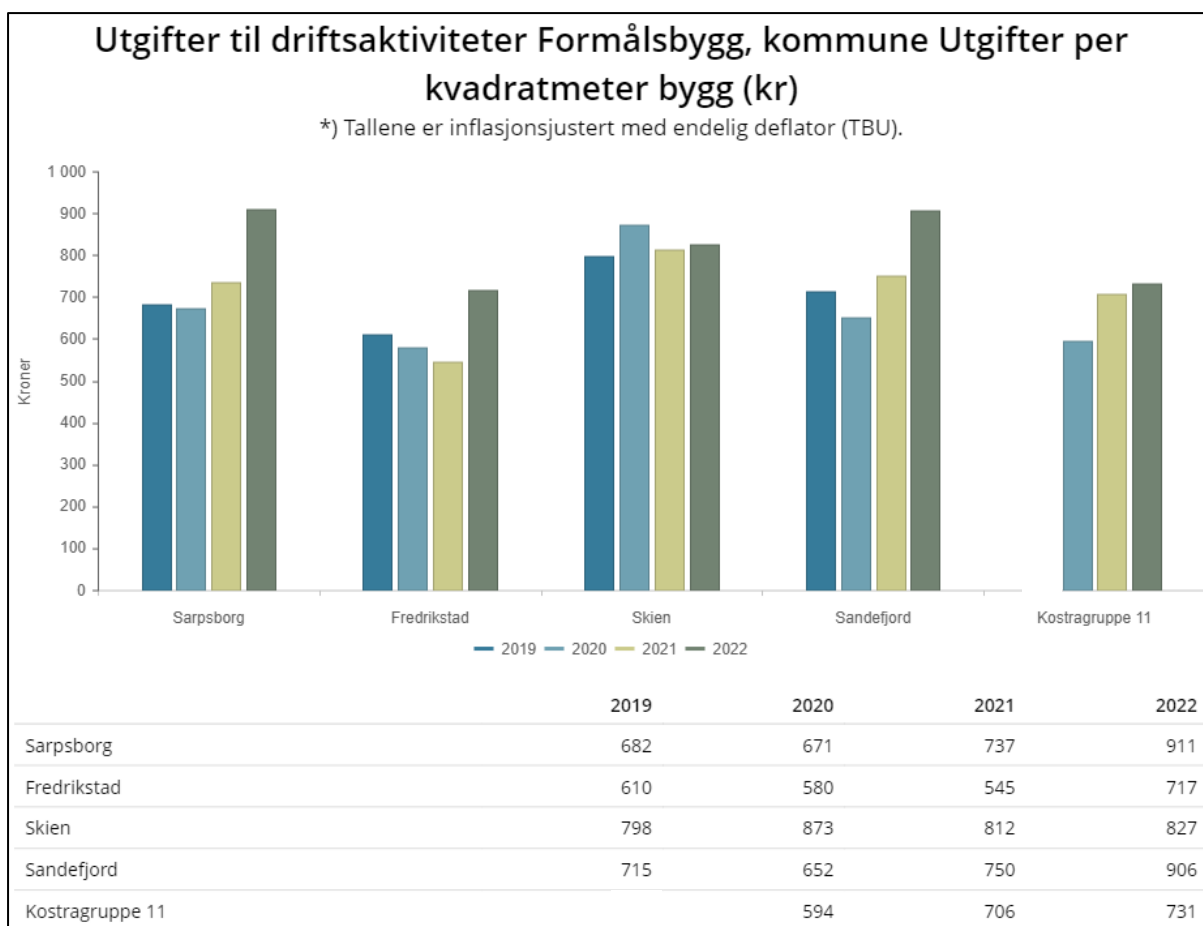
I 2022 brukte Sarpsborg kommune nær 218 000 kr pr km til drift av kommunale veier. Det er en økning fra årene før, og 10 000 kr mindre enn snittet i KOSTRA-gruppe 11. Sarpsborg kommune bruker vesentlig mer enn Fredrikstad og Skien til kommunale veier og gater, mens Sandefjord bruker vesentlig mer enn Sarpsborg. Standard på veiene er varierende og med noe etterslep, men det gjøres årlige prioriteringer for hvilke strekninger som skal utbedres.

Kommunens bilpark består av stadig flere elektriske biler, men det er fortsatt en stor andel av kommunens kjøretøy som benytter fossilt brennstoff. Det er innarbeidet midler til å investere i en økning av den fossilfrie bilpark, og for å imøtekomme en ny el-bilpark er det igangsatt investeringer i ladeinfrastruktur ved kommunale bygg som vil bli fulgt opp i handlingsplanperioden. Dette i henhold til nasjonale målsettinger som er vedtatt i klima- og energiplanen.

Eiendom

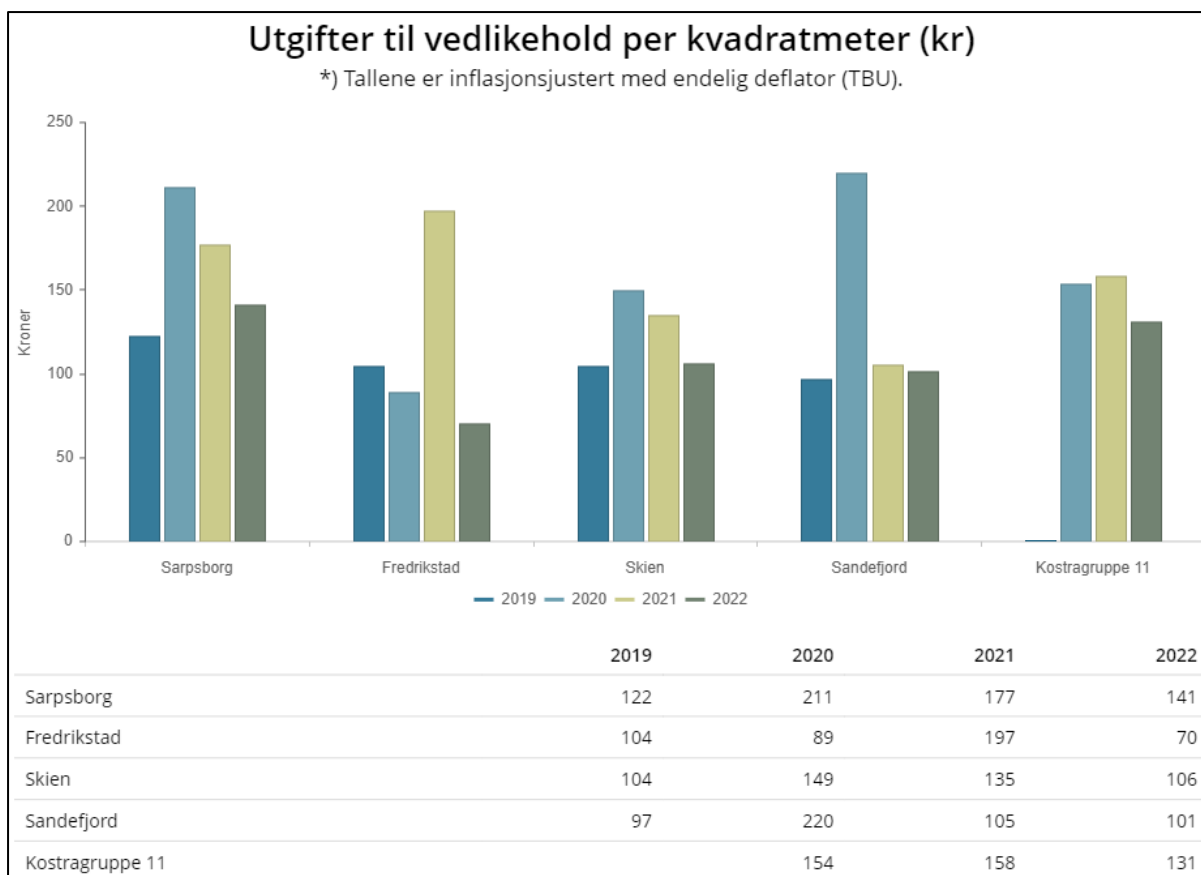
Sarpsborg kommune bruker stadig mindre andel av budsjettet på eiendomsforvaltning pr innbygger pr kvadratmeter. Hovedårsaken er at Sarpsborg kommune har færre kvadratmeter bygg per innbygger enn snittet. Arealeffektiviteten er dermed relativt bra, men det bør fortsatt være oppmerksomhet på å redusere antall kvadratmeter for å holde kostnadsnivået lavest mulig. I 2023 har dette vært et prosjekt i Bærekraft 2030, der forventede gevinster er innarbeidet i budsjettet.

Sarpsborg kommune hadde i 2022 vesentlig høyere utgifter til driftsaktiviteter av formålsbygg enn i 2021. Utgiftene til kommunal eiendom deles inn i utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV). Det er ønskelig å ha lave utgifter til drift og forvaltning, mens en høy vedlikeholdsinnsetts på sikt vil kunne øke levetiden og redusere driftsutgiftene på bygg.

Energiforbruket i kommunale bygg økte fra 2021 til 2022 grunnet at 2022 var et normalt driftsår i alle bygg og anlegg etter nedstenging og restriktiv bruk under pandemien.

Virksomheten vil fortsette å ha høy oppmerksomhet på energieffektivisering, og bruk av ny teknologi for å gi bedre styring og driftssikkerhet prioriteres. Etablering av en organisering av energiledelse er et eget prosjekt i programmet Teknisk 2025 og ferdigstilt i 2023.

Sarpsborg hadde en vedlikeholdsinnsett på 141 kr per kvm i 2022, noe som er lavere enn i 2021, men mer enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 11 og sammenlignbare kommuner. Dette kan blant annet forklares med at ekstra bevilgning under pandemien ikke ble brukt opp før i 2022. Til tross for at totalkostnaden for eiendomsforvaltning i Sarpsborg er tilnærmet lik KOSTRA-gruppen, brukes pengene bærekraftig.

Brann- og feiervesen

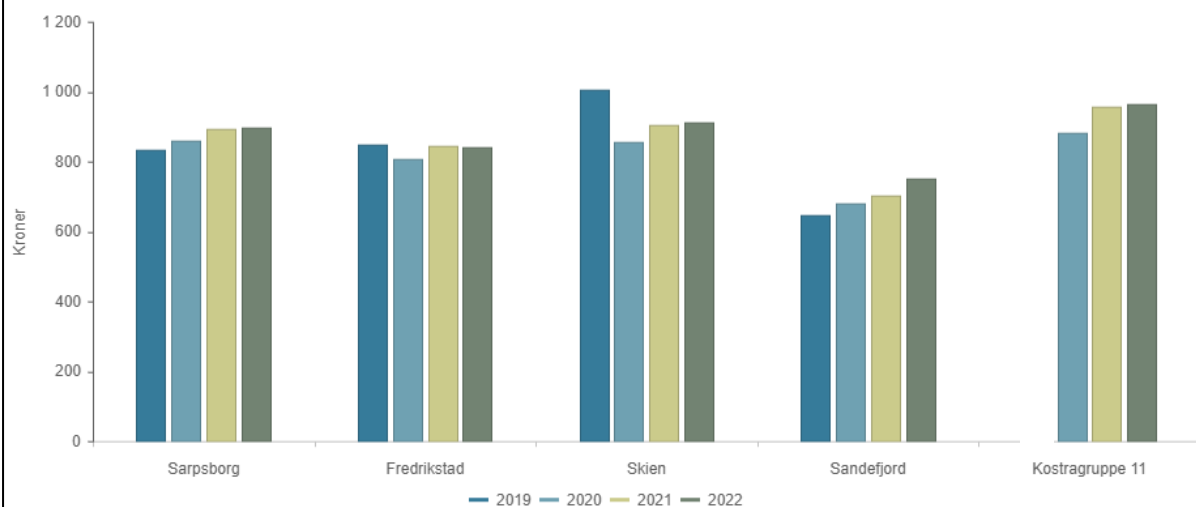
Nasjonalt rapporteringssystem (BRIS) ble innført i 2016 og gir brann- og redningsvesenet et bedre grunnlag for å drive effektivt brannforebyggende arbeid. Økt kompleksitet i samfunnet generelt gir et mer komplisert risikobilde og stiller større krav til kompetanse, opplæring og øving. Det gir også økt behov for samordning og øving med andre beredskapsaktører. Ny dokumentasjon av brannvesenet (brannordning) ble behandlet og vedtatt i bystyret 4. mars 2021. Oppdatert risikobilde med tilhørende analyser og statistikk er sentrale deler av underlaget ved revisjon av brannordning. Det samme er samarbeidsordninger og samvirke med andre aktører.

Øvingsområde for brannvesenet er sentralt for kompetanse, opplæring og øving. Dette ble behandlet og vedtatt politisk i 2018. Brannøvingsfeltet er planlagt etablert i Gatedalen. Gatedalen er en utfordrende plassering grunnet dårlige grunnforhold, uklarheter rundt festeforhold, samt at det er andre behov som også skal prosjekteres på eiendommen. Tidligere forslag om plassering har måttet vike for ny trasé for avløpsledninger til Alvim renseanlegg. Alternative plasseringer enn Gatedalen er vurdert for kostbart knyttet til erverv og/eller opparbeidelse av infrastruktur og jobbes ikke videre med. I arbeidet med prosjektering av ny gjenvinningsstasjon vil man parallelt se på om det er mulig å etablere et brannøvingsfelt.

Netto driftsutgifter pr. innbygger til Brann og ulykkesvern (B)

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

***) Graf er justert med utgiftsbehov

	2019	2020	2021	2022
Sarpsborg	834	860	893	899
Fredrikstad	847	806	843	840
Skien	1 007	858	905	913
Sandefjord	648	681	702	752
Kostragruppe 11		883	958	966

KOSTRA-tallene for netto driftsutgifter til brann, ulykkesvern og forebygging viser at kommunen i 2022 brukte tilnærmet det samme som i 2021, og lavere enn snittet i kommunegruppe 11.

8.5.3 Tjenestemål

Tjenestemål		
Virksomhet /tjeneste	Resultat 2022	Ambisjon i perioden
Virksomhet Eiendom		
Mål: Redusere klimagassutslipp:		
Energibruk pr. m ² eid areal (kwh) (Kostr)	148	<145
Mål: Ivareta eiendommene gjennom god verdiforvaltning:		
Vedlikeholdsinnsett kr pr. m ²	141	>150
Mål: Økt brukertilfredshet for kommunens ansatte		
Godkjente kvalitetskontroller renhold	100 %	>95 %
Mål: Komplettere boligmarkedet ved å tilby selvbyggertomter		
Antall solgte selvbyggertomter (gj.sn. pr. år)	0	20-30
Virksomhet vann og avløp		
Mål: Hygienisk trygt, godt og nok vann		

Innbyggere tilknyttet kommunalt vannverk med tilfredsstillende prøveresultater for E-coli	100 %	100 %
Antall timer avbrudd per innbyggere per år	0,32 time	<1 time
Svinn av vann i ledningsnettet som følge av lekkasjer (kostra)	28,6 %	<25 %
Mål: Gode avløpssystemer		
Antall tilbakeslag (kloakk i kjeller)	15	<10
Virksomhet kommunalteknikk		
Mål: Fungerende innsamlingsordning for husholdningsavfall		
Antall klager / antall tømminger	0,16 %	< 0,1 %
Mål: Mer miljøvennlig bilpark		
Øke andel klimavennlige biler ved nyanskaffelser	68 %	70 %
Mål: Optimaliseringstiltak Vaskeriet		
Redusere totale driftskostnader pr.kg vasket, tørt tøy (kr)	25	22
Virksomhet brann- og feiervesen		
Mål: Godt brann- og ulykkesforebyggende arbeid		
Målrettet informasjonsarbeid om forebyggende brannsikkerhet (antall personer)	11 800	8 000
Virksomhet utbygging		
Mål: God økonomistyring for investeringer		
Gjennomsnittlig avvik mellom budsjett og regnskap for avsluttede investeringsprosjekter gjennomført av teknisk. (- merforbruk)	Ingen prosjekt avsluttet i 2022	0 %

8.5.4 Prioriterte tiltak

8.5.4.1 Vedtatte styringsdokumenter

VVA- plan	
Hovedmål: Planen skal sikre at ny teknisk infrastruktur sees i sammenheng med framtidig utbygging og vedtatte prinsipper for byens vekst og utvikling. Den skal også ivareta behov for fornying/rehabilitering av kommunaltekniske anlegg. Videre skal planen sikre at det kan hentes ut økonomi- og effektivitetsgevinster ved at teknisk infrastruktur for vei, vann og avløp kan samordnes fysisk i planleggings-, prosjekterings- og utbyggingsfasene.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Oppgradere trykkøkningsstasjoner for å ha tilgang til brannvannforsyning. Målet er å sikre reservestrøm, basert på kartlegging gjennomført i 2017 og 2018.	2024-2027
Etablere nytt avløpsrenseanlegg for å videreutvikle renseanlegget på Alvim, for å nå lovfestede rensekrav. Det søkes om ny tillatelse til utslipp fra det framtidige renseanlegget, og det må etableres nytt område for mellomlagring av slam.	2024-2027
Hindre driftsoverløp (urenset vann kommer inn i overvannsledningen) i følsomme områder. Etter 2028 tillates kun driftsoverløp direkte til Glomma eller åpen kyst.	2024-2027

Utvidelse av eksisterende vannverk på Baterød. Det er avsatt midler til investering i handlingsplanperioden. I 2024 skal tidsløpet for investeringen vurderes.	2024-2027
Gjennomføre separeringsprosjekter og gi pålegg om separering av private stikkledninger.	2024-2027
Redusere og håndtere fremmedelementer i avløpssystemet ved hjelp av tekniske løsninger.	2024-2027
Redusere lekkasjer i vannledningsnettet gjennom å videreføre arbeidet med systematisk lekkasjesøk.	2024-2027
Sikre tosidig vannforsyning i alle deler av kommunen ved å koble sammen eksisterende anlegg.	2024-2027
Sikre og oppgradere vann- og avløpsnettet innenfor nye utbyggingsområder. Kommuneplanens arealdel rulleres og vil vise behov for utbygging og oppgradering av vann og avløpsnettet.	2024-2027
Følge opp handlingsprogram for reduksjon av fremmedvann og utskifting av avløpsnettet og vannettet med fortløpende tiltak som rørledninger og kummer.	2024-2027
Forbedre oppfølging, vedlikehold, beregninger og investeringer i utstyr for å redusere energiforbruket hos abonnentene.	2024-2027

Kommunedelplan for avfall 2020-2030	
Hovedmål: Sørge for at skadene fra avfall på mennesker, natur og miljø blir så små som mulig. Avfallsproblemene skal løses gjennom virkemidler som sikrer en samfunnsøkonomisk god balanse mellom omfanget av avfall som genereres, og som gjenvinnes, forbrennes eller deponeres.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Ta i bruk felles ettersorteringsanlegg sammen med andre Østfold-kommuner. Prosjektering og bygging gjøres av interkommunalt selskap, som ble stiftet i 2020.	2026
Utarbeide retningslinjer for utbyggingsavtaler for å få etablert nedgravde containere for avfall i forbindelse med tiltak i sentrum og utbygging av nye områder.	2024-2027
Prosjektere og etablere ny framtidsrettet gjenvinningsstasjon og personalbygg i Gatedalen.	2024-2027
Utrede og gjennomføre nødvendige tiltak for å tilfredsstille krav i ny utslippstillatelse.	2024-2027
Revidere kildesortering og tømmeordninger for hytterenasjon.	2024-2025
Revidering av renovasjonsforskrift- tilpasning til ettersorteringsanlegg m.m.	2025
Utarbeide strategi for fremtidig avvikling av deponi i Gatedalen med etterdriftsfond.	2025-2027
Utrede løsninger for økt gjenvinning av tekstiler og farlig avfall.	2024
Utrede løsninger for økt ombruk av avfall.	2024

Plattform for eiendomsforvaltning	
Hovedmål:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Eiendommen skal bidra til en effektiv tjenesteproduksjon for brukerne av kommunal eiendom. 2. Eiendomsforvaltningen skal være framtidsrettet, ivareta eiendommene gjennom god verdiforvaltning og utvikle eiendommene på lang sikt. 3. Kommunen skal opptre på markedsmessige betingelser der annet ikke er politisk vedtatt eller lovpålagt. 4. Kommunen skal være en aktiv grunneier og strategisk eiendomsutvikler. 5. Som utbygger skal kommunen ta samfunnsansvar ved å ivareta miljøet og satse på bærekraftige løsninger, samt sette krav til bruk av lærlinger og tiltak mot sosial dumping i bygge- og anleggskontrakter. 	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Iverksette innovasjonsprosjekter for å redusere energiforbruk, utslipp av CO2, overvåking av inneklima, vannforbruk og adgangskontroll. Det er avsatt nødvendige midler til tiltakene i handlingsplanperioden for mange av prosjektene. Det vil bli fremmet saker om behov for investerings saker, hvis disse vil være lønnsomme. Alle tiltakene er under arbeid i programmet Teknisk 2025.	2024-2027
Utvikle boligfelt Kløvningsten B4. Opparbeidelse og salg av boligtomter er planlagt gjennomført 2024 – 2025. Ny politisk sak vår 2024 om kostnader til opparbeidelse samt salgsinntekter.	2024-2025
Utvikle boligfelt Navestad Berg. Adkomstrettigheter er i all hovedsak avklart. Det må på plass en infrastrukturavtale med privat part. Prosjektering pågår, og avklaring oppstart av prosjektet vil tas i 2024.	2024-2025
Utvikle boligfelt Maugesten. Det er avsatt midler til regulering og prosjektering i handlingsplanperioden. Områdereguleringsplan er vedtatt. Prosjektering ferdigstilles vinter 23/24. Sak om opparbeidelse av feltet vil bli fremmet som egen sak når prosjektering er klar.	2024-2025
Utvikle boligfelt Yvenåsen. Opparbeidelse og salg av boligtomter er planlagt gjennomført 2024 – 2025. Gjennomføring er avhengig av fremdriften på ny FV.109	2024-2027
Regulere og opparbeide næringsstomter på Tune Senter II, Grålum. Avventer ny områdereguleringsplan på Grålum. Det er avsatt midler til tiltaket i handlingsplanperioden, men det er usikkert om det er tilstrekkelig.	2024-2027

Overordnet ROS-analyse og beredskapsplan	
Hovedmål: Sarpsborg kommune har en målsetning om å være best mulig forberedt på enhver uønsket hendelse i kommunen. Overordnet ROS-analyse beskriver mulige uønskede hendelser og tiltak for å forebygge og minimere konsekvensene av slike hendelser. Tiltakene som skal gjennomføres følges opp av den enkelte virksomhet innenfor handlingsplanperioden eller innarbeides i kommende handlingsplaner.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Etablere lokasjonsbasert befolkningsvarsling som kan brukes ved uønskede hendelser. Kommunen har i dag adressebasert varsling, men lokasjonsbasert varsling vil være mer hensiktsmessig ved noen scenarier. Det jobbes med en løsning med kommunens allerede etablerte leverandør, men det vil også måtte sees i sammenheng med ny nasjonal løsning etablert i 2023.	2024-2025

Parkeringsutredninger for Nedre Glomma	
Hovedmål: Nullvekst i personbiltrafikken i Nedre Glomma samtidig som parkeringspolitikken opprettholder funksjoner i sentrum som gir en levende by.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Utarbeide forslag til konsept og lokalisering av mobilitetshus/parkeringshus. Finansiering sees på samtidig.	2024
Etablere ladeinfrastruktur ved kommunale virksomheter. For å nå målene om fossilfri kjøretøypark innen 2030, må ladeinfrastruktur etableres. Det er per nå ikke flere lokasjoner som kan bytte ut biler uten samtidige investeringer i infrastruktur.	2024-2027
Etablere innfartsparkeringsplasser i forbindelse med innføring av bomringen rundt Sarpsborg sentrum.	2024-2025
Revidere forskrift om boligsoneparkering basert på erfaringer fra innføring av nye områder.	2024

Hovedsykkelplass for Nedre Glomma	
Hovedmål: Hovedmålet er nullvekst i personbiltrafikken og at veksten skal tas med kollektiv, gange og sykkel. Sykkelandelen av alle reiser skal i sykkelbyen Nedre Glomma være 12 %.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Etablere sykkelparkering ved skoler, idrettsanlegg, arbeidsplasser, prioriterte sentrale lokasjoner og kollektivknutepunkt.	2024-2027
Videreutvikle et helhetlig sykkelveinett Etablere en sammenhengende sykkeløsning med utgangspunkt i prioriteringer som er beskrevet i Hovedsykkelplassen for Nedre Glomma. Sentrumsnære strekninger prioriteres, samt prosjekter som er regulert eller er under regulering og skoleveisprosjekter. Prioriteringsliste: <ul style="list-style-type: none"> • Lande skole, etablere gang- og sykkelvei • Vingulmorkveien etablere sykkelvei med fortau • Fylkesveien mellom Lundeveien og Småbergveien gang- og sykkelvei • Tuneveien øst (fv118 til bru), etablere sykkelvei med fortau • Rådmann Dalen vei, etablere gang- og sykkelvei • Greåkerdalen (nordre del) etablere gang- og sykkelvei • Madam Arnesensvei, etablere gang- og sykkelvei • Sverresgate – Hjalmar Wessels vei, fra St. Nikolas gate til Oskar Pedersens vei – etablere sykkelfelt. 	2024-2027
Det er kun delvis innarbeidet midler til tiltaket i handlingsplanperioden.	
Oppgradere til røde sykkelfelt i sentrum. Finansieres gjennom Bypakke Nedre Glomma.	2025

Handlingsprogram for trafiksikkerhet 2022-2025	
Hovedmål: Handlingsprogrammet skal styrke og samordne kommunens innsats i trafiksikkerhetsarbeidet. Arbeid med trafiksikkerhet handler om at veistandard, trafikanter og kjøretøy blir sett i sammenheng. Dette handler om konkrete, fysiske tiltak, som fartshumper, skilting, utforming av kryss og annen fysisk utforming.	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Rullere årlig tiltaks- og prioriteringsliste for fysiske og holdningsskapende trafiksikkerhetstiltak på kommunal vei.	2024-2025

Plattform for uteområder i Sarpsborg	
Hovedmål: Styringsverktøy for prioritering av tiltak og oppgraderinger på uteområder	
Prioriterte tiltak	Tid (år) for gjennomføring
Oppgradere område og toaletter ved Tunevannet.	2024- 2025
Oppgradere friområdet Kjerringholmen.	2024- 2026
Opprette biekorridorer og blomsterenger flere steder i kommunen.	2024-2025
Opprydding Eidet- rydding og tynning på land og fjerning av vaiere og skrap i vannet. Kommunen har fått tilskudd på kr 1,5 mill. kr årlig fra Miljødirektoratet og har avsatt tilsvarende i investeringsmidler.	2024-2025
Oppgradere skolegårder med følgende prioriterte skoler de neste årene: <ul style="list-style-type: none"> • Grålum- kapasitetsutvidelse og lekeelementer • Tindlund – gamle, dårlige løsninger i skolegården, som ikke er i forskriftsmessig godkjent stand. Behov for oppgradering og utskifting • Ullerøy- skolens uteromsinstallasjoner trenger utskifting, ballbinge trenger rehabilitering • Hafslund ungdomsskole, installasjoner som fremmer positiv aktivitet 	2024-2027
Det er avsatt 2 mill. kr årlig i perioden, og dette brukes på en skole per år.	
Utskifting og vedlikehold av allèer i tråd med skjøtelsesplaner behandlet i 2023.	2024-2027
Forskjønne og vedlikeholde Østre bydel, i henhold til handlingsprogram for Østre bydel.	2024-2027

8.5.4.2 Prosjekter og enkeltsaker

Prosjekt/sak	Tid (år) for gjennomføring
Bærekraft 2030: Program Teknisk 2025 og andre prosjekter med mål om å digitalisere, effektivisere og utvikle drift av tekniske tjenester.	2024-2027
Videreføre «Trygg Hjemme» som eget tverrfaglig program. Målrettet satsning mot brann i hjemmet rettet mot risikoutsatte grupper.	2024 - 2027
Etablere øvingsområde for Sarpsborg brannvesen i tråd med Bystyrets vedtak 15.01.2018 (jfr. Saksnr. 81/18).	2024 - 2027
Områderegulere, opparbeide infrastruktur og søke driftskonsesjon for Vistergropa.	2024-2025
Utarbeide en langsiktig utviklingsplan av Sparta Amfi med utgangspunkt i foreliggende tilstandsrapport. Planen skal sees i sammenheng med planene for Arena Sarpsborg.	2024-2025
Utarbeide en vedlikeholds - og utskiftingsplan i perioden for å oppgradere skolegårder og utskifting av lekeapparater og sportsutstyr.	2024-2026
Utskifting av eksisterende gatelys med LED armaturer.	2024
Utrede behov for infrastruktur og strategiske lokaliseringsalternativer for tilpasning til framtidig fossilfri maskinpark og tyngre kjøretøy.	2024-2025
Utrede HMS-tiltak vaskeri.	2024
Styrke arbeidet med anskaffelsesprosesser, innkjøp og kontraktsoppfølging.	2024
Bruk av ledige arealer på Tingvoll. Utrede muligheten for å tilrettelegge for et forbedret tilbud for familier som trenger avlastning for sine barn, foreløpig i et 3-5 års perspektiv, og som kan gjennomføres innenfor begrensede økonomiske rammer.	2024
Se på løsninger for arbeidstidsordninger som reduserer bruken av overtid innen kommuneområde teknisk. Budsjettert økonomisk effekt er 1,0 mill. kr i 2024 og 1,5 mill. kr de påfølgende årene. Det fremmes sak for formannskapet 2. tertial 2024.	2024

Utforme tiltak og ordninger som sikrer at lag og foreninger har enkel tilgang til kommunens lokaler, og at det i større grad kan delegeres ansvar for å ha oppsyn og stenge etter bruk. Dette for å kunne øke åpningstid uten ekstra kostnader til driftsteknikere.	2024
Kartlegge kommunale lekeplasser, og deres behov for rehabilitering. Det fremmes politisk sak om status andre tertial 2024.	2024
Vurdere hvordan istiden i Sparta amfi kan forlenges til det beste for idretten i Sarpsborg. Sak legges fram for bystyret våren 2024.	2024

8.5.4.3 Styringsdokumenter som er under arbeid eller igangsettes i perioden

Navn på styringsdokument	Oppstart (år)	Forventet sluttbehandling (år)
Kommunedelplan vann og avløp	2024	2026
Plattform for eiendomsforvaltning	2023	2024
Belysningsplan med gatelysnorm	2024	2024
Plattform for overvannshåndtering	2024	2026

8.5.5 4-årig driftsbudsjett

8.5.5.1 Tabell fordeling driftsrammer

Fordeling driftsrammer (tall i mill. kr)						
	R22	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26	Bud 27
Kommuneområde teknisk						
Virksomhet kommunalteknikk	79,76	76,83	83,41	82,94	82,84	83,49
Renovasjon (selvkost)	-10,11	-9,08	-10,36	-13,61	-16,66	-18,72
Slam (selvkost)	-0,70	-1,40	-1,81	-1,37	-1,35	-1,38
Vann og avløp (selvkost)	3,22	2,27	2,47	2,47	2,47	2,47
Virksomhet vann og avløp (selvkost)	-77,68	-147,08	-215,20	-249,92	-304,28	-341,94
Virksomhet eiendom	277,47	281,77	237,32	229,42	222,02	219,02
Virksomhet utbygging	-3,09	-3,24	-3,43	-3,43	-3,43	-3,43
Virksomhet Sarpsborg brannvesen	46,21	49,22	54,35	54,25	53,80	53,70
Feievesenet (selvkost)	-2,17	-1,88	-2,06	-2,34	-2,45	-2,43
Direktør teknisk	2,21	1,31	-3,47	-8,39	-8,61	-8,61
Kirken	27,87	30,40	31,52	31,52	31,52	31,52
Sum kommuneområde teknisk	342,98	279,12	172,73	121,53	55,86	13,68

8.5.5.2 Viktigste driftsendringer

Viktigste driftsendringer i mill. kr– alle tall sammenliknet med budsjett 2023				
	2024	2025	2026	2027
Virksomhet kommunalteknikk				
Gebyrendring renovasjon (selvkost)	1,28	0,63	- 0,49	- 2,55
Sortering og innsamling av matavfall - redusert behov (selvkost)	- 4,90	- 4,90	- 4,90	- 4,90
Økte gebyrer slam (selvkost)	- 0,55	- 0,13	- 0,13	- 0,16
Økte gebyrer næringsrenovasjon	- 1,20	- 1,20	- 1,20	- 1,20
Bompenger renovasjon (selvkost), økt utgift	0,16	0,15	0,15	0,15

Bompenger kommunalteknikk utenfor selvkost, økt utgift	1,95	1,95	1,95	1,95
Ny avtale for brøyting og strøing, økt utgift	4,20	4,20	4,20	4,20
Avvikle brøyting av private veier, innsparing	- 0,50	- 0,70	- 0,70	- 0,70
Økt vedlikehold av lekeapparater	0,40	0,65	0,65	0,65
Økte kostnader for drift av nye offentlige toaletter (Børte vann, Bodalstranda, Høysand og Glengshølen)	0,30	0,60	0,60	0,60
Økt vedlikehold kvartal 88 i Østre bydel				0,65
Effektivisere driften av parkering	- 0,60	- 1,20	- 1,20	- 1,20
Slå på varmeanlegget for gågate og torg	0,90	0,90	0,90	0,90
Virksomhet Sarpsborg brannvesen				
Økt innbyggerandel Øst 110 / NKS 110	0,18	0,18	0,18	0,18
Pålagte nasjonale samvirkeøvelser	0,30	0,30	0,30	0,30
Bompenger brannvesen	0,75	0,65	0,55	0,45
Bompenger feievesen (selvkost)	0,12	0,09	0,08	0,07
Økte gebyrer feiing (selvkost)	- 0,69	- 0,85	- 0,84	- 0,81
Virksomhet eiendom				
Reduserte FDV-kostnader – redusert areal	- 1,00	- 1,00	- 1,00	- 1,00
Økte FDV-kostnader – nye arealer	0,90	0,30	0,30	0,30
Revidert innsparing solceller grunnet lavere energipriser	0,70	0,70	0,70	0,70
Bærekraft 2030 (Teknisk 2025): Redusert innsparing av prosjekt energiledelse grunnet lavere energipriser	5,60	5,60	5,60	5,60
Redusert energipris fra 2024	- 37,70	- 29,60	- 21,50	- 21,50
Bærekraft 2030: Renholdsplanlegger	0,50	1,00	1,00	1,00
Bærekraft 2030: Innsparinger renhold	- 0,50	- 2,00	- 4,00	- 6,00
Bærekraft 2030: Mer effektive prosesser byggdrift	- 2,00	- 4,00	- 6,00	- 8,00
Bærekraft 2030: Økt vedlikehold		2,00	3,00	4,00
Bærekraft 2030: Redusert innleie		- 2,00	- 4,70	- 4,70
Bærekraft 2030: Reviderte leieavtaler idrettsanlegg, innsparing		- 0,40	- 0,40	- 0,40
Bompenger eiendom, økt utgift	1,00	1,00	1,00	1,00
Redusert kapasitet	- 0,90			
Fri inngang i Sarpsborghallen for 2. klassinger, styrke svømmeopplæring	0,10	0,10	0,10	0,10
Virksomhet vann og avløp				
Selvkostendring (økte gebyrer kapital) Vann	- 18,91	- 6,35	- 5,01	- 19,65
Selvkostendring (økte gebyrer kapital) Avløp	- 15,91	- 17,90	- 25,67	- 56,69
Oppdaterte driftskostnader Nye Alvim Renseanlegg				8,00
Økte kjemikaliekostnader (prisøkninger)	2,50	2,50	2,50	2,50
Redusert energipris fra 2024	- 11,00	- 8,70	- 6,30	- 6,30
Bompenger vann og avløp, økt utgift	0,55	0,55	0,55	0,55
Direktør teknisk				
Bærekraft 2030: Teknisk 2025 styrket ambisjon		- 2,00	- 2,00	- 2,00
Omstilling grunnet økte kostnader	- 3,32			
Kommunal beredskapsreserve	0,20	0,20	0,20	0,20
Revidering av avtale med ASVO	- 0,50	- 0,50	- 0,50	- 0,50
Innsparing – arbeidstidsordninger og bruk av overtid	- 1,00	- 1,50	- 1,50	- 1,50
Kirken				
Redusert energipris fra 2024	- 0,50	- 0,50	- 0,50	- 0,50
Økt utgift pensjon	0,85	0,85	0,85	0,85
Reduserte utgifter drift kirken (reduert overføring)	- 1,00	- 1,00	- 1,00	- 1,00

Energikostnader

Energiprisene i 2022 var langt utenom det normale, og det var usikkerhet rundt hvilke prognoser som skulle ligge i budsjettet for 2023. I løpet av 2023 har prisene normalisert seg, og estimatene som ligger til grunn for prisene i 2024 er basert på en markedspris på 1,05 pr. kWh inkludert nettleie. Dette påvirker primært energiutgifter til virksomhet eiendom med ansvar for kommunens bygningsmasse, og virksomhet vann og avløp med energikrevende prosesser. På den annen side blir det redusert økonomisk gevinst av prosjektet energiledelse og klimatiltaket montering av solceller.

Bompenger

Fra 1. januar 2024 innføres det bompengering rundt Sarpsborg sentrum, som en del av Bypakke Nedre Glomma fase 2. For kommuneområde teknisk vil dette utgjøre nærmere 4,3 mill. kr i økte utgifter utenfor selvkostområdet, og 0,3 mill. kr for kjøretøyer på selvkostområdene vann og avløp og feiing.

Virksomhet kommunalteknikk

Utgifter til innsamling av matavfall blir lavere enn først antatt, da valgt løsning ble rimeligere. Dette gir mindre økning på gebyret til renovasjon.

Det er inngått en ny avtale om brøyting og strøing av kommunale veier. Ny avtale gir en økt årlig utgift på 4,2 mill. kr.

Ordningen med at kommunen brøyter private veier avvikles. Dette vil utgjøre 0,5 mill. kr i 2024 og 0,7 mill. kr i resten av perioden.

I friområder er det i 2023 etablert offentlig toalett på Bodalstranda og midlertidig ved Børtevann. Nytt toalettbygg er under planlegging ved Glengshølen og i Høysand.

Vedlikehold av lekeapparater øker for hele perioden.

Gatevarmeanleggene i gågata og torget ble ikke slått på for vinterhalvåret 2022/2023 som et av flere energisparingstiltak. Da prisene har gått ned legges det opp til at anleggene skal være i drift igjen.

Virksomhet Sarpsborg brannvesen

Økning i pålagte nasjonale øvelser innen håndtering av farlige stoffer (CRBNE) og pågående livstruende vold (PLIVO) gjør at det må settes inn reservelag for den daglige beredskapen når disse øvelsene gjennomføres. Dette gir en økt utgift.

Virksomhet eiendom

Utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV) reduseres i hele perioden grunnet reduksjon av areal.

Nytt fokusområde i Bærekraft 2030 i 2023 var arealeffektivisering og forvaltning, drift og vedlikehold (FDV). Det er foretatt analyser av kommunens formålsbygg ut fra arealbruk og kostnader. Prosjektet har vist mulig innsparinger og er innarbeidet i perioden. Dette gjelder primært renhold og byggdrift, og at det fra 2025 planlegges for redusert innleie og reviderte leieavtaler for idrettsanlegg.

Opprinnelige innsparinger beregnet for investeringer av solceller revideres med 0,7 mill. kr grunnet endrede energipriser.

I Teknisk 2025 er energiledelse et av tiltakene. Det skal etableres et system for å planlegge, utføre, kontrollere og korrigere energiforbruk i samsvar med ISO-standarden. Det er behov for å styrke organiseringen med to stillinger i tillegg til systemansvarlig, for å oppnå innsparinger som får effekt fra 2025. Dette finansieres innenfor eksisterende ramme.

Virksomhet vann og avløp

Den generelle prisøkningen slår spesielt ut på kostnader til kjemikalier. Dette er kjemikalier som brukes i prosessene ved vannverket og renseanlegget. For hele perioden er det beregnet en økning på 2,5 mill. kr årlig.

Kommunale gebyrer vil for vann og avløp stige i 2024, som varslet. Dette er omtalt i kapittel 6 Økonomiplan og budsjett.

Direktør teknisk

Nye utgifter til bompenger og ny brøyteavtale dekkes inn gjennom omstillingstiltak i 2024 for kommuneområdet.

I tillegg til energiledelse og arbeidet med fokusområdet arealeffektivisering og FDV, legges det inn et økt ambisjonsnivå for programmet Teknisk 2025 med 2 mill. kr fra 2025. Det ligger allerede en innsparing i programmet på 5 mill. kr fra 2025. Videre er det for kommuneområdet budsjettert med en innsparing på arbeidstidsordninger og bruk av overtid på 1 mill. kr i 2024 og 1,5 mill. kr fra 2025.

Det er viktig å etablere en kommunal beredskapsreserve for kommunen for å bistå brannvesenet. Ved spesielle og langvarige hendelser som skogbrann o.l., vil en slik reserve kunne være avgjørende for å holde intensiteten oppe. Dette er en reserve for å løse andre logistikkoppgaver enn selve brannhåndteringen. Gruppen av beredskapsreserver vil være andre ansatte i kommunen som får regelmessig opplæring i sin arbeidstid, og raskt kan møte og være operasjonelle. Det vil koste 0,2 mill. kr årlig å ha en slik beredskapsreserve tilgjengelig.

Flere av kommuneområdene kjøper tjenester fra ASVO. ASVO har en viktig funksjon i Sarpsborg med å tilrettelegge for at flere kan være en del av arbeidslivet. Som en naturlig del av kontraktsoppfølging vil tjenestekjøp bli gjennomgått. Det er lagt en forventning om innsparing på 0,5 mill. kr som følge av en planlagt vurdering av tjenestekjøp. Innsparingen er foreløpig lagt på kommuneområde Teknisk, men kontraktsoppfølgingen vil gi svar på hvor det er ønskelig at innsparingen tas, utfra en felles vurdering mellom kommunen og ASVO.

Kirken

Generell overføring til kirken reduseres med 1,0 mill. kr årlig, og med ytterligere 0,5 mill. kr som følge av reduserte energiutgifter.

8.6 Kommunedirektøren

Virksomhet/ Tjeneste	Oppgaver
Kommune- direktøren	Øverste administrative leder for Sarpsborg kommune, herunder påse at saker som behandles i politiske organer er forsvarlig utredet og at politiske vedtak iverksettes.

8.6.1 4-årig driftsbudsjett

Fordeling driftsrammer (tall i mill. kr)						
	R22	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26	Bud 27
Kommunedirektøren	12,86	11,20	7,733	-20,267	-22,267	-24,267
Sum kommunedirektør	12,86	11,20	7,733	-20,267	-22,267	-24,267

8.6.2 Prosjekter og enkeltsaker

Prosjekt/sak	Tid (år) for gjennomføring
Finne ytterligere tiltak for å realisere innsparinger i henhold til vedtatt budsjett. Funn presenteres for formannskap og bystyre i første tertial 2024.	2024
Etablere et langsiktig samarbeid med Fredrikstad kommune for å oppnå bedre og mer kostnadseffektive tjenester til innbyggerne.	2024-2027

8.6.3 Viktigste driftsendringer

Viktigste driftsendringer i mill. kr - alle tall sammenliknet med budsjett 2023				
	Bud 24	Bud 25	Bud 26	Bud 27
Kommunedirektøren				
Bærekraft 2030: Innsparingstiltak		-24,00	-24,00	-24,00
Krav om effektivisering utover Bærekraft 2030	-2,00	-3,00	-4,00	-5,00
Redusert kostnad/økt inntekt som resultat av økt samarbeid med Fredrikstad kommune	-2,00	-5,00	-6,00	-7,00

Det er lagt inn en uspesifisert innsparing fra 2025, som foreløpig er plassert på budsjettområde for kommunedirektøren. For å legge et budsjett i balanse for 2025 må det konkretiseres nye tiltak som tilsvarer 24 mill. kr. Det vil bli jobbet med å konkretisere tiltakene i 2024 og de vil innarbeides i handlingsplan 2025-2028.

Det er forutsatt en effektivisering utover Bærekraft 2030 i 2024 med en økning på 1 mill. kr hvert år i planperioden.

Det er forutsatt en effekt på økt samarbeid med Fredrikstad gjennom reduserte utgifter eller økte inntekter.

Vedlegg

Bevilgningsoversikt drift § 5-4 første ledd (tall i mill. kr)						
	R22	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26	Bud 27
Rammetilskudd	-2 053,61	-2 091,98	-2 294,2000	-2 289,44	-2 305,47	-2 321,61
Inntekts- og formueskatt	-1 803,10	-1 715,55	-1 872,5840	-1 891,91	-1 905,13	-1 918,48
Eiendomsskatt	-251,78	-253,00	-258,00	-259,00	-260,00	-261,00
Andre generelle driftsinntekter:						
Flyktningetilskudd	-98,85	-98,20	-115,60	-102,10	-93,80	-77,10
Kompensasjonstilskudd - skole, pleie og omsorg, kirken	-7,69	-6,50	-12,00	-11,20	-10,50	-9,80
Sum generelle driftsinntekter	-4 215,02	-4 165,23	-4 552,38	-4 553,65	-4 574,90	-4 587,99
Sum bevilgninger drift, netto	3 920,90	3 892,73	4 120,86	4 031,35	3 951,70	3 915,94
Avskrivninger	248,50	255,00	265,00	275,00	285,00	295,00
Sum netto driftsutgifter	4 169,40	4 147,73	4 385,86	4 306,35	4 236,70	4 210,94
Brutto driftsresultat	-45,62	-17,50	-166,52	-247,30	-338,20	-377,05
Renteinntekter	-39,43	-66,40	-84,00	-80,70	-79,20	-78,60
Utbytter	-30,06	-40,00	-30,00	-31,00	-30,00	-30,00
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler				-	-	-
Renteutgifter	66,22	154,66	194,09	177,45	161,29	146,23
Renteutgifter dekket gjennom VAR-gebyrer	47,02	70,74	109,42	151,68	182,42	205,84
Avdrag på lån	134,18	144,85	173,63	188,35	211,92	216,79
Avdrag dekket gjennom VAR-gebyrer	52,29	58,15	69,38	98,44	124,08	140,26
Netto finansinntekter/-utgifter	230,22	322,00	432,52	504,22	570,51	600,52
Motpost avskrivninger	-248,50	-255,00	-265,00	-275,00	-285,00	-295,00
Netto driftsresultat	-63,90	49,50	1,00	-18,08	-52,69	-71,53
Disp. eller dekning av netto driftsresultat:						
Overføring til investering - bruk av tidligere avsetninger						
Overføring til investering - årlig avsetning investering	64,13					
Overføring til investering - KLP	11,00	11,00	12,30	13,50	14,90	16,40
Avsetninger til bundne driftsfond	35,02					
Bruk av bundne driftsfond	-47,09					
Avsetninger til disposisjonsfond	26,77	5,00	5,70	5,18	37,79	55,13
Bruk av disposisjonsfond	-25,93	-65,50	-19,00	-0,60	-	-
Dekning av tidligere års merforbruk						
Sum disp. eller dekning av netto driftsresultat	63,90	-49,50	-1,00	18,08	52,69	71,53
Fremført til inndeckn. i senere år (merforbruk)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Bruk og avsetning til disposisjonsfond:	R22	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26	Bud 27
Avsetning disposisjonsfond			0,90	0,18	32,79	50,13
Avsetning fond for klimatiltak						
Avsetning for kulturfond		1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Avsetning formannskapet tilleggsbevilgningsfond		3,00	2,80	3,00	3,00	3,00
Avsetning næringsfond		1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Sum avsetning disposisjonsfond		5,00	5,70	5,18	37,79	55,13
Bruk av disposisjonsfond- ekstraordinært		-49,50				
Bruk av næringsfond - områderegulering stasjonsområde		-				
Bruk av disposisjonsfond St Olavsvoll			-12,00			
Bruk av disposisjonsfond - kommunedelplan oppvekst			-1,50			
Bruk av disposisjonsfond (tidl. avsatt investeringsformål)		-				
Bruk av næringsfond - områderegulering Grålum			-1,50	-0,60		
Bruk av næringsfond - områderegulering stasjonsområde		-4,00	-4,00			
Sum bruk av disposisjonsfond		-53,50	-19,00	-0,60	-	-

Note 1 – Skatteanslaget:

Budsjetterte skatteinntekter bygger på anslag i statsbudsjett 2024. For året 2025 er det lagt inn en årlig realvekst i skatteinntektene på 1 % og for årene 2026 og 2027 det lagt inn 0,7 %, i forhold til anslag i KS sin prognosemodell for frie inntekter.

Note 2 – andre inntekter:

Inntekten fra salg av konsesjonskraft er basert på kjent kraftmengde og estimert pris.

Note 3 – andre generelle statstilskudd:

Anslaget er gjort ut fra de signaler som framkommer i statsbudsjettet og annet materiale, informasjon fra departementene og kommunens egne vurderinger.

Note 4 – angivelse av forventet utbytte fra kommunale selskaper mv.:

Utbytte fra Østfold Energi AS er satt til 30 mill. kr for hele planperioden. Utbytte fra Skjeberg Marinesenter AS er satt til 1 mill. kr for årene 2025.

Note 5 – avsetning til fond:

Det vises til tabell under budsjettskjema 1A.

Note 6 – bruk av fond:

Det vises til tabell under budsjettskjema 1A og 2A.

Selvkostkalkyler 2024-2027 (tall i mill. kr)					
Vann	2023	2024	2025	2026	2027
Driftskostnader	64,76	64,75	64,79	67,26	67,26
Direkte kostnader	61,25	61,06	61,10	63,57	63,57
Indirekte kostnader	3,51	3,69	3,69	3,69	3,69
Kapitalkostnader	53,15	71,30	90,11	104,27	118,91
Kalkulerte avskrivninger	23,31	27,46	35,94	42,05	46,88
Kalkulerte renter	29,84	43,84	54,17	62,22	72,03
Selvkost	117,91	136,05	154,90	171,53	186,17
Gebyrinntekter	-123,91	-154,05	-154,90	-171,53	-186,17
Bruk av fond	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Sum inntekter	-123,91	-154,05	-154,90	-171,53	-186,17
Inndekning av tidligere års underskudd	-6,00	-18,00			
Avløp	2023	2024	2025	2026	2027
Driftskostnader	75,56	78,80	79,81	79,84	87,84
Direkte kostnader	71,94	75,08	76,09	76,12	84,12
Indirekte kostnader	3,62	3,72	3,72	3,72	3,72
Kapitalkostnader	71,04	100,01	149,92	190,12	213,14
Kalkulerte avskrivninger	31,97	37,61	57,09	75,40	86,62
Kalkulerte renter	39,07	62,40	92,83	114,72	126,52
Selvkost	146,60	178,81	229,73	269,96	300,98
Gebyrinntekter	-154,10	-194,81	-229,73	-269,96	-300,98
Bruk av fond	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Sum inntekter	-154,10	-194,81	-229,73	-269,96	-300,98
Inndekning av tidligere års underskudd	-7,50	-16,00			
Renovasjon	2023	2024	2025	2026	2027
Driftskostnader	77,20	81,77	87,96	87,96	87,96
Direkte kostnader	72,20	77,32	83,51	83,51	83,51
Indirekte kostnader	5,00	4,45	4,45	4,45	4,45
Kapitalkostnader	4,08	6,63	8,99	10,92	12,85
Kalkulerte avskrivninger	2,56	3,73	4,62	5,74	5,87
Kalkulerte renter	1,52	2,90	4,37	5,18	6,98
Selvkost	81,28	88,40	96,95	98,88	100,81
Gebyrinntekter	-82,78	-88,40	-96,95	-98,88	-100,81
Andre inntekter	0,00				
Bruk av fond	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Sum inntekter	-82,78	-88,40	-96,95	-98,88	-100,81
Inndekning av tidligere års underskudd	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Feiing	2023	2024	2025	2026	2027
Driftskostnader	9,39	10,25	10,22	10,21	10,20
Direkte kostnader	7,58	8,29	8,26	8,25	8,24
Indirekte kostnader	1,81	1,96	1,96	1,96	1,96
Kapitalkostnader	0,07	0,10	0,38	0,49	0,47
Kalkulerte avskrivninger	0,04	0,04	0,25	0,35	0,35
Kalkulerte renter	0,03	0,06	0,13	0,14	0,12
Selvkost	9,46	10,35	10,60	10,70	10,67
Gebyrinntekter	-9,46	-10,35	-10,60	-10,70	-10,67
Bruk av fond	0,00	0,10	0,00	0,00	0,00
Sum inntekter	-9,46	-10,25	-10,60	-10,70	-10,67
Inndekning av tidligere års underskudd	0,00	0,10	0,00	0,00	0,00
Slam	2023	2024	2025	2026	2027
Driftskostnader	4,06	4,10	4,10	4,10	4,10
Direkte kostnader	3,21	3,45	3,45	3,45	3,45
Indirekte kostnader	0,85	0,65	0,65	0,65	0,65
Kapitalkostnader	0,55	0,76	0,72	0,70	0,73
Kalkulerte avskrivninger	0,27	0,54	0,54	0,54	0,54
Kalkulerte renter	0,28	0,22	0,18	0,16	0,19
Selvkost	4,61	4,86	4,82	4,80	4,83
Gebyrinntekter	-4,61	-5,26	-4,82	-4,80	-4,83
Bruk av fond	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Sum inntekter	-4,61	-5,26	-4,82	-4,80	-4,83
Inndekning av tidligere års underskudd	0,00	-0,40	0,00	0,00	0,00

Fordeling driftsrammer (tall i mill. kr)					
	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26	Bud 27
Kommuneområde helse og velferd					
Virksomhet forvaltning og utvikling	44,26	60,76	63,32	65,32	65,32
Virksomhet helse	103,38	124,97	124,97	124,97	124,97
Virksomhet forebyggende tjenester	89,73	99,39	104,10	104,10	104,10
Virksomhet kompetansesenter rus og psyk. helse	103,01	116,05	117,70	118,70	119,20
Virksomhet kjøkken og kantine*	10,32	-	-	-	-
Virksomhet NAV	258,38	274,50	269,70	266,20	266,20
Omsorgstjenester	619,34	594,14	592,00	592,00	610,90
Virksomhet hjemmesykepleien	228,16	243,70	251,70	256,28	247,00
Boveiledning	346,13	394,36	394,36	392,26	392,26
Virksomhet barnevern	233,98	260,78	254,35	248,78	245,28
Direktør helse og velferd med stab	10,96	-14,09	-23,71	-24,76	-24,76
Sum kommuneområde helse og velferd	2 047,65	2 154,56	2 148,49	2 143,85	2 150,47
Kommuneområde oppvekst					
Virksomhet oppvekstjenester	99,31	118,29	115,29	115,29	115,29
Virksomhet PPT	28,18	29,81	29,81	29,81	29,81
Virksomhet spesialpedagogikk førskole	49,33	48,03	47,23	47,23	47,23
Barnehager	104,07	113,87	119,77	119,77	119,77
Virksomhet St. Marie læringscenter	21,65	19,93	19,93	19,93	19,93
Virksomhet Sarpsfossen skole	50,91	52,16	52,16	52,16	52,16
Skoler	617,09	622,31	619,21	619,21	619,21
Direktør oppvekst	4,49	5,48	1,72	1,06	1,06
Tilskudd private barnehager	342,82	371,49	386,29	387,29	387,29
Sum kommuneområde oppvekst	1 317,85	1 381,36	1 391,40	1 391,74	1 391,74
Kommuneområde samfunn					
Virksomhet plan og samfunnsutvikling	24,72	26,89	26,21	24,79	24,79
Virksomhet kultur	79,44	81,10	67,90	68,10	68,10
Virksomhet byggesak, tilsyn, landbruk og kart	14,91	12,61	12,38	12,38	12,38
Direktør samfunn	6,76	7,14	7,04	7,04	7,04
Sum kommuneområde samfunn	125,83	127,74	113,53	112,31	112,31
Kommuneområde fellesfunksjoner					
Sum kommuneområde fellesfunksjoner	220,08	236,63	236,56	230,10	231,90
Kommuneområde teknisk					
Virksomhet kommunalteknikk	76,83	83,41	82,94	82,84	83,49
Renovasjon (selvkost)	-9,08	-10,36	-13,61	-16,66	-18,72
Slam (selvkost)	-1,40	-1,81	-1,37	-1,35	-1,38
Vann og avløp (selvkost)	2,27	2,47	2,47	2,47	2,47
Virksomhet vann og avløp (selvkost)	-147,08	-215,20	-249,92	-304,28	-341,94
Virksomhet eiendom	281,77	237,32	229,42	222,02	219,02
Virksomhet utbygging	-3,24	-3,43	-3,43	-3,43	-3,43
Virksomhet Sarpsborg brannvesen	49,22	54,35	54,25	53,80	53,70
Feievesentet (selvkost)	-1,88	-2,06	-2,34	-2,45	-2,43
Direktør teknisk	1,31	-3,47	-8,39	-8,61	-8,61
Kirken	30,40	31,52	31,52	31,52	31,52
Sum kommuneområde teknisk	279,12	172,73	121,53	55,86	13,68
Kommunedirektøren	11,20	7,73	-20,27	-22,27	-24,27
Sum kommundirektør	11,20	7,73	-20,27	-22,27	-24,27
Reserverte tilleggsbevilgninger					
Tap på fordringer	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Overføringer fra staten:	-				
Konsesjonskraft inntekter	-15,00	-6,50	-6,50	-6,50	-6,50
Lønnsvekst 2024 til senere fordeling	-	165,00	165,00	165,00	165,00
Ressurskrevne tjenester	-95,00	-119,40	-119,40	-119,40	-119,40
Sum fordelt til drift	3 892,73	4 120,86	4 031,35	3 951,70	3 915,94

*Virksomhet kjøkken og kantine er organsiert sammen med virksomhet hjemmesykepleien fra 01012024

Bevilgningsoversikt investering § 5-5 første ledd (tall i mill. kr)						
	R22	Bud 23	Bud 24	Bud 25	Bud 26	Bud 27
Investeringer i varige driftsmidler	647,68	1 026,89	1 253,11	1 569,17	1 223,41	1 094,66
Tilskudd til andres investeringer	1,065	-	-	-	-	-
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	10,11	11,00	12,30	13,50	14,90	16,40
Utlån av egne midler		-	-	-	-	-
Avdrag på lån	0,374	-	-	-	-	-
Sum investeringsutgifter	659,23	1 037,89	1 265,41	1 582,67	1 238,31	1 111,06
Kompensasjon for merverdiavgift	-47,578	-58,92	-45,62	-59,20	-81,01	-53,10
Tilskudd fra andre	-22,27	-4,50	-2,70	-0,20	-0,20	-66,20
Salg av varige driftsmidler	-20,07	-82,50	-201,50	-223,50	-210,50	-170,50
Salg av finansielle anleggsmidler		-	-	-	-	-
Utdeling fra selskaper		-	-	-	-	-
Mottatte avdrag på utlån av egne midler		-	-	-	-	-
Bruk av lån	-488,28	-880,97	-1 003,29	-1 286,27	-931,70	-804,86
Sum investeringsinntekter	-578,20	-1 026,89	-1 253,11	-1 569,17	-1 223,41	-1 094,66
Videreutlån	217,834	300,00	300,00	300,00	300,00	300,00
Bruk av lån til videreutlån	-217,83	-300,00	-300,00	-300,00	-300,00	-300,00
Avdrag på lån til videreutlån	108,63	120,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Mottatte avdrag på videreutlån	-111,9	-120,00	-100,00	-100,00	-100,00	-100,00
Netto utgifter videreutlån	-3,27	-	-	-	-	-
Overføring fra drift	-75,13	-11,00	-12,30	-13,50	-14,90	-16,40
Avsetninger til bundne investeringsfond	3,27	-	-	-	-	-
Bruk av bundet investeringsfond	-0,40					
Avsetninger til ubundet investeringsfond	-					
Bruk av ubundet investeringsfond	- 5,50	-	-	-	-	-
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	-	-	-	-	-
Sum overføring fra drift og netto avsetn.	-77,76	-11,00	-12,30	-13,50	-14,90	-16,40
Fremført til inndekn. i senere år(udekket i	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Investeringer (mill. kr)										
	Tidl. bevilget	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Totalt
Kommuneområde samfunn										
Kultur										
Tilpasninger idrettsbygg	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4,5
Nytt bibliotek	141,0	2,2								143,2
Utstyr Sarpsborg Scene	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	7,2
Plan og samfunnsutvikling										
Investeringsprogram for Østre bydel	2,0	13,0	2,0	1,0						18,0
Byggesak, landbruk og kart										
Utstyr kart og oppmåling	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	2,6
Sum Kommuneområde samfunn	144,6	16,8	3,6	2,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	175,5

Investeringer (mill. kr)										
	Tidl. bevilget	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Totalt
Kommuneområde velferd										
Kompetansesenter rus og psykisk helse										
Bofellesskap med bemanning - psykiatriboliger							0,5			0,5
Omsorgstjenester										
Nye plasser Haugvoll	3,2	1,2	193,6	175,0	95,0					468,0
Oppgradering og nybygg Tingvoll ink. nytt produksjonskjøkken							1,2	3,5	2,3	7,0
Møteplasser demente	0,2			4,8						5,0
Forvaltning og utvikling										
Boligsosial handlingsplan	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	45,0
Bærekraft 2030: Erstatningsboliger kommunalt disponible boliger		15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	120,0
Stenerødeheimen, utbedre avvik og pålegg hovedverneombud	7,0	8,0								15,0
Digitale samhandlingstavler	0,5		2,6							3,1
Sum Kommuneområde velferd	15,9	29,2	216,2	199,8	115,0	20,0	21,7	23,5	22,3	663,6

Investeringer (mill. kr)										
	Tidl. bevilget	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Totalt
Kommuneområde fellesfunksjoner										
Økonomi										
Nye felles fagsystemer (lønn/økonomi moduler)	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4,5
Justeringsavtale Hafslundtunet	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1				-0,8
Justeringsavtale Guslundåsen	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1			-0,5
Justeringsavtale Grimstadtunet	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1			-0,4
Justeringsavtale Bjørnstad	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2		-1,2
Justeringsavtale Bergheim syd	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-1,2
Digitalisering										
Oppgradering og scanning av papirarkiv	9,4	1,0	1,0	1,0						12,4
IKT infrastruktur	2,3	3,5	1,0	2,0	2,0	2,0	1,0	4,0	3,5	21,3
Sentral IKT-plattform	3,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	4,0	1,7	19,6
Utvikling dokumentforvaltning	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	2,1
Backup - sikkerhet - reservelokasjon			1,0					1,0		2,0
Sum Kommuneområde fellesfunksjoner	15,6	6,5	4,9	4,9	3,9	3,9	3,0	9,4	5,8	57,7

Investeringer (mill. kr)										
	Tidl. bevilget	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Totalt
Kommuneområde oppvekst										
Grunnskole, SFO og grunnskoleopplæring for voksne										
Handlingsprogram IKT skoler og barnehager 2021-2024	34,0	10,0								44,0
Handlingsprogram IKT skoler og barnehager 2025-2028			12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	15,0	15,0	90,0
Kapasitetstiltak	21,6	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	45,6
Utredning og utbedring av arbeidsplasser				0,0	3,0	7,0				10,0
Utbedringer Regnbuen/Kurland	4,5	10,0	25,0	1,0						40,5
Lærerarbeidsplasser- Navestad			0,2	4,4	1,7					6,3
Lærerarbeidsplasser- Jelsnes	0,3		4,1	0,5						4,9
Ombygging og utbygging Grålum barneskole	58,0	53,0	4,0							115,0
Ullerøy leirskole	28,5	1,0								29,5
Oppgradering Tindlund barneskole	2,0	2,0	20,0	130,0	16,0					170,0
Tindlund ungdomsskole - økt kapasitet og oppgradering			1,0	1,0	20,0	100,0	100,0			222,0
Borgen barneskole - økt kapasitet					1,0	15,0	43,0			59,0
Forsterket skolearener (Sarpsfossen)- kapasitet barneskole og ungdomsskole				0,5	1,0	26,5	58,5			86,5
Sandbakken barne- og ungdomsskole - kapasitet				0,5	1,0	35,0				36,5
Lærerarbeidsplasser Lande barneskole	0,5		4,6	2,3						7,4
Fosbyløkka barnehage - arbeidsplasser			0,5	5,0						5,5
Sarpsbormarka barnehage - kartlegging og utbedring arbeidsplasser				0,3	4,0					4,3
Varteig barnehage - utredning og utbedring av arbeidsplasser			0,5							0,5
Vogn og sykkelbod - Valaskjold barnehage		0,2	1,5							1,7
Utredning og utbedring av arbeidsplasser inkl barnehager							7,0	7,0		14,0
Sum Kommuneområde oppvekst	149,4	79,2	76,4	160,5	62,7	198,5	223,5	25,0	18,0	993,2

Investeringer (mill. kr)										
	Tidl. bevilget	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Totalt
Kommuneområde teknisk (utenfor selvkost)										
Park										
Opprustning parker og plasser	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	13,5
Etablering av lekeplass Gaupefaret			0,5							0,5
Publikumstoletter friluftsområder				4,0						4,0
Oppgradering av skolegårder	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	18,0
Oppgradering av område ved Tunevannet					4,0					4,0
Lekeplass ved Tunevannet								3,0		3,0
Videreutvikle aktivitetspark Torsbekk/dumpa (Sarpsborg idrettsråd)		1,0	1,0	1,0						3,0
Ny stubbefres til graver								0,5		0,5
Utskifting av gressklipper (baneklipper med oppsamler)	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	7,2
Lekeapparater	0,3	0,5	0,5	0,5	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3	3,1
Toalett Glengshølen + brygge	0,5	2,5								3,0
Innkjøp av robotklippere parkavdeling								1,2		1,2
Tiltak på statlig sikrede friområder der tilskudd gis	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	3,6
Oppgradering av område ved Eidet (tilskudd)	0,8	1,5	1,5							3,8
Stabilisere granittmur St.Niclasgt Vei/Grønt		0,4								0,4
Rehabiliter vannanlegg (fontene) i Kulås		2,0								2,0
Rehabiliter lekeplasser i kulås		0,8								0,8
Rehabiliter lekeplasser i landepark			0,8							0,8
Barnehager/skoler - Gjerder og porter - Lovpålage sikringstiltak		0,2	0,1	0,1						0,4
Kvartal 88 ny park					10,0	20,0	30,0			60,0
Utskifting av trær i alleer i sentrum		0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	1,2

Samferdsel											
Oppgradering av kommunale veier	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5	94,5
Universell utforming av bussholdeplasser	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	9,0
Veidel av uforutsette kabel- og ledningsprosjekt	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	36,0
Sykkelparkering Sarpsborg sentrum	1,2	0,0	0,0	1,0	1,0	1,0	1,0				5,2
Trafikksikkerhetstiltak (trygge skoleveier/fartsbegrensende tiltak)	5,0	5,0	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	48,5
Elbillading	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1	27,9
Gang og sykkelvei, Grålum -Tunejordet (belønningsmidler)	0,5	5,5									6,0
Opparbeidelse innfartsparkering Korsgata/ Torsbekk					12,0						12,0
Opparbeidelse av parkeringsplass Glengshølen		1,5	1,5								3,0
Overtakelse og oppgradering av private veier til friluftsområder								9,0			9,0
Oppgradering til LED- gatebelysning	15,0	15,0	0,4								30,4
Forkjørsregulering av samleveier			1,5	1,5							3,0
Etablering av røde sykkelfelt					5,0	5,0					10,0
Utskiftning av gamle tremaster til gatelys			3,0	3,0	3,0						9,0
Innfartsparkering (belønningsmidler)		2,0	8,0								10,0
Vaskeri											
Vaskemaskiner Vaskeriet (utskifting)			1,0	1,0	1,0						3,0
Tromler Vaskeriet (utskifting)		0,5	0,5	0,5	0,5	0,5					2,5
Brettemaskin Arbeidstøy Vaskeriet (utskifting)							0,5				0,5
Programområdetiltak (kommunal egenandel bypakke fase 2)											
Pellygata- oppgradering	8,0	12,0									20,0
St. Mariagate, etablere sykkelfelt			0,5								0,5
Lande skole, etablere GS-vei			3,0								3,0
Vingulmorkveien, etablere sykkelvei med fortau		9,0	10,0								19,0
Gang og sykkelvei- lang Fylkesvei mellom Lundeveien og Småbergveien	0,5	6,0									6,5
Tuneveien øst (fv118-til bru), etablere sykkelvei med fortau			2,0	3,0	4,0						9,0
Rådmann Dalens vei, etablere GS-vei				3,5	3,0						6,5
Greåkerdalen (nordre del), etablere GS-vei			2,0	10,5	6,0						18,5
Sarpsborg sentrum, etablere sykkelfelt					8,0						8,0
Madam Arnesens vei, etablere GS-vei					7,5						7,5
Sverresgate – Hjalmar Wessels vei, fra St. Nikolasgate til Oskar Pedersens vei GS-vei					7,5	6,0					13,5
Brannvesenet											
Nytt øvingsområde brannvesen	2,0			13,2							15,2
Befolkningsvarslingssystem			0,4								0,4
Utstyr/verktøy beredskap brann	1,5	0,3	0,3	0,3	0,4	0,2	0,2	0,2	0,3		3,7
Tilbygg brannvesenet (carport)		2,1									2,1
Båt brannvesen		1,2									1,2
Kombinert vifte/vannkanon- større branner		2,3									2,3
Brannstasjon - byggteknisk forprosjektering		1,0									1,0
Verksted og transport (ekskl. selvkost)											
Biler og maskiner vei/grønt	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4,5
Biler og maskiner vei	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4,5
Biler maskiner og annet teknisk utstyr verksted/transport/vaskeri	9,4	9,4	9,4	9,5	9,5	9,5	9,5	9,5	9,5	9,5	85,1
Biler og maskiner eiendom	7,0	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	35,0
Feiebil							6,0				6,0
El-personbiler til dagsenter og boveiledning (9-seter minibusser)		3,3									3,3
16-seter med rullestolplasser til transporten	3,0	3,0	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	30,5
Skitte hjulgraver - vei og park							3,0				3,0
Utskifting volvo lastebil - vei og park							3,0				3,0
Biler brann	1,7	1,2	0,5	1,2	0,5	1,2	0,5	0,5	0,5		7,3
Skogbrannbil (og reserve mannskapsbil)	6,9										6,9
Tunge beredskapskjøretøy - Brannvesen			9,0	7,3	9,7			10,0			36,0
Lastebil vaskeri (ny fossilfri)				1,0							1,0
Lastebil- Utskiftning Iveco	0,7										0,7
Etablering av fyllstasjon for gass til maskiner				15,0	15,0						30,0
Ny krokobil på team Vei/Grønt			3,8								3,8
Ny feiebil - 5 tonn Vei/Grønt med ladestasjon			3,0								3,0
Ny liten hjullaster Vei/Grønt			3,5								3,5
Ny varebil Astridsgate	0,9										0,9
Ny 9 seter boveiledning Skjeberg	0,8										0,8
Varebil KRED (kultur)			0,6								0,6

Eiendom										
Adgangskontroll bygg	5,2	0,5	1,0	1,0						7,7
Utskiftning av ventilasjon Kurland sykehjem	5,1	2,0								7,1
ENØK Styrings- og varslingsanlegg	2,0	2,0								4,0
Rehabilitering og sikring av bygg	2,0	2,0	4,0	2,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	30,0
Heiser	3,0	1,0		2,5		2,5		2,5		11,5
Forskriftskrav (Brann, legionella m.m)	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	9,0
Universell utforming kom. bygg	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	13,5
Regulering og opparbeidelse Tune senter II	1,5		2,0	27,0						30,5
Regulering / utvikling Yvenåsen	17,5	10,0	12,5	2,5						42,5
Anleggsbidrag Yvenåsen	-8,8	-5,0	-6,3	-1,3						-21,3
Opparbeidelse boligfelt Navestad/Berg (del 1.)	4,4	13,0	24,1							41,5
Strategisk oppkjøp og utvikling av eiendom	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	45,0
Ny ambulansetajon	61,0	3,0								64,0
Rehab. og oppgradering basseng Tindlund	1,0				19,0					20,0
Vister - flytting av vei		1,0								1,0
Ravneberget fengsel- utleie (forprosjekt)	1,5	3,0	4,6	28,6	50,0					87,7
Sparta Amfi- oppgradering	2,0	13,0								15,0
Utskifting SD-anlegg	7,7		3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	28,7
Oppgradere tilfluktsrom	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4,5
Robotrengjøringsmaskiner idrettshaller		1,0		3,0						4,0
Moppevaskemaskiner og annet teknisk utstyr		0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	2,4
Etablere mattesystemer		0,6								0,6
Skoler- UU tiltak akustikk klasserom		0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	4,0
Sarpsborg helsehus-sanere oljerom		2,0								2,0
Sarpsborg stadion-tak over kommunale HC plasser			0,9							0,9
Sarpsborg stadion- garasje			4,0							4,0
Ny ishockey hall								400,0		400,0
Mobilitetshus- forprosjekt		1,0	1,0							2,0
Bærekraft 2030: Renhold - Økt investering i lavterskel teknologi (pilot)			0,3			0,4			0,5	1,2
Bærekraft 2030: Redusert innleie - Bygningsmessige tilpasninger i eksisterende bygg		3,0	10,0							13,0
Kirken										
Maskiner og utstyr		0,5		0,5		0,5		0,5		2,0
Utbedringstiltak kirkebygg fase 2	0,2	3,3	3,0	3,0	3,0				0,5	12,5
Sum Kommuneområde teknisk	192,3	192,4	178,6	193,9	233,5	102,6	103,9	89,9	463,8	1750,8

Investeringer (mill. kr)										
	Tidl. bevilget	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Totalt
Kommuneområde teknisk (selvkost)										
Vann og avløpsnett										
Delområde 1 Vann og avløp Greåker og Hannestad	9,0	50,0	40,0	40,0	116,0	116,0	90,0	90,0	20,0	571,0
Delområde 2 Vann og avløp Kalnes og Grålum	28,0	61,6	102,0	56,0	54,0	20,0	20,0	20,0	20,0	381,6
Delområde 3 Vann og avløp Sentrum og Kurland	127,5	91,0	110,0	117,0	110,0	92,0	42,0	42,0	102,0	833,5
Delområde 4 Vann og avløp Borgenhaugen og Årum	71,0	120,0	139,0	126,0	28,0	60,0	20,0	20,0	20,0	604,0
Delområde 5 Vann og avløp Hafslundsøy og Hasle	20,0	60,0	51,0	62,0	60,0	34,0	20,0	0,0	0,0	307,0
Delområde 6 Vann og avløp Ise	11,5	0,0	7,0							18,5
Delområde 7 Vann og avløp Skjeberg	5,0	4,5	12,0	16,0	21,0	20,0	20,0	20,0	7,0	125,5
Delområde 8 Vann og avløp Varteig og Jelsnes		8,0								8,0
Avløp, uforutsette prosjekter	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	27,0
Vann, uforutsette prosjekter	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	27,0
Avløp, Overløpstiltak- mudring og utfasing av overløp	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	9,0
Vann, Utskifting av gamle/ødelagte vannledninger	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	90,0
Avløp, Utskifting av gamle/ødelagte avløpsledninger, fremmedvann	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	90,0
Tekniske installasjoner vann og avløp										
Vann, Pumpestasjon Brusemyr (Nipa)	20,0	0,5								20,5
Avløp, Pumpestasjon Brusemyr (Nipa)	20,0	0,5								20,5
Vann, Utredning- Nytt vannverk Isesjø / kapasitetsøkning Baterød	12,2			30,0	130,0	100,0	100,0			372,2
Vann, Oppgradering trykkøkingsstasjoner	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	27,0
Avløp, Oppgradering avløpspumpestasjoner	5,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	85,0
Avløp, Nytt renseanlegg	282,0	400,0	500,0	150,0	10,0					1342,0
Avløp, Utstyr for tidsmåling av overløp	3,0	3,0	3,0							9,0
Avløp, Avløpspumpestasjoner - etablere brutt vannspeil	2,0	2,0	2,0							6,0
Vann- Trykkøkingsstasjon Tingvoll m.m. Arealplan. (A)	2,0	28,0	28,0							58,0
Avløp, Utskifting renseanlegg (tekniske installasjoner)		2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	16,0
Avløp, Tv-kjøring av spillvann/overvannsledninger i forbindelse med ett og treårs befaringer.	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	8,0

Avfallsbehandling											
Avfallsløsninger	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	9,0
Utvikling av Gatedalen miljøanlegg (Modernisering av gjenvinningsstasjonen, etablering av arealer for lagring og behandling av avfall)	15,0	40,0	35,0		100,0						190,0
Oppsamlingsplass avfall			10,0	10,0							20,0
Overta avfallsinnsamling i egen regi - biler, oppstillingsplass, personalbygg.							39,0	39,0			78,0
Tiltaksplan gammelt avfallsdeponi Stikkaåsen		1,0									1,0
Hytterrenovasjon utbedringer- kildesorteringsløsninger		3,5									3,5
Varmegarasje til slambil					2,5						2,5
Verksted og transport											
Biler og maskiner, vann og avløp	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	13,5
Kjøp av hjullaster- renovasjon								2,0			2,0
Biler og maskiner renovasjon			4,0								4,0
Kjøp av renovasjonsmaskin - gatedalen	0,5			0,6	1,0						2,1
Utskifting av Volvo L120H - gatedalen							3,5				3,5
Utskifting av VW Crafter - gatedalen								1,5			1,5
Utskifting av Toyota Hiace - gatedalen							0,9				0,9
Utskifting av Volvo FH lastebil (AE54232) - gatedalen							3,5				3,5
Volvo EC140BLC - gatedalen								3,0			3,0
Utskifting av Nissan truck - gatedalen							0,8				0,8
Utskifting av Cat atlet truck - gatedalen								0,8			0,8
Biler feiervesenet		2,5	1,0								3,5
Utskifting av krokcontainere - Gatedalen	0,5			0,6							1,1
Sugebil- utskifting VA				8,0							8,0
Utskifting av 2 krok-biler VA		7,5									7,5
Sum Kommuneområde teknisk (selvkost)	667,7	929,1	1089,5	661,7	678,0	535,2	403,8	237,5	213,5	5416,0	

Investeringer (mill. kr)										
	Tidl. bevilget	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Totalt
Salg										
Salg av biler og maskiner	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-4,5
Salg av Navestad/Berg			-30,0	-35,0						-65,0
Salgsinntekter Yvenåsen			-5,0	-5,0	-40,0	-10,0				-60,0
Salgsinntekter Tune senter II				-40,0						-40,0
Salg av kommunal eiendom	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-90,0
Salg av kommunalt disponible boliger	-72,0	-172,0	-120,0	-120,0	-120,0	-120,0	-120,0	-108,0		-952,0
Salg av Sarpsborg fengsel		-14,0								-14,0
Bærekraft 2030: Salg av eiendom		-5,0	-8,0							-13,0
Salg av Skjeberg Marinesenter AS			-50,0							-50,0
Sum salg	-82,5	-201,5	-223,5	-210,5	-170,5	-140,5	-130,5	-118,5		-1288,5
Tilskudd										
Oppgradering Tunevannet- spillemidler		-1,0								-1,0
Sarpsborg lysløype- spillemidler		-1,5								-1,5
Tiltak på statlig sikrede friområder der tilskudd gis(brutto tilskudd)	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2		-1,6
Nye plasser Haugvoll					-66,0					-66,0
Sum tilskudd		-2,7	-0,2	-0,2	-66,2	-0,2	-0,2	-0,2		-70,1

Investeringer (mill. kr)										
	Tidl. bevilget	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Totalt
Geografiske delområder - Vann og avløp										
Delområde 1 Vann og avløp Greåker og Hannestad										
Vann, Klevaveien	1,5	5,0								6,5
Avløp, Klevaveien	1,5	5,0								6,5
Vann, Yvenveien	3,0									3,0
Avløp, Yvenveien	3,0									3,0
Vann, Myrstadveien, utskifting og separering	8,0									8,0
Avløp, Myrstadveien, utskifting og separering	9,0									9,0
Vann, Opstadveien										0,0
Avløp, Opstadveien										0,0
Vann, Greåker og Hannestad, fornying/separering/fremmedvann	5,0									5,0
Avløp, Greåker og Hannestad, fornying/separering/fremmedvann.	5,0									5,0
Avløp- Utskifting vannledning og separering Apenesbakken	1,5									1,5
Vann- Utskifting vannledning og separering Apenesbakken	1,5									1,5
Vann, Greåker og Hannestad, fornying/separering/fremmedvann e. 1,4,5	2,0	20,0	20,0	20,0	23,0	20,0				105,0
Avløp, Greåker og Hannestad, fornying/separering/fremmedvann e. 1,4,5	2,0	20,0	20,0	20,0	23,0	20,0				105,0
Vann, Greåker og Hannestad, fornying/separering/fremmedvann e. 2,3	1,0				35,0	35,0	35,0	35,0		141,0
Avløp, Greåker og Hannestad, fornying/separering/fremmedvann e. 2,3	1,0				35,0	35,0	35,0	35,0		141,0
Vann, Alvimhaugen						3,0	10,0	10,0	10,0	33,0
Avløp, Alvimhaugen						3,0	10,0	10,0	10,0	33,0
Delområde 2 Vann og avløp Kalnes og Grålum										
Vann, Brevikbekken e. 1	14,0									14,0
Avløp, Brevikbekken e. 1	14,0									14,0
Vann, Brevikbekken e. 2	16,0									16,0
Avløp, Brevikbekken e. 2	16,0									16,0
Vann, Brevik e. 3 Sarp.v- Frøyas vei	10,5	10,0	15,0							35,5
Avløp, Brevik e. 3 Sarp.v - Frøyas vei	10,5	10,0	15,0							35,5
Vann, Solli/Vister anl. 6,12,13,16	1,0	7,8	2,0							10,8
Avløp, Solli/Vister anl. 6,12,13,16	1,0	7,8	2,0							10,8
Vann, Kalnes/Grålum, fornying/separering/fremmedvann	1,0	1,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	72,0
Avløp, Kalnes/Grålum, fornying/separering/fremmedvann	1,0	1,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	72,0
Avløp- Overvannsledning Bjørnstad - Vestvannet (A). Arealplan.	1,0	5,0	9,0							15,0
Avløp- Fornyning/utvidelse avløpsstrømmer og mengder Bjørnstadområdet Kartlegging og gjennomføring. Arealplan.(A)	2,0	13,0	13,0	10,0	10,0					48,0
Vann- Villhageveien	3,0									3,0
Avløp- Villhageveien	3,0									3,0
Vann, Tunejordet		3,0	13,0	13,0	12,0					41,0
Avløp, Tunejordet		3,0	13,0	13,0	12,0					41,0

Delområde 3 Vann og avløp Sentrum og Kurland										
Avløp, Overvannstiltak sentrum	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	18,0
Vann, Baterød - Jellestad (Nipa)	83,0									83,0
Avløp, Tunevannet sydøst e.1a	12,5									12,5
Vann, Ledning i Glomma og separering Opsund	61,5	15,0	20,0	20,5	7,0					124,0
Avløp, Opsund	44,0	15,0	20,0	20,5	11,0					110,5
Vann, Sentrum og Kurland				15,0	15,0	15,0	20,0	20,0	50,0	135,0
Avløp, Sentrum og Kurland, fornying/separering/fremmedvann				15,0	15,0	15,0	20,0	20,0	50,0	135,0
Nye VA-anlegg som følger av komm.boligomr. Maugesten	6,0	4,0								10,0
Nye VA-anlegg som følger av komm.boligomr. Maugesten	6,0	4,0								10,0
Vann, Vannverksveien- Harebakkveien	6,0									6,0
Vann- og avløpsledning Nils Hønsvalds gate nord	7,5									7,5
Vann- Helgebakken/Bakkelveien	1,0	6,0								7,0
Avløp- Helgebakken/Bakkelveien	1,0	6,0								7,0
Vann- Brevik etappe 4 separering	1,0	10,0	12,0	5,0						28,0
Avløp- Brevik etappe 4 separering	1,0	10,0	12,0	5,0						28,0
Vann- Henry Fyhns vei, Einar Grims vei. Boligområdet ved "Røde Kors" bygget.	1,0	0,0		1,0	8,0					10,0
Avløp- Henry Fyhns vei, Einar Grims vei. Boligområdet ved "Røde Kors" bygget.	1,0	0,0		1,0	8,0					10,0
Vann- Kjennshaugveien	0,5	7,5								8,0
Avløp- Kjennshaugveien	0,5	7,5								8,0
Avløp- Overvannskulvert i Torsbekkdalen Bryggeriet-Sandesund	1,0	2,0	20,0	30,0	16,0					69,0
Ny separat forsyningsledning fra Vannverket Baterød til HB-Ravneberget					2,0	28,0	30,0			60,0
Vann, Fritznerbakken		1,0	12,0				15,0			28,0
Avløp, Fritznerbakken		1,0	12,0				15,0			28,0
Delområde 4 Vann og avløp Borgenhaugen og Årum										
Vann, Meieri - Sandbakken skole	32,0	22,0	18,0	16,0	2,0					90,0
Avløp, Meieri-Sandbakken skole	32,0	22,0	18,0	16,0	2,0					90,0
Vann, Separering Brusevoldbekken (sone 404)	12,0									12,0
Avløp, Separering Brusevoldbekken	12,0									12,0
Vann, Separering Kalabekken	24,0									24,0
Avløp, Separering Kalabekken	24,0									24,0
Vann, Separering Hafslundskogen	7,5									7,5
Avløp, Separering Hafslundskogen	7,5									7,5
Vann, Brusemyrveien - Jellestadveien	10,0									10,0
Avløp, Brusemyrveien - Jellestadveien	20,0									20,0
Vann, Haugeveien - Navestad nytt boligfelt	1,0	7,0								8,0
Vann, Borgenhaugen/Årum, fornying/separering/fremmedvann		1,0	5,0	13,0	13,0	10,0	10,0	10,0	10,0	72,0
Avløp, Borgenhaugen og Årum, fornying/separering/fremmedvann		1,0	9,0	13,0	9,0	10,0	10,0	10,0	10,0	72,0
Avløp, Nordbergveien-Haugeveien	2,5									2,5
Avløp- Skjebergveien - Nordberg og Edonbakken - Haugeveien	1,0	25,0	25,0	9,0						60,0
Vann- Hovedringledning inkl. Trykkøkning m.m Sandbakken - Nordberg - Sandesund.	5,0	35,0	45,0	35,0						120,0
Vann, Hafslundjordet	0,0					1,0	10,0			11,0
Avløp, Hafslundjordet	0,0					1,0	10,0			11,0
Vann, Overvannskulverter Østre linje		1,0	2,0	1,0						4,0
Avløp, Overvannskulverter Østre linje		5,0	15,0	15,0						35,0
Avløp, Pumpeavløpsledning Isesjø VV		1,0	2,0	8,0						11,0
Vann, Tveter og Syverstad							20,0			20,0

Delområde 5 Vann og avløp Hafslundsøy og Hasle										
Vann, Hafslundsøy og Hasle, fornying/separering/fremmedvann	2,0									2,0
Avløp, Hafslundsøy og Hasle, fornying/separering/fremmedvann	2,0									2,0
Vann, Nordbyveien syd	10,0	18,0	0,5							28,5
Avløp, Nordbyveien syd	10,0	18,0	0,5							28,5
Vann, Nordbyveien nord		10,0	17,0							27,0
Avløp, Nordbyveien nord		10,0	17,0							27,0
Vann, Rødsøyv. / Hagastuv. / Skjeggeby		1,0	3,0	20,0	12,0					36,0
Avløp, Rødsøyv. / Hagastuv. / Skjeggeby		1,0	3,0	20,0	12,0					36,0
Vann, Nesdalen, Svingen, Venusveien		1,0	5,0	10,0	8,0					24,0
Avløp, Nesdalen, Svingen, Venusveien		1,0	5,0	10,0	8,0					24,0
Vann, Nordbyveien vest				1,0	10,0	17,0	10,0			38,0
Avløp, Nordbyveien vest				1,0	10,0	17,0	10,0			38,0
Delområde 6 Vann og avløp Ise										
Vann, Kampenes - Isefoss (Nipa)	5,8		3,5							9,3
Avløp, Kampenes - Isefoss (Nipa)	5,8		3,5							9,3
Vann, Hevingen. Sammenkopling vannsoner. Brannvann	2,0									2,0
Delområde 7 Vann og avløp Skjeberg										
Vann, Ringleidning vannledning Brandstorp-Revebukta	8,0									8,0
Vann, Skjeberg, fornying/separering/fremmedvann				2,0	3,0					5,0
Avløp, Skjeberg, fornying/separering/fremmedvann				2,0	3,0					5,0
Avløp, Skjeberg syd. Kartlegging og kildesøk. Mye uønsket fremmedvann. Rehabilitering.	5,0	2,5								7,5
Vann, Oldtidsveien. Utskifting/omlegging	5,0									5,0
Vann- og avløpsledning Høysand	0,5									0,5
Vann, Vannforsyning ytre Skjebergkilen		2,0	12,0	12,0	12,0					38,0
Vann, Vannforsyning Stasjonsbyen					3,0	20,0	20,0	20,0	7,0	70,0
Delområde 8 Vann og avløp Varteig og Jelsnes										
Vann, Varteig	4,0									4,0
Avløp, Varteig	4,0									4,0
Sum Kommuneområde samfunn	622,0	395,1	461,0	417,0	389,0	342,0	212,0	192,0	169,0	3199,1